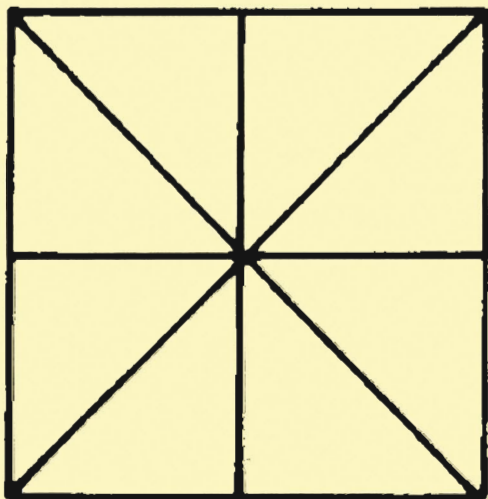

ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ
ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ
ΣΤΟ ΙΣΛΑΜ

ΔΑΥΛΟΣ

ΔΡΧ. 900

Η ΣΥΜΠΑΝΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΑΛΦΑΒΗΤΟΥ

**Ὁ προκατακλυσμαῖος Ἑλληνικὸς
οἰκουμενικὸς πολιτισμὸς τοῦ Διὸς**

ΔΑΥΛΟΣ

Μηνιαίο Περιοδικό
Κυδαθηναίων 29, Πλάκα
105 58 Αθήνα.
Τηλέφ.: 3223957, 9841655

Τα Γραφεία του Περιοδικού
λειτουργούν πρωινές ώρες
9.30 - 13.30 καθημερινά.

Ίδιοκτήτης-Εκδότης-Διευθυντής:
ΔΗΜΗΤΡΗΣ Ι. ΛΑΜΠΡΟΥ
Αχιλλέως - Μουσών 51
Παλαιό Φάληρο.

Φωτοστοιχειοθεσία - Ατελιέ:
«Ν. ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΗΣ & ΣΙΑ ΕΠΕ»
Μάγερ 11, Αθήνα, τηλ.: 5221792.
Έκτυπώσεις:
Π. ΚΟΚΚΑΛΗΣ
Βιβλιοδεσία:
Κ. ΚΟΝΤΟΠΩΡΓΟΣ

- Τιμή αντίτυπου: 900 δρχ.
- Έτήσια συνδρομή: 9.000 δρχ.
- Οργανισμών κ.λπ.: 12.000 δρχ.
- Φοιτητών: 6.000 δρχ.
- Έξωτερικού: 50 δολλ. ΗΠΑ.
- Οί συνδρομές προκαταβάλλονται
τόν μήνα Ιανουάριο κάθε χρόνου.

ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ
ΔΕΝ ΔΗΜΟΣΙΕΥΟΝΤΑΙ

Τα χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.

Όλες οι συνεργασίες και τα
ταχυδρομικά έμβάσματα στη
διεύθυνση:

ΔΗΜ. Ι. ΛΑΜΠΡΟΥ, Μουσών 51
175 62, Π. Φάληρο, Αθήνα.

Παρακαλούνται οι συνδρομητές
που αλλάζουν διεύθυνση, να το
γνωστοποιούν στο περιοδικό.

Επιτρέπεται η αναδημοσίευση
καιμένων του «Δ», με την προϋ-
πόθεση ότι θα αναφέρεται ρητώς
η πηγή τους.

ΣΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΑΥΤΟ:

ΣΕΛΙΣ 8436:

Έκκλησία της Ελλάδος

Δ.Ι.Α.

ΣΕΛΙΣ 8438:

ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ
Δ. ΑΘΜΩΝΕΥΣ, ΣΤΑΥΡΟΣ ΒΑΣΔΕΚΗΣ, Γ. ΚΑΡΑ-
ΜΟΛΕΓΚΟΣ - Ε. Β. ΣΩΤΗΡΟΠΟΥΛΟΣ, Α. ΜΠΟΓΙΑ-
ΤΖΗΣ, Γ. Μ. ΣΩΤΗΡΙΟΥ, ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΔΑΦΝΗΣ, Κ.
ΙΩΑΝΝΟΥ, ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΜΠΟΤΣΑΡΗΣ.

ΣΕΛΙΣ 8446:

Σατανισμός

ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΕΛΙΣ 8447:

Έλληνική Δημοκρατία

ΔΙΑΜΑΝΤΗΣ ΚΟΥΤΟΥΛΑΣ

ΣΕΛΙΣ 8471:

Η συμπαντική καταγωγή του Αλφαβήτου
ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΜΠΕΞΗΣ

ΣΕΛΙΣ 8472:

Η διαφορά μεταξύ Έλληνικής
και Ανατολικής σκέψης

Π.Κ. ΓΕΩΡΓΟΥΝΤΖΟΣ

ΣΕΛΙΣ 8453:

Η Μινωϊκή γραφή του Μά ντ' Αζίλ

ΚΑΛΛΙΜΑΧΟΣ ΔΙΟΓΕΝΟΥΣ

ΣΕΛΙΣ 8463:

Ο προκατακλισμαϊός Έλληνικός
οίκουμενικός πολιτισμός του Διός

ΔΙΑΜΑΝΤΗΣ ΚΟΥΤΟΥΛΑΣ

ΣΕΛΙΣ 8487:

Ο ρόλος του Κωστή Παλαμά
στην ιδεολογία του Ελληνισμού

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΚΟΥΚΟΒΙΣΤΑΣ

ΣΕΛΙΣ 8495:

Έλληνικές επιδράσεις στο Ισλάμ

ΜΑΡΙΟΣ ΜΑΜΑΝΕΑΣ

ΣΕΛΙΣ 8498:

Τρεῖς δραστηριότητες του Παιδαγωγικού

ΓΙΑΝΝΗΣ Ν. ΓΑΒΡΙΗΛΙΔΗΣ

ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΗ ΑΝΕΚΔΟΤΗ ΠΟΙΗΣΗ

Σ. Γ. Γ. Παναγιωτάτος

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ

ΑΙΣΙΜΑ ΚΑΙ ΑΔΗΡΙΤΑ: σελ. 8451 • ΕΘΝΙΚΑ: σελ.
8469 • ΕΛΛΟΓΑ ΚΑΙ ΜΑΝΤΙΚΑ: σελ. 8461 • ΔΙΑ-
ΧΡΟΝΙΚΑ: σελ. 8485 • ΤΟ ΑΝΕΚΔΟΤΟ ΔΙΗΓΗΜΑ:
σελ. 8506 • Η ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ: σελ. 8511.

Ἑκκλησία τῆς Ἑλλάδος

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ – ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ.

Δύο χιλιάδες χρόνια συγκρούσεως ἀδυσώπητης, δύο χιλιάδες χρόνια μίσους, δύο χιλιάδες χρόνια ρήξεως.

* * *

Ἀς δοῦμε τίς χαρακτηρηστικὰς περιόδους τοῦ δισχιλιετοῦς ἱστορικοῦ πολέμου.

Φάσις Πρώτη: ΡΩΜΑΙΟΠΑΥΛΙΑΝΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ.

Μία ἀπίστευτα μισελληνική πολυεθνική ἐξουσία, πὺν συγκροτήθηκε ἀποκλειστικὰ καὶ μόνο γιὰ νὰ συντρίψῃ πολιτικὰ καὶ πνευματικὰ τὸν Ἑλληνισμό, πρᾶγμα πὺν ἐπέτυχε μεθοδικὰ μὲ τίς πιὸ βάρβαρες καὶ ἀδίστακτες πράξεις, πὺν ὠλοκληρώθηκαν μέσα σὲ ἑπτὰ περίπου αἰῶνες.

Φάσις Δευτέρα: ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ.

Μία πολυεθνική ἐξουσία μὲ σαφῶς συνεχιζόμενο μισελληνισμό καὶ κατὰ τοὺς αἰῶνες τοῦ μέσου καὶ ὑστέρου Βυζαντίου καὶ κατὰ τοὺς αἰῶνες τῆς Τουρκοκρατίας, μὲ μόνο καθαρὰ ἑλληνικὸ στοιχεῖο τῆς τὴν ἐπίσημη γλῶσσα, ἀλλὰ ἴσως μὲ κάποια (κάπου-κάπου) ἀνοχή τῶν Ἑλλήνων καὶ ἴσως μὲ κάποια (σπανίως) φιλελληνικὰ φαινόμενα.

Φάσις Τρίτη: ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

Γιὰ πρώτη φορὰ ἀπόλυτη ταύτιση γεωγραφική καὶ πληθυσμιακή μιᾶς χριστιανικῆς Ἑκκλησίας μὲ τὸν Ἑλληνισμό, γιὰ πρώτη φορὰ πλήρης αὐτοκεφαλία ἔναντι τῶν πολυεθνικῶν Ἑκκλησιῶν καὶ γιὰ πρώτη φορὰ πλήρης γεωγραφική, νομική καὶ πολιτική ἀποκοπή ἀπὸ τὴν πολυεθνική Βυζαντινοπατριαρχική Ἑκκλησία, πὺν ἄλλωστε ἀκολούθησε πορεία τέλειας πολιτικῆς παρακμῆς.

ΣΗΜΕΡΙΝΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ.

Ὑπάρχει Ἑκκλησία πὺν φέρει τὸν τίτλο «Ἑκκλησία τῆς Ἑλλάδος» (πρᾶγμα ἀδιανόητο σ' ὅλη τὴν ἱστορία τοῦ μισελληνικοῦ Χριστιανισμοῦ), ἡ ὁποία ἐκδηλώνει τὴν τάση εἴτε νὰ προσεγγίση πνευματικὰ τὸν Ἑλληνισμό (πρὸβλ. τὴν ἀτυχή ἀπόπειρα στὰ μέσα τοῦ παρελθόντος αἰῶνος γιὰ τὴν συγκρότηση τοῦ τραγελα-

φικοῦ ἰδεολογήματος «Ἑλληνοχριστιανικὸς Πολιτισμός») εἴτε νὰ ταυτισθῇ μὲ τὸ Ἑλληνικὸ Κράτος ἢ Ἕθνος («Ἐθνικιστικὸς Χριστιανισμός») εἴτε νὰ ἀγκαλιάσῃ ἀκόμη καὶ τὴν Ἑλληνικότητα (μὲ ἐνίοτε τραγελαφικὰς ἐπίσης ἰδεολογικὰς συνέπειες, ὅπως ἐκεῖνες τοῦ «Ρωμιοσυνισμοῦ» ἢ τῆς «Νεορθοδοξίας»). Ὑπάρχει τέλος τὸ ἐξαιρετικὰ σημαντικὸ ἀπὸ ἰδεολογικῆ ἄποψις ἱστορικὸ γεγονὸς τῆς ἀπαλλαγῆς μετὰ τὸ 1922 ἀπὸ τὴν αὐταπάτη περὶ ἀναβιώσεως τοῦ Βυζαντίου.

Ἑλλάς καὶ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, πού συμπίπτουν πληθυσμιακά, γλωσσικά καὶ γεωγραφικά, πιέζονται ἀπὸ τὴν πανίσχυρη αὐτὴ καὶ ἐντελῶς νέα ἱστορικὴ πραγματικότητα νὰ συμπέσουν καὶ πνευματικά. Ὁ παραδοσιακὸς ἀνθελληνικὸς χριστιανισμὸς γιὰ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος ἐξ ἀντικειμένου εἶναι ἀδύνατον νὰ συνεχισθῇ. Δὲν ὑπάρχει ἄλλη ἐκλογὴ ἀπὸ τὴν πνευματικὴ σύμπτωση μὲ τὴν γνήσια Ἑλληνικότητα μέσα σ' ἓνα χριστεπώνυμο πλήρωμα, στὸ ὁποῖο δὲν ὑπάρχει οὔτε ἓνας πιστὸς μὴ Ἕλλην.

* * *

Ὁ «Δαυλὸς» δὲν θὰ παύσῃ οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν νὰ καταγγέλλῃ ὅσα ἀπετέλεσαν καὶ ἀποτελοῦν τὰ «ἀγκάθια» πού ἀποτρέπουν τὸν πλήρη καὶ εἰλικρινῆ καὶ ἀναγεννητικὸ πνευματικὸ ἀλληλοεναγκαλισμὸ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος μὲ τὴν Ἑλληνικότητα, μὲ πρῶτο καὶ πιὸ αἰχμηρὸ καὶ πιὸ δηλητηριῶδες ἀπὸ τὰ «ἀγκάθια» αὐτὰ τὴν βαθύτατα μισελληνικὴ «Παλαιὰ Διαθήκη». Τὸ περιοδικὸ αὐτὸ δὲν θὰ ἀποφύγῃ καμμιά θυσία (καὶ κανένα κίνδυνον, προερχόμενον ἀπὸ τοὺς γνωστοὺς ἀγνώστους), πού θὰ συντελῇ στὴν πραγματοποίησιν τοῦ ἱστορικοῦ αὐτοῦ ζητουμένου, τῆς ἱστορικῆς αὐτῆς νομοτέλειαις.

* * *

Εἴθε νὰ ὑπάρξουν οἱ φωτεινὲς συνειδήσεις στὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος καὶ στὸν Ἑλληνισμό, πού θὰ ἀποκτήσουν αἴσθησιν τῆς ἱστορικῆς Στιγμῆς καὶ θὰ ἐναρμονισθοῦν μὲ τὴν νέα πραγματικότητα, πού θὰ τερματίζῃ ἓναν δισχιλιετῆ ὀλέθριον πόλεμον, τὸν ὁποῖον μὴ Ἕλληνες τόσο σατανικὰ προκάλεσαν.

Δ.Ι.Α.

ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

‘Ο γαλαζογένης Γιαχβὲ καὶ οἱ ἀνώμαλοι ῥῆλληνες...

Ῥαγαπητὲ κ. διευθυντά,

Εὐρισκόμενος εἰσέτι τὴν ξένην ἀνέγνωσα εἰς τὰ «Ῥθνικά», τ. 138 τοῦ «Δ», τὸ ἄρθρον τῆς Νεμέσεως «Ῥ ἀπόφασις». Ῥκτὸς τοῦ ὅτι συμφωνῶ ἀπολύτως, ἔκτὸς τοῦ ὅτι πληροὶ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ πνεῦμα παντὸς γνησίου καὶ μεμνημένου ἔλληνος, ὀφείλω νὰ τονίσω, ὅτι ἡ πεμπτονσία καὶ ἡ ἀλήθεια τῶν γραφομένων δὲν δύνανται νὰ δεχθῇ οὐδεμίαν καὶ παρ’ οὐδενὸς ἀμφισβήτησιν. Πᾶσα δὲ πρὸς τοῦτο προσπάθεια ματαία ἐστὶ. Ῥπειδὴ λοιπὸν εἰς ἓν –ὅπως πολὺ σωστὰ τονίζετε– παραμύθι βασίζεται ἡ ὅλη ἰδεολογία–λασπολογία, ἐπειδὴ ἔως ἐδῶ καὶ μὴ παρέκει, ἄς μοῦ ἐπιτραπῇ νὰ ἐκφράσω μέσῳ τῶν στηλῶν τοῦ ἀπὸ ὑμᾶς ἐκδιδομένου - διευθυνομένου ἐξαίρετον περιοδικοῦ σκέψεις τινας, αἱ ὁποῖαι στροβιλίζονται κατὰ νοῦν.

Φρονῶ, ὅτι διὰ κάθε ἐλευθέρως σκεπτόμενον ἄνθρωπον –μὴ πτωχὸν τῷ πνεύματι– ἀρκεῖ μία ἀπλή, ἀπλουστάτη ἀντιπαράθεσις μεταξὺ τῆς πατρῴας τῶν ἑλλήνων θρησκείας καὶ τῆς Ῥαχδικῆς τοιαύτης, ὥστε ἐκ τῆς συγκρίσεως ἀδιάστως καὶ εὐκόλως νὰ διαπιστῶσιν οὗτος τὴν τεραστίαν ποιοτικὴν διαφορὰν ἀφ’ ἑνός, ἀφ’ ἑτέρου δὲ τὴν τεραστίαν προσφορὰν τῆς πρώτης πρὸς καὶ διὰ τὸ ἀνθρώπινον εἶδος. Δυστυχῶς ὁμως ὑπάρχει ἓν πρόβλημα, τὸ ὁποῖον εἶναι συνάμα καὶ ἐρώτημα: πόσοι τῶν ἑλλήνων σκεπτονται ἐλευθέρως καὶ πόσοι δύνανται καὶ τὸ ἐπιθυμοῦν νὰ πράξουν οὕτως;

Ῥρθότατα λοιπὸν τονίζεται ὑπὸ τῆς Νεμέσεως ὅτι: «Ῥρχίζον νὰ τὸ διηγοῦνται (τὸ παραμύθι) στὰ σχολεῖα μαθαίνοντας στὰ παιδιὰ μας γιὰ τοὺς ἀνώμαλους ἄνθρωπομόρφους θεοὺς τοῦ Ῥλληνικοῦ Πανθέου καὶ γιὰ τὴν μεγαλοπρέπεια τοῦ Ῥεχωδᾶ μὲ τὰ γαλάζια γένεια». Δὲν ὑποβάλλονται ὁμως εἰς τὸν κόπον νὰ μᾶς εἰπουν τὸ «πῶς» καὶ «πότε» διεπίστῳσαν τὸ ἀνώμαλον τῶν ἑλλήνων θεῶν, οὔτε δεδῶκται νὰ μᾶς ἐξηγήσουν τὴν μεγαλοπρέπεια τοῦ Ῥαχβέ. Ῥὰν ὁμως ὑπῆρχον ἑλληνες διδάσκαλοι νὰ τὰ διδάξουν μαθαίνοντάς τα διὰ τὴν ἀπάτην τοῦ Ῥαχβέ, δι’ ἧς «ἔρριξε» τὸν Ῥσαῦ χάριν τοῦ Ῥακῶβ (δείγμα μεγαλοπρεπείας ἄραγε;), διὰ τὸν διασμόν τοῦ Λῶτ ἀπὸ τὰς λαμπρὰς αὐτοῦ θυγατέρας, ἂν τοὺς ἀνέλυνον καὶ τοὺς ἐξηγοῦσαν ὅλα τὰ ἀπάνθρωπα καὶ μισελληνικά κείμενα, τὰ ὁποῖα περιέχονται εἰς τὴν «Παλαιὰν Διαθήκην», ἐνῶ ἐκ παραλλήλου μνημένοι οὗτοι ἐμύουν τοὺς ἑλληνόπαιδας εἰς τὸ ἀρχαῖον ἑλληνικὸν πνεῦμα (φιλοσοφικὴ καὶ θεολογικὴ σκέψις), τότε εἶναι δέδαιον ὅτι: καὶ θὰ ἠδύναντο νὰ σκεφθοῦν ἐλευθέρως καὶ νὰ ἀρνηθοῦν τόσον τὸ παραμύθι ὅσον καὶ τὸ «μαρκάρισμα», ὥσάν αὐτὸ ὅπου γίνεται εἰς τὰ συμπαθῆ τετράποδα.

Εἶναι ὄντως λυπηρὸν καὶ ἀπογοητευτικόν, τὸ παραμύθι αὐτὸ νὰ τὸ ἐγκολποῦνται καὶ νὰ τὸ ἐνστερνίζονται ἑλληνες ἐξ ἑλλήνων, ἄγνωστοι –πολλάκις δὲ ἠθελημένως– τὴν ἀλήθειαν τὴν ἑλληνικὴν, τὸ «ἀπαστράπτον» ψεῦδος δεχόμενοι, ἄγνωστοι ὅτι μεταξὺ ἄλλων τὸ ὀλιγώτερον ἀδικοῦν ἑαυτούς... Εἶναι ἀποκαρδιωτικὸν τὸ φαινόμενον σήμερον, ἑλληνες ἐξ ἑλλήνων ν’ ἄγνωσιν –ἐφησυχάζοντες τάχα μου– τὴν πολυχλιετὴ ἱστορίαν των, τὴν πατρῴαν θρησκείαν, τὴν ἄνευ αἰδοῦς καὶ κατασχύνης ἀποκληθεῖσαν «εἰδωλολατρεία», τὸν πολιτισμόν των, τὴν παράδοσίν των, δηλαδὴ ὅ,τι μεγαλύτερον, εὐγενέστερον καὶ ἀνεπανάληπτον ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. Εἶναι θλιβερόν καὶ ἀνησυχητικόν ν’ ἄγνωσιν ὅτι: κάθε μεγάλο, ὁμορφο καὶ ἀληθινὸ ἐκρηγάζει καὶ ἀναδύεται μόνον ἐκ τῆς ἀρχαίας Ῥλλάδος. Εἶναι ἐντελὸς ἀπαράδεκτον ν’ ἄγνωσιν ἡ

καί ἐν πολλοῖς νά ἀρνοῦνται ἓνα παρελθόν ἑλληνικόν, τὰ δημιουργήματα τοῦ ὁποίου, ὅπως ἡ γλῶσσα, ἡ πολιτική ὁργάνωσις, ἡ τέχνη, ἡ ποίησις, ἡ φιλοσοφία, ἐγένοντο ὑπόδειγμα μέ διαχρονικήν ἀξίαν καί ἰσχύν πρὸς ὅλους τοὺς μετέπειτα λαούς. Δι' ὅλους ὅμως τοὺς ἐλευθέρως σκεπτομένους καί μεμνημένους εἰς τὸ ἀρχαῖον πνεῦμα ἑλλήνας καταντᾷ γελοῖον τὸ παραμῦθι καί καταρρίπτεται αὐθωρεὶ καί παραχρῆμα ὁ ἐπίσης γελοῖος, κακόβουλος καί συγκοφαντικός ἰσχυρισμός, «*πῶς νὰ τὸ κάνουμε, ἦσαν, ὑπῆρξαν εἰδωλολάτρες*» [...].

Ἐν τοῦτοις τὸ παραμῦθι περὶ γαλαζογένη θεοῦ συνεχίζεται. Ἡ σπύλωσις τῶν προγόνων μου ἐπίσης. Καί μόνον ὀλίγοι ἐγείρουν φωνὴν διαμαρτυρίας, ὡς ὁ «Δαυλός», καί φωτίσεως ἢ καί διαφωτίσεως. Διὰ τί ἀληθῶς τόσον ὀλίγοι; Ποῦ οἱ ὀρθόδοξοι διδάσκαλοι τοῦ γένους; Ποῦ οἱ ὀρθόδοξοι πολιτικοὶ καί ἐκκλησιαστικοὶ «ταγοί», οἱ τοσοῦτον κοπτόμενοι περὶ ὀρθοδοξίας καί ἑλληνισμοῦ; Διότι π.χ. οἱ ὑπέρμαχοι τῆς ὀρθοδοξίας, ἄρα καί κατ' ἐπέκτασιν τοῦ ἑλληνισμοῦ, ἀνέχονται καί ἐπιτρέπουν εἰς οἰονδήποτε ἡλίθιον ἢ μὴ ὑπαλληλίσκον τοῦ Ε.Ο.Τ., καί τοῦ Ε.Ο.Τ., νὰ ἐκτυπώῃ φυλλάδια μέ τίτλον «*Ιουδαϊκὸς ἐν Ἑλλάδι ἀρχαιοῦτες*», τὰ ὁποῖα ἐπιδεικνύουν τὸν «θρόνον» τοῦ Μουσέ (Μωϋσῆ) εἰς τὴν θεογεννήτρα νῆσον Δῆλον! (Ἄν εἶναι δυνατόν ποτέ, ἑλληνικὸς ἐγκέφαλος νὰ συνέλαβε τοιαύτην ἰδέαν!). Ὅθεν προσεχῶς ἀναμένομεν τὴν συνέχεια: «θρόνον» τοῦ Ἰαχβέ ἐπὶ τοῦ Ὀλύμπου!!.. Πρὸς τί λοιπὸν τοσαύτη ὑποκρισία καί τοιοῦτος ξεπεσμός; Πρὸς τί τοιοῦτος ἐξευτελισμός; Ἐκτός καί ἐάν τὸ ἀπαιτοῦσεν τὸ «ἐθνικόν» συμφέρον...

Ὡστε εἶχεν ὁ Μουσέ «θρόνον» εἰς τὴν Δῆλον καί ἀπεκρύνετο τοῦτο τὸ «κοσμοῖστορικόν» γεγονός ἐπὶ τόσους αἰῶνας ἀπὸ τοὺς ταιλαιώρους ἰθαγενεῖς τοῦ τόπου τοῦτου; Αἰδῶς «Ἀργεῖοι», ὁποῖα καταισχύνῃ! Ποία ἢ σχέσις λοιπὸν μεταξὺ θεογεννήτρας Δήλου (Ἀπόλλων-Ἀρτεμις) καί Μουσέ; Μιᾶς ὅμως καί διερωτήθη διὰ τὴν ἀνύπαρκτον σχέσιν, ἐπ' εὐκαιρίᾳ ἐρωτῶ: Ποία ἢ σχέσις τῆς ὀρθοδοξίας μέ τὸν Παῦλον, τοὺς προφῆτας, τοὺς πατριάρχας, τοὺς προφητάνακτας καί τὸν θεὸν ξένον λαοῦ-περιουσίῳ, καθ' ἃ ἀκούεται; Διότι, ἐάν μάθωμεν τὴν «σχέσιν» ταύτην, τότε θὰ ἐννοήσωμεν καί θὰ κατανοήσωμεν οἱ ἀνόητοι καί τὸ πῶς «ἐφευρέθη» ὁ «θρόνος» τοῦ Μουσέ εἰς τὴν ἱερὰν νῆσον καί τὸ διατί.

Ἐν κατακλείδι: πῶς εἶναι διανοητὸν ἑλλήνες ἐξ ἐλλήνων νὰ γνωρίζουν τὸν Νῶε καί τὸ Ἀβραάμ ἐκ τρυφερᾶς ἡλικίας καί ν' ἀποθνήσκουν ἀγνοοῦντες τὸν Δευκαλίωνα καί τὸν Παρνασσόν; Πῶς εἶναι διανοητὸν νὰ γνωρίζουν καί νὰ δέχονται ὡς πνευματικούς των πατέρας τοὺς Ἰσαάκ, Ἀβραάμ, Ἰακώβ κ.λπ. καί ν' ἀποθνήσκουν χωρὶς π.χ. νὰ ἔχουν διαβάσει «Ἀντιγόνην», χωρὶς νὰ ὑποψιάζονται κἂν ἐν ζωῇ εὐρισκόμενοι τὴν κάποτε ὑπαρξίν των πραγματικῶν πατέρων των, ὡς π.χ. ἐνὸς Θησέως, ἐνὸς Σόλωνος, ἐνὸς Κλεισθέους, ἐνὸς Ἡρακλείτου, ἐνὸς Σωκράτους, ἐνὸς Πλάτωνος... Πῶς ἐπιτρέπεται ν' ἀγνοῖται ὁ Ὅμηρος, ὁ πνευματικὸς μας πατέρας, ἀλλὰ νὰ γνωρίζεται π.χ. ἡ «Ἐξοδος» ἢ τὸ «Κεφάλαιον» τοῦ Μάρξ; Προσιδιάζουν πάντα ταῦτα εἰς τὰ πάτρια ἑλληνικά; Πῶς καταδέχονται τέλος πολλοὶ τῶν ἐλλήνων νὰ ἔχουν ξένα ἀμφιβόλου ποιότητος πρότυπα, ὅταν ἡ ἱστορικὴ μας κληρονομιά δορίθῃ ἀπὸ ἑλληνικά-ἡρωικά πρότυπα, ποὺ ὅμοιά των οὐδαμοῦ εὐρίσκονται καί οὐδαμοῦ ὑπάρχουν;

Δι' ὅλα τ' ἀνωτέρω ποὺ ἐξετέθησαν, ἀρνοῦμαι ἐκ νέου τὸ «μαρκάρισμα». Διότι δὲν δέχομαι καί δὲν ἐπιθυμῶ τὴν διαιώνισιν μιᾶς ἀνθελληνικῆς καί μισελληνικῆς καταστάσεως. Διότι: Δι' ἐμὲ προηγεῖται ἡ Ἑλλάς ὡς ἰδέα καί ἰδανικόν. Καί ὅλα τὰ ἄλλα ἐπονται.

Διατελῶ μετ' ἐξαιρέτου τιμῆς
καί θαυμάτης ἐκτιμήσεως

Διόδωρος Ἀθμονεύς

Μηχανικός Ε.Ν.

Ἐν πλῶ, Εἰρηνικὸς Ὡκεανός, Ὀκτώβριος 1993

Ἡ κατὰ πτωση τῆς μουσικῆς παιδείας στὸ Ρωμαϊκὸ

Κύριε διευθυντά,

Τὸ κεφάλαιο τῆς σχέσης τῆς Ἑλληνικότητας μετὰ τὴ μουσικὴ εἶναι τεράστιο καὶ ἀνεξάντλητο. Δὲν θὰ θεωροῦσα ὑπερβολὴ τὸ νὰ χαρακτηρίσω τὸν ἀρχαῖο ἑλληνικὸ πολιτισμὸ ὡς τὸν μοναδικὸ πολιτισμὸ τῆς ἀνθρωπότητας, ποὺ δικαιούται νὰ ἀποκαλεῖται μουσικὸς πολιτισμὸς. Ὁ Στράβων ὁ γεωγράφος, 1ος αἰὼν π.Χ., τὸ ξεκαθάρισε σὲ μιὰ ἀράδα μιὰ γιὰ πάντα: «καὶ τοὺς παῖδας αἱ τῶν Ἑλλήνων πόλεις πρώτιστα καὶ μάλιστα διὰ τῆς μουσικῆς παιδεύουσιν». Κατ' ἀντιστοιχίαν τῶν τριῶν βασικῶν συστατικῶν τῆς ἀνθρώπινης ὑπόστασης: ψυχῆς, νοῦ καὶ σώματος διδάσκονταν τὰ μαθήματα τῆς μουσικῆς, τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς γυμναστικής. Ἡ προτεραιότητα τῆς καλλιέργειας τῆς ψυχῆς διὰ τῆς μουσικῆς νομίζω ὅτι μπορεῖ νὰ γίνῃ κατανοητὴ πολὺ εὐκόλα.

Πῶς ἀλλιῶς θὰ μποροῦσαν νὰ πράξουν οἱ Ἕλληνες, ὅταν ὁ θεὸς τοῦ Φωτός, ὁ Ἀπόλλων, ἦταν καὶ θεὸς τῆς Μουσικῆς; ὅταν οἱ θεοὶ εἶχαν καθημερινὴ τὴν ἀνάγκη νὰ τέρπουν τὴν ἀκοή τους μετὰ τὰ θεῖα τραγούδια τοῦ Φοῖβου καὶ τῶν Μουσῶν; Ἀλλὰ καὶ ὁ Διόνυσος πῶς νὰ ὀρχεῖται μετὰ τὴν συνοδεία του χωρὶς τραγούδια; Ὅταν ὅμως ὁ «Οὐρανὸς» ἔχει τέτοιο μουσικὸ καθεστῶς, τότε δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ ἀποκτήσῃ καὶ ἡ γῆ. Καθερμώνονται λοιπὸν τὰ Πύθια, οἱ ἀντίστοιχοι ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες στὸν χῶρο τῆς μουσικῆς. Κι ὅταν στὴ χαραυγὴ τοῦ βου αἰῶνα π.Χ. γεννιοῦνται οἱ ἐπιστήμες στὴν Ἑλλάδα, γιὰ πρώτη φορὰ παγκοσμίως, ὁ Πυθαγόρας τεντώνει τὴν χορδὴ στὸ μονόχορδόν του, ὄργανο κατασκευασμένο ἀποκλειστικὰ γιὰ ἔρευνα, καὶ ἀναλῶναι μαθηματικὰ τὰ διαστήματα τῆς κλίμακός του.

Καθερμώνεται πλέον ἡ ἐπιστήμη τῆς μουσικολογίας, ἡ ὁποία τολμᾷ νὰ συνδέσῃ μετὰ πρωτόκουστη παρηγορία τὴν μουσικὴ μετὰ τὴν πολιτική: Νὰ τί ἰσχυρίζεται ὁ Δάμων, ὁ μουσικὸς σύμβουλος τοῦ Περικλῆ, ὁ ὁποῖος συνήθιζε νὰ τοῦ ὑποβάλλῃ τολμηρὰς πολιτικὰς εἰσηγήσεις, ἐξ αἰτίας τῶν ὁποίων κατέληξε στὴν ἐξορία: «οὐδαμοῦ γὰρ κινοῦνται μουσικῆς τρόποι ἀνευ πολιτικῶν νόμων τῶν μεγίστων» [γιατί πούθενά δὲ θὰ μποροῦσαν οἱ τρόποι τῆς μουσικῆς ν' ἀλλά-

ξουν, χωρὶς νὰ κλονιστοῦν οἱ θεμελιώδεις νόμοι τῆς Πολιτείας: «Πολιτεία» Δ, 424 c].

Καὶ μετὰ ἀπὸ 24 αἰῶνες ἡ χώρα τῆς Ἑλλάδος νὰ εἶναι ἡ μοναδικὴ στὴν Εὐρώπῃ καὶ ἀπὸ τίς ἐλάχιστες στὸν κόσμον χωρὶς μουσικὴ παιδεία στὰ σχολεῖα τῆς καὶ μετὰ τὰ ὠδεῖα τῆς νὰ διδάσκουν ἀποκλειστικὰ ἀλλότριες μουσικές. Ἀλλὰ πῶς καὶ πότε; Τί συνέβη; Τί μεσολάβησε; Ψάξτε λοιπὸν σ' αὐτὴν τὴν ἀσιατικὴ σημερινὴ θρησκεία, ἡ ὁποία διαθέτει προστάτες ἁγίους γιὰ τοὺς ραφτάδες, τοὺς κουρεῖς, τοὺς παντοπῶλες, τὸ πυροβολικόν, νὰ βρεῖτε προστάτη γιὰ τὴν μουσική. Μάταιος ὁ κόπος, γιατί δὲν ὑπάρχει. Στὴ χώρα αὐτὴ τὸν λωτοφάγων καὶ προσφάτων τῶν λωτοφάγων μεταξὺ τῶν ἄλλων, τῶν πάντων δηλαδὴ, λησιμονήθηκε ὀριστικὰ ἡ σχέση τῆς μουσικῆς μετὰ τὴν Ἑλληνικότητα. Καὶ ἐπιθυμῶ νὰ ἐπισημάνω ἐδῶ, ὅτι λησιμονήθηκε ἀκόμα καὶ ἀπὸ ἀνθρώπους ποὺ ἔχουν ἀρίστη καὶ σφαιρικὴ γνῶση περὶ τῆς Ἑλληνικότητας. Γιὰ νὰ θεωρεῖται πλέον καινὴς ἀριστος μουσικὸς στὴ χώρα τῆς Ἑλλάδος, πρέπει ν' ἀσχολεῖται μετὰ κάποιο ἀλλότριο εἶδος μουσικῆς. Οἱ μισοὶ ΝεοἝλληνες ἄδουν Ἀραβοτουρκικὸ τροπικὸ καὶ οἱ ὑπόλοιποι Εὐρωαμερικανικὸ τροπικὸ. Σῶναι καὶ καλὰ ἡ Ἑλληνικὴ μουσικὴ πρέπει νὰ προέρχεται ἀπὸ τὴν Ἀνατολή, τὸ Ἑλληνικὸ ἀλφάδιτο ἀπὸ τοὺς Φοῖνικες, ἡ καταγωγὴ τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τοὺς Σημίτες, ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα ἀπὸ τοὺς φανταστικούς «Ἰνδοευρωπαίους» καὶ οἱ Σπαρτιάτες ἀπὸ τὸν Ἀβραάμ.

Γιὰ νὰ μὴ μακρυγορῶ ὅμως γιὰ ἓνα θέμα ἀνεξάντλητο καὶ ἐπειδὴ εἶμαι πεπεισμένος ὅτι τὸ θέμα τῆς μουσικῆς πρέπει νὰ ἐπανασυνδεθεῖ μετὰ τίς ἀπόψεις τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, γιὰ νὰ ὑπενθυμιστοῦν στοὺς σημερινούς ἀνθρώπους οἱ σπουδαιότατες καὶ μοναδικὰς θέσεις τους, προτείνω νὰ τεθεῖ τὸ θέμα ἀπὸ τὸν «Δαυλὸ» καὶ νὰ ἀρθρογραφήσουν ὅσοι σχετίζονται μ' ὁποιοδήποτε τρόπο μ' αὐτὰ τὰ θέματα.

Σὰς χαίρετῶ

Σταῦρος Βασδέκης

Φιλίππου 87, 612 00 Σέρρες

Ίστορία θρησκειῶν ἀντὶ τῶν «Θρησκευτικῶν» στὰ σχολεῖα

Ἀξιότιμε κύριε Λάμπρου,

Στὰ τεύχη τοῦ «Δαυλοῦ» καὶ ἰδιαίτερα στὰ τελευταῖα πολὺς λόγος γίνεται γιὰ τὸ μάθημα τῶν θρησκευτικῶν στὰ Ἑλληνικὰ σχολεῖα. Ὁ λόγος κυρίως γιὰ τὸ τί διδάσκεται, τί δὲν διδάσκεται καὶ τί θὰ ἔπρεπε νὰ διδάσκεται στοὺς νεαροὺς μαθητές. Στοὺς μαθητές, οἱ ὁποῖοι ἐν πολλοῖς νηπιοβαπτισμένοι ἀπὸ τὴν Ἑλληνορθόδοξη Χριστιανικὴ Ἐκκλησία δὲν ἔχουν περάσει ἀπὸ τὸ στάδιο τῆς κατήχησης, γιὰ νὰ ἐξερῶν ἔστω καὶ τυπικὰ τί εἶναι αὐτὸ ποὺ καλοῦνται νὰ πιστέψουν καὶ νὰ λατρεύουν. Τὴν κατήχηση αὐτὴ ἀναλαμβάνει οὐσιαστικὰ τὸ Ὑπουργεῖο Παιδείας καὶ Θρησκευτικῶν μετὰ τὴ διδασκαλία τοῦ μαθήματος τῶν Θρησκευτικῶν.

Ὡς πρὸς αὐτὸ λοιπὸν ἔχουμε νὰ υποβάλλουμε ὁρισμένες ἐνστάσεις:

1. Θεωροῦμε ἀδύνατον, ἓνα Ὑπουργεῖο Παιδείας, ἀρμόδιο γιὰ τὴν παιδεία-μάθηση τῶν Ἑλληνοπαίδων, νὰ εἶναι ταιντόχρονα καὶ ἀρμόδιο ἐπὶ θεμάτων θρησκείας. Ἐστω καὶ ἂν ὑπάρχει ἐπίσημη θρησκεία τοῦ νεοελληνικοῦ κράτους, δὲν εἶναι δυνατόν ὁ φορέας ὁ ἀρμόδιος γιὰ τὴ μάθηση τῆς ἐλευθέρης σκέψης, τῆς ἐλευθέρης ἐρευνας, τῆς ἀλήθειας καὶ τῆς γνώσης νὰ εἶναι ἀρμόδιος καὶ γιὰ τὴν δεδομένη ἀλήθεια-γνώση μᾶς ὁποιασδήποτε θρησκείας, ἐνὸς δόγματος. Ἄν ἦταν ἄλλο τὸ Ὑπουργεῖο Παιδείας καὶ ἄλλο τὸ Θρησκευμάτων, δὲν θὰ εἴχαμε αὐτὴ τὴν ἐνστα-

ση.

2. Τὸ Σύνταγμα τῆς χώρας προβλέπει ἀνεξιθρησκεία. Μὲ βάση αὐτὴ τὴν ἀνεξιθρησκεία ἔχουν θεσπιστεῖ νόμοι, ποὺ ἀπαγορεύουν τὸν προσηλυτισμὸ. Αὐτὸ θὰ πρέπει νὰ ἰσχύει γιὰ ὅλα τὰ θρησκευτικὰ δόγματα καὶ ὄχι μόνο γιὰ τοὺς καθολικοὺς, μουσουλμάνους, μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά κ.τ.λ. Αὐτὸ ποὺ γίνεται ὁμως στὰ σχολεῖα δὲν εἶναι προσηλυτισμὸς, δεδομένης μάλιστα τῆς ἑλλειψῆς κατήχησης – λόγω νηπιοβαπτισμῶν –, τὴν ὁποία θεωροῦμε ὡς διασμὸ συνείδησης.

3. Τὴν εὐθύνη τῆς κατήχησης στὸ δόγμα θὰ ἔπρεπε νὰ ἔχει ἀποκλειστικὰ καὶ μόνο ἡ Ἐκκλησία. Ἄλλωστε ὁ πρόναος αὐτὸ τὸ σκοπὸ ἔχει. Νὰ μποροῦν νὰ παρακολουθοῦν ἀπὸ ἐκεῖ τὴ λειτουργία ἢ ὅσα τοὺς ἐπιτρέπονται οἱ ὑπὸ κατήχηση μελλοντικοὶ χριστιανοί.

4. α) Ἐφ' ὅσον τὸ θρησκευτικὸ συναίσθημα ὑπάρχει ἀνθίπαρκο ἢ ἐπικτητο καὶ β) ἐφ' ὅσον ἡ θρησκεία ὑπὸ ὁποιαδήποτε μορφὴ εἶναι γεγονὸς δεδομένον στὸν κόσμον μας, θὰ μπορούσε στὰ σχολεῖα μας νὰ διδάσκεται ἡ ἱστορία τῶν Θρησκευτικῶν.

Θεωροῦμε ἀπαράδεκτο μὲ λίγα λόγια τὸ μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν στὰ σχολεῖα.

Μὲ τιμὴ

Γιῶργος Καραμολέγκος

Ἐλευθ.-Βασ. Σωτηρόπουλος

Γραβιάς 48, 165 61 Ἀνω Γλυφάδα

Νὰ μὴν συμμορφωνόμεθα μὲ τοὺς ἀντιγλωσσικοὺς νόμους

Κύριε Λάμπρου,

Ἐπιτρέψτε μου μέσα ἀπὸ τίς σελίδες τοῦ θανιάσιου περιοδικοῦ σας νὰ ἐκθέσω κάποιες σκέψεις μου:

α) Τὰ τελευταῖα χρόνια στὰ Ἑλληνικὰ Δημοτικά σχολεῖα ἔχει πάψει νὰ διδάσκεται τὸ Ἑλληνικὸ Ἀλφάβητο μὲ τὴν μορφὴ τῆς γνωστῆς μας «ἀλφαβήτας». Ἀντ' αὐτοῦ τὰ παιδιά διδάσκονται «φωνοῦλες», μὲ ἀποτέλεσμα νὰ τελειώνουν τὸ Δημοτικὸ καὶ νὰ μὴν μποροῦν οὔτε νὰ συλλαβίσουν.

β) Ἡδὴ ἄρχισε ἡ κατάργηση τῶν α, ει, οι, η, υ, ω, φυσικὰ «γιὰ διευκόλυνση τῶν μαθητῶν».

γ) Στὰ TELEX τῶν Ε.Δ. καὶ τοῦ ΥΠΕΞ γίνεται χρῆση τοῦ λατινικοῦ ἀλφαβήτου.

δ) Ἡ διδασκαλία ξένων γλωσσῶν στὰ

Δημοτικά σχολεῖα ἐκτὸς ὅλων τῶν ὑπὲρ θὰ βοηθήσει στὴν ἐξοικείωση τῶν μαθητῶν μὲ τὸ λατινικὸ ἀλφάβητο, οὕτως ὥστε τὴν κατάλληλη στιγμή καὶ μὲ (πιὸ πιθανὸ) πρόσχημα τὴν γλωσσικὴ ὁμοιογένεια τῆς ΕΟΚ κάποιοι νυσταλέοι βουλευτὲς τοῦ Ρωμαιοκοινοβουλίου τίς πρώτες πρωινὲς ὥρες μέσα ἀπὸ κάποιο ἄσχετο νομοσχέδιο θὰ θέσουν τὴν ταφόπλακα ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσας καὶ θὰ μᾶς ἐπιβάλουν τὴν χρῆση τοῦ λατινικοῦ ἀλφαβήτου.

Ἐπειδὴ ὁμως ἐνας νόμος ἔχει ἀξία μόνον ἐὰν τηρεῖται, θὰ πρέπει ὅλοι μας νὰ καταστήσουμε ἀνενεργοὺς τοὺς νόμους καὶ τίς ἀποφάσεις τοὺς ἀπλὰ μὲ τὴν μὴ τήρησή τους. Ἐπιτέλους θὰ πρέπει κάποτε καὶ οἱ ὁμοσπονδίες δασκάλων καὶ καθηγητῶν νὰ

άρθρουν στο ύψος τών περιστάσεων και νά αντιδράσουν στο ἔγκλημα πού συντελεῖται, ἄλλως ἢ ἱστορία θά τοὺς καταγράψει ὡς τοὺς κυριώτερους ἐνόχους γι' αὐτό. Προσωπικά ἔχω ἀρχίσει τὴν ἀντίδρασή μου,

ἐπαναφέροντας τὸν τονισμό στὴν γραφὴ μου ἔστω καὶ μὲ κάποια λάθη.

Μετά τιμῆς
Ἀναστάσιος Μπογιατζῆς
Πειραιᾶς

Ὁ ἅγιος διωγμὸς τῆς Ἑλληνικότητος ἐπὶ Βυζαντίου

Κύριε διευθυντά,

Πρὸ ἑτῶν κάποιον εἶχα διαβάσει: «Ὁ Θεὸς δημιουργεῖ τὸ μέλλον καὶ ὁ Τσάρος τὸ παρελθόν». Ὅποιοι ὁμῶς τὸ ἔγραψε, σίγουρο εἶναι ὅτι θά εἶχε ὑπόψη του τὸν τρόπο πού γράφεται ἡ Ἑλληνικὴ ἱστορία, μὰ καὶ οἱ ἱστορικοὶ μᾶς συνηθίζονται νὰ τὴν προσαρμύζουν στὰ ἰδεολογικά τους πιστεύω. Στὴν παρῶσα μου ἐπιστολὴ θά ἀναφερθῶ σ' ὅσους προσπαθοῦν τὰ τελευταῖα 100 χρόνια νὰ ὁραριοποιήσουν τὴν Βυζαντινὴν περίοδο, καὶ χειρότερα, νὰ τὴν ταυτίσουν μὲ τὸν Ἑλληνισμό.

Μέχρι τὰ μέσα τοῦ περασμένου αἰῶνα, πού οἱ θύμεις ἦταν ἀκόμα νωπές, δὲν ὑπῆρχε ἱστορικὸς πού νὰ ἀναφέρεται κολακευτικά στὴ Βυζαντινὴν περίοδο. Ὁ Ἀγγλος ἱστορικὸς Gibbon περιέγραψε τὴν Βυζαντινὴν ἱστορία σάν μία περίοδο γεμάτη ἀπὸ δολοφονίες καὶ φλυαρίες. Ὁ Γάλλος Λεμπὸ στοὺς 30 ὁλόκληρους τόμους ἱστορίας δὲν ἔχει νὰ πει τίποτε τὸ θετικό γι' αὐτὴ τὴν περίοδο. Ὁ Βολταῖρος ἔγραφε, ὅτι ἡ Βυζαντινὴ ἱστορία εἶναι ἀποτρόπαιη διαδοχὴ γεγονότων, ὁ Μοντεσκιέ, ὁ Ντιντερό θεωροῦσαν τὸ Βυζάντιο «Bas Empire» καὶ ἐνσάρκωση τοῦ σκοταδισμού. Ὁ Γκαίτε μιλάει γιὰ μία ἀτέλειωτη νύχτα, πού ἔσβησε τὸ φῶς τῆς οἰκουμένης κ.λπ. Τὸ Βυζάντιο ἦταν ἓνα θεοκρατικὸ κράτος ἀπόλυτο καὶ ἀπάνθρωπα σκληρό, ἐξόντωσε κάθε ἀντιφρονούντα καὶ ἀντιφωνούντα, ἱσοπέδωσε πόλεις, ἄλλαξε ὀνομασίες σὲ τοπωνύμια καὶ ἀνθρώπους, γιὰ νὰ ἀποξενώσει, ἐχθροποιήσει καὶ διαγράψει τὸ παρελθόν. Μετέτρεψε τὴ ροὴ χειμάρρων, γιὰ νὰ παρυσύρουν καὶ σβήσουν ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τῆς γῆς ὅ,τι μπορούσε νὰ θυμίζει Ἑλληνικὸ πολιτισμὸ, μετακίνησε ὁλόκληρους πληθυσμούς, δημιούργησε ἀνύπαρκτες ἐθνότητες, σοφίστηκε ἀλόγιστα, προκάλεσε τὴν ἐννοιολογικὴ ἀναστροφή λέξεων (Ἐωσφόρος, Μέμφις, Ἑλλην), γιὰ νὰ τερμαχίσει καὶ ἀποδυναμώσει, ἀποπροσανατολίσει τὸν ἄνθρωπο, καὶ ἀπὸ ἀνω θρώσκει νὰ τὸν μεταβάλλει σὲ δοῦλο ταπεινὸ καὶ ὑπάκουο μὲ ἓνα συνεχὲς πνευματικὸ καὶ σωματικὸ σφυροκόπημα πού δάσταξε 1100 χρόνια.

Ἀποπροσανατόλισε τὴν ἀνθρωπότητα, πού δὲν μπορεί ἀκόμη καὶ σήμερα νὰ συνέλθει ἀπὸ αὐτὸ τὸν ἐφιάλτη.

Γιὰ 1100 χρόνια ὁ μοναδικὸς σκοπὸς ὑπαρξης τοῦ Βυζαντίου δὲν ἦταν ἡ λατρεία τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ ἡ γενοκτονία τοῦ γένους τῶν Ἑλλήνων καὶ ἡ ἐξαφάνιση ἀπὸ προσώπου γῆς ὅσων μπορούσαν νὰ θυμίζουν Ἑλληνικὸ πολιτισμὸ. Ἡ μόνη τέχνη πού ἀναπτύχθηκε ἦταν αὐτὴ πού εἶχε σχέση μὲ τὴν Ἑκκλησία, ὅλες οἱ ἄλλες δραστηριότητες ἐκτὸς τῆς γεωργίας ἦταν ὑπὸ διωγμὸν. Τὸ «θέλημα τοῦ Θεοῦ» ἔγινε ὁ κατὰ λῆτης κάθε προσπάθειας σκέψης καὶ ἡ μοναδικὴ ἀπάντηση στὶς ἐρωτήσεις ἐπὶ παντὸς ἐπιστητοῦ. Τὸ Βυζάντιο ἦταν ἐναντίον τῶν γραμμῶν, τῶν τεχνῶν καὶ τὸ χειρότερο ἐναντίον τῆς χαρᾶς τῆς ζωῆς, πού ταυτίστηκε μὲ τὴν ἀμαρτία. Καταδίωξε, ἐξόρισε, δολοφόνησε καὶ κατατρομοκράτησε τὸν ἄνθρωπο μὲ ἀφορισμούς, κατάρεις, ἀναθέματα, κατασχέσεις, ἐξορίες, ἐγκλήματα καὶ γενοκτονίες. Ἡ ἄρνηση ὑποταγῆς στὴν ἐπίσημη λατρεία ἐτιμωρεῖτο μὲ θάνατο καὶ δήμευση τῶν ὅποιων περιουσιακῶν στοιχείων.

Τὴν μαίριψη αὐτὴ περίοδο, ὁπότε διαπράχθηκε τὸ μεγαλύτερο σὲ διάρκεια καὶ ἀγριότητα ἐγκλημα στὴν ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητος, τὴν σηματοδοτοῦν δύο πυρκαγιές τοῦ ἐντυπου λόγου. Τὴν πρώτη τὴν διέταξε ὁ πρῶτος διδάξας τὸ κάψιμο βιβλίων, ὁ αὐτοκράτορας Κωνσταντῖνος τὸ 325 μ.Χ., ὁπότε κάηκαν ὅλα τὰ βιβλία ἐκτὸς τῶν ἐκκλησιαστικῶν. Ἰσως αὐτὴ ἡ καταστροφὴ τοῦ πνευματικοῦ πλούτου νὰ εἶχε μεγαλύτερες ἐπιπτώσεις στὴν εξέλιξη τῆς ἀνθρωπότητος ἀπὸ τὴν καταστροφὴ τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Ἀλεξανδρείας. Καὶ τὴν τελευταία τὴν διέταξε ὁ πατριάρχης Γεννάδιος Σχολάριος μὲ τὰ ἴδια κριτήρια.

Τὸ Βυζάντιο τελικὰ σὲ πείσμα τῆς λογικῆς καὶ τῶν ἱερῶν κανόνων κατόρθωσε τὸ ἀκατόρθωτο: Νὰ μετατρέψει μιά οἰκουμένη θρησκεία σὲ κρατικὴ. Καὶ στὴ συνέχεια νὰ συρρικνωθεῖ ἓνα ἔθνος, πού ἀπλωνόταν σὲ τρεῖς ἡπείρους, σὲ ἓνα κρατίδιο 134 χιλιάδων τ.χλμ. Τὰ ἔδωσε καὶ τὰ

δύο πισθάγκωνα, γιά νά μή μποροῦν νά ὀρθοποδίσουν, τοὺς ἐπέβαλε ὅτι εἶναι ἓνα καί τὸ αὐτὸ πρᾶγμα («Ἑλληνοχριστιανικός πολιτισμός») καί τὰ παράτησε, γιά νά ἀλληλοαναιροῦνται, νά συρρικνώνονται καί νά τρῶνε τὰ σωθικά τους.

Τελικά τὸ Ἀνατολικὸ Ρωμαϊκὸ Κράτος, γιά τὸ ὅποιο πολὺ πετυχημένα ἐλέχθη εἰρωνικά ἀπὸ τὸν Heisenberg ὅτι «αὐτὸ ποὺ ὀνομάσθηκε *συμβατικὰ Βυζάντιο* εἶναι τὸ *ἐκχριστιανισμένο Ρωμαϊκὸ Κράτος τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους*», ἦταν ἓνας καλομελετημένος ὁρολογιακὸς μηχανισμός, ποὺ, ὅταν ἐπιτεύχθηκε ὁ σκοπὸς του, αὐτοκαταστράφηκε. Ἡ πνευματικὴ καταστροφή ἐπιτεύχθηκε μὲ θεόπεμπτες τάχα ἐντολές τοῦ εἰδούς «*ἡ γνῶσις φυσιοῖ*». Ἡ ὕλική καταστροφή μὲ νοουθεσίες τοῦ εἰδούς «*ἀπέθανεν ὁ πλούσιος καὶ ἐτάφη, ἀπέθανεν ὁ πτωχὸς καὶ ὠδηγήθη ἀπὸ τοὺς ἁγγέλους εἰς τὸν κόλπον τοῦ Ἀβραάμ*». Καί ἡ βιολογικὴ καταστροφή μὲ τὴν σύσταση τῆς ἀγαμίας σάν θεάρεστον ἔργον, ποὺ εἶχε σάν συνέπεια τὴν δημογραφικὴ ἐξάντληση τῆς Αὐτοκρατορίας.

Ἐχοντας ἐπιτελέσει τὸν σκοπὸ του τὸ Ἀνατολικὸ Ρωμαϊκὸ Κράτος ἔδωσε τὴν σκυτάλη στοὺς Ὀθωμανοὺς Τούρκους, γιά νά χαθοῦν τὰ ἔχνη τοῦ ἐγκλήματος. Σχετικὰ εὐκόλο, ἂν λάβει κανεὶς ὑπ' ὄψη του ὅτι τὸ 150 μ.Χ. ὑπῆρχαν περισσότεροι ἄνθρωποι γνωρίζοντες γραφὴ καὶ ἀνάγνωσθι παρὰ τὸ 1450. Ἡ ἀγγραμματοσύνη ἦταν ἡ ἄλλη πρσφορὰ τοῦ Βυζαντίου στὴν ἀνθρωπότητα, τὰ ἐλάχιστα γιά μιὰ τόσο μεγάλῃ χρονικῇ περιόδῳ γραπτὰ κείμενα εἶναι ἀσημάντα σὲ περιεχόμενα καὶ παιδαριώδη. Τὸ μεγαλύτερο μέρος τοῦ πληθυσμοῦ παρέμενε ἀγράμματο, γιά νά κερδίσει τὴν μετὰ θάνατο βασιλεία. Στὴν οὐσία αὐτοὶ ποὺ γνώριζαν γραφὴ καὶ ἀνάγνωσθι ἦταν λίγοι ἀξιωματοῦχοι, γιά αὐτὸ ἄλλωστε, παρόλο ποὺ ἡ «*Παλαιὰ Διαθήκη*» ἀπαγόρευε τὴν εἰκονογραφία, στὸ τέλος καθιερώθηκε σάν τὸ «*Εὐαγγέλιο τῶν ἀγγραμμάτων*». Ἡ εἰκονογραφία ἦταν ὁ μόνος τρόπος, γιά νά μάθουν τὴν ἱερὴ ἱστορία τοῦ Χριστιανισμοῦ οἱ ἀγράμματοι ὑπῆκοι τῆς Αὐτοκρατορίας.

Μόλις ἔπεσε τὸ Βυζάντιο –καὶ λίγο ἐνωρίτερα–, διαδίδεται στὴν Εὐρώπῃ μέσῳ Κόρντοβας ἡ σοφία τῶν Ἑλλήνων, ποὺ ἀφύπνισε τὸν κόσμον καὶ τὸν ὠδήγησε στὴν πραγματικοποίηση αὐτοῦ ποὺ λέμε Εὐρωπαϊκὴ Ἀναγέννηση. Εὐτυχῶς οἱ Ἀραβες καὶ οἱ Πέρσες μὲ τοὺς Ἀβικέννα, Ἀβερρόθ, Κίντι, Jaber ben Hayan, μὲ τοὺς σοφοὺς τοῦ Τομπουκτοῦ, τοὺς Ἰσμαηλίτες καὶ τὰ

ἀρχεῖα τῆς Βαυτοῦς Χικμάχ τῆς Βαγδάτης διέσωσαν καὶ προστάτευσαν τὴν Ἑλληνικὴ γραμματεία.

Οἱ Τούρκοι ἦταν ἀνεκτικοὶ στοὺς ὑπόδουλους, ἰδίως στὰ γράμματα καὶ στὸ ἐμπόριο. Ἔτσι ὅσοι ἐπέζησαν τῆς Βυζαντινῆς λαίλαπας ἀρχισαν δειλά δειλά μὲ λιγώτερο φόβο νά λένε ὅτι ἦταν Ἕλληνες τὸ γένος καὶ νά ἰδρύνουν σχολές γιά τὰ ἑλληνικά γράμματα. Ὅλες, ὅπως τῆς Σάμου, τῶν Κυδωνιῶν, τῶν Ἰωαννίνων, ἡ Εὐαγγελικὴ στὴ Σμύρνη, τῆς Στεμνίτσας, τῆς Δημητσάνας, τῶν Ἀμπελακίων, τῶν Ζαγοροχωριῶν, τῆς Ντροπολιτσᾶς, τῆς Χίου, τῶν Μηλιῶν, τοῦ Μπαλάνου, ἡ Ἀρουσαία τοῦ Καπλάνη, τοῦ Ψαλῖδα καὶ πολλὲς ἄλλες ἔγιναν μετὰ τὸ 1600 ἐπὶ Τουρκοκρατίας.

Τελικά, ὅταν οἱ πιστοί, ποὺ ἐπὶ 1100 χρόνια εἶχαν σάν σκοπὸ ὑπαρξῆς νά κάνουν παρελθὸν τὸ «μαρτὸν» γένος τῶν Ἑλλήνων καὶ τὸν πολιτισμὸ του, διαπίστωσαν ὅτι οἱ Ἕλληνες μετὰ ἀπὸ αὐτὴ τὴν γενοκτονία καὶ τὸ μοναδικὸ ὀλοκαύτωμα σὲ χρονικὴ διάρκειά καὶ ἀγριὰ δα στὴν ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητας ἀρχισαν νά ἀναγεννιοῦνται ἀπὸ τὴν στάχτη τους, ἐτοιμάσαν τὴν παγίδα. Μετονόμασαν τὸ Ἀνατολικὸ Ρωμαϊκὸ Κράτος πολλὰ χρόνια μετὰ τὴν πτώση του σὲ Βυζάντιο. Οἱ Ἕλληνες τὸ ἔμαθαν τελευταῖοι ἀπὸ τὸν Παπαρρηγόπουλο. Δὲν ἀντελήφθησαν τὴν «τιμὴ» καὶ ἀντέδρασαν ἔντονα καὶ δυναμικά σ' αὐτὸ τὸ ἀναπάντεχο «ἐξ οὐρανοῦ ὄρωρ». Μέχρι τὸ τέλος τοῦ περασμένου αἰῶνα ὁ Παπαρρηγόπουλος ἀντιμετώπιζε τὴν μὴνι τῶν μορφωμένων Ἀθηναίων λεκτικά καὶ δικαστικά γιά αὐτὴ του τὴν ἀποψη. Τελικά ἡ ἀχίλλειος φτέρνα τῆς φυλῆς, ἡ περιορισμένη μνήμη (κατάρρα ἢ εὐλογία;), ὑποχώρησε γιά ἄλλη μιὰ φορὰ στὴ σταδιακὴ καὶ σὲ τακτὲς δόσεις ἐπαναλαμβανόμενη παραπληροφόρηση τῶν τελευταίων 100 ἐτῶν. Συνέτεινε φυσικά σ' αὐτὸ ἡ συναισθηματικὴ φόρτιση μεγάλου μέρους τοῦ πληθυσμοῦ λόγω καταγωγῆς, ποὺ συντελέσθηκε λόγω τῶν μεγάλων πληθυσμιακῶν μετακινήσεων ἀπὸ τὴν Ἀσία στὴ μητρόπολη καὶ ἔγινε τὸ θαῦμα, ποὺ μπορεῖ ἀνετα νά ἀποδοθεῖ μὲ δύο λαϊκὲς παροιμίες

«*Νὰ σὲ κάψω, Γιάννη, νὰ σ' ἀλείψω λάδι*»! Καί

«*Λέγε λέγε τὸ κοπέλι, κάνει τὴν κυρὰ καὶ θέλει*»!

Μὲ τιμὴ

Γ.Μ. Σωτηρίδου

Καθηγητῆς ΤΕΙ Ἀθήνας
Μοσχονησίον 37, 11252 Ἀθήνα

Ἡ πανάρχαια παρουσία Ἑλλήνων στὴν Αἰθιοπία

Φίλε κύριε Λάμπρου,
Εἰς τὸ τεύχος 143 τοῦ «Δαυλοῦ» ἔχετε δημοσιεύσει τὸ κείμενο τῆς ἐπιστολῆς τοῦ κ.Σ. Χριστοδουλάκη σχετικὰ μετὰ τὴν ὁμοιότητα τῆς Ἑλληνικῆς καὶ τῆς Αἰθιοπικῆς γραφῆς. Ἐπὶ τοῦ ἐν λόγω θέματος ἔχω νὰ παρατηρήσω τὰ ἀκόλουθα ἐν συντομία:

Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἡ μεταξὺ τῶν παραποτάμων Νείλου καὶ Κυανοῦ Νείλου χώρα (τῆς Αἰθιοπίας) θεωρουμένη καὶ ὡς νήσος ὀνομάζετο Μερόη, εἰς τὴν ὁποίαν ὑπῆρχε καὶ ὁμώνυμη πόλις. Ἡ πόλις Μερόη ἦτο ἔδρα ἰσχυροῦ ἱερατικοῦ καὶ ἐμπορικοῦ κράτους, εἶχε δὲ πολιτισμὸν συγγενῆ μετὰ τὸν Αἰγυπτιακόν καὶ τὰ ἱερατεῖα αὐτὰ ἐθιρίσκοντο εἰς ἄμεσον ἐπαφὴν μετὰ ἄλλα ἱερατεῖα τοῦ Ἀπολλωνος, τὸ δὲ μουσικὸ ὕλικόν τῶν Αἰθιοπῶν ἔχει καὶ πηγὰς Αἰολικὰς.

Ἐάν ἀνατρέξωμε εἰς τὴν προϊστορίαν, βλέπομε ὅτι ἡ Κλυμένη (᾽Ωκεανίδα) φέρεται ὡς κόρη τοῦ ᾽Ωκεανοῦ καὶ τῆς Τηθύος, γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ ἔκαλετο καὶ ᾽Ωκεανίδα. Ἡ μητέρα τῆς Κλυμένης, δηλαδὴ ἡ Τηθύς, φέρεται θυγατέρα τοῦ Οὐρανοῦ καὶ τῆς Γῆς καὶ μία τῶν Τιτανίδων, καὶ ὡς σύζυγος

τοῦ ᾽Ωκεανοῦ εἶχε τέκνα τὰς ᾽Ωκεανίδας καὶ τοὺς θεοὺς τῶν ποταμῶν. Ἡ Τηθύς κατὰ τὸν Πλούταρχον ἐταντίζετο πρὸς τὴν Αἰγυπτίαν θεάν Ἰσιδα, ἡ δὲ κόρη τῆς Κλυμένης ἦταν ἡ ἀγαπημένη τοῦ Ἡλίου, καὶ λέγεται ὅτι μετὰ αὐτὴν ὁ Ἡλῖος ἔκανε τὸν Φαέθοντα, ὁ δὲ Ἡλῖος ἐταντίζετο μετὰ τὸν θεὸν Ἀπόλλωνα. Ἐπίσης ἡ Κλυμένη φέρεται καὶ ὡς σύζυγος τοῦ Μέρωπος, βασιλέως τῶν Αἰθιοπῶν. Τὸ ὄνομα τῆς Κλυμένης ἀποτελεῖ καὶ τὴν κρυπτογράφηση τοῦ ὀνόματος «Κύμη» καὶ «Κλυμένη = Κύμη λένε», ὅπως ἀναφέρω καὶ εἰς τὸ διβλίον μου «Ἱστορία τῆς Εὐδοικῆς Κύμης – Ἑλληνικὸ ἢ Κυμαϊκὸ Ἀλφάβητο – Σχέση Κύμης καὶ Μυκηνῶν».

Μετὰ ἀπὸ αὐτὴ τὴν σύντομην ἀνάπτυξιν παρατηροῦμε, ὅτι ὑπάρχει συσχετισμὸς ἐπὶ ἱστορικοῦ ἐπιπέδου μετὰ τὸ θέμα τὸ ὁποῖον προαναφέραμε καὶ σὲ σχέσιν μετὰ τὸ Κυμαϊκὸ ἀλφάβητο, τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν ἀποψή μου εἶναι τὸ Ἑλληνικόν.

Φιλικώτατα

Ἐθ. Δαφνῆς

Διευθυντὴς Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν

Τὸ ἔτος τῆς καύσεως τοῦ ἔργου τοῦ Πλήθωνος ἀπὸ τὸν Γεννάδιον

Ἀξιότιμε κ. Λάμπρου,
Ὁφείλω νὰ τὸ ὁμολογήσω! Οἱ ἀπὸ καιρὸ προτροπὲς φίλου μου φιλολόγου καὶ ἰδιαίτερα τὸ «δέλεαρ» τοῦ τίτλου στὸ τεύχος 137 «ΝΑ ΑΠΟΒΛΗΘΗ Η ΠΑΛΑΙΑ ΔΙΑΘΗΚΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ» ἐγίναν ἡ ἀφορμὴ νὰ γίνω τακτικὸς ἀναγνώστης σας. Σὰς ἐκφράζω τὰ θερμὰ μου συγχαρητήρια γιὰ τὴν ἐπιμελημένη, καλαίσθητη ἔκδοση καὶ τὴν συμπαράστασίν μου στὶς θέσεις καὶ τὴν προσπάθειά σας [...].

Ἐπιτρέψτε μου τώρα μία παρατήρηση ἀπὸ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ τεύχους 137: Στὸ ἄρθρον τοῦ κ. Πάνου Τσίνα «Ἡ πτώσις τῆς Πόλεως» διαβάζω (σελ. 7964): «Ἡ ἀπάντησις εἶχε δοθῇ εἰς αὐτὸν πρὸ ἀρκετοῦ καιροῦ, ἀλλ' ὁ Παλαιολόγος, ὡς ἐκ τῆς καλοκαταθίας του, δὲν τὴν ἀντελήφθη... Τὸ γεγονός αὐτὸ ἦτο ἡ δημοσίαι καύσις τῶν ἔργων τοῦ Γεωργίου Γεμιστοῦ Πλήθωνος... Πρωτοστάτης ἦτο εἰς φιλόδοξος ἱερωμένος, ὁ Γεώργιος Γεννάδιος».

Στὴν Ἑγκυκλοπαίδεια «ΔΟΜΗ» διαβά-

ζουμε γιὰ τὸν Πλήθωνα: «Τὸ πρωτότυπον τοῦ ἔργου *Νόμων Συγγραφή* κήκε ἀπὸ τὸν πατριάρχην Γεννάδιον Σχολάριον τὸ 1464 ὡς “εἰδωλολατρικόν”».

Γιὰ δὲ τὸν Γεννάδιον Σχολάριον διαβάζουμε: «Ἀπὸ τὸ 1454 ἕως τὸ 1466 τρεῖς φορὲς ἀνέβηκε στὸν πατριαρχικὸ θρόνον καὶ τρεῖς φορὲς παραιτήθηκε... Τελικὰ ἀποσύρθηκε ἐπὶ τὴν μονὴν τοῦ Προδρόμου... Ἀπ' ἐκεῖ ἀπαγόρευσε τὴν ἀνάγνωσιν καὶ διέταξε τὴν καύσιν τῶν ἔργων τοῦ μεγάλου ὁραματιστῆ καὶ πρὸ πρωτότυπον βυζαντινοῦ φιλοσόφου, τοῦ Πλήθωνος».

Εἶναι φανερόν ὅτι ὑπάρχει θέμα χρόνου. Τὸ 1464 ὁ Παλαιολόγος δὲν εἶναι πιά ἐν ζωῇ, γιὰ νὰ ἀντιληφθῇ τὴν «ἀπάντησιν» τοῦ Γενναδίου «διὰ τῆς δημοσίας καύσεως τῶν ἔργων τοῦ Γεμιστοῦ εἰς ἀγυῖάν τινα τῆς Πόλεως».

Μὲ πολλὴν ἐκτίμησιν:

Κώστας Ἰωάννου

Πολιτικὸς Μηχανικὸς
Εὐγενείας 4-6, 151 23 Φιλοθέη

Ἀκρόπολη, Ἐθνικὸ Ἀρχαιολογικὸ Μουσεῖο, Μετρό

Ἀγαπητέ «Δαυλέ»,

Βρίσκομαι σὲ θέση νὰ γράψω πρὸς τὴ μοναδικὴ ἴσως φωνή, πού παλεύει γιὰ τὴν ἱστορικὴ ἀλήθεια τοῦ Ἑλληνισμοῦ, μὲ σκοπὸ νὰ καταγγείλω ὀρισμένες ἄπρεπες-ἀδικαιολόγητες-ἐγκληματικές κατὰ τὴ γνώμη μου πράξεις, πού ἀφοροῦν στὴ διαφύλαξη τῆς ἀρχαίας μας κληρονομιάς.

Καὶ πρώτα-πρώτα: ὅποιοι ἔτυχε νὰ ἐπισκεφθεῖ τὸν Παρθενῶνα κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ καλοκαιριοῦ, θὰ θαύμασε ἕνα μεγάλο σιδερένιο γερανὸ (!) μέσα στὸν ὀπισθόδομο τοῦ Ναοῦ, παρὰ μὲ πλῆθος ἐργαλείων (λουστῶν, σίδερων κ.λπ.), πού βρισκόνταν παρατημένα πλάι στὸ Ναὸ τῆς Νίκης. Καὶ βέβαια εἶναι κατανοητὴ οἰαδήποτε ὀργανωμένη προσπάθεια συντήρησης τῶν μνημείων τῆς Ἀκροπόλεως, ὅμως δὲ θάπρεπε νὰ ληφθεῖ ὑπόψιν ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων ἡ χρονικὴ περίοδος τῶν ἐργασιῶν. Διότι τὸ νὰ μεταβάλλει κανεὶς τὸν Ἱερὸ Βράχο σὲ ἐργοτάξιο μέσα στὸ κατακαλόκαιρο –ἐποχὴ μὲ τὸν μεγαλύτερο ἀριθμὸ ἐπισκεπτῶν– εἶναι τουλάχιστον ἀνόητο. Σὲ ἄλλα κράτη καὶ γιὰ τέτοιας σημασίας ἀρχαιότητες εἶναι βέβαιον ὅτι οἱ ἐργασίες θὰ γίνονται νυχθημερόν καὶ μὲ ὑψηλὸ αἶσθημα εὐθύνης καὶ ὄχι βιαστικά καὶ στὰ πλαίσια τῆς γνωστῆς Νεοελληνικῆς δημοσιοῦπαλληλικῆς νοοτροπίας.

Ἕνας ἄλλος χώρος στιγματισμένος ἀπὸ ἀδιαφορία καὶ προχειρότητα εἶναι τὸ Ἐθνικὸ Ἀρχαιολογικὸ Μουσεῖο τῶν Ἀθηνῶν. Ἐκεῖ, ἐκτὸς τῶν πρόσφατων κλοπῶν – τὸ μέγεθος τῆς ἀδιαφορίας φαίνεται καθαρά ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι οἱ ὑπεύθυνοι τοῦ Μουσείου ἀμφιβάλλουν ἂν πρόκειται γιὰ πραγματικὲς κλοπές ἢ γιὰ ἐλλείψεις ἐκθεμάτων λόγω μεταφορᾶς τους πρὸς τὶς αἰθουσες συντηρήσεως! – ἀλλὰ καὶ τῶν ζημιῶν πού γίνονται συχνά, χωρὶς καν νὰ παίρνουν δημοσιότητα, δύο εἶναι τὰ σημεῖα πού ἀμυγνώνουν τὴν ἔξωθεν εἰκόνα πρὸς τοὺς ἐνδιαφερόμενους. Τὸ πρῶτο θλιβερό γεγονός ἔχει νὰ κάνει μὲ τὴ συνεχῆ συγκέντρωση ἀρχαίων εὐρημάτων ἀπὸ ὀλόκληρὴ τὴν Ἑλλάδα – καὶ τὴν εὐρύτερη περιοχὴ τῆς Ἀνατολικῆς Μεσογείου – στὸ Μουσεῖο τῆς ὁδοῦ Πατησίων (καὶ νῦν 28ης Ὀκτωβρίου). Κοσμήματα ἀπὸ τὴν Κρήτη, νομίσματα ἀπὸ τὴν Θράκη, τὴν Κάτω Ἰταλία καὶ τὴν Ἡπειρὸ, γλυπτά ἀπὸ τὴν Μακεδονία, τὴν Μικρὰ Ἀσία καὶ τὶς Κυκλάδες εἶναι ὅλα ἐκεῖ στοιβαγμένα σὲ στενάχωρα ράφια ἢ ἀραδιασμένα σὲ –καλυμμένους μὲ τζάμι– πάγκους. Ὅπωςδήποτε ὁ χαρακτηρισμὸς «ἐθνικὸ» δικαιολογεῖ ὡς ἕνα βαθμὸ τὴν παρουσία στοιχείων Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ ἀπὸ τὴν εὐρύτερη –καὶ ὄχι μόνο– Ἑλληνικὴ Ἐπικράτεια, ὅμως ὁ τρόπος παράθεσής τους ἐκτὸς τοῦ ὅτι μειώνει τὴν ἀξία τους ἀπ' ὅλες τὶς πλευρές, ταυτόχρονα μαρτυρεῖ καὶ τὴ γύμνια τῆς ἑλληνικῆς ἐπαρχίας – τῆς «Ἀλλης» Ἑλλάδας – σὲ ὑποδομὴ ὑλικοτεχνικῆ, ἱκανὴ νὰ φιλοξενήσει τουλάχιστον τὰ κατὰ τόπους εὐρηματα. Ἀλλὰ ὑποδομὴ ἀξία λόγου δὲν φαίνεται νὰ ὑπάρχει οὔτε καὶ στὸ ἴδιο τὸ Μουσεῖο τῶν Ἀθηνῶν, ἂν κρίνει κανεὶς ἀπὸ τὴν ἄχαρη μέθοδο τοῦ «μαρκαρίσματος» τῶν ἐκθεμάτων μὲ τοὺς κωδικοὺς τετραψήφιους ἀριθμοὺς τους (μὲ μαῦρο μαρκαδόρο), μὲ ἀποτέλεσμα τὰ ἐκθέματα νὰ δείχνουν «μουτζουρωμένα», καὶ μάλιστα τὰ περισσότερα ἀπὸ αὐτὰ εἶναι ἐντελῶς ἐκτεθειμένα σὲ στίς προθέσεις ὀρισμένων, δεδομένου ὅτι καὶ ἡ ἐπιτήρηση εἶναι σαφῶς πλημμελής.

Ἕνα ἄλλο θέμα ὑψίστης σημασίας καὶ ἐπικαιρότητας εἶναι ἡ ἀναμενόμενη κατασκευή τοῦ ὑποηλεκτροσυδρόδρομου σὲ σχέση μὲ τὴν ἀπρογραμματίστη καὶ ἐπιλόλαια διάνοιξη τῆς σήραγγας στὰ «σπλάγχνα» τῆς Ἀθήνας. Οἱ δὴθεν διαβεβαιώσεις τῶν ἀρμοδίων φορέων, ὅτι οἱ ἐκσκαφές διεξάγονται σὲ τέτοιο βάθος πού ἀποκλείεται ἡ ὑπαρξὴ ἀρχαίων εὐρημάτων, εἶναι ἀστεία, ἂν ὄχι ὑποπτη. Καὶ τώρα τὸ θηριώδες κατασκευάσμα –τὸ εὐήχως ἀποκαλούμενο καὶ «μετροπόντικας»– εἶναι ἔτοιμο νὰ ἀλέσει ὅτιδήποτε βρεῖ μπροστά του, ἐξαφανίζοντας ταυτόχρονα κάθε ἀπόδειξη «συνάντησής» του μὲ ἀρχαιο-κατασκευές, γιὰ νὰ ἀπαλλάξει μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ ἀπὸ τὶς εὐθύνες ὅλους ἐκείνους πού ἔχουν ἀνάλειψιν νὰ «ἐκσυγχρονίσουν» τὴν Ἀθήνα.

Μὲ τιμὴ

Δημήτρης Ε. Μπότσαρης

Φοιτητὴς Ἱατρικῆς

Πλούτωνος 16 185 43, Πειραιᾶς

Σολομωνική

Μάλιστα! Αὐτοὶ εἶναι νέοι μὲ ἰδανικά. Λαμβάνουν κάποιον κόκκορα παραμάσχαλα καὶ τρέχουν στὸν μέγα ἱεροφάντη. Αὐτὸν ποὺ θὰ θεραπεύσῃ πᾶσαν νόσον (γιὰ τὴν μαλακία δὲν ὑπάρχει γιατρία). Καὶ κεῖ, μέσα σὲ κατανυκτική ἀτμόσφαιρα καὶ ποτισμένοι μὲ τὰ κατάλληλα «δῶτα» ἀκοῦνε τράγους νὰ χρησιμοδοτοῦν, καρέκλες νὰ τραγουδᾶνε καί, τὸ κυριότερο, ἐκπληρώνουν τίς ἐπιθυμίες τους. Βέβαια! Ἐδῶ νὰ δῆς ὑψηλότητα στόχων. Κάθε ἐπίκληση καὶ κουλτούρα. Νὰ πεθάνῃ ἡ ἀντίζηλος σὲ περίπτωση μοιχείας ἢ ἀκόμη χειρότερα νὰ τρελλαθῇ ἀπὸ ἔρωτα ἢ Πιπίτσα ποὺ δὲν «κάθεται» οὔτε μὲ σφαῖρες. Καὶ νὰ τὰ κοκκόρια στὸν δωμὸ καὶ νὰ τὰ μυρωδικά· καὶ νὰ αὐγατίζουν οἱ τραπεζικοὶ λογαριασμοὶ τοῦ ἱερέα τῶν Δαιμόνων. Καθόσον ὅλα τὰ πράγματα ἔχουν κι ἓνα ἀντίτιμο. Δὲν μπορεῖ ὁλόκληρος Βεελζεβούλ νὰ κατεβαίνει τζάμπα. Ἐχει κάποια ἐξοδα παραστάσεως, ἢ πίσσα ἔγινε ἀπλησίαστη κι αὐτοὶ ποὺ φυσᾶνε τὰ καζάνια τῆς κόλασης ζητᾶνε ἀνθυγιεινὸ ἐπίδομα.

Τώρα γι' αὐτὰ ποὺ διαδίδουν οἱ κακόδοιλοι, ὅτι ὅλα αὐτὰ εἶναι καθαρὴ ἀπάτη, γιὰ νὰ τὰ κοιμάται ὁ «ἱερέας» ἢ γιὰ νὰ στριμώχνῃ καμμιά πιτσιρίκα, εἶναι γιὰ ἀνόητους. Ποιὸς τολμᾷ ν' ἀμφισβήτησῃ τὴν ἐπιστήμη; Τί διάολο – συγγνώμη, μέγιστε, κεκτημένη ταχύτης – στὸν Μεσαίωνα ζοῦμε; Τὰ πράγματα εἶναι φῶς φανάρι, ποὺ λένε. Τὸ μαρτυρᾷ κι ἡ κυρὰ–Λένη, ποὺ ἀπὸ τότε ποὺ «ἔδεσε» τὸν προκομμένο της, δὲν κύτταξε ἄλλη γυναίκα. Τὸ μόνο κακὸ τῆς ἱστορίας εἶναι, ὅτι αὐτὴν δὲν τὴν δέσανε ἀκόμη.

Καὶ δὲν πιστεύω νὰ νομίζετε, ὅτι ὁ Σατανισμὸς εἶναι ἔργο καὶ ἰδεολογικὴ παραφνάδα τῆς «Δύναμης»; Ἄπατα! Τί δηλαδή, ἐπειδὴ ἐντελῶς τυχαῖα ὁ Γιαχβὲ καὶ ὁ Σατανᾶς συνυπάρχουν στὴν Βίβλο, πρέπει σώνει καὶ ντὲ νὰ εἶναι ἡ ἄλλη ὄψη τοῦ ἴδιου νομίσματος ἢ κάποια αἵρεση; Στὶς τελετὲς μαγείας τὸ τετραγράμματο τοῦ Γιαχβὲ καὶ ἡ πεντάλφα εἶναι συμπτώσεις. Μὰ σὲ καλὸ σας! Καὶ φυσικὰ δὲν ἔχουν βλέψεις σὲ παγκόσμια κυριαρχία ὁ Ἀστὴρ τοῦ Δαυὶδ καὶ ἡ Σολομωνική οὔτε ὑπακούουν σὲ κάποιο ἀηλὸ κέντρο ἀποφάσεων. Αὐτὰ εἶναι τελείως ἀσυμβίβαστα μὲ τὸν ἐκλεκτὸ λαό. Ἐντελῶς σικοφαντικά. Ἀπλᾶ συνέπεσε αὐτὴν τὴν ἐποχὴ νὰ ἀσχολοῦνται σὲ παγκόσμιο ἐπίπεδο κάποιοι ἄνθρωποι μὲ τὴν μαγεία. Κάτι σὰν μόδα πάνω–κάτω. Γι' αὐτὸ καὶ πολὺν δικαίως δὲν ἐπεμβαίνει ἡ Ἑλληνικὴ Δικαιοσύνη. Γι' αὐτὸ πάντε νὰ λέτε, ὅτι ὑπάρχει σχέδιο διάλυσης τοῦ κοινωνικοῦ μας ἰστοῦ ἀπὸ σιωνιστικὰ κέντρα.

Τώρα, ἂν πηγαίνουν καὶ μερικὰ πιτσιρίκια, γιὰ ν' ἀποκτήσουν προσωπικὴ ἀποψη τῶν πραγμάτων, τί νὰ γίνῃ; Σὲ ἐλεύθερη καὶ δημοκρατικὴ χώρα ζοῦμε. Νὰ στερῇσονμε τὴν μάθηση ἀπ' τὰ παιδιά καὶ νὰ γίνουν κομπλεξικά καὶ μὲ ἀπωθημένα; Κι ἔπειτα νὰ τὰ τρέχουμε σὲ ψυχιάτρους καὶ ψυχαναλυτές; Δὲν βαρνεῖσαι, παιδιά εἶναι! Τὸ πολὺ–πολὺ νὰ τὰ θυσιάσουν, ὅταν ὁ κόκκορας δὲν φέρει τὸ μεγάλο πνεῦμα. Κι ἂν εἶναι ἓνας λόγος ποὺ χαίρομαι τοὺς μοντέρνους γονεῖς, εἶναι ποὺ πάνω ἀπ' ὅλα εἶναι διακριτικοὶ καὶ δὲν ρωτοῦν ποτὲ τὰ παιδιά τους τί κάνουν καὶ ποῦ πάνε. Οὔτε τρέχουν γιὰ ἀναγνώριση στὸ νεκροτομεῖο. Δὲν ὑπάρχει τέτοιος κίνδυνος: τὰ προστατεύει ὁ Γιαχβὲ.

Γιώργος Πετρόπουλος

ΔΙΑΜΑΝΤΗΣ ΚΟΥΤΟΥΛΑΣ

Ἑλληνικὴ Δημοκρατία

Σ' ὅλη τὴν διάρκεια τῆς πολυχίλιετοῦς ἱστορίας του ὁ ἄνθρωπος μία καὶ μόνη φορά, μία μονάκριβη «στιγμὴ» δικαίωσε τὴν παρουσία του πάνω στὸν πλανήτη. Ἦταν ἐκεῖνοι οἱ αἰῶνες ποὺ καταξιώθηκε τὸ ἀνθρώπινο πρόσωπο· ποὺ γεννήθηκε καὶ ἀπόκτησε ἐννοιολογικὸ περιεχόμενο καὶ πρακτικὴ ἀξία ἢ ἐλευθερία· ἦταν οἱ αἰῶνες ποὺ ὁ ἄνθρωπος ὁλοκληρώθηκε ὡς αὐτοσκοπός, ὡς αὐτοκαθοριζόμενη ἀνεπανάληπτη αὐταξία μέσα στὰ πλαίσια τῆς ἀρχαιοελληνικῆς πόλεως, δηλ. ὡς ἅμεσα ἀποφασίζων πολίτης. Ἀναφερόμαστε στὸ ὑψηλότερο ἐπίτευγμα τοῦ ἀνθρώπινου πολιτισμοῦ, τὴν Ἀθηναϊκὴ Δημοκρατία. Ἐκεῖ καὶ τότε γεννήθηκε ὁ ἄνθρωπος ὡς πρόσωπο· ἐκεῖ καὶ τότε γεννήθηκε ἡ ἐλευθερία· ἐκεῖ καὶ τότε ἔλαβε σάρκα καὶ ὅσα τὸ μεγαλύτερο ὄραμα γιὰ τὸ ποιά εἶναι ἡ οὐσία τοῦ ἀνθρώπου. Ὑπὸ τὴν σκιὰν τῆς Ἀκροπόλεως διεπιστώθη καὶ ἐπραγματοποιήθη ἡ ἀλήθεια τῆς ἀνθρώπινης ὑπαρξης: ὁ ἄνθρωπος ἢ εἶναι αὐτοκαθοριζόμενη δημιουργία ἢ δὲν εἶναι ἄνθρωπος. Ἡ οὐσία τοῦ ἀνθρώπου ἔγκειται στὴν πραγμάτωσή του ὡς προσώπου· ἡ ἐλευθερία εἶναι ὁ μοναδικὸς φυσικὸς χώρος τοῦ προσώπου· καὶ τὸ πλαίσιο τῆς πόλεως εἶναι τὸ μοναδικὸ θερμοκήπιο τῆς ἐλευθερίας. Αὐτὴ εἶναι ἡ μεγαλύτερη ἀνακάλυψη, ποὺ εἶναι ταυτόχρονα ἐφεύρεση, δοκίμο καὶ προσφορά τοῦ ἀρχαίου ἐλληνικοῦ πολιτισμοῦ: ὁ ἄνθρωπος ὁλοκληρώνεται ὡς ἄνθρωπος μόνον στὰ πλαίσια τῆς πόλεως, ἐν ἐλευθερίᾳ, ὡς πρόσωπο, δηλ. ὡς πολίτης. Ἄν μετὰ ἀπὸ μιὰ μεγάλη φυσικὴ καταστροφή ἐπιζήσουν μόνον δύο ἄνθρωποι, δύο ἐναλλακτικοὺς τρόπους συμβίωσης ἔχουν: ἢ τὴν ἐξουσιαστικὴ βαρβαρότητα ἢ τὴν ἀρμονικὴ, ἐλληνικὴ, προσωπικὴ, δημοκρατικὴ κοινωνία. Ὁ ἄνθρωπος, ὅπως προαναφέραμε, ἢ δὲν ὑπάρχει ὡς αὐτοκαθοριζόμενο πρόσωπο ἢ δὲν εἶναι ἄνθρωπος. Ἀνθρώπος σημαίνει ἐλευθερία. Αὐτὴ εἶναι ἡ πεμπτουσία τῆς Ἀθηναϊκῆς Δημοκρατίας. Τὸ ἐλλήνιζεν εἶναι πρῶτα ἀπ' ὅλα καὶ πάνω ἀπ' ὅλα τρόπος ζωῆς.

Στὸν ἀντίποδα τῆς ἐλληνικῆς προσωπικῆς σχέσης ὑπάρχει ὁ ἐξουσιασμός. Τί εἶναι ὁμοῦς ὁ ἐξουσιασμός καὶ ποιά τὰ χαρακτηριστικά του; Κατ' ἀρχὴν ὁ ἐξουσιασμός ἀφορᾷ στὴν (φυσικὴ ἄλλωστε) ἐπιθετικότητα κάθε ἀνθρώπου καὶ ἀναφέρεται σὲ ἐπίπεδο σχέσεων. Τὰ χαρακτηριστικά του εἶναι ἡ ἰσοδιότης καὶ μονιμότητα τῆς «ἡγεσίας», ὁ ὁλοκληρωτικὸς τῆς χαρακτῆρας, ἡ καταπίεση, τὸ παρὰ-φύσιν, ἢ βία. Οἱ σχέσεις δύο ἀνθρώπων εἶναι ἐξουσιαστικές, ὅταν δὲν εἶναι προσωπικές: ὅταν ὁ ἓνας, ἄσχετα ἂν ἀξίζει ἢ ὄχι, ἡγεῖται διὰ τῆς βίας παντοῦ καὶ πάντα. Ὅμως δὲν εἶναι δυνατό οὔτε φυσικό, ἓνας ἄνθρωπος νὰ εἶναι τέλειος, δηλ. νὰ συγκεντρώνει ὅλα τὰ χαρίσματα. Ἐτσι, ἐνῶ ἐνδείκνυται νὰ «ἡγεῖται» σὲ ἓναν τομέα, δὲν προσήκει (διότι δὲν δύναται) νὰ «ἡγεῖται» σὲ ἄλλον. Ἡδη δηλ. ἐντοπίσαμε ὁρισμένα χαρακτηριστικά ποὺ πρέπει νὰ ἔχει ὁ μὴ ἐξουσιαστικός, δηλ. ὁ ἐλληνικὸς τρόπος κοινωνικῆς συμβίωσης. Τὸ πρῶτο τέτοιο χαρακτηριστικὸ εἶναι λοιπὸν ἡ ἐναλλακτικότητα στὴν ἡγεσία. Στὸν κάθε τομέα δέον νὰ ἄρχει ὁ ἀριστος, ποὺ φυσικά δὲν θὰ εἶναι παντοῦ ὁ ἴδιος (χωρὶς ν' ἀποκλείεται νὰ ἡγεῖται στοὺς περισσότερους τομεῖς τῆς ζωῆς τὸ ἴδιο πρόσωπο).

Ἐδῶ δέβεται ὀρθώνεται ἓνα κρίσιμο ἐρώτημα: Ποιὸς θὰ ἀποφασίσει καὶ μὲ ποιά κριτήρια γιὰ τὸ ποιὸς εἶναι ἀξίος νὰ ἡγεῖται; Ἐδῶ οἱ ἀπαντήσεις τῶν ἀρχαίων φιλοσόφων τυπικὰ ποικίλλουν· ὁμοῦς οὐσιαστικά ὅλοι συμφωνοῦν ὅτι τελικὰ ἡ πόλις εἶναι αὐτὴ ποὺ ἔχει τὸν τελευταῖο λόγο. (Ἡ διαφωνία τῶν ἀρχαίων σοφῶν ἔγκειται στὸ ποιοί πρέπει νὰ ἀπαρτίζουν τὴν πόλη: τελικὰ κάθε ἐπιλογὴ εἶναι δημι-ουργία, δηλ. ἔργον ποὺ παρουσιάζεται γιὰ κρίση στὸν δῆμον). Ἡδη γίνεται ἀντιληπτὸ σὲ ποιά ἐρωτήματα ἔδωσε ἀπάντηση ἡ Ἀθηναϊκὴ Δημοκρατία.

[ΠΑΡΕΚΒΑΣΗ. Ἡ δημοκρατία τῆς ἀρχαίας Ἀθήνας δὲν ἦταν οὔτε ἡ μόνη οὔτε ἡ «δημοκρατικότερη» τοῦ ἀρχαίου κόσμου. Ἀναφέρουμε γιὰ παράδειγμα τὴν πόλη τῆς Γόρτυνος¹ στὴν Κρήτη, ὅπου, ἀπὸ τὴν νομοθεσία τῆς, πού σώθηκε ὡς τίς μέρες μας, ἀντιλαμβάνομαστε τὸ ὕψος τῆς «δημοκρατικότητάς» τῆς, ἀπὸ τὸ γεγονὸς τῆς πολιτικῆς παρέμβασης τῶν γυναικῶν καὶ τῆς οἰκονομικῆς τους αὐτονομίας. Παρόμοια θὰ μπορούσαν νὰ εἰπωθοῦν καὶ γιὰ τὴν Σπάρτη ἢ τὴν Αἰτωλία². Ἀξιοσημεῖωτο τῶν δημοκρατικῶν ἡθῶν τῶν Ἑλλήνων εἶναι ἡ «ρήτρα» τοῦ 7ου αἰ., πού διεκήρυξε *«εἰρήνη καὶ σωτηρία στὴν γενιὰ τοῦ κατηγορουμένου»*³. Ἄν ἀναφέρουμε συνεχῶς λοιπὸν τὴν Ἀθηναϊκὴ Δημοκρατία, αὐτὸ τὸ κάνουμε ἀναγκαστικά, ἐπειδὴ γιὰ τὴν Ἀθήνα ὑπάρχουν οἱ περισσότερες γραπτές πηγές καὶ τὰ ἱστορικὰ ντοκουμέντα].

Εἴπαμε λοιπὸν, ὅτι τὸ βασικὸ χαρακτηριστικὸ τῶν ἐξουσιαστικῶν σχέσεων (πού πηγάζουν ἀπὸ τὴν ἐμφυτὴ ἀνθρώπινη ἐπιθετικότητα) εἶναι ὁ ὀλοκληρωτισμός, δηλ. ἡ ἰσοδιότητα, ἡ μονιμότητα καὶ ἡ καθολικότητα τῆς ἡγεσίας διὰ τῆς βίας. Αὕτη εἶναι ἡ «ἐξουσία». Στὶς ἐξουσιαστικὲς σχέσεις ὑπάρχει ἰσὸβία «ἡγεσία» καὶ ἀπρόσωπη μᾶζα. Πρόκειται γιὰ ἀλληλοτροφοδοτούμενα μεγέθη, συγκοινωνοῦντα δοχεῖα, γιὰ ἓναν φαῦλο κύκλο. Ἡ ἐξουσία ἔχει ἀνάγκη τὴν μᾶζα, καὶ ἀντιστρόφως. Στὸν διπολισμὸ αὐτὸ δὲν ὑπάρχουν ἀνθρώπινα πρόσωπα, παρὰ μόνον ἀφέντες καὶ δούλοι. Σ' αὐτὴν τὴν δάρβαρα συνάρτηση ἡ ἀρχαία Ἀθήνα τοῦ Σόλωνα καὶ τοῦ Κλεισθένη ἔδωσε τὸ καίριο κύπημα. Ἐφεῦρε τὸ ἀντίδοτο πού ἀκυρῶνει τὸν ὀλοκληρωτισμὸ κάθε ἐξουσιασμοῦ καὶ συνιστᾷ ταυτόχρονα τὴν μήτρα τῆς ἐλευθερίας: τὴν ἰσηγορία⁴. Ἰσηγορία σημαίνει ἴσες εὐκαιρίες καὶ δικαιώματα λόγου. Ἡ ἀρχὴ εἶχε γίνει. Ἡ ἰσηγορία, μὰ ὅπωςδήποτε δυναμικὴ ἔννοια, ἀναιρεῖ κάθε ὑπερτροφία τῆς δύναμης, κυττᾷ τὸν ἐξουσιασμὸ στὴν πηγὴ του. Ἡ ἰσηγορία ἐξουδετερώνει τὴν «θέληση γιὰ κυριαρχία», πού ἐκδηλώνεται παθολογικά, πλείστες ὥσες φορές, σὲ κάθε ἄνθρωπο. Ἡ ἰσηγορία, ὅπως μπορεῖ ν' ἀντιληφθεῖ ὁ καθένας, εἶναι ἡ προϋπόθεση τοῦ διαλόγου καὶ ἡ μητέρα τῆς ἰσονομίας. Ἰσηγορία, ἰσονομία καὶ ἐλευθερία ἀποτελοῦν τὰ βάρη τῆς δημοκρατίας⁵.

[ΔΕΥΤΕΡΗ ΠΑΡΕΚΒΑΣΗ. Ἐπὶ τῆς ἰδέας τῆς «ἰσότητος» ἔχουν ἀσελγήσει πολλοὶ ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνες, γι' αὐτὸ χρειάζονται κάποιες διευκρινήσεις. Κατ' ἀρχὴν ἡ λέξη «ἰσότη-τα» ἔχει ἀνάγκη, συντακτικά, προσδιορισμοῦ. Ἰσότης ὡς πρὸς τί; Οἱ Ἕλληνες δὲν ἐδέχοντο τὴν ἰσότητα στὶς ἱκανότητες οὔτε ἐδανκαλίζοντο μὲ τὴν ἰσοπέδωση τῶν... «δούλων τοῦ Θεοῦ» ἢ τοῦ αὐτοκράτορα, πού καταργεῖ τὴν ποικιλία, πλαστογραφεῖ τὴν ἀξία καὶ παραβιάζει τὴν φύση. Οἱ Ἕλληνες λέγοντας ἰσότητα ἐννοοῦν ἴσες εὐκαιρίες. Ὁ Θουκυδίδης στὸν «Ἐπιτάφιο» τοῦ Περικλῆ γράφει ξεκάθαρα: *«μέτεστι... πᾶσι τὸ ἴσον, κατὰ δὲ τὴν ἀξίωσιν...»*⁶. Ὁ Ἰσοκράτης διακρίνει ἀνάμεσα στὴν ἰσοπέδωση, πού τὴν ὀνομάζει «ἀριθμητικὴ ἰσότης» (πού δὲν ὑφίσταται στὴ Φύση) καὶ στὴν «γεωμετρικὴ ἰσότης», πού ἀφήνει περιθώρια γιὰ τὴν φυσικὴ διαφοροποίηση («κατ' ἀξίωσιν») τῶν ἀνθρώπων, στοὺς ὁποίους ὅμως παρέχονται ἴσα δικαιώματα καὶ εὐκαιρίες μπροστὰ στὴ ζωὴ καὶ τὸν θάνατο⁷. Παρόμοια ἔλεγε περὶ τῶν δύο ἰσοτήτων καὶ ὁ Πυθαγόρειος Ἀρχύτας καὶ προπάντων οἱ σοφιστές. Ὁ Ἀριστοτέλης τελικὰ συνοψίζει: *«...δίκαιον, τὸ κατ' ἀναλογίαν ἴσον...»*⁸].

Θὰ ἦταν ἀντιεπισημονικὸ καὶ ἀνιστόρητο νὰ ὑποστηρίζαμε ὅτι ἡ Ἀθηναϊκὴ Δημοκρατία ἐγεννήθη ἐν μιᾷ νυκτί. Χρειάστηκαν αἰῶνες καὶ χιλιετίες, γιὰ νὰ διαμορφωθοῦν οἱ κατάλληλες οἰκονομικοκοινωνικὲς συνθηκες, πού θὰ ἐπέτρεπαν τὴν ἐκδήλωση τοῦ πολιτικοῦ φαινομένου τῆς Πνύκας. Οἱ ἀποικισμοί, ἡ ἀνάπτυξη τοῦ ἐμπορίου στὶς δύο πλευρές τοῦ Αἰγαίου, ἡ δημιουργία «μεσσίας», ὅπως λέει ὁ Ἀριστοτέλης, τάξης στὶς Ἴωνικὲς πόλεις, ὅλ' αὐτὰ συνέτειναν στὴ γέννηση τῆς δημοκρατίας. Ὅμως ἡ σημαντικότερη αἰτία γιὰ τὸ ὅτι ἡ Ἑλλάδα ὑπῆρξε τὸ λίκνο τῆς ἐλευθερίας, ἡ μάνα-γῆ τοῦ Πολιτισμοῦ, ἡ χώρα ὅπου ὁ ἄνθρωπος ἔγινε πρόσωπο, ἡ μεγαλύτερη αἰτία γιὰ ὅλα αὐτὰ ἦταν ἡ ὑπαρξὴ πό-

λεων ὡς ἀνεξάρτητων κρατῶν καὶ ὅχι ἡ ὑπαρξὴ ἀχανοῦς, ἀπρόσωπου, μαζικοῦ καὶ συγκεντρωτικοῦ κράτους. Ἡ πόλις γέννησε τὸν ἄνθρωπο, ἡ δημοκρατία τὴν ἐλευθερία, ἡ ἰσηγορία τὴν φιλοσοφία καὶ τὴν σκέψη. Ὁ Γ. Γκλὸτς ἀναφέρει: «Ἡ μεγάλη ἀνωτερότητα τῶν Ἑλλήνων ὀφειλόταν ἀκριβῶς στὴν ἰδέα ποὺ εἶχαν γιὰ τὴν πόλη. Ὁ βαρβαρικός κόσμος ἀποτελεῖται ἀπὸ τεράστιες μοναρχίες, ἀνόργανες μᾶζες· μόνον ὁ ἑλληνικός κόσμος ἀνταποκρίνεται στὸν ὅρισμό τοῦ ἀνθρώπου, ποὺ στὴν πληρότητα τοῦ ὅρου εἶναι ὃν πολιτικόν»⁹. Ἡ Κλώντ Μοσσέ συμπληρώνει: «...ἡ λέξη-κλειδί τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ... ἦταν τὸ πολιτικὸ ὃν τοῦ Ἀριστοτέλη... Οἱ Ἀθηναῖοι ἦσαν πάνω ἀπ' ὅλα πολῖτες, καὶ αὐτὸ ἀκριβῶς δημιούργησε τὸ μεγαλεῖο τῆς Ἑλλάδας...»¹⁰.

Μόνον στὰ πλαίσια μιᾶς πόλεως μὲ τὸν μικρὸ πληθυσμὸ μπορεῖ νὰ ὑπάρξει ὁ ἄνθρωπος ὡς πρόσωπο γιὰ καθαρὰ αὐτονόητους πρακτικούς λόγους. Ἐκεῖ ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι ἀπρόσωπος ἀριθμὸς, μαζικοποιημένος ὑπήκοος, ἀλλὰ γίνεται πολίτης. Τί θὰ πεί ὁμως πολίτης – μὲ τὴν ἀρχαιοελληνικὴ σημασία τοῦ ὅρου; Ἀπαντᾷ ὁ Ἀριστοτέλης: «...πολίτης ὀρίζεται... τῷ μετέχειν κρίσεως καὶ ἀρχῆς»¹¹ (κρίσις στὰ ἀρχαῖα ἑλληνικά σημαίνει «δικαστικὴ ἀπόφαση» καὶ ἀρχή σημαίνει «ἡγεσία», «κυβέρνηση»). Μ' ἄλλα λόγια, πολίτης εἶναι ἐκεῖνος ποὺ μετέχει στίς ἀποφάσεις ποὺ τὸν ἀφοροῦν καὶ καθορίζει τίς τύχες του προσωπικά καὶ ἅμεσα.

Σήμερα δὲν ὑπάρχουν στὴν πραγματικότητα πολῖτες ἀλλὰ ὑπήκοοι. Προφανῶς στίς ἐκλογὲς κάθε τέσσερα χρόνια δὲν ἀποφασίζουμε γιὰ τίς τύχες μας ἅμεσα, ἀλλὰ ἀποφασίζουμε γιὰ τὸ ποιοί – ἐκ τῶν ἐνόντων – θ' ἀποφασίσουν ἐν ὀνόματί μας. Ἡ «ἀντιπροσωπευτικότητα» τοῦ σημερινοῦ κοινοβουλευτισμοῦ ἀναιρεῖ (ὀλιγαρχικότητα) τὴν ἅμεση δημοκρατία. Στὰ πλαίσια τῶν σημερινῶν μεγάλων, μαζικῶν, ἀπρόσωπων καὶ συγκεντρωτικῶν κρατῶν τὸ πρότυπο τῆς Ἀθηναϊκῆς ἅμεσης, δηλ. πραγματικῆς, Δημοκρατίας εἶναι ἀνέφικτο. Ὡς ἐκ τούτου οἱ σύγχρονες «ἀντιπροσωπευτικὲς δημοκρατίες» ἀποτελοῦν κα-
ρικατοῦρες μιᾶς εὐνουχισμένης δημοκρατίας, ποὺ δὲν θὰ τὴν ἀναγνώριζε, ἂν σηκωνόταν ἀπὸ τὸν τάφο του, ὁ Ἀριστοτέλης ἢ ὁ Περικλῆς. Ἐπίσης ἡ ἀρχαία ἰσηγορία (ποὺ γέννησε τὴν Ρητορική, τὴν Φιλοσοφία, τὴν Σοφιστική, τὸ Θέατρο κ.λπ.) δὲν ὑφίσταται σήμερα, ποὺ τὰ Μέσα (Μαζικῆς) Ἐνημέρωσης ἀνήκουν στὰ χέρια τῶν ὀλίγων. Στὴν Πνύκα πρόσβαση στὸ δῆμα εἶχε ὁ κάθε πολίτης· σήμερα ποιοί ἔχουν πρόσβαση στοὺς «πομπούς»; Ἀλλὰ καὶ ἡ ἰσονομία ἐπίσης δὲν ὑφίσταται, ὅταν κυριαρχεῖ τὸ χρέμα στὴν νομικὴ προστασία. Ποῦ εἶναι ἡ «Ἡλιαία» τῶν (κληρωτῶν) δικαστῶν – πολιτῶν; Ποῦ εἶναι ἡ ἀρχαία «γραφὴ παρανόμων», ποὺ ἀκύρωνε παράνομα ψηφίσματα καὶ μποροῦσε νὰ τὴν ἐπικα-
λεστεῖ ὁ οἰοσδήποτε πολίτης;

Πραγματικὰ μελαγχολία γεννᾷ γιὰ τίς σύγχρονες «δημοκρατίες» ἡ σύγκρισή τους μὲ τὴν Ἑλληνικὴ Δημοκρατία. Ὅταν γίνονταν ὁ κάθε ἐλεύθερος Ἀθηναῖος δεκαοκτῶ χρονῶν, ἔδινε τὸν ὄρκο στὸ ναὸ τῆς Ἀγραύλου, τὸν ὄρκο τοῦ πολίτη καὶ ἐλάμβανε τὰ ὄπλα τοῦ ὀπλίτη, γιὰ τὴν πολίτης καὶ ὀπλίτης ταυτίζονται. Οἱ πολῖτες κατ' ἐξοχὴν ἐνίκησαν τὸν Μα-
ραθῶνα. (Καὶ ὅσοι δοῦλοι πολέμησαν μετὰ ἐγίναν πολῖτες). Στὴ Σαλαμίνα ἡ πόλη ἦταν οἱ πολῖτες καὶ τὰ πλοῖα. Ὁ πολίτης στὰ Μηδικὰ ἀντιμετώπισε τὴν μοναρχία καὶ θριάμβευσε. Στὴν «πάτριον πολιτείαν» τοῦ Σόλωνα καὶ τοῦ Κλεισθένη στηρίχθηκαν οἱ Μαραθῶνες καὶ οἱ Σαλαμίνες.

Αὕτῃ εἶναι ἡ λάμψη τῆς Πνύκας· ἐδῶ ὁ ἄνθρωπος, ὡς πολίτης, γίνεται ἐλεύθερο πρό-
σωπο γιὰ πρώτη, καὶ πιθανῶς μονάκριβη, φορὰ στὴν Ἱστορία. Ὁ ἄνθρωπος γενόμενος αὐτοκαθοριζόμενη ὑπαρξὴ στὰ πλαίσια τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας ἐπραγμάτωσε τὴν ἐλευθερία του, ἐκδηλώνοντας τὸ πρόσωπό του. «Τὸ πρόσωπο εἶναι κατ' ἀρχὴν ἡ μόνη δυ-
νατὴ σχέση μὲ τὰ ὄντα. Τὰ ὄντα ὑπάρχουν μόνον ὡς ἀντικείμενα, δέχονται, δηλαδή, αὐτὸ ποὺ εἶναι μόνον σὲ σχέση ἀναφορικὴ πρὸς τὸ πρόσωπο... τὰ ὄντα φαίνονται, φανερώνονται,

ὡς αὐτὸ ποὺ εἶναι, μόνον ὡς ὁ λόγος τῆς σχέσης τους μὲ τὸ πρόσωπο...»¹². Στὴν Πινύκα ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι οὔτε μάζα οὔτε ἄτομο· εἶναι πρόσωπο. «Ἡ σχέση εἶναι ἡ εἰδοποιὸς διαφορὰ τοῦ προσώπου, ὁ ὁρισμὸς τοῦ προσώπου, ἡ ριζικὴ διαφοροποίησή του ἀπὸ τὴν ἔννοια τῆς στατικῆς ἀτομικότητος»¹³.

Ἡ ἰσηγورία, ἡ ἰσονομία, ἡ ἐλευθερία (ὁ Ἀριστοτέλης ὀρίζει ὡς ἐλευθερία τὸ «...ἐν μὲν τὸ ἐν μέρει ἄρχεσθαι καὶ ἄρχειν...»¹⁴), ὁ λόγος, τὸ δίκαιον (= «...τὸ κατ' ἀναλογίαν ἴσον...»¹⁵), ὁ νόμος («Ψήφισμα μὴ δὲν, μῆτε βουλῆς μῆτε δήμον, νόμον κυριώτερον εἶναι»¹⁶), ἡ δημοκρατία («...διὰ τὸ μὴ ἐξ ὀλίγων ἀλλ' ἐξ πλείονας οἰκεῖν δημοκρατία κέκληται...»)¹⁷ εἶναι μερικὲς ἀπὸ τῆς ἑλληνικῆς Δημοκρατίας, δωρεὰν προσφορὰ τῶν Ἑλλήνων στὴν ἀνθρωπότητα.

Τίποτα ἀπὸ ὅλα τὰ ἐπιτεύγματα τοῦ ἀρχαίου ἐλληνικοῦ πολιτισμοῦ δὲν θὰ εἶχε γίνεи πραγματικότητα, ἂν δὲν ὑπῆρχε ἡ ἐλευθερία, ποὺ δικαιώνει τὴν ἀνθρώπινη ὕπαρξη. Ὁ ἄνθρωπος καταξιώνεται μόνο ὡς αὐτοκαθοριζόμενο πρόσωπο καὶ αὐτὸ μόνο μέσα στὰ πλαίσια τῆς ἐλευθερίας μπορεῖ νὰ συμβεῖ. Ἐδῶ ἔγκειται ἡ ὕψιστη σημασία τοῦ ὁράματος τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας τῶν πολιτῶν. Ἡ οἰκουμενικότητα αὐτοῦ τοῦ ὁράματος ἀναφέρεται ὄχι μόνο στὸν χῶρο (σὲ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους τῆς Γῆς) ἀλλὰ καὶ στὸν χρόνο, γιατί παραμένει αἰώνιος στόχος κάθε ἀνθρώπινης κατάκτησης καὶ δημιουργίας. Κι ἂν σήμερα ἡ ἀνθρώπινη ἐλευθερία διάζεται πανταχόθεν καὶ ἡ ἐπικύρωσή της προϋποθέτει σιωπηλή, μοναχικὴ πορεία, θαρθεῖ μὰ μέρα ποὺ τὸ πανανθρώπινο ὄραμα τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας θὰ ξαναλάμψει ἐκτυφλωτικά – κι αὐτὴ τὴν φορὰ γιὰ πάντα, σύμφωνα μὲ τὸν (πραγματικά) τελευταῖο χρῆσμο τῆς Πυθίας... Τὸ ἰδανικὸ τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας δὲν ἐξάντλησε τὰ ὄριά του στὸ παρελθόν, ἀλλὰ βρίσκεται στὸ μέλλον ὡς τὸ ἔσχατο ἰδεῶδες γιὰ τὸ ἐκάστοτε παρόν.

ΥΓ1. Ὁ τελευταῖος χρῆσμός τῆς Πυθίας, ποὺ εἰπώθηκε μυστικά στὸν αὐτοκράτορα Ἰουλιανό, ἔλεγε ὅτι τὸ ἀπολλώνειο φῶς θὰ ξαναλάμψει, ὅταν ὁ ὀφῖς κλείσει τὸν κύκλο του.

ΥΓ2. Ἡ Ἀθηναϊκὴ Δημοκρατία εἶχε πολλὲς ἀτέλειες καὶ πολλὰ τρωτὰ – ὅπως κάθε ἀνθρώπινο ἐπίτευγμα. Ὅμως ἡ δύναμή της βρισκόταν στὸ γεγονὸς ὅτι ἐπέτρεπε τὴν κριτικὴ καὶ τὴν ἀμφισβήτησή της. Στὴ δημοκρατία ἔχουν θέση γιὰ ἔκφραση (ἰσηγورία) ἀκόμα (καὶ προπάντων) οἱ ἐχθροὶ της. Κι αὐτὸ εἶναι τὸ ἀξεπέραστο μεγαλεῖο της.

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

1. R.F. Willetts, «The Law Code of Gortyn» (Kadmos, Suppl. I), 1967.
2. Στὴν Αἰτωλία «συνεστρατεύοντο καὶ αἱ γυναῖκες ἐκονοίως» (Πανσανίας, «Φωικικά», 22,5).
3. G. Glotz, «Ἡ Ἑλληνικὴ Πόλις», Ἀθῆναι 1981, σελ. 117.
4. Ἡρόδοτος V, 78, Εὐριπίδης «Ἰκέτιδες» 436, Δημοσθένης «Κατὰ Μειδίον» 124.
5. Θουκυδίδης B, 37, Ἀριστοτέλης «Πολιτικά» 4, 1291b.
6. Θουκυδίδης B, 37.
7. Ἰσοκράτης, «Ἀρεοπαγητικός» 21–22.
8. Ἀριστοτέλης, «Πολιτικά» V, 1, 1301a.
9. G. Glotz, «Ἡ Ἑλληνικὴ Πόλις», Ἀθῆναι 1981, σελ. 38.
10. Glaude Mossé, «Ἀθῆναι: Ἱστορία μιᾶς Δημοκρατίας», Ἀθῆναι 1988, σελ. 210.
11. Ἀριστοτέλης, «Πολιτικά» 3, 1275a.
12. Χ. Γιανναρᾶς, «Τὸ πρόσωπο καὶ ὁ ἔρως», ἐκδ. Δόμος 1987, σελ. 22.
13. Ὁμοίως, σελ. 21.
14. Ἀριστοτέλης, «Πολιτικά».
15. Ὁμοίως V, 1, 1301a.
16. Ἀνδοκίδης, «Περὶ τῶν Μυστηρίων» 87.
17. Θουκυδίδης, B, 37.

Τί γίνεται;

- Τί γίνεται με τὸν τάφο ποὺ ἀνεκαλύφθη στὴν ἔρημο Σίβα τῆς Αἰγύπτου, καὶ πολλοὶ ἀρχαιολόγοι ὑποστηρίζουν, ὅτι εἶναι τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου; Τίποτε, ἀδιαφορία!
- Τί γίνεται με τὶς Πυραμίδες στοῦ χωριὸ Ἑλληνικό τῆς Ἀργολίδος, ποὺ δὲν συντηροῦνται καὶ καταστρέφονται; Τίποτε, ἀδιαφορία!
- Τί γίνεται με τὸν Τύμβο τῶν Σαλαμινομάχων, ποὺ ἐξακολοθεῖ νὰ παραμένῃ σκουπι-δότοπος; Τίποτε, ἀδιαφορία!
- Τί γίνεται με τὶς ἐκδόσεις τῶν Ἀρχαιοελλήνων συγγραφέων, ἔργον ποὺ ἀπὸ τὸ 1926 ἀνέ-λαβε ἡ Ἀκαδημία; Τίποτε, ἀδιαφορία!
- Τί γίνεται με τὴν ἀνέγερσι τοῦ ἀνδριάντος τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου στὴν Ἀθήνα, ποὺ παρὰ τὶς ὑποσχέσεις δὲν ἔχει ἀκόμη στηθῇ; Τίποτε, ἀδιαφορία!
- Τί γίνεται με τοὺς μυκηναϊκοὺς τάφους τῶν Γλυκῶν Νερῶν; Τίποτε, ἀδιαφορία!
- Τί γίνεται με τὸν ἑορτασμὸ τῶν ἱστορικῶν ἐπετείων, ὅπως Μαραθῶν, Σαλαμὶς κ.τ.λ.; Τί-ποτε, ἀδιαφορία!
- Τί γίνεται με τὶς ἀρχαιότητες τοῦ Ραμνουῦντος, ποὺ καταστρέφονται ἀπὸ λατομεῖο τῆς περιοχῆς; Τίποτε, ἀδιαφορία!
- Τί γίνεται με τὰ σχολεῖα στὴν Β. Ἡπειρο, ποὺ ἐκλείσαν οἱ Ἀλβανοί; Τίποτε, ἀδιαφο-ρία!

Ὁψιμον εὐρημα

Στις 30 Μαρτίου 1993 («Ἐλ. Τύπος» κ.τ.λ.) ἐδημοσιεύθη στὶς ἐφημερίδες ἡ εἰδήσις ὅτι ὁ Βρεταννὸς καθηγητὴς Τόμας Τόμσον ἐκκυκλοφόρησε μετὰ ἀπὸ ἔρευνες 15 ἐτῶν τὸ νέον του βιβλίον μετὸν τίτλον «Οἱ πρῶτοι χρόνοι τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ ἔθνους» καὶ ὅπου ἀπέδειξε, ὅτι τὰ δέκα πρῶτα βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης «εἶναι ἀπολύτως φανταστικά καὶ ἔχουν γραφῇ 500–1500 χρόνια μετὰ τὰ γεγονότα ποὺ περιγράφουν». Ἐπίσης ἀπέδειξε, ὅτι ὁ «βασιλεὺς» Δανιδ, ὁ Ἰακώβ, ὁ Ἀβραάμ, ὁ Μωϋσῆς καὶ ὁ Σολομῶν «ΔΕΝ ΥΠΗΡΞΑΝ ΠΟΤΕ». Τὰ στοιχεῖα καὶ τὰ ἐπιχειρήματα ποὺ ἐχρησιμοποίησε ὁ καθηγητὴς Τόμσον, γιὰ νὰ καταλήξῃ στὰ συμπεράσματά του, εἶναι κυριολεκτικῶς ἀτράνταχτα. Ἐξ ἄλλου ἡ ἀρχαιολογία, ἡ ἱστορία, ἡ φιλολογία καὶ αἱ λοιπαὶ ἐπιστῆμαι δὲν ἔχουν οὔτε ἓνα στοιχεῖον ἢ ἐπιχείρημα, ποὺ νὰ συνηγορῇ ὑπὲρ τῆς ὑπάρξεως τῶν «βασιλείων» καὶ πατριαρχῶν τῶν ἐβραίων. Ὅταν ἐπὶ πα-ραδείγματι ἀναφερώμεθα στὸν Ὅμηρο, γνωρίζομεν τὴν ἱστορικότητά του, διότι ἔχομεν κείμενα, ἐπιγραφάς, ἀρχαιολογικὰ εὐρήματα, ἀναφορὰς εἰς ἄλλους συγγραφεῖς, ἱστορικὰς πληροφορίας ἀπὸ συγχρόνους του κ.τ.λ. Ὅταν ἀναφερώμεθα στὸν Ἰακώβ, τί ἔχομεν; Ἀπο-λύτως οὐδέν, πλην δεδαίως τῆς αὐθαίρετης διηγῆσεως στὴν Παλαιὰν Διαθήκην, ἡ ὁποία ἐγράφη αἰῶνας μετὰ τὴν ὑποτιθεμένην ὑπαρξιν τοῦ Ἰακώβ.

Τὸν Νοέμβριον 1993 κάποιος «καθηγητὴς» ἐβραῖος –ἐπὶ τέλους– «ἀνεκάλυψε πλάκα μετὴν ἀναφορὰν τοῦ ὀνόματος τοῦ βασιλέως Δανιδ», καὶ ἀμέσως ἀνεκοινώθη ὅτι εὐρέθη τὸ πρῶτον ἀρχαιολογικὸν στοιχεῖον περὶ ὑπάρξεως τοῦ Δανιδ... Ἐντὸς τῶν μηνῶν θὰ εὐρε-θοῦν καὶ ἄλλαι πλάκες μετὰ τὰ ὀνόματα τοῦ Ἰακώβ, τοῦ Σολομῶντος, τοῦ Ἀβραάμ, τοῦ Μω-ϋσῆ... Αὕτη εἶναι μία ἀπὸ τὶς διαφορὰς μας μετὰ τοὺς ἐβραίους ὡς πρὸς τὴν ἱστορικότητα τῶν προσωποποιήσεων. Ἐκεῖ ὅπου ἐμεῖς παρατάσσομεν ἀτελείωτον σειρὰν ἀρχαίων μνημείων, κεμένων δεδαίως χρονολογίας καὶ ἐνὸς ἀπειραγίμου πλούτου ἀγαλμάτων, ναῶν, κτιρίων,

γυμναστηρίων, θεάτρων, σταδίων κ.τ.λ., οἱ ἔβραῖοι μᾶς δείχνουν μίαν «πλάκα», πὺν ὅλοι γνωρίζομεν ὅτι τὴν κατεσκεύασαν τώρα, γιὰ νὰ ἀντικρούσουν τὸν Τόμσον.

Στὴν ἐφημερίδα «Τὸ Βῆμα» 7.11.93 διαβάζομεν: «Ὡς σήμερα γνωρίζαμε γιὰ τὸν βασιλιᾶ Δαβὶδ μόνο μέσα ἀπὸ τὶς σελίδες τῆς Βίβλου. Πρόσφατα ὅμως ἡ ἀρχαιολογικὴ σκαπάνη ἔφερε στὸ φῶς τὴν πρώτη ἀναφορὰ σχετικὰ μὲ τὸν βασιλιᾶ τῶν Ἑβραίων, πρᾶγμα πὺν ἀναμένεται ὅτι θὰ ἐντείνει τὶς διαμάχες μεταξὺ τῶν παραδοσιακῶν μελετητῶν τῆς Βίβλου, τὴν ὁποία θεωροῦν ἱστορικὸ ντοκουμέντο, καὶ τῶν ἀναθεωρητῶν, πὺν τὴν θεωροῦν προῖον τῆς φαντασίας κάποιων συγγραφέων. Ἡ ἀνακάλυψη ἔγινε ἀπὸ τὴν ὁμάδα τοῦ Ἰσραηλινοῦ ἀρχαιολόγου Ἀδραὶμ Μπιαράμ, πὺν πραγματοποιεῖ ἀρχαιολογικὰς ἐρευνες στὴν ἀρχαία πόλη Ντιάν. Οἱ ἀρχαιολόγοι ὄρηκαν τμήμα μιᾶς ἐπιγραφῆς τοῦ 9ου π.Χ. αἰῶνα, στὴν ὁποία ὑπάρχει ἀναφορὰ στὸν «Οἶκο τοῦ Δαβὶδ». Εἶναι ἡ πρώτη φορὰ, πὺν ἐπιβεβαιώνεται ἀπὸ τὴν ἀρχαιολογία ἡ ὑπαρξὴ τοῦ βασιλιᾶ Δαβὶδ. Ἡ ἀνακάλυψη ἀποκτᾷ ἰδιαίτερη σημασία, ὅστερα ἀπὸ τὴ δήλωση (στὶς ἀρχὲς τοῦ χρόνου) τοῦ ἀμερικανοῦ ἀρχαιολόγου Τόμας Τόμσον, σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία ὁ Δαβὶδ οὐδέποτε ὑπῆρξε καὶ ἦταν ἀποκνήμα τῆς φαντασίας. Ἡ ἀναφορὰ τῆς ἐπιγραφῆς στὸν «Οἶκο τοῦ Δαβὶδ» πρόκειται νὰ γίνῃ τὸ ἐπίκεντρο σφοδρῆς ἀκαδημαϊκῆς διαμάχης, μὲ τοὺς ἀναθεωρητὰς νὰ ὑποστηρίζουν ὅτι μὲ τὰ ἀποσπάσματα πὺν δρέθηκαν δὲν ἀποδεικνύεται ὅτι ὁ Δαβὶδ ὑπῆρξε ἱστορικὸ πρόσωπο.

Καμμὶ διαμάχη δὲν πρόκειται νὰ γίνῃ, διότι οὐδὲν ἀρχαιολογικὸν στοιχεῖον ὑπάρχει γιὰ τὴν ἱστορικὴ ὑπαρξὴ τοῦ Δαβὶδ.

Βεβήλωσις

Τὰ «Ἀμοιδαῖα Κεφάλαια ΔΗΛΟΣ» τῆς Ἑθνικῆς Τραπεζῆς καθιέρωσαν –εἵγε των– ὡς ἐμβλημα τῶν κίονα Ἰωνικοῦ ρυθμοῦ. Δυστυχῶς ὅμως εἰς μίαν ἐκ τῶν διαφημιζομένων δραστηριοτήτων «κάποιος» ἐκόλλησε δίπλα στὸν Ἑλληνικὸν κίονα τὸ ἄστρο τοῦ Δαβὶδ, τὸ ὁποῖον καλύπτει στὸ κέντρον τὸν περισσότερον χῶρον τοῦ ἐμβλήματος. Πρόκειται γιὰ ἀπαράδεκτη ἐνέργεια. Μήπως τὰ ἐβραϊκὰ διακριτικὰ καθιερώθηκαν στὴν οἰκονομικὴ ζωὴ τῆς πατρίδος μας καὶ δὲν τὸ γνωρίζομεν; Ἀλήθεια, εἶναι ἐνδιαφέρον νὰ μάθουμε ποιὸς χαχαμῆκος τῆς Ἑθνικῆς Τραπεζῆς ἐδεβήλωσε τὸν ἄγνον Ἰωνικὸν κίονα, σύμβολον τῆς αἰωνιότητος καὶ τοῦ πολιτισμοῦ τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Ὁ Κολόμβος

«Ἡ Χίος πρέπει νὰ διεκδικήσῃ τὸν χαμένο της γιόν», γράφει στὸ διβλίο της ἡ συγγραφεὺς Ντουρλάχερ–Βόλπερ, διευθύντρια τοῦ Μουσείου τοῦ Σάν Σαλθαντόρ, πὺν «περιλαμβάνει στοιχεῖα λεπτομερῆ, πὺν ἀποδεικνύουν τὴν Χιώτικη Βυζαντινὴ καταγωγὴ τοῦ Κολόμβου καὶ ἀνάμεσά τους τὰ 182 ἀδημοσίευτα ντοκουμέντα ἀπὸ τὴν διβλιοθήκη Βεράγκουα τῆς Μαδρίτης, πὺν τῆς παραχώρησε ὁ ἀπόγονος τοῦ θαλασσοπόρου Δὸν Κρίστομπαλ Κολὸν ὁ 17ος...» («Μεσημβρινή» 10.11.92).

Ἀπὸ παντοῦ ὅλοι γράφουν γιὰ τὴν Ἑλληνικὴ καταγωγὴ τοῦ Κολόμβου. Μόνον οἱ ἐδῶ νεοδάρβαροι, πὺν καταδυναστεύουν τὴν ἐκπαίδευσιν, ἀγνοοῦν σκοπίμως τὴν ἱστορικὴν ἀλήθειαν. Ἀπὸ μισελληνισμὸν δὲν θέλουν νὰ παραδεχθοῦν ὅτιδήποτε ἐξυψώνει τὸν Ἑλληνισμὸν. Ἀπέναντι σ' αὐτὴ τὴν ἀντεπιστημονικὴ νοστοροπία στεκόμαστε ἀμετακίνητα ἐχθροὶ καὶ εἴμαστε δέδαιοι ὅτι ἡ ἀλήθεια στὸ τέλος θὰ νικήσῃ.

Αἶσα

ΚΑΛΛΙΜΑΧΟΣ ΔΙΟΓΕΝΟΥΣ 'Η Μινωική γραφή τοῦ Μά ντ' Ἀζίλ

Ἐξετάζοντας ἀνθρωπολογικά πλαίσια ἐξελίξεως πολιτισμῶν στήν Εὐρώπη, ὁ Lewis Spence κατονομάζει τίς περιόδους Κρό Μανιόν ἢ Ὠρινιάκειο (τοποθεσίες Cro Magnon καί Aurignac τῆς Ν.Δ. Γαλλίας), Μαγδαληναία (τοποθεσία Madeleine τῆς Ν.Δ. Γαλλίας) καί Ἀζιλιανή ἢ Ταρδενοσία (τοποθεσίες Mas d'Azil στήν Ariège Γαλλίας καί Tardenos Ἰσπανίας). Κατ' αὐτόν πολιτιστικά μεταναστευτικά κύματα ἐμφανίστηκαν στήν Εὐρώπη, στό τρίγωνο Βισκαϊκός Κόλπος – Πυρηναία – Ν.Δ. Γαλλία, ἐδῶ καί χιλιάδες χρόνια. Ὁ Spence ἐντόπισε ἓνα μονοπάτι στήν προϊστορία. Δέν ἀσχολήθηκε ὅμως μέ τή φορά του, μέ τήν ἀφετηρία του οὔτε μέ τήν σχέση του μέ ἄλλα μονοπάτια ἢ λεωφόρους.

Κάποιοι εἰδικοί ἀνθρωπολόγοι ὀνομάζουν τήν περίοδο Κρό Μανιόν «παλαιοντολογική», τήν Μαγδαληναία «παλαιολιθική» καί τήν Ἀζιλιανή «ἐπιπαλαιολιθική». Ἡ διάκριση ἔχει σχέση μέ συγκεκριμένες χρονολογίες. Γιά τή χρονολόγηση ὅμως αὐτή ὑπάρχουν ἐπιφυλάξεις. Ὑπεστηρίχθη, ὅτι τά εὐρήματα τοῦ Mas d'Azil ἐντάσσονται σέ πολὺ παλαιότερα πλαίσια. Ἀκόμη κι ἂν ἀρκεσθοῦμε ὅμως στόν χαρακτηρισμό «ἐπιπαλαιολιθική», σέ ὅ,τι ἀφορᾷ τήν Ἀζιλιανή περίοδο, ἐρευνήτέα ἡ προέλευση τοῦ πολιτιστικοῦ κύματος ποῦ ἐπέδρασε καταλυτικά στήν «ἀναβάθμιση» τῆς περιοχῆς. Οἱ ὀνομασίες Κρό Μανιόν, Ὠρινιάκ, Μαντελέν, Μά ντ' Ἀζίλ καί Ταρδένος ξενίζουν, ἐπειδὴ δέν ἐντοπίζεται ἐτυμολογική τους βάση προδιαγραφῶν τῆς γαλατικῆς γλώσσας. Ἔχει λεχθεῖ, ὅτι πρόκειται γιά παραφθορά λέξεων ἄλλης γλώσσας, χωρίς νά δίνεται ἐξηγήσιμα. Στά Λατινικά δέν συναντᾶται συγγενῆς ρίζα. Νά ὑπάρχει ἄραγε τέτοια ρίζα στά ἑλληνικά, ὡς πρόγονοι τῆς Λατινικῆς γλώσσας;

Στά σπήλαια Aventignan (Ἄνω Πυρηναία), Merveilles, Rocamadour (Lot) καί Crouzade (L' Aude) δρεθθήκαν ζωγραφισμένες στόν θρόκο παλάμες. Οἱ ζωγράφοι τῆς ἀρχαιότητος ἀκουμποῦσαν τὸ χέρι τους καί σχεδίαζαν τὸ περίγραμμα μέ κόκκινο ἢ μαῦρο χρῶμα. Πρὸς τί αὐτὴ ἡ τάση; Κάποιοι εἰδικοί, ἀδυνατώντας νά δώσουν ἐξήγηση, ἀπέδωσαν στήν πράξη αὐτὴ «μαγικὴ σημασία», λέγοντας ὅτι παρόμοια συνήθεια συναντᾶται στοὺς Aborigines τῆς Αὐστραλίας.

Στὸ Μέγα Λεξικὸν τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας τῶν Liddell καί Scott διαβάζουμε: «παλαμναῖος = μολνσμένος, ἰκέτης, μήπω ἐξαγνισθεὶς καὶ συνάμα ὁ χειρὶ ἀνελών τινα. παλάσσω = ραντίζω, μολύνω, μιαίνω, διασκορπίζομαι καὶ πλήττομαι διὰ κεραυνῶν». Τόσο στήν πρώτη ὅσο καὶ στή δεύτερη λέξη ἀνιχνεύονται ἔννοιες ἰκεσίας πρὸς σωτηρίαν (π.χ. φυγῆς σέ ἄλλο μέρος τῆς γῆς μακριὰ ἀπὸ σημειούμενες καταστροφές). Ἐπομένως στήν ἑλληνικὴ γλώσσα τὸ σύμβολο τῆς παλάμης προδίδει τάση ἐξαγνισμοῦ. Ἡ τάση αὐτὴ εἶναι ἀνοδική, πρὸς τὸν οὐρανό, ὅπου κυρίαρχο στοιχεῖο τῆς φύσεως εἶναι ὁ ἀήρ.

«Παλάμη» καὶ «χειρ» εἶναι λέξεις συμβολίζουσες τὸ στοιχεῖον ἀήρ. Ἄς δοῦμε τί διαπιστώνεται στίς ἀντίστοιχες λέξεις στά Γαλλικά. Ἡ παλάμη στή Γαλλικὴ γλώσσα λέγεται *paume*. Εἶναι αὐτονόητη ἡ ἑλληνικὴ τῆς προέλευση (παλάμη, ποῦ παρεφθάρη σέ *παλάμε καὶ *πάλμε καὶ στή συνέχεια μέ γραφὴ τοῦ Λ ὡς V ἐγίνε *paume*, *raume*). Ἐκεῖ ὅπου ἐκπλήσσεται κανεὶς, εἶναι, ὅταν ἀντιληφθεῖ ὅτι ὁ ἀναγκασματισμὸς τοῦ *raume* σέ *raemu* δίδει τὴν ἐκφραση *ra emu* = πατήρ ἐμοῦ = ὁ πατήρ μου. Πρόκειται γιά ἀναφορὰ συγχρόνως στόν οὐρανό, ἄρα καὶ στό στοιχεῖο ἀήρ.

Στά Γαλλικά ἡ χεὶρ καλεῖται *main*. Ἡ τελευταία διασπώμενη προσφέρει τὰ ἀκόλουθα: *m-ain*, *ma-in* καὶ *mai-n*. Στήν πρώτη περίπτωσιν ἀνιχνεύεται ἡ ἐκφραση *εἰμᾱ εν* (ἐμοὶ τὸ ἐν = εἰς ἐμέ τὸ ἐν = σέ μένα ἢ Μονάς), στή δεύτερη ἡ ἐκφραση

μα εν (ματερ εν = στη μητέρα μου) και στην τρίτη ή έκφραση μαι εν (μαι 'ν = μαιω εν = εν μαιω = τόν Μάιο). Και οι τρεις μνείες, «ἐμοὶ τὸ ἔν», «μᾶτερ ἔν», «ἐν Μαίῳ» κάνουν αλληγορική αναφορά στον Θεό με επίκληση για άμεση επίκοινωνία του με τὸν ἐνδιαφερόμενο, με δήλωση τοῦ ἐνδιαφερομένου για δυνατότητα ἐπιστροφῆς στην Μητέρα (ἢ Μήτηρα) και τέλος με κατονομασία τοῦ μηνὸς τῆς ἀνοιξεως, ἐποχῆς ποὺ ξαναγεννιέται ἡ φύση. Οἱ ἐννοιες «μιονάς», «οὐράνια μητρα» και «ἀναγέννηση φύσεως» εἶναι μυστηριακές, συμβολίζουσες ἅμεσα τὸν Θεό, ἐπομένως τὸν Οὐρανὸ και κατὰ συνέπειαν τὸ στοιχεῖο ἀήρ. Ἐν κατακλείδι παλάμη, χεῖρ, paume, main ἔχουν κοινὸ παρονομαστὴ μυστήρια, και ταῦτα εἶναι προδήλως ἑλληνικά (ἡ συγγένεια και μόνο τῶν γλωσσῶν ἀρκεῖ ὡς ἐπιβεβαίωση).

Και οἱ λέξεις *doight* (δάκτυλος) και *doit* (πρέπει) εἶναι μυστηριακές. Ἡ ἀνθρωπινη συμπεριφορὰ στὴ Γῆ πρέπει νὰ εἶναι ἡ πρέπουσα και συμφωνη μεθεῖς ἐπιταγες. Ὅταν δὲν εἶναι ἡ πρέπουσα, ὁ Ἥλιος «δάκνει» τὰ δάκτυλα τῆς παλάμης, ποὺ σηκώνεται σὲ ἐνδειξη ἐπίκλησής του. Τότε ὁ Ἥλιος εἶναι «δάκνων». Ἡ φράση «δάκνων ἥλιος» με παραφθορὰ δίνει τὸ δάκτ-υλος. Διαπιστώνουμε, ὅτι οἱ λέξεις *doight* -δάκτυλος και *doit* -δακνων (δὰ κανὼν = Γῆς κανὼν = Γῆς πρέπουσα συμπεριφορὰ = πρέπον = πρέπει) τυγχάνουν ἀλληγορικὰ λογοπαίγνια ἐρημικοῦ νοήματος. Ἐπομένως για δεύτερη φορὰ τὰ σύμβολα τῆς παλάμης, τῆς χειρὸς και τῶν δακτύλων συναντῶνται τόσο στὴν ἑλληνικὴ ὅσο και στὴ γαλλικὴ γλῶσσα με κοινὸ παρονομαστὴ κάποια ἑλληνικά μυστήρια. Ὁ χώρος δὲν ἐπιτρέπει περαιτέρω ἀνάλυση και μνεία τῶν ἑλληνικῶν μυστηρίων. Ταῦτα ἐντάσσονται στὴν Ἡλικὴ λατρεία, και ὁ ἀναγνώστης μπορεῖ νὰ ἐντυφῆσει σὲ πλειάδα ἐγχειριδίων. Σὲ ὅ,τι ἀφορᾷ τὸ σύμβολο τῆς παλάμης ὅμως, πρέπει νὰ τονίσουμε κάποια σημεῖα, ὥστε νὰ γίνει ἀντιληπτὴ ἡ ἀξία τῶν παραστάσεων στίς βραχογραφίες σπηλαίων, ὅπου συναντῶνται.

Στὴ λατρεία τοῦ Ρᾶ Ἀτῶν στὴν Αἴγυπτο, τοῦ Ἀμμωνα Δία τῶν Ἑλλήνων, τοῦ Μίθρα (παραφθορὰ τῆς ἑλληνικῆς λέξης *Μήτηρα*) σὲ ἄλλες περιοχες και ἀκόμη στοὺς Δρυῖδες, οἱ ὁποῖοι συναντῶνται και σήμερα (ἀποτελοῦν κλειστὸ κύκλο προσώπων συναθροισμένων στὸ Stonehenge και ἄλλοι), τὸ σύμβολο τῆς παλάμης «καταδεικνύει γνώση τῆς σχέσης τοῦ ἀνθρώπου με τὸν Ἥλιο, γνώση τοῦ καθήκοντος και τῶν υποχρεώσεων τοῦ ἀνθρώπου ἐναντι τοῦ Ἥλιου, τὴν ἀνθρώπινη προσδοκία για νέα ζωὴ στὸ πλαίσιο προσέγγισης και ταύτισης με τὴ Ζωογόνο Δύναμη (με τὴ μητέρα-ἐν), ἐπίγνωση τῶν ποινῶν ποὺ θὰ ἐπιβληθοῦν στὸν ἀνθρώπο ἐπὶ ἀνοσίῃ και ἀνήθικον βίον, ἰκεσία πρὸς ἐξαγνισμόν και ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, προκειμένου νὰ τύχει ὁ ἀνθρώπος νέας ζωῆς, συμμόρφωση πρὸς ἡλιακές ἐπιταγες και ἐπίκληση ἐπέμβασης τοῦ θεῖου πρὸς σωτηρίαν (ὁ χεῖρ ἀνελών τινα). Συγχρόνως προδίδει τὴν ἀγωνία και τὴν ἀπελπισία τῶν ἀνθρώπων, ποὺ ἔχουν γνώση διαφόρων καταστροφῶν τῆς γῆς (ραντίζεται, μολύνεται, μιάινεται) και διαισθάνονται ἐπερχόμενη τιμωρία (θὰ πληγεί διὰ κερανῶν), ἡ ὁποία θὰ ἐπιφέρει διάλυση και διασκορπισμὸ ἐθνῶν και φυλῶν». Συμπερασματικὰ ἡ παλάμη ὑποδηλοῖ διάθεση μετανόιας ἢτοι πράξη συνειδητὰ λατρευτικὴ και ὄχι «μαγικὴ», ὅπως ἰσχυρίσθηκαν κάποιοι ἀνεύθινοι ἐπιστήμονες, ἐκτὸς ἀν οἱ τελευταῖοι θεωροῦν τὰ μυστήρια «μαγεία» και τοὺς μύστες «μάγους». (Κάπως ἔτσι θὰ ἀντιλαμβάνονταν και τὸν Χριστό, ὡς «μύστη», ἀν ζοῦσαν πρὸ 1900 περίπου ἐτῶν στὴν Γαλιλαία).

Τὰ ἀνωτέρω ἐκρίθη σκόπιμο νὰ μνημονευθοῦν, ὥστε νὰ γίνει κατανοητὴ ἡ σχέση τῆς παλάμης, ποὺ συναντᾶται ζωγραφισμένη σὲ πολλὰ σπήλαια τῆς Γαλλίας, με πανάρχαιες ἑλληνικες δοξασίες. Οἱ δοξασίες αὐτες ἐκφράζονται στὴν Δελφικὴ ἀλληγορικὴ και συμβολικὴ γλῶσσα, με τὴν ἀνοικτὴ παλάμη, δίκην ἀναφοράς στὸν ἀριθμὸ πέντε (λογοπαίγνιο πέντε = πέμπε), στὸ Πυθαγόρειο φιλοσόφημα «τετράς + μονάς» και στὰ γνωστὰ «Ε» (ένωση θεῖου με γῆνιο) και «Γ» (γάμος, ζεύξη), σύμβολα Δελφικὰ και Πυθαγόρειο ἀντίστοιχα (οὐσιαστικὰ ἓνα και τὸ αὐτό).

Τρανή απόδειξη της γνώσης των λεχθέντων από τους «ζωγράφους», οι όποιοι απεικόνισαν παλαμίες στα Γαλλικά σπήλαια, συναντάται στα δότσαλα του σπήλαιου Mas d' Azil στην περιοχή Ariège Γαλλίας. Τα πρώτα τα ανακάλυψε ο Piette σὲ ἀνασκαφὲς τὸ 1887. Ἀπὸ τότε ὅμως δὲν μελετήθηκαν ἐπαρκῶς, οὔτε καὶ ἄλλα ποὺ βρέθηκαν κατ' ἐπανάληψιν ἀργότερα σὲ ἄλλες περιοχές. Πρόκειται γιὰ ποταμίσιμα δότσαλα, γυαλισμένα, ἐπεξεργασμένα, ὥστε ἡ ἐπιφάνειά τους νὰ εἶναι ἐπιπεδη καὶ τὰ ὁποῖα φέρουν σύμβολα ζωγραφισμένα μὲ ἐρυθρό, φυσικὸ χρῶμα. Ὅλα τους «μλοῦν» μὲ ἑλληνικὴ γλῶσσα καὶ γραφή, ἀλλὰ ἀτυχῶς οἱ ἀρχαιολόγοι φαίνεται πῶς τὴν παραγκωνίζουν χάριν τῆς φοινικικῆς. Τὰ δότσαλα παρατιθενται, ὅπως τὰ παρουσιάζουν διάφορες πηγές (τρεῖς), τίς ὁποῖες ἐντοπίσαμε (γαλλικὲς καὶ βελγικὲς).

Ἐκτὸς ἀπὸ τὸ Mas d' Azil ἴδια δότσαλα ἔχουν βρεθεῖ στὸ Tourasse, στὸ Gourdan (Haute Garonne) καὶ στὸ Montfort (Ariège). Οἱ μελετητὲς τους ἀπεφάνθησαν ὅτι: «ἡ ἐπὶ μακρὸν ἐξέτασή τους χωρὶς ἀμφιβολία ὡδήγηε στὸ συμπέρασμα, πῶς δὲν πρόκειται γιὰ περιστασιακὴ πράξι διασκέδασης. Οἱ κατασκευαστὲς τους εἶχαν κάποιον λόγο νὰ τὰ φτιάχνουν καὶ ἡ χρῆσή τους ὑπῆρξε εὐρέως διαδεδομένη στὴν περιοχή τῶν Βορείων Πυρηναίων». Ποιὸς ἦταν αὐτὸς ὁ «λόγος»; Τί ἦταν τὰ σύμβολα; Οἱ ἐπιστήμονες δὲν ἀπῆντησαν. Σήκωσαν τὰ χέρια ψηλά, δηλώνοντας ὅτι «εἶναι ἄλυτο αἶνιγμα». Τὸ «ἄλυτο αἶνιγμα» θὰ μπορούσε νὰ ἰσχυρεῖ ὡς δικαιολογία πρὸ τῶν ἀνακοινώσεων τοῦ Μιχαήλ Ventris. Ἀπὸ τῆς ἀνακοινώσεώς του ὅμως γιὰ τὴ Γραμμικὴ Β καὶ πάλι ἐτηρήθη σιγή, παρόλο ποὺ οἱ ὁμοιότητες τῶν συμبόλων τοῦ Mas d' Azil μὲ χαρακτηριστὲς τῆς Μινωικῆς Γραμμικῆς εἶναι ὀφθαλμοφανεῖς.

Ἐχει γραφεῖ, ὅτι «κατὰ τὴν ἀνακάλυψη τῶν πρώτων δότσων ἐγίνε μὴ παράλειψη: δὲν σημειώθηκε ἡ ἀκριβὴς τους θέση». Τὰ δότσαλα δὲν ἦταν σκόρπια στὸ σπήλαιον. Βρέθηκαν συγκεντρωμένα σὲ ἓνα σημεῖο καὶ ἦταν ἀκουμπισμένα ἐπιμελῶς σὲ συγκεκριμένη διάταξη. Παραδόξως τὸ ἴδιο «λάθος» ἐγίνε καὶ μὲ τὰ λοιπὰ δότσαλα, ποὺ ἀνακαλύφθηκαν σὲ ἄλλες περιοχές. Δὲν σκέφτηκε κανεὶς νὰ τὰ φωτογραφήσῃ ἢ ἔστω νὰ σχεδιάσῃ τὴ θέση τους μὲ χαρτί καὶ μολύβι; Τί νὰ ὑποθέσῃ κανεὶς; Ἀφέλεια; Δόλος; Ἄς μὴ φτάσουμε τόσο μακριά. Θὰ λάβουμε ὡς δεδομένο, πῶς κάποιοι δὲν σκέφτηκαν ὅτι ἐκεῖνοι ποὺ κατασκεύαζαν μὲ τὸ σὸ κόπο τὰ δότσαλα δὲν «ἐπαιζαν», ἀλλὰ ἤθελαν νὰ ἐκφράσουν κάτι.

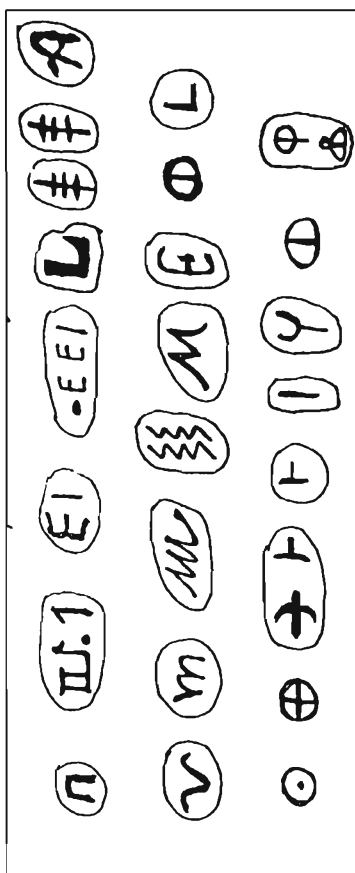
Ἀπὸ πλευρὰς μας ἀναλόβαμε νὰ ἀποκαταστήσουμε τὰ πράγματα. Καταγράψαμε τρεῖς σύνολα δότσων, ποὺ ἐντοπίσαμε σὲ ξένες πηγές. Μελετήσαμε τίς ὁμοιότητες τῶν συμβόλων μὲ τὴν Γραμμικὴ καὶ καταρτίσαμε πίνακα ἀντιστοιχιῶν. Γιὰ κάθε σύνολο δότσων εἶχαμε πλέον ἐνώπιόν μας σκόρπιες συλλαβές. Σκεφτήκαμε, ὅτι τὰ δότσαλα, διατεταγμένα στὸ σπήλαιον, προσέφεραν προφανῶς ἓνα μῆνυμα, καὶ ἐπομένως οἱ συλλαβὲς χρησίμευαν στὸν σχηματισμὸ λέξεων μὲ συνδυασμοὺς συλλαβῶν. Κάτι ἀνάλογο γίνεται καὶ μὲ σημερινὰ συγγενικά (ψυχαγωγικά) σχήματα, ὅπως τὸ «scrabble» ἢ τὸ «gumicum». Προσπαθήσαμε λοιπὸν νὰ ἐντοπίσουμε συνδυασμοὺς, ἀκολουθώντας κατὰ τὸ δυνατόν τὴ διάταξη ποὺ παρέθεταν οἱ ξένες πηγές (ὑποθέσαμε, ὅτι οἱ ἀνασκαφεῖς δὲν θὰ ἀνακάτεψαν ἐντελῶς τὰ δότσαλα μεταξύ τους). Τὸ ἔργο, ἐπίπονο, ἀπέβη καρποφόρο. Τὸ πρῶτο σύνολο ἔδωσε ἀνάγνωσις ἐκπληκτικοῦ ἐνδιαφέροντος, ἡ ὁποία δὲν μᾶς ξένισε, ἔχοντας ἀναγνώσει ἄλλες παρεμφερεῖς. Τὰ λοιπὰ δύο σύνολα προσέφεραν ἓνα γεωγραφικὸ στίγμα, γνωστὸ ἤδη ἀπὸ ἀποκρυπτογράφηση ποὺ κάναμε τῆς Λιβυκῆς καὶ τῆς Τουαρέγκ (θὰ δημοσιευθῇ σὲ προσεχὲς τεῦχος τοῦ «Δαυλοῦ»).

Τὰ κείμενα ποὺ προέκυψαν, παρατίθενται σὲ ἐλεύθερη ἀπόδοση, ὥστε νὰ εἶναι ἐνκόλως κατανοητά. Πρόκειται γιὰ μηνύματα ποὺ ἄφησαν οἱ «διωχθέντες ἀπὸ τὸ βασίλειον τοῦ γιοῦ τοῦ Κάδμου», οἱ ὁποῖοι ἔφυγαν ἀπὸ τὴν πατρίδα τους «κατ' ἀκολουθίαν ἐνεργειῶν ἐνὸς κακὸδουλου». Στὴν πατρίδα τους ὁ τελευταῖος «ἔφερε στὸν λάκκον τῶν Τιτάνων, σὲ τόπον Ρᾶ ἓναν παρείσακτον». Ὁ «λάκκος τῶν Τιτάνων» ἐντοπίζεται στὴ Σαχάρα, ἐφ' ὅσον οἱ Ἀτλαντεῖς ἦταν Τιτάνες, πολέμο-

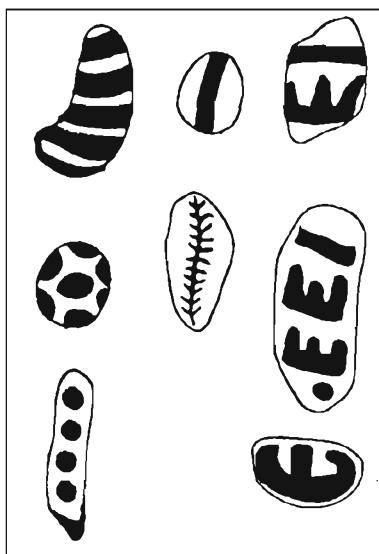
1ο σύνολο εύρεθέντων χαλίκιων.

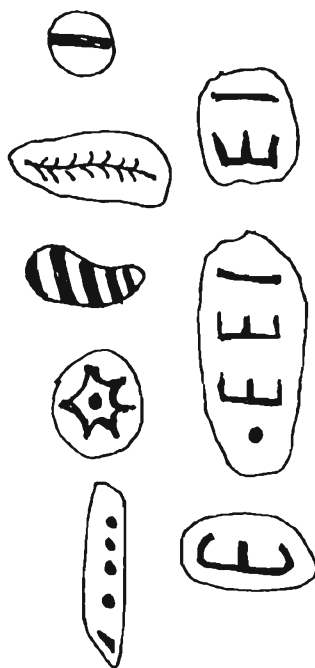
1ο σύνολο εύρεθέντων χαλίκιων. Καθαρογραφη των συμβόλων.

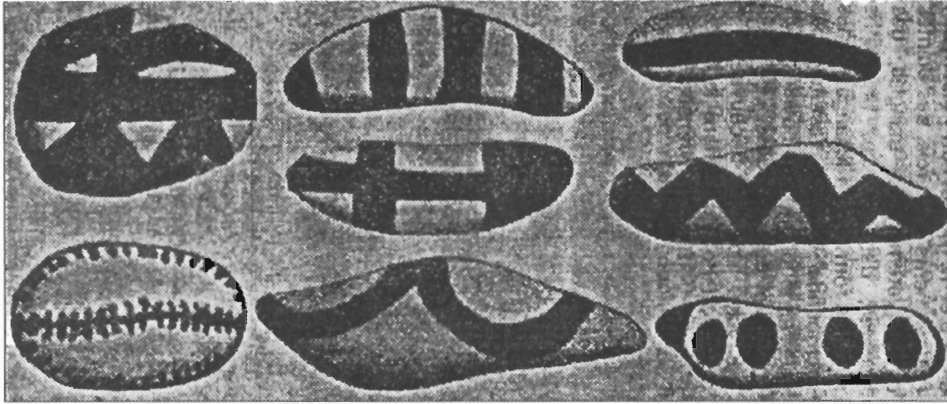
2ο σύνολο εύρεθέντων χαλίκιων.

2ο σύνολο εύρεθέντων χαλίκιων. Καθαρογραφη των συμβόλων.

3ο σύνολο εύρεθέντων χαλίκιων.

3ο σύνολο εύρεθέντων χαλίκιων. Καθαρογραφὴ τῶν συμβόλων.

χαρεῖς καὶ μωροὶ (κατέστρεψαν τὸν ἑαυτὸ τους καὶ τὴν Ἀτλαντίδα). Κάποιοι διεσώθησαν (Ἕλληνες τῆς Λιβυκῆς καὶ τῆς Τυρρηνίας), ὄντες σώφρονες, μεταφέροντας τοὺς «ναοὺς» ἀπὸ τῆ Σαχάρα στὴ Δῆλο. Μεταφορὰ «ναῶν» εἶναι ὑπερβολή. Ἐκτιμᾶται λοιπὸν ὅτι γίνεται λόγος γιὰ «ἱερὰ καὶ ὅσια». Τί ἦταν αὐτά; Ἀρχεῖα; Δύσκολο νὰ μεταφερθοῦν ὄγκοι περγαμηνῶν. Γνώσεις; Οἱ τελευταῖες μποροῦν νὰ «ἀποθηκευθοῦν» στὴν μνήμη καὶ μετακινοῦνται ἔτσι εὐκολά. Τότε πρόκειται γιὰ ἱερατεῖο ποὺ μετέδωκε τὴν Δῆλο. Γιατί ἐκεῖ καὶ ὄχι ἄλλου; Τὸ κείμενο τὸ λέγει. Οἱ ἱερεῖς ἔφυγαν ἀπὸ «τόπο τοῦ Ρᾶ». Ποῦ πῆγαν; Σὲ ἄλλη «γῆ Ρᾶ», ἐφ' ὅσον ἡ Δῆλος ἦταν ἡ νῆσος τοῦ Ἀπόλλωνος (Ἀπόλλων = φῶς = ἥλιος = Ρᾶ). Μόνον ἐκεῖ οἱ γνώσεις θὰ μπορούσαν νὰ εἶναι πάλι «δηλές» (φανερές).

Σὲ ὅ,τι ἀφορᾷ τὸν «κακόβουλο» καὶ τοὺς «παρεΐσακτους»: Αἰγύπτιοι δὲν ἦταν (οἱ Αἰγύπτιοι κινδύνευαν ἀπὸ τοὺς Ἀτλαντες). Ἕλληνες δὲν ἦταν (οἱ Ἕλληνες ἀντιμετώπισαν τοὺς Ἀτλαντες). Ἀτλαντες δὲν ἦταν (οἱ Ἀτλαντες παρασύρθηκαν ἀπὸ τὸν «κακόβουλο» καὶ τοὺς «παρεΐσακτους»). Τί ἦταν; Ὁ ἀναγνώστης ἂς θέσει τὸν νοῦ του σὲ λειτουργία. Ἐμεῖς πάντως α) ἐντοπίσαμε τὴ φυσιογνωμία τῶν «παρεΐσακτων» σὲ ὀρειχάλκινο ἀγαλματίδιο τοῦ Tell Moqdam τῆς Αἰγύπτου καὶ β) ὑποψιαζόμεθα, ὅτι μετὰ τὴ λέξη «κακόβουλος» γίνεται ἀναφορὰ στὸν Σέθ ὡς ἀντίπαλο τοῦ Ὀσίριδος.

‘Ομοιότητες τῆς Γραφῆς Mas δ’ Azil με τὴ Γραμμικὴ

Μὰ ντ’ Ἀζίλ	Γραμμικὴ	Ἑτρουσκικὴ	Σύλλαβὴ	Μὰ ντ’ Ἀζίλ	Γραμμικὴ	Ἑτρουσκικὴ	Σύλλαβὴ
⊙		⊙	mu	N		N	na
⊕	⊕		ka	Σ		Σ	s
✈	✈		ku	+	+		ro
└	└		ta				
l	l		e				
Υ	Υ		ne				
⊖	⊖		mo				
φ		φ	tu				
⊗	⊗		pi				
∨	∨		la				
ṁ	ṁ		ju				
𐀀	𐀀		se				
𐀁	𐀁		zo				
𐀂	𐀂		mi				
ε, ε	ε		pe				
l	l		za				
𐀃	𐀃		ko				
𐀄	𐀄 𐀅		ko du				
1	7		me				
ε	𐀆		ri				
𐀇	𐀇		o				
𐀈	𐀈		pa				
𐀉	𐀉 𐀊	𐀋	e				
....	𐀌		εν				
☆	✱		τεσσαρα				
𐀍	𐀍		α				
𐀎	𐀎		ga				
𐀏	↑		di				

Τοποθέτηση σὲ ἀναγνώσιμη σειρὰ τοῦ πρώτου συνόλου

⓪ ⊕ 7 A ·EEI ⊖ 7 Π.1
 L Φ 2 3 4 5 6 7 8 9
 ⊕ EI E M ⊖ 2 3 L

Ἀπόδοση μὲ συλλαβὲς

mo - ka - ko - e - ri - ri - e - mu - ju - ko - du - me
 ra - tu - pi - la - ku - tu - ta - ne - e - pa - se
 pu - ri - e - pe - mi - mo - zo - o

Προκῦπτον κείμενο

ΜΟ ΚΑΚΟ ΕΡΙ ΡΙ ΕΜΟΥ ΓΙΟΥ ΚΟΔΟΥΜΕ
 ΡΑ ΤΟΥ ΠΙ ΛΑΚΟΥ ΤΑΤΑΝΕ ΕΠΑΣΕ
 ΠΑΡΙΕ ΠΕ ΜΗ ΜΟ ΖΩΟ

Ἐλεύθερη ἀπόδοση

Ὅμοιος κακὸς αἶρει (τὸ) βασίλειο (τοῦ δικοῦ) μου νιόυ (τοῦ) Κάδμου. Σὲ Ρᾶ τόπον, (στὸν) λάκκο τῶν τιτάνων, ἔπεσε παρίας παιδί μὴ ὅμον, ζῶο.

Τοποθέτηση σὲ ἀναγνώσιμη σειρὰ τοῦ δευτέρου συνόλου

⓪ EI E 7 ⊖ ·EEI 2 3 4 5 6 7 8 9

Ἀπόδοση μὲ συλλαβὲς

a - ri - e - pe - di - mo - ri - ri - e - εν - τεσσερα - ga

Προκῦπτον κείμενο

ΑΡΙΕ ΠΕΝΤΙ ΜΟΡΙ ΡΙΕ ΕΝ ΤΕΣΣΑΡΑ ΓΙΑ

Ἐλεύθερη ἀπόδοση

Ἀρειον παιδί, μωρὸ βασίλειο, τῆς Σαχάρας Γῆς.

Τοποθέτηση σὲ ἀναγνώσιμη σειρὰ τοῦ τρίτου συνόλου

⓪ ⊕ 2 3 4 5 6 7 8 9

Ἀπόδοση μὲ συλλαβὲς

e - ro - se - di - la - na - e - s - εν - τεσσερα - ga

Προκῦπτον κείμενο

ΑΙΡΩ ΣΕ ΔΗΛΑ ΝΑΕΣ ΕΝ ΤΕΣΣΑΡΑ ΓΙΑ

Ἐλεύθερη ἀπόδοση

Θὰ μεταφέρω στή Δῆλο τοὺς ναοὺς μου τῆς Σαχάρας Γῆς.

Ἀπομόνωση τοῦ προσώπου
 παραπλεύρως φωτογραφίας.
 Παρατηροῦνται: ἔλλειψη μετώπου,
 σχῆμα οἶονεὶ σφαιρικό, αὐτιά «ὥσει
 ὕαινας», ὀφθαλμοὶ σχιστοὶ καὶ
 ἀφύσικοι, μύτη πλακουτσωτή καὶ
 καταλήγουσα σὲ ρύγχος, ὅπως τοῦ
 κάπρου, στόμα ζωῶδες καὶ τεράστιο
 μὲ δόντια ποὺ διακρίνονται. Μὲ
 σημερινὰ δεδομένα θὰ περιγράφαμε
 τὴ μορφή ὡς μογγολοειδῆ πρὸς τὸ
 ζωῶδες.

Ὁρειχάλκινο ἀγαλματίδιο ποὺ
 βρέθηκε στὸ Tell Moqdam τῆς
 Αἰγύπτου (τὴν ἀλλοτινὴ
 Λεοντόπολιν). Ἀπεικονίζει τερατώδη
 μορφή εἰνουχισμένου
 ἀνθρωποειδοῦς. Νὰ πρόκειται γιὰ
 ἐκπρόσωπο τῶν «παρεΐσακτων»;

᾽Οδύναι καὶ ὠδῖνες

Φαντάζεσθε, ἀγαπητοὶ ἀναγνώστες, τί θὰ συνέβαινε, ἂν παρ' ἐλπίδα ἀνεβίωναν τὰ ἐλληνικὰ ἰδανικὰ κι ὁ ἐλληνικὸς τρόπος ζωῆς, ὅπως εὔχονται μερικοὶ «ἀφελεῖς» σὰν τὸν Ρισπέν καὶ τὸν Γκαῖτε ἢ τὸν Κίττο καὶ τὸν Λίδιγκστον; Φαντάζεσθε τί ἐπρόκειτο νὰ συμβῇ, ἂν παρ' ἐλπίδα ἐδικαιώνοντο οἱ πάσης φύσεως ἐλληνιστές, ἐλληνολάτρεις, ἐλληνίζοντες κι ἐλληνικοί, ὅσοι τελοσπάντων ἐπιζητοῦν τὴν ἀπαλλαγὴ τῆς ἀνθρωπότητος ἀπ' τὸ ἀνθρωποδόρο τέρας τῆς ἀσιωγενοῦς ἐξ-ουσίας καὶ τὴν ἐπικράτηση τῆς Ἐλευθερίας, τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῆς Ἀρετῆς;

Λοιπόν, «ἂν συνέβαινε κάτι τέτοιο, ἡ ἀνθρωπότητα θὰ κολιμποῦσε στὸ αἶμα!»! Μὴν ἀρχίσετε τώρα τὰ πῶς καὶ τὰ γιατί, διότι δὲν πρόκειται νὰ καταλάβετε, ὅπως «δὲν ἔχετε καταλάβει» καὶ τὸ ἀπλούστερο πρᾶγμα, ὅτι δηλαδὴ «ἡ Ἀρχαία Ἑλλάδα ἦταν μακάθρια, παθιασμένη μὲ τὴν αἵματοχυσία καὶ τὴν ἀνυπέροβλητὴ ἐνοχὴ γι' αὐτὸ καὶ θρίσκειται πλησιέστερα πρὸς τὴν σημερινὴ Βοσνία, παρὰ στὸν φωτεινὸ κόσμον τοῦ σύγχρονου νεοκλασικισμοῦ»!

Τέτοια πράγματα θὰ συνέβαιναν, λοιπόν, σύμφωνα μὲ τὸ διεθνὲς περιοδικὸ TIME, ἂν ἐξελληνιζόταν ἡ ἀνθρωπότητα· μακάθρια! Σφαγές καὶ σκοτωμοί, γενοκτονίες, θρησκευτικοὶ πόλεμοι καὶ στιανοφορίες, ἱερές ἐξετάσεις καὶ πυρές, φανατισμοὶ καὶ ἐθνικισμοί, μισαλλοδοξίες καὶ διεθνισμοί, κρατικισμοὶ καὶ οἰκονομισμοί, πόλεμοι γιὰ τὰ πετρέλαια, τὰ δολλάρια καὶ τὰ διαμάντια, ἐκδικήσεις καὶ «heret» (= κατάρες καὶ ὀλεθροί). Γι' αὐτὸ θὰ πρέπει νὰ προσέξουν καλὰ ὅσοι ἀναφέρονται στὴν Ἑλλάδα, γιατί δὲν ξέρονιν τί ζητᾶνε..., λένε οἱ σοφοὶ τοῦ TIME.

Εἴπατε «ράβδος ἐν γωνία...»; Ὁχι, δὲν πρόκειται περὶ αὐτοῦ· δηλαδὴ περὶ ἀπλοῦ παραληρήματος... Ἐδῶ ἔχουμε ἡφαιστειακὴν ἔκρηξη, ἔχομε ξέσπασμα, ὅπως λέει ὁ λαός. Ἕνα ξέσπασμα ὀργῆς καὶ κακότητος, πὺν ἐγγίζει τὰ ὄρια τῆς παράνοιας, ἀφοῦ οἱ ἄνθρωποι ἔφθασαν, χωρὶς νὰ τὸ καταλαβαίνουν, νὰ περιγράβουν τὸν σημερινὸ δικό τους κόσμον, τὸν ἐξ-ουσιαστικὸ «κόσμον» τους, μ' ἀκριβεία καὶ λεπτομέρεια, ἔστω καὶ μὲ τὴ γνωστὴ διεργασία τῆς ἐσωτερικῆς προβολῆς...

Εὐλόγα ὥστόσο διερωτᾶται κανεὶς, γιατί τόσο μῖσος καὶ πάθος ἐναντίον τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος, τῆς «νεκρῆς» ἐδῶ καὶ δυὸ χιλιάδες χρόνια Ἀρχαίας Ἑλλάδος, ὅπως τόσο φιλάρεσκα τὴν ἀποκαλοῦν τὰ ὄργανα τῆς λογοκρατίας; Ἡ ἀπάντηση εἶναι τόσο ἀπλὴ ὅσο καὶ σαφὴς θεοαίως: Διότι ἄρχισαν ν' ἀντιλαμβάνονται, ὅτι εἶναι γελασμένοι κι ὅτι ἡ Ἀρχαία Ἑλλάδα ὄχι μόνο νεκρὴ δὲν εἶναι, ἀλλ' ἀπεναντίας εἶναι τόσο ζωντανή, ὅσο ζωντανοὶ εἶναι κι οἱ ἀπανταχοῦ ἰδεολογικὰ Ἕλληνες – ἀνεξαρτήτως ἐθνικότητος – πὺν αὐξάνονται ὁσημέραι. Ἀρχισαν ν' ἀντιλαμβάνονται, ὅτι ἡ Ἑλλάδα εἶναι ζωντανὴ καὶ παροῦσα ἔστω στὴν ἐκθαρβαρισμένη τῆς «ἐκδοσὴ» σ' ὅλα τὰ κοινοδοῦλια τοῦ πολιτισμένου κόσμου, ὅπου οἱ δουλεντές, οἱ ὅσοι ἀνεξάρτητοι κι ἀδέσμευτοι δουλεντές, δίδουν μάχες διὰ τοῦ **λόγου**, ζητώντας τὴν ἐπίλυση τῶν ὅποιων προβλημάτων μὲ τὸν **διάλογο**· ἀρχισαν ν' ἀντιλαμβάνονται, ὅτι ἡ Ἑλλάδα εἶναι ζωντανὴ καὶ θριαμβεῖ μέσα σ' ὅλα τὰ πανεπιστήμια τοῦ κόσμου, ὅπου οἱ φοιτητὲς διδάσκονται φιλοσοφία καὶ μαθηματικά, φυσικὴ κι ἀστρονομία, πολιτικὴς ἐπιστῆμες καὶ ἱατρικὴν, πὺν ἀποτελοῦν δημιουργήματα τῶν ἀρχαιοελλήνων. Ἀρχισαν ν' ἀντιλαμβάνονται, ὅτι ἡ Ἑλλάδα εἶναι ζωντανὴ καὶ θριαμβεῖ μέσα σ' ὅλα τὰ Μονσεῖα, τὰ Ὁδεῖα, τὰ Θέατρα – γεννήματα κι αὐτὰ τῶν θνηγέρων τοῦ Διὸς, τῶν Μονσῶν –, ὅπου οἱ ἄνθρωποι ἀποζητοῦν τὴν καλλιτεχνικὴ ἀπόλαυση, τὴν ψυχικὴ ἀνάταση, τὸ διάλογο μὲ τὸ Ὁραῖο, τὸ Ἀγαθὸ

καὶ τὸ Θεῖο. Ἀρχισαν ν' ἀντιλαμβάνονται ὅτι ἡ Ἑλλάδα εἶναι ζωντανή μέσα σ' ὅλα τὰ στάδια καὶ γήπεδα, ἔστω μ' ἓνα ἐκβαρδαρισμένο πνεῦμα, ὅπου ἀοράτως κινεῖ τὰ ψυχο-πνευματικά ἐμβόλα τῶν ἀθλητῶν ἢ ἀρχαία ἰδέα, παρακινώντας τους νὰ ἀχθοῦν εἰς ἄκρον ἀρετῆς, ὥστε νὰ κατακτήσουν τὴν τίμια δάφνη καὶ νίκη, μιὰ νίκη ποὺ ὄχι σπάνια οἱ ἀθλητὲς χαρίζουν στὴν Ἑλλάδα. Ἀρχισαν τέλος ν' ἀντιλαμβάνονται, ὅτι αὐτὸ ποὺ ἐξανθρωπίζει, ἐκπολιτίζει, ἐξυψώνει καὶ προπαντὸς ἐνώνει, συμφιλιώνει καὶ ἐνωτίζει ἀνθρώπους καὶ λαοὺς δὲν εἶν' οἱ ἀνατολίτικες θρησκείες καὶ τὰ δόγματα οὔτε οἱ ρωμαϊκὲς ὁργανώσεις καὶ φιέστες οὔτε καὶ τὰ σύγχρονα οἰκονομιστικὰ συστήματα, ἀλλὰ τὸ Ἑλληνικὸ Πνεῦμα καὶ ἡ Ἑλλάς, ἡ δημιουργὸς καὶ μητέρα κάθε Μεγάλου, κάθε Ὁραίου καὶ κάθε Ἀληθινοῦ.

Ὅτι ὅμως συνετάραξε τὰ ὄργανα τῆς ἐξ-ουσίας δὲν εἶναι ἡ φιλοσοφική, καλλιτεχνική, ἐπιστημονική καὶ ἀθλητικὴ στροφή τῆς ἀνθρωπότητος πρὸς τὴν Ἑλλάδα, κάτι ποὺ ἐπιτέλους πάντοτε ἔτσι συνέβαινε ἔστω καὶ μετ' ἐμποδίων ἢ σὲ διαστρεβλωμένη μορφή. Ὅλ' αὐτὰ ἦσαν γνωστὰ στὴ λογοκρατία, ἡ ὁποία παρὰ τίς ὁδύνες τῆς τὰ ἀνεχόταν ἢ τὰ παραχάραιε ὅσο μπορούσε, μὴ ἔχοντας ἐπιτέλους τί ἄλλο νὰ θάλῃ στὴ θέσῃ τους... Διότι, ὅταν κάποτε τὰ κατήργησε καὶ τ' ἀπηγόρευσε ἀοστηρῶς καὶ διὰ ροπάλου, κινδύνευσε ν' αὐτοκαταστροφῇ· γιατί τί σοὶ ἐξ-ουσία θὰ ἦταν χωρὶς τίς μᾶζες νὰ τὴ χειροκροτοῦν; Καὶ οἱ μᾶζες, ὅπως ξέρετε, κινδύνευσαν ν' ἀφανισθοῦν· ἔχασαν κάθε δυνατότητα ζωῆς· μαράζωσαν! Ἦταν τότε ποὺ ἡ Εὐρώπη, σφιχταγκυλισμένη ἀπ' τὸν λογοκρατικὸ δόα, ἀσφυκτιοῦσε, ἀπέθνησκε... Ὅταν, «ποιοῦμενοι τὴν ἀνάγκη φιλοτιμίαν», εἰσήγαγαν τὴν ἑλληνικὴ φιλοσοφία, τὴν ἑλληνικὴ τέχνη, τίς ἑλληνικὲς ἐπιστήμες, τὸν ἑλληνικὸ ἀθλητισμὸ καὶ ἡ Εὐρώπη ἀνέλαβε, ἀνεγεννήθη... Οὐδέποτε ὥστόσο εἰσήγαγαν καὶ τὸν ἑλληνικὸ πολιτικὸ λόγον, τὴν Διὸς Πολιτική, τὴν Εὐρινόμη, τὴν Αἰδῶ, τὴν Νέμεση...

***

Σήμερα ἡ ἀνθρωπότητα διέρχεται κρίση ἀνάλογη μ' ἐκείνην τῆς πρὸ τῆς Ἀναγεννήσεως Εὐρώπης: Δὲν ὑπάρχουν δυνατότητες ζωῆς καὶ ἡ θέληση ζωῆς ἐξαντλεῖται... Διότι ὁ βάρβαρος πολιτικὸς λόγος τῆς ἐξ-ουσίας ἔχει καταστήσει ἀναξιόπιστη τὴν πολιτική, ποὺ μὲ τὴ σειρά τῆς μετέβαλε σὲ θεραπαινίδες τῆς τὴν φιλοσοφία καὶ τίς ἐπιστήμες, ἐνῶ ἐκχυδαίσε τίς τέχνες καὶ ἐκβαρδάρισε τὸν ἀθλητισμό... Ὁ κόσμος δὲν πιστεύει πιά στὶς θρησκείες καὶ δὲν ἐμπιστεύεται τίς ἐπιστήμες· περιφρονοῦν τὰ ψευδοφιλοσοφήματα καὶ γελοῦν μὲ τίς ἀκατανόητες καὶ παράλογες τέχνες· ἐκβαρδαρίζονται μὲ τὸν ἐπαγγελματικὸ ἀθλητισμὸ καὶ καγχάζουν μὲ τίς Ὀλυμπιάδες ἀναπήρων!..

Εἶναι φνσικὸ, μπροστὰ σὲ μιὰ τέτοια κατάσταση οἱ ἄνθρωποι ν' ἀναζητοῦν καὶ νὰ ψάχνονται, οἱ δὲ ἔρευνες τους ἄλλοι δὲν στρέφονται παρὰ στὴ φύση καὶ τὸ κατὰ φύσιν ζῆν· ἔρευνες, ποὺ μοιραῖα τοὺς ὀδηγοῦν ξανά στὴν Ἑλλάδα καὶ τοὺς Ἕλληνες. Αὐτὸς ἀσφαλῶς εἶναι καὶ ὁ λόγος, ποὺ οἱ ἐξ-ουσιαστές καὶ τὰ ὄργανά τους ὑποφέρουν ὀδυνῶνται οἰκτρά. Διότι ὁ ἑλληνικὸς πολιτικὸς λόγος ἀπορρίπτει τὴν ἀπάτη καὶ καταργεῖ τὸν «κορδανᾶ», ἀπ' τὸν ὁποῖο τρέφονται ὅλοι οἱ παρὰ τοῖς καὶ ἀκαρπιάδες, ὅλοι οἱ ἄεργοι καὶ ἄνεργοι. Εἰς τὴν Διὸς Πολιτεία ὅλοι οἱ ἥρωες τῆς πολιτικῆς, τῆς φιλοσοφίας, τῶν ἐπιστημῶν κ.λπ. ἀγωνίζονται γιὰ τὴ δάφνη... Εἶναι δυνατόν νὰ μὴν ὀδυνῶνται οἱ ἄνθρωποι; Ὀδύνες μεγάλες, λοιπόν, ἀλλὰ καὶ ὠδύνες! «Τί τέξεται ἢ ἐπιούσα»;

Πὰν Αἶολος

ΔΙΑΜΑΝΤΗΣ ΚΟΥΤΟΥΛΑΣ

‘Ο προκατακλυσμιαῖος ‘Ελληνικὸς οἰκουμενικὸς πολιτισμὸς τοῦ Διὸς

Α. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

Πρὶν ἀπὸ 10–15.000 χρόνια στὸν χώρο τοῦ Αἰγαίου δέσποξε ἀκόμη ἡ χέρσος γῆ τῆς Αἰγῆίδας, καὶ ἡ Θεσσαλία ἦταν ἀκόμη λίμνη: «...τὴν δὲ Θεσσαλίην λόγος ἐστὶ τὸ παλαιὸν εἶναι λίμνην» (Ἡρόδοτος, Η, 129).

‘Ενας ὑψηλὸς ἑλληνικὸς πολιτισμὸς μὲ κέντρο τοὺς Δελφοὺς καὶ οἰκουμενικά χαρακτηριστικά εἶχε ἀπλωθεῖ ἀπὸ τὴν νῆσο Πάγχαια τοῦ ‘Ινδικοῦ ‘Ωκεανοῦ (Κεϋιλάνη) μέχρι τὸν «Κῆπο τῶν ‘Εσπερίδων» (‘Αμερικανικὴ ‘Ηπειρος). Θὰ προσπαθήσουμε νὰ ψηλαφήσουμε αὐτὸν τὸν πανάρχαιον ἑλληνικὸ πολιτισμὸ (ποὺ ὁρῆκε τὸ τέλος του στὸν Κατακλυσμὸ τοῦ Δευκαλίωνα καὶ στὸν συνεπαγόμενο καταποντισμὸ τῆς Αἰγῆίδας) μέσα ἀπὸ τὰ ἀρχαῖα ἑλληνικά κείμενα καὶ τὶς ἀρχαιολογικὲς μαρτυρίες. «Τὸν Δία διαδεξάμενον τὴν βασιλείαν τοῦ Κρόνου... ἐλθόντα εἰς Βαθυλῶνα ἐπιξενωθῆναι (= ἐγίνε φίλος διὰ φιλοξενίας) Βήλῳ καὶ μετὰ ταῦτα εἰς τὴν Παγχαίαν νῆσον (σημ. Κεϋιλάνη) πρὸς ‘Ωκεανῷ κεκμένην παραγενόμενον Οὐρανοῦ τοῦ ἰδίου προπάτορος ὄμων ἰδρύσασθαι...» (Διόδωρος Σικελιώτης, 5, 46).

Οἱ γεωλόγοι συμφωνοῦν, ὅτι ἡ «ἀποξήρανση» τῆς «λίμνης Θεσσαλίας», ποὺ χρονικὰ συμπίπτει μὲ τὸν κατακλυσμὸ τοῦ Δευκαλίωνα καὶ τὸν καταποντισμὸ τῆς Αἰγῆίδας, ἔλαβε χώρα (σταδιακὰ φυσικὰ) μεταξὺ τοῦ 15.000 καὶ 10.000 π.Χ. Τότε περὶπου ὑπολογίζεται καὶ τὸ τέλος τοῦ προκατακλυσμιαίου ‘Ελληνικοῦ Πολιτισμοῦ τοῦ Διὸς. Στὴ συνέχεια θὰ ἀκολουθήσουμε τὸν Πλάτωνα: «περὶ τῶν ἐνακισχίλια γεγονότων ἔτη... σοι δηλώνω διὰ βραχέων...» (Πλάτ. «Τίμαιος» 23ε).

‘Ενα ἀπὸ τὰ σημαντικότερα γεγονότα τῆς ἀνθρώπινης προϊστορίας εἶναι ὁ κατακλυσμὸς τῆς Μεσογείου (ποὺ κάποτε ἦταν εὐρεῖα καὶ συνεχὴς κοιλάδα) ἀπὸ τὰ νερά τοῦ ‘Ατλαντικοῦ (βλ. λήμμα ΑΙΓΗΣ τῆς ἐγκυκλοπαίδειας τοῦ «ΗΛΙΟΥ»). Σύμφωνα μὲ τοὺς εἰδικοὺς ἐπιστήμονες ἡ Μεσόγειος πρὶν περὶπου 30–40.000 χρόνια ἦταν μιὰ ἀπέραντη κοιλάδα μὲ δύο μεγάλες λίμνες, στὴν δυτικὴ καὶ ἀνατολικὴ λεκάνη. Τότε τὸ στενὸ τοῦ Γιβραλτάρ δὲν ἦταν πορθμὸς ἀλλὰ συνεχὴς ξηρὰ καὶ συνεδέετο μὲ τὴν νῆσο ‘Ατλαντίδα τοῦ ‘Ωκεανοῦ (βλ. Πλάτωνος, «Τίμαιος» καὶ «Κριτίας», Ι.Δ. Πασσᾶ, «‘Αληθινὴ προϊστορία», τόμος ΕΛΛΑΣ καὶ λήμμα ΑΙΓΗΣ τῆς ἐγκυκλοπαίδειας τοῦ «ΗΛΙΟΥ», Ξ. Λίβα, «‘Η Αἰγῆς κοιτὶς τῶν ‘Αρίων» κ.λπ.). Κατὰ πᾶσα πιθανότητα μετὰ τὸν καταποντισμὸ τῆς ‘Ατλαντίδας καὶ τὸ λυώσιμο τῶν παγετῶνων τὰ νερά τοῦ ‘Ατλαντικοῦ «ἔσπασαν» τὸ Γιβραλτάρ καὶ κατέκλυσαν τὴν Μεσόγειο, ποὺ ἔπαψε πιά νὰ εἶναι Μεσό-γειος (στὰ ἀρχαῖα ἑλληνικά = μέσον τῆς Γῆς) καὶ πῆρε τὴ σημερινή «θαλασσινή» τῆς μορφή. Σχεδὸν ταυτόχρονα ἔλαβε χώρα καὶ ὁ καταποντισμὸς τῆς Αἰγῆίδας, τῆς ξηρᾶς ποὺ ἔνω-νε τὴν Εὐρωπαϊκὴν ‘Ελλάδα μὲ τὴν Μικρὰ ‘Ασία περὶ τὸ 10.000 π.Χ. (Α. Philippon, «Egée» 1898). ‘Απομεινάρια τῆς καταποντισμένης Αἰγῆίδας εἶναι οἱ σημερινὲς Κυκλάδες καὶ κυρίως ἡ Κρήτη, τῶν ὁποίων ἡ σημερινὴ διαμόρφωση συνετέθη

φυσικά σὲ μακρὰ χρονικά διαστήματα καὶ ὄχι «ἐν μιᾷ νυκτί».

Ἄν ἡ Μεσόγειος εἶναι ἡ κοιτίδα τῆς Λευκῆς Φυλῆς, ἡ Αἰγὴνίδα (ἀπὸ τὴν Τυρρηνία μέχρι τὴν Μικρὰ Ἀσία) εἶναι ἡ κοιτίδα τῶν Ἀρίων, δηλ. τῆς λεγομένης «Ἰαπετικῆς» ἢ «Ἰνδοευρωπαϊκῆς» ὁμογλωσσίας, ποῦ, ὅπως τονίζουν ἀρκετοὶ ἐπιστήμονες (Κούμαρης, Θεοχάρης, Πουλιανός, Λίβας κ.λπ.), πρόκειται γιὰ ὀνομασίες τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, τῶν Πελασγῶν, ποὺ ἐσώθησαν ἀπὸ ἐκείνην τὴ μεγάλη φυσικὴ καταστροφή (βλ. τόμον «ΕΛΛΑΣ» τῆς ἐγκυκλοπαίδειας τοῦ «ΗΛΙΟΥ», μὲ ἐκτενὴ βιβλιογραφία).

Ἀλλὰ καὶ τὰ εὐρήματα ἀποκαλύπτουν καὶ ἐπιβεβαιώνουν τοῦ περὶ Αἰγῆνιδος λόγου τὸ ἀσφαλές. Παλαιολιθικά εὐρήματα στὴ Σκῦρο (Θεοχάρης), Δῆλο καὶ Μῆλο (τὸ ἀρχαιότερο ἡλικίας 100.000 χρ.) δεβαιώνουν, ὅτι μόνον ἂν ἦταν συνεχῆς ξηρὰ τὸ Αἰγαῖο, θὰ μπορούσαν νὰ βρεθοῦν παλαιολιθικοὶ ἄνθρωποι στὴ Σκῦρο καὶ ἐλέφαντες στὴ Δῆλο, ἐκτὸς ἂν πηγαινὰν ἐκεῖ... θαλασσοποροῦντες! (Α. Philippon, *Egeide*, 1898).

Στὴ συνέχεια τῆς ἐργασίας μας θὰ προσπαθήσουμε νὰ ἱχνηλατήσουμε τὸν προκατακλυσμαῖο Ἑλληνικὸ Πολιτισμὸ μέσα ἀπὸ τὰ κείμενα τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων συγγραφέων. Ἰδιαίτερη βαρύτητα προσλαμβάνουν ὅπωςδήποτε οἱ Προσωκρατικοὶ (Πυθαγόρειοι καὶ Σοφιστές), τὰ Ἑπη (Ὅμηρος, Ἡσίοδος, «Θεογονία»), ὁ Πλάτων καὶ ὁ Ἀριστοτέλης, τὰ Ὀρφικά, οἱ Τραγικοὶ καὶ φυσικὰ οἱ συγγραφεῖς τῶν Ἀλεξανδρινῶν καὶ Ἑλληνιστικῶν χρόνων, ὅπως ὁ Ἀπολλόδωρος, ὁ Στράβων, ὁ Διόδωρος ὁ Σικελιώτης. Μέσα ἀπὸ τὰ σπαράγματα ποὺ ἔχουν σωθεῖ ἀπὸ τοὺς περισσότερους Ἑλληνες συγγραφεῖς θὰ προσπαθήσουμε νὰ ἐπανασυνθέσουμε τὸ μεγάλο οἰκοδόμημα τῆς πανάρχαιας «Πελασγικῆς» Κοσμοκρατορίας, ὅπως αὐτὴ λαμποκοπᾷ μέσα στὴν ἀρχαία Ἑλληνικὴ «Μυθολογία». Πανάρχαιοι Ἑλληνες κοσμοκράτορες, ὅπως ὁ Ἰναχος, ὁ Ἐπαφος καὶ ὁ Βῆλος, ὁ Ἀκτὶς ὁ Ρόδιος, ποὺ σύμφωνα μὲ τὴν παράδοση (Ἀπολλόδωρος, Διόδωρος ὁ Σικελιώτης) ἔδωσαν τὰ φῶτα τοῦ πολιτισμοῦ στοὺς Αἰγυπτίους, θὰ ἐμφανιστοῦν μπροστὰ στὰ μάτια τοῦ νοῦ μας ἀναστημένοι ἀπὸ τὰ κείμενα τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων συγγραφέων, ποὺ τόσο εἶναι παραγκωνισμένα καὶ ἄγνωστα στοὺς νεώτερους Ἑλληνες.

Στὸ ὁδοιπορικὸ μας αὐτό, πέρα τῆς βοηθείας ποὺ θὰ λαμβάνουμε ἀπὸ τίς ἄλλες ἐπιστῆμες (Γεωλογία, Ἀνθρωπολογία, Παλαιογραφία, Ἀρχαιολογία, Ἐπιγραφική), βασικός μας ὁδηγὸς καὶ ἐρμηνευτὴς θὰ εἶναι τὸ μεγαλύτερο δημιούργημα τοῦ ἀνθρώπινου πολιτισμοῦ, ἡ ἀρχαία Ἑλληνικὴ Γλῶσσα (βλ. Η.Λ. Τσατσόμοιρος, «Ἱστορία Γενέσεως τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας», «Ἡ Ἐποχὴ τοῦ Διός», φιλολογικὴ ἐπιμέλεια Δημ. Ι. Λάμπρου, ἔκδ. «Δαυλὸς» 1991).

Β. ΟΙ ΧΑΜΕΝΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΓΝΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Εἶναι πιά κοινὸ μυστικὸ γιὰ ὅλους τοὺς ἀσχολούμενους μὲ τὴν ἀρχαία Ἑλληνικὴ σοφία, ὅτι οἱ ἐπιστημονικὲς γνώσεις τῶν ἀρχαίων σοφῶν, τῶν μυστῶν τῶν Μυστηρίων καὶ τῶν ἱεροφαντῶν τῶν Μαντείων ξέφευγαν ἀπὸ τὰ στενὰ ὅρια τῆς λαϊκῆς ἀντίληψης καὶ τῶν δοξασιῶν τῆς κοινῆς γνώμης. Πολλὲς ἐπιστημονικὲς ἀνακαλύψεις (εἰδικὰ τῆς Γεωγραφίας, Ἀστρονομίας καὶ Φυσικῆς), ποὺ μόλις τοὺς τελευταίους (μετὰ τὴν Ἀναγέννηση) αἰῶνες ἔγιναν κτήμα τῆς κοινῆς γνώμης, ἦσαν ἤδη γνωστὲς χίλια (τουλάχιστον) χρόνια πρὸ Χριστοῦ, ὅπως ἀποκα-

λίπτουν τὰ κείμενα τῶν Ὀρφικῶν Ὑμνων καὶ τῶν Προσωκρατικῶν Φιλοσόφων (εἰδικὰ δὲ τῶν Πυθαγορείων).

Ὅτι ἡ Μυθολογία κρύβει στὸν πυρῆνα τῆς ἐπιστημονικῆς καὶ ἱστορικῆς ἀλήθειας, κατ' ἐξοχὴν ὁ Πλάτων στὰ βιβλία του διατυμπάνισε. «Τὸ γὰρ οὖν καὶ παρ' ὑμῖν λεγόμενον, ὥς ποτε Φαέθων Ἥλιον παῖς τὸ τοῦ πατρὸς ἄρμα ζεύξας... τὰ τ' ἐπίγεια ξυνέκλυσε καὶ αὐτὸς κεραυνωθείς διεφθάρη, τοῦτο μῦθον μὲν σχῆμα ἔχον λέγεται, τὸ δ' ἀληθές ἐστι τῶν περὶ γῆν καὶ κατ' οὐρανὸν τούτων παράλλαξις καὶ διὰ μακρῶν χρόνων γιγνομένη τῶν ἐπὶ γῆς πυρὶ πολλῷ φθορά...» (Πλάτωνος, «Τίμαιος» 22c). [Μετάφραση: Αὐτὸ ποὺ λέγεται ἀπὸ ἐσᾶς, ὅτι δηλαδὴ κάποτε ὁ Φαέθων, τὸ παιδί τοῦ Ἥλιου, ἀφοῦ ἔξευξε τὸ ἄρμα τοῦ πατέρα του... καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς κατέκλυσε καὶ ὁ ἴδιος, ἀφοῦ κτυπήθηκε ἀπὸ κεραυνό, σκοτώθηκε, αὐτὸ ἔχοντας σχῆμα μῦθου λέγεται, ἐνῶ ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι ἐγίνε παράλλαξις τῶν περὶ τῆς γῆς οὐρανίων σωμάτων καὶ γιὰ πολλὰ χρόνια καταστροφή ἀπὸ τὸ ἄφθονο πῦρ τῶν ἐπὶ τῆς γῆς εὐρισκομένων ὄντων...].

Ἡ ἀκριβὴς καταγραφή τῶν ἐπιστημονικῶν γνώσεων τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων μιστῶν (Ὀρφικῶν, Προσωκρατικῶν, Πυθαγορείων, Πλάτωνος, Στωικῶν, Νεопλατωνικῶν κ.λπ.) θὰ ἀπαιτοῦσε ἱκανὸ χῶρο καὶ χρόνο καὶ πάντα θὰ ἔμενε ἀτελεῖς λόγῳ τῆς ἀπελπιστικῆς ἑλλειψῆς σχετικῶν πηγῶν. Σπαράγματα ἔχουν σωθεῖ ἀπὸ τὴν χαμένη σοφία τῶν Ὀρφικῶν καὶ τῶν Προσωκρατικῶν – ἂν καὶ ὀρισμένες πληροφορίες ἐπιμένουν, ὅτι σώζονται ἀκόμα καὶ σήμερα κάποια ἀπὸ τὰ θεωρούμενα «χαμένα» συγγράμματα τῶν Πυθαγορείων στὴ Βιβλιοθήκη τοῦ Βατικανοῦ ἢ σὲ κάποιους... θυρίδες στὴ Ζυρίχη! Ὅπως δὴ ποτε ἡ χαμένη ἀρχαία μυστικὴ γνώσις ἀνάγεται σὲ πανάρχαια χρόνια καὶ μένει ἀκόμα γιὰ πολλοὺς ἀποσπέλαστη. «*Εγὼ εἰμί ἡ Ἴσις, ἐν τῷ τοῦ Κυνὸς ἄστροισι ἐπιτέλλουσα... Ἐγὼ εἰμί ἡ Ἴσις. Πᾶν τὸ γεγονὸς καὶ ὄν καὶ ἐσόμενον· Καὶ τὸ ἐμὸν πέπλον οὐδεὶς θνητὸς ἀπεκάλυψε· ὃν ἐγὼ καρπὸν ἔτεκον ἥλιος ἐγένετο*». Ἔτσι ἔγραφε ἡ μεγάλη πύλη τοῦ Ναοῦ τῆς Ἀθηνᾶς – Ἴσιδος στὴ Σάιδα.

Ἡ ἀπόκρυφὴ γνώσις μόνο στοὺς «ἔχοντας ὅτα ἀκούειν» μετεδίδετο. «...πρῶτον μὲν ἓνα γῆς κατακλυσμοῦ μέμνησθαι πολλῶν ἔμπροσθεν γεγονότων...» (Πλάτωνος, «Τίμαιος» 23b). [Μετάφραση: ...ἐσεῖς πρῶτα–πρῶτα θυμόσαστε ἓνα μόνον κατακλυσμὸ στὴ γῆ, ἐνῶ ἔχουν γίνε πολλοὶ προηγούμενως...]. Πράγματι μόνον ἡ ἑλληνικὴ Μυθολογία (ἀνάμεσα σ' ὅλες τὶς μυθολογίες τοῦ κόσμου, Βαβυλωνιακῆ, Σουμεριακῆ, Ἑβραϊκῆ, Αἰγυπτιακῆ, Προκολομβιανῆ, Κινεζικῆ κ.λπ.) ἀναφέρεται ὅχι σ' ἓναν, ἀλλὰ σὲ δύο κατακλυσμούς, ἐκεῖνον τοῦ Ὠγύγου καὶ αὐτὸν τοῦ Δευκαλίωνος (Ἰωάννου Πασσᾶ, «*Ἀληθινὴ προϊστορία*», Ἀθῆναι 1984, ἐκδ. ἔγκυκλ. «*ΗΛΙΟΥ*»).

Εἶναι γνωστὲς οἱ ἀφελεῖς (καὶ ἐν πολλοῖς φαιδρὲς) ἀντιλήψεις ποὺ ἔχουμε σήμερα γιὰ τὶς ἐπιστημονικῆς γνώσεις τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. Θεωροῦμε τοὺς ἀρχαίους σοφοὺς ὅτι ἐπίστευαν, ὅτι ἡ γῆ ἦταν ἐπίπεδη καὶ τὸ κέντρο τοῦ κόσμου (Πτολεμαϊκὸ Σύστημα). Ὅμως ἄλλες οἱ λαϊκῆς ἀντιλήψεις τῆς κοινῆς γνώμης κι ἄλλες οἱ γνώσεις τῶν μυημένων στὰ μυστήρια καὶ τῶν σοφῶν. Λέγει ὁ Σωκράτης: «...ἡ γῆ αὐτὴ ἰδεῖν, εἴ τις ἄνθρωπος θεῶτο, ὥσπερ αἱ δωδεκάσχυτοι σφαῖραι ποικίλῃ χρώμασι διελημμένη...» (Πλάτωνος, «*Φαίδων*» 110b). [Μετάφραση: ...αὐτὴ ἡ γῆ, ἂν κάποιος τὴν ἑβλεπεν ἀπὸ ψηλά, εἶναι ὅμοια μὲ τὶς σφαῖρες ποὺ ἔχουν φτιαχτεῖ ἀπὸ δώδεκα χρωματιστὰ εἶδη δέρματος...].

Καὶ οἱ Πυθαγόρειοι, ὅπως μᾶς παρέδωσε ὁ Ἀριστοτέλης, εἶχαν πλήρη γνώση τῆς δομῆς τοῦ Ἡλιακοῦ Συστήματος καὶ τῶν κινήσεων τῆς περιστροφῆς τῆς γῆς: «...οἱ περὶ τὴν Ἱταλίαν καλούμενοι δὲ Πυθαγόρειοι λέγουσιν, ἐπὶ μὲν γὰρ τοῦ μέσον πῦρ εἶναι φασί, τὴν δὲ γῆν ἐν τῶν ἄστρον οὖσαν κύκλῳ φερομένην περὶ τὸ μέσον νύκτα τε καὶ ἡμέραν ποιεῖν» (Ἀριστοτέλους, *Περὶ οὐρανοῦ*, Β, 13). [Μετάφραση: ...οἱ περὶ τὴν Ἱταλίαν ὀνομαζόμενοι Πυθαγόρειοι λένε, ὅτι στὸ μέσον (ἐνν.: τοῦ Ἡλιακοῦ Συστήματος) εἶναι πῦρ (φωτιὰ) καὶ ἡ γῆ, ποῦ εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ ἄστρα, κάνοντας κυκλική περιστροφή γύρω ἀπὸ τὸ μέσον δημιουργεῖ τὴν ἡμέρα καὶ τὴν νύκτα].

Καὶ τὸ ἐντυπωσιακότερο· ἐνῶ σήμερα ἐμεῖς γνωρίζουμε ἐννιά πλανῆτες στὸ Ἡλιακὸ Σύστημα (Ἑρμῆς, Ἀφροδίτη, Γῆ, Ἄρης, Ζεὺς, Κρόνος, Οὐρανός, Ποσειδῶν, Πλούτων – ἐκ τῶν ὁποίων οἱ τρεῖς τελευταῖοι ἀόρατοι διὰ γυμνοῦ ὀφθαλμοῦ), οἱ Πυθαγόρειοι μιλοῦν γιὰ δέκα. «...τὰ φερόμενα κατὰ τὸν οὐρανὸν δέκα μὲν εἶναι φασιν, ὄντων δὲ ἐννέα μόνον τῶν φανερῶν, διὰ τοῦτο δεκάτην τὴν ἀντίχθονα ποιοῦσιν...» (H. Diels 58b 4, 5 *Φιλόλαος*). [Μετάφραση: ...τὰ περιστρεφόμενα οὐράνια σώματα (πλανῆτες) λένε (οἱ Πυθαγόρειοι) ὅτι εἶναι δέκα, ἐπειδὴ ὅμως μόνον οἱ ἐννέα εἶναι φανεροί, γιὰ αὐτὸ δημιουργοῦν καὶ τὸν δέκατο (πλανῆτη), ποῦ τὸν λένε ἀντιχθόνα (= ἀντιγῆ)...].

Ἀλλὰ καὶ γεωλογικὲς γνώσεις εἶχαν οἱ Πυθαγόρειοι: «...τὸ ἐν ἐν τῷ μέσῳ τῆς σφαίρας ἐστὶ καλεῖται» (H. Diels, *Φιλόλαος*). [Μετάφραση: ...τὸ ἓνα στὸ μέσον τῆς σφαίρας ὀνομάζεται ἐστία].

Οἱ ἐπιστημονικὲς γνώσεις τῶν ἀρχαίων ἐλλήνων σοφῶν – ὅπως τουλάχιστον μᾶς παραδόθηκαν ὡς τίς μέρες μας – περιέχουν καὶ πολλὰ παράδοξα. Ἐνα ἀπόσπασμα τῶν *Ὀρφικῶν* ἀναφέρεται στὴ Σελήνη καὶ λέγει: «*Μῆσατο δι' ἄλλην γαῖαν ἀπείρατον, ἣν τε σελήνη οἱ ἀθάνατοι κλήζουσιν... ἡ πολλ' οὔρε' ἔχει, πολλὰ ἄσπερα, πολλὰ μέλαθρα*» (I. Πασσᾶ, «*Τὰ Ὀρφικά*», ἀπόσπασμα 9, ἐκδ. Ἑγκυκλ. «*ΗΛΙΟΣ*»). [Μετάφραση: Δημιούργησαν καὶ μιὰν ἄλλη γῆ σφαιρική, τὴν ὁποίαν Σελήνη οἱ ἀθάνατοι ὀνομάζουν καὶ ἡ ὁποία ἔχει πολλὰ βουνὰ (ὄρη), πολλὰς πόλεις, πολλὰ μέγαρα].

Γ. ΟΙ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΞΕΡΕΥΝΗΣΕΙΣ

Σὲ πολλὰ ἀρχαῖα κείμενα ἐπίσης ὑπάρχουν ἀναφορὲς γιὰ τὴν «ἡπειρο πέρα ἀπὸ τὸν Ὀκεανὸν» ἢ τὸν «Κῆπο τῶν Ἑσπερίδων», δηλαδή γιὰ τὴν Ἀμερική, αἰῶνες πρὶν τὸν Χριστόφορο Κολόμβο. (Δὲν θὰ ἀναφεροῦμε στοὺς λεγόμενους «προκολομβιανούς» πολιτισμούς, ποὺ γιὰ ἀρκετοὺς εἰδικούς ἔχουν ἐλληνικά χαρακτηριστικά. Βλέπε: E. Mertz: «*The wine dark sea*» καὶ «*Atlantis*», Σικάγο 1965). Ἐνδεικτικὰ μόνον θὰ ἀναφέρουμε κάποια πολὺ χαρακτηριστικά στοιχεῖα ἀπὸ τὴν παράδοση περὶ Ἀτλαντίδας, ποὺ ἀναφέρει ὁ Πλάτων στὸ βιβλίο του «*Τίμαιος*».

Ἐξω ἀπὸ τίς Στῆλες τοῦ Ἡρακλέους (σημερινὸ Γιβραλτάρ) ὑπῆρχε ἡ νῆσος Ἀτλαντίδα, λέγει ὁ Πλάτων: «*νῆσον γὰρ πρὸ τοῦ στόματος εἶχεν, ὃ καλεῖτε, ὡς φατε ὑμεῖς, Ἡρακλέους στήλας*» (Πλάτωνος, «*Τίμαιος*» 24e). Ἀπὸ τὴν νῆσο αὐτὴ ἦταν εὐκόλο, συνεχίζει ὁ Πλάτων, νὰ μεταβεῖ κάποιος καὶ στὴν ἀπέναντι ἡπειρο πέρα τοῦ Ὀκεανοῦ (σημ. Ἀμερική): «*...ἐξ ἧς ἐπιβατὸν ἐπὶ τὰς ἄλλας νήσους τοῖς τότε ἐγίνετο πορευομένοις, ἐκ δὲ τῶν νήσων ἐπὶ τὴν καταντικρὺ πᾶσαν ἡπειρον τὴν περὶ τὸν ἀληθινὸν ἐκείνον πόντον*» (Πλάτωνος, «*Τίμαιος*» 25a). Καὶ

γιὰ νὰ δείξει ὁ Πλάτων τὸ μέγεθος αὐτῆς τῆς πέρας τοῦ Ὠκεανοῦ ἡπείρου, λέγει τὰ ἑξῆς ἐκπληκτικά: «Τάδε μὲν γὰρ ὅσα ἐντὸς τοῦ στόματος, οὗ λέγομεν, φαίνεται λιμὴν στενόν τινα ἔχων εἰσπλουν· ἐκεῖνο δὲ πέλαγος ὄντως, ἣ τε περιέχουσα αὐτὸ γῆ παντελῶς ἀληθῶς ὀρθότατ' ἂν λέγοιτο ἡπειρος» (Πλάτωνος, «Τίμαιος» 25α). [Μετάφραση: Ὅλα ὅσα βρισκονται ἐντὸς τοῦ στομίου (= Γιβραλτάρ), γιὰ τὸ ὁποῖο μιλάμε, φαίνονται σὰν λιμάνι μὲ κάποια στενὴ εἴσοδο. Ἐκεῖνο δὲ (= ὁ Ἀτλαντικός) εἶναι πραγματικὰ πέλαγος καὶ ἡ γῆ ποὺ τὸ περικλείει κατεξοχὴν καὶ πραγματικὰ πολὺ ὀρθὰ θὰ μπορούσε νὰ ὀνομασθεῖ ἡπειρος]. Ἐδῶ παρατηροῦμε τὸν Πλάτωνα νὰ συγκρίνει τὴν Μεσόγειο μὲ τὸν Ἀτλαντικὸ καὶ τὴν Ἀμερικὴ, λέγοντας πὼς ὁ χῶρος τῆς Μεσογείου μοιάζει μὲ μικρὸ λιμάνι μπροστὰ στὸν Ὠκεανὸ καὶ τὴν Ἀμερικανικὴ Ἠπειρο. Κι ὅλα αὐτὰ 2000 χρόνια πρὶν τὸν Κολόμβο.

Ὅλες αὐτὲς οἱ γνώσεις τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ἀποκάλυπταν πέρας τῶν ἄλλων ἓναν πανάρχαιο ἀνεπτυγμένο πολιτισμὸ καὶ ὁπωσδήποτε ἀνεπτυγμένη τουλάχιστον ναυτιλία. Πέρα τῶν προσφάτων ἀνακαλύψεων τῶν Jacobsen καὶ Renfrew (1969) στὶς ἀνασκαφὲς στὸ σπήλαιο Φράγχθι Ἀργολίδος – ὅπου ἀπεκαλύφθη ὑπαρξὴ ναυσιπλοΐας περὶ τὴν 8η χιλιετία π.Χ. (βλ. «Scientific American», Ἰούνιος '76, σελ. 76) – ὑπάρχουν καὶ οἱ παραδόσεις (Ἀργοναῦτες, Ἡρακλῆς, Ὀδυσσεύς), ποὺ μιλοῦν γιὰ μακρινὰ ταξίδια πέρα ἀπ' τὸν Ὠκεανὸ σὲ μεγάλα γεωγραφικὰ πλάτη. Ὑπάρχουν γιὰ παράδειγμα πολλὰ σημεῖα στὴν Ὀδύσεια, ποὺ ἀναφέρονται σὲ τοποθεσίες ἐκτὸς Μεσογείου καὶ πέραν τοῦ Ἀτλαντικοῦ (π.χ. νῆσος Αἶα τῆς Κίρκης, Ὠγυγία, χώρα Κιμερίων, Σκύλλα καὶ Χάρυβδις: βλ. «Δαυλὸν» τεύχος 143). Ὅπως ὁπωσδήποτε ἀρκετοὶ ἐπιστήμονες σήμερα δέχονται, ὅτι τουλάχιστον ἐκτὸς Μεσογείου διαδραματίστηκε ἡ Ὀδύσεια, ἂν καὶ διαφωνοῦν ὡς πρὸς τὸν ἐντοπισμὸ τῶν διαφόρων τοποθεσιῶν [π.χ. ἄλλοι τοποθετοῦν τὴν Ὀδύσεια πρὸς τὸ Βόρειο Ἀτλαντικὸ καὶ ἄλλοι στὴ Νότια Ἀμερικὴ: βλέπε ἐκτὸς τῶν προαναφερθέντων βιβλίων τῆς E. Mertz καὶ τὸ ἔργο «Ὁ Μυστικὸς Κώδικας τῆς Ὀδύσειας» τοῦ Gilbert Pillot καθὼς καὶ τὸ δημοσίευμα τοῦ R. Philippe «Ulysse est-il allé en Bretagne?» στὸ «Planète» (revue), Paris, Mai 1965].

Ἐνδεικτικὰ ἀναφέρουμε κάποια χαρακτηριστικὰ σημεῖα τῆς Ὀδύσειας, ὅπου διαφαίνεται καθαρὰ ὁ γεωγραφικὸς χῶρος τοῦ μακρινοῦ ταξιδιοῦ τοῦ Ὀδυσσεύα πέρα ἀπ' τὸν Ὠκεανό: «...ἀλλ' ὅπότ' ἂν δὴ νηὶ δ' Ὠκεανοῖο περήσης, ἔνθ' ἀκτὴ τε λάχεια καὶ ἄλσεα Περσεφονείης μακροαὶ τ' ἄγειροι καὶ ἰτέαι ὠλεσίκαρποι, νῆα μὲν ἀτοῦ κέλσαι ἐπ' Ὠκεανῷ θαυνοδίνῃ...» (λ. 505–516). [Μετάφραση: ...ὅταν μὲ τὸ καράδι σου διαβῆς τὸν βαθὺ Ὠκεανὸ καὶ φθάσεις στὴν ἄγρια ἀκτὴ καὶ τὰ δάση τῆς Περσεφόνης μὲ τίς ἄκαρπες ἰτιές καὶ τίς ψηλὲς λεῦκες, ἐκεῖ ν' ἀφήσεις τὸ καράδι σου, στοῦ βαθιοῦ Ὠκεανοῦ τὴν ἄκρη...]. Εἶναι φανερὸ βέβαια, ὅτι δὲν εἶναι εὐκόλος ὁ γεωγραφικὸς ἐντοπισμὸς τῶν τοποθεσιῶν τῆς Ὀδύσειας, ὅπως τῶν νήσων Αἶας, Ὠγυγίας ἢ τοῦ θαλάσσιου φαινομένου τῆς παλίρροιας καὶ τῆς σπηλιάς μὲ τίς «ρουφήχτρες» (Σκύλλα καὶ Χάρυβδις). Ἕνα ὅμως εἶναι σίγουρο: ὅτι πρόκειται γιὰ γεωγραφικὰ σημεῖα σίγουρα ἐκτὸς Μεσογείου. Ὑπάρχουν μάλιστα ρητὲς ἀναφορὲς (ὅπως ἡ προαναφερθεῖσα λ. 505–516 τῆς Ὀδύσειας) γιὰ ταξίδια πέρα ἀπ' τὸν Ὠκεανὸ καὶ σ' ἄλλα ἀρχαῖα Ἑλληνικὰ κείμενα.

Στὰ «Ἀργοναυτικά» μάλιστα τοῦ Ὀρφέα καὶ τοῦ Ἀπολλωνίου τοῦ Ρόδιου γίνονται σαφέστατες νύξεις γιὰ κάποια ἐκστρατεία (πέρα τῆς γνωστῆς στὴ Κολχί-

δα) στὸν Ὠκεανό, σὲ χῶρες πιθανῶς τοῦ Πολικοῦ Κύκλου: «...ἔπειτα δὲ Κιμμερίοισιν νῆα θοὴν ἐπάγοντες ἰκάνομεν, οἳ ρά τε μοῦνοι αἴγλης ἄμμοροί εἰσι πνιδροῖμον ἡελίοιο...» (Ὁρφῆως, «Ἀργοναυτικά» 1125). [Μετάφραση: ...ἔπειτα ὁδηγοῦντες τὸ ταχὺ πλοῖο φθάσαμε στοὺς Κιμμερίους, οἳ ὅποιοι μόνοι ἀπ' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους εἶναι στερημένοι τοῦ ἡλίου...]. Καὶ αὐτὴ ἡ «ἄλλη» Ἀργοναυτικὴ Ἐκστρατεία ἔφθασε – σύμφωνα πάντα μὲ τὶς γραπτὲς παραδόσεις – πέρα τοῦ Ὠκεανοῦ: «...οὐδέ τις ἔγνω ἧσιν ἐνὶ φρεσὶν ὀππόθ' ἄρ' ἐσμέν, εἰ μὴ ἐπ' ἐσχατιαῖς ἀκαλαρρόου Ὠκεανοῖο Λυγκεὺς εἰσενόησεν νῆσον πευκήεσαν, ἰδ' εὐρέα δώματ' ἀνάσσης Δήμητρος...» (Ὁρφῆως, «Ἀργοναυτικά» 1190). [Μετάφραση: Κανέννας δὲν ἀντελήφθηκε μὲ τὸ μυαλό του σὲ ποιο μέρος βρισκόμαστε, παρὰ μόνο ὁ Λυγκεὺς παρατήρησε στὰ ἔσχατα μέρη τοῦ ἡσυχά ρέοντος Ὠκεανοῦ μιὰ πευκόφυτη νῆσο καὶ τὰ μεγάλα ἀνάκτορα τῆς βασίλισσας Δήμητρος].

Εἶναι βέβαια ἀλήθεια, ὅτι τὰ ἀρχαῖα κείμενα, γιὰ νὰ φτάσουν ὡς τὶς μέρες μας, πέρασαν ἀπὸ πολλοὺς ἀντιγραφεῖς στὴν διάρκεια τῶν χιλιετιῶν, γι' αὐτὸ εἶναι σὲ πολλὰ σημεῖα παραχαραγμένα ἀπὸ ἀσάφειες, συγχύσεις καὶ ἀνακρίβειες. Ἰδιαίτερα ἡ ἀμάθεια τῶν ἀντιγραφέων τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐποχῆς καὶ τοῦ Μεσαίωνα καθὼς καὶ ὁ φανατισμὸς τῶν χριστιανῶν τῆς Πρωτοβυζαντινῆς Περιόδου ἀφ' ἑνὸς ἀκρωτηρίασαν καὶ ἀφ' ἑτέρου διαστρέβλωσαν πολλὰ ἀρχαῖα κείμενα. Ἔτσι σήμερα ὁ ἔρευνητὴς ἀντικρύζει στοὺς ἀρχαίους συγγραφεῖς πολλὰς ἀντιφάσεις. Γιὰ παράδειγμα, ἐνῶ οἱ Πυθαγόρειοι (Φιλολάου, «Περὶ τῆς Ἀρμονίας τῶν Οὐρανίων Σφαιρῶν») γνωρίζουν τὰ πάντα (καὶ πολὺ περισσότερα ἀπὸ ἐμᾶς) γιὰ τὸ Ἡλιακὸ Σύστημα, ἐν τούτοις ἀπὸ χριστιανὸν συγγραφέα ἀναφέρεται ὡς ρηθὲν ἀπὸ τὸν Ἀναξιμένη: «...πλατὴν ὡς πέταλον τὸν ἥλιον» (Ἀέτιος II, 22, 1). [Μετ.: ...ὁ ἥλιος εἶναι ἐπίπεδος ὡς φύλλο]. Σὲ ἄλλο ὅμως ἀπόσπασμα τοῦ Ἀναξιμένη ἡ παραπάνω προφανῶς διαστρεβλωμένη ἀντίληψη καταρρίπτεται: «Ἀναξιμένης πυρίνην μὲν τὴν φύσιν τῶν ἄστρον, περιέχειν δέ τινα καὶ γεώδη σώματα συμπεριφερόμενα τούτοις ἀόρατα» (Ἀέτιος II, 13,10). [Μετάφραση: Ὁ Ἀναξιμένης λέει, ὅτι ἡ φύση τῶν ἄστρον εἶναι πύρινη καὶ ὅτι ὑπάρχουν ἀνάμεσά τους καὶ μερικὰ σώματα σὰν τὴ γῆ ποὺ περιφέρονται μαζί τους, ἀλλὰ εἶναι ἀόρατα]. Εἶναι προφανές, ὅτι ἓνας σοφὸς τῆς ἐμβέλειας τοῦ Ἀναξιμένη, ποὺ ἀναφέρεται σὲ περιφορὰς ἀοράτων οὐρανίων σωμάτων (δεύτερο ἀπόσπασμα), δὲν μπορεῖ νὰ πίστευε ὅτι ὁ ἥλιος εἶναι ...ἐπίπεδος σὰν φύλλο (πρῶτο ἀπόσπασμα).

Τελειώνοντας αὐτὴ τὴν ἀναφορὰ στὶς ἐπιστημονικὲς γνώσεις τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων μπορούμε νὰ συμπεράνουμε, ὅτι ἡ ἀρχαία ἐλληνικὴ σοφία ἀπέτρεχε πολὺ τῶν λαϊκῶν ἀντιλήψεων τῆς κοινῆς γνώμης καὶ ἐπειδὴ σὲ πολλὰ σημεῖα ἀπηχεῖ πολὺ ὑψηλοῦ ἐπιπέδου γνώσεις, ἀποτελεῖ ἀπόηχο κάποιου πανάρχαιου ἀλλὰ χαμένου πολιτισμοῦ. «Ὑστέρω δὲ χρόνῳ σεισμῶν ἐξαισίων καὶ κατακλυσμῶν γενομένων μιᾷς ἡμέρας καὶ νυκτὸς χαλεπῆς ἐπελθοῦσης... ἡ Ἀτλαντὶς νῆσος ὡσαύτως κατὰ τῆς θαλάττης δῦσα ἠφανίσθη...» (Πλάτωνος, «Τίμαιος» 25 d), [Μετάφραση: ὕστερα ἀπὸ χρόνια, ἀφοῦ ἐγιναν μεγάλοι σεισμοὶ καὶ κατακλυσμοί, μέσα σὲ ἓνα φοβερὸ ἡμερονύκτιο... ἡ νῆσος Ἀτλαντίδα καταποντισθεῖσα στὴ θάλασσα, ἐξαφανίστηκε...].

Ἡ «Ἐποχὴ τοῦ Διὸς» ὅμως δὲν πέρασε ἀνεπιστρεπτί.

Μπορεί νὰ ἐξελληνισθῇ ἡ Ὁρθοδοξία;

Κατὰ φαίνεται νὰ ἀλλάξει σ' αὐτὸν ἐδῶ τὸν τόπο. Κάποιοι δείχνουν νὰ σαλεύουν καὶ νὰ ἀντιδρῶν στὶς ἀνθελληνικὲς προκλήσεις, πὺν ἄλλοτε καλυμμένα καὶ ἄλλοτε ἀπροκάλυπτα ἐξαπολύονται ἀπὸ τὰ κέντρα ἀποφάσεων, ἐκεῖνα πὺν νομίζουν ὅτι ἔχουν ἀκόμα νὰ κάνουν με τοὺς γραικύλους τῶν προηγούμενων αἰώνων.

Ὁ Νεοέλληνας, πὺν ἐπὶ αἰῶνες ἐπανεπαύετο στὸ πνευματικὸ μᾶνα τῆς ἐξουσίας, φοβόν-μενος τὴν ὀργὴν τοῦ κάθε εἰδὸς Κυρίου, ἐγκόσμιον ἢ ὑπερκόσμιον, ἀρχίζει πλέον νὰ ἀμφισβητεῖ. Ἀμφισβητεῖ τὴν ρωμαϊκὴ παιδεία, τὸ ρωμαϊκὸ κράτος τῶν ἐνταφιαστῶν τῆς Ἑλληνικῆς ἰδέας καὶ γλώσσας, τὴν καταγωγὴν τοῦ ἀπ' τὸν Ἀδραάμ καὶ τὸν Ἰσαάκ, τὴν ταυτότητα τοῦ διπλῶν ὑπηκόων, καὶ κῶδε τὸν ὁμφάλιο λῶρο ἀπ' τὴν τεχνητὴ ἐκεῖνη παράδοση πὺν τὸν ἤθελε ἔρμαιο τῶν ξένων συμφερόντων καὶ τὸν καθιστοῦσε ὑποτελὴ στὸν κάθε ντόπιο μικροεξουσιαστή-μαριονέττα, τοῦ ὁποῖον κάποιοι ἄλλοι ἄλλοδαποὶ μεγαλοεξουσιαστές κινοῦσαν καὶ κινοῦν τὰ νῆματα, προκειμένου νὰ πείσῃ τὰ ἄλλοτε ἑλληνοειδῆ, ὅτι ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι λαοὶ πλὴν τῶν Ἑλλήνων, ὅτι οἱ Ἕλληνες ἦσαν «εἰδωλολάτρες» καὶ ἀνῶμαλοι, ἐνῶ κάποιοι ἄλλοι ὁμαλοὶ καὶ θρησκοί, πὺν κατὰ σύμπτωσιν οἰκοῦν τοὺς «Ἀγίους Τόπους» καὶ αὐτοὶ, ὅπως καὶ οἱ κοικλοπαῖχτες. Καὶ διαδίδουν μέχρι σήμερα αὐτὰ τὰ τραγικὰ ψεύδη οἱ ἴδιοι, θέλοντας νὰ μᾶς πείσουν ἁφανικά ὅτι οἱ μαριονέττες ἀπέκτησαν δικὴ τους φωνή.

Καὶ εἶναι τραγικὰ τὰ ψεύδη καὶ ὄχι κωμικοτραγικὰ, γιατί κανεὶς δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἀστεϊεύεται με τὴν ἱστορία καὶ τίς ἀξίες τῶν προγόνων του. Με τὸ αἷμα ἐκείνων πὺν πότισαν τὸ χῶμα πὺν πατάμε ἐμεῖς σήμερα, προκειμένου νὰ διαφυλάξουν τὸ δικαίωμα τῆς ἐλευθερίας, τοῦ λόγον, τῆς ἐπιστήμης, πὺν κάποιοι ἄλλοι ἀμείλικτα καταδίκασαν καὶ προσπά-θησαν νὰ ἐξαφανίσουν, αἰσθανόμενοι μειονεκτικὰ, μᾶς καὶ ποτὲ τοὺς δὲν ἀξιώθηκαν νὰ γνω-ρίσουν, ἀλλὰ οὔτε καὶ νὰ κατανοήσουν τίς ἱερὲς αὐτὲς ἐννοιες.

Καὶ ἔπλασαν (καθὼς ἄλλωστε καὶ ὁ θεὸς τοὺς ἔχει ἀδυναμία στὸ «πλάσιμο») μιὰ θρη-σκεία τέτοια, πὺν σκοπὸ τῆς εἶχε τὴν υποδύαση τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως στὸ ἐπίπεδο τοῦ δούλου –ὑπηκόου καὶ τὴν δημιουργία μᾶς στρατιᾶς ὑπάκουων καὶ ἀνίσχυρων διπλῶν μπροστὰ στὴν παντοδυναμία τοῦ Γιαχβέ. Μιὰ θρησκεία, πὺν θεμελίωνε τὴν ἐλέω Γιαχβέ βασιλεία καὶ τὸ ἀποκαλυπτικὸ ὡς μὴ ἀνατρέψιμο, τὸ δόγμα. Καὶ τέλος μιὰ θρησκεία, πὺν ἐκ προοιμίου μᾶς δίνει τὸν ὅρισμό, τὴν θεμελίωση τοῦ ρατσισμοῦ βάζοντας τὸν Γιαχβέ νὰ ἐπιλέγει ἕναν λαὸ ὡς περιούσιο καὶ περιορίζοντας τὴν ὑπόλοιπη οἰκουμένη στὸν ρόλο τῶν αἰματωλῶν, τῶν ἀνικάνων, τῶν δούλων τοῦ περιούσιου λαοῦ τοῦ Γιαχβέ.

Αὐτὴ εἶναι ἡ θρησκεία τῶν Ἑβραίων, πὺν ἱερὸ τοὺς βιβλίο ἔχουν τὴν Παλαιὰ Διαθήκη. Καὶ εὐσεβῆς τοὺς πόθος ἦταν νὰ διαδώσουν τὸ «ιερό» αὐτὸ βιβλίο καὶ στοὺς ἄλλους λαούς, ἀλλὰ χρυσώνοντας τὸ χάπι ταυτοχρόνως. Προσπάθησαν τὸ ἀκατόρθωτο, τὸ ἄλλογο, νὰ κά-νουν τοὺς ὑπόλοιπους λαούς τῆς γῆς νὰ ἀποδεχτοῦν τὴν πνευματικὴ τους ἐνδεia, ὅσο κι ἂν αὐτοὶ ἦσαν κλίμακες ἀνώτεροι πνευματικὰ τῶν Ἑβραίων, καὶ νὰ ὑποκλιθοῦν μπροστὰ στὸ μεγαλεῖο ἐνός ἐθνικοῦ θεοῦ τῶν Ἑβραίων. Νὰ δεχθοῦν (με τὴν ἀπειλὴ τοῦ Ρωμαϊκοῦ ξίφους) ὡς περιούσιο λαὸ ἕναν ξένο λαὸ, ὑποδυάζοντας τοὺς ἐαυτοὺς τοὺς πρὸ τῆς ἐμφάνισης τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ὡς ἀγράμματος, εἰδωλολάτρες, ἀνήθικους καὶ ἐγκληματίες, πὺν περί-μεναν ἀπὸ κάποιοι Μωϋσῆ, ἐθνικὸ ἥρωα τῶν Ἑβραίων, νὰ τοὺς δοῦξεί τί θὰ πεῖ ἠθική. Καὶ δυστυχῶς τὸ πέτυχαν.

Πέτυχαν δὲ ταυτοχρόνα νὰ ἐξευτελίσουν τὴν ἐννοια τῆς ἐλληνικότητος, νὰ υποδυῶσουν τὴν ἐλληνικὴ θρησκευτικοφιλοσοφικὴ μας παράδοση στὸ ἐπίπεδο τῆς «εἰδωλολατρίας», τὴν τέχνη μας στὸ ἐπίπεδο τοῦ «ἀσέμιου» καὶ «ἀίσχρου», ἀλλὰ τὸ κυριότερο νὰ ὀδηγήσουν χέ-ρια ἑλληνικὰ νὰ κάψουν τὰ κείμενα τῶν προγόνων τοὺς ὡς αἰρετικὰ καὶ διαβολικὰς ἐμπενύ-σεις, νὰ σπάσουν τὰ ἀγάματα καὶ τοὺς ναοὺς τῶν προπατόρων τοὺς ὡς ξένα πρὸς τὴν ἐννοια τῆς θρησκευτικότητος καὶ νὰ ὀρίσουν ξένους προπάτορες τοὺς τὸν Ἀδραάμ καὶ τὸν Ἰσαάκ. Ἐν τέλει νὰ ὀδηγήσουν τοὺς Ἕλληνες σὲ μιὰ ἐμφύλια διαμάχη, σὲ ἕναν ἐσωτερικὸ διχασμό, πὺν μέχρι σήμερα ἐξακολουθεῖ νὰ ὑφίσταται, προκειμένου τὸ ἀστέρι τοῦ Δαυὶδ νὰ ρίξει πλατιά τὴν σκία του, κρύβοντας τὸν ἐλληνικὸ πνευματικὸ ἥλιο τῆς διανοήσεως ἀπὸ τὴν οἰκουμένη.

Τὸ σχέδιό τοὺς εἶχε πετύχει. Γιὰ αἰῶνες ἡ ἀποτρόπαια σκιά αὐτοῦ τοῦ ἄστρον σκίαζε τὰ ἱερά μας χώματα. Καὶ οἱ λόγοι πὺν ἀπεκάλυπταν τὸ σχέδιό τοὺς, ἐπαιρναν τὸν χαρακτηρι-σμὸ τοῦ ἀντιχρίστου καθὼς καὶ πάλι αὐτοὶ πὺν κινοῦσαν ἀπὸ μακριὰ τὰ νῆματα ἐπειθὰν τὰ εὐκολόπιστα ἑλληνοειδῆ τοῦ καιροῦ τοὺς, ὅτι δῆθεν ὁ χριστιανισμὸς εἶναι ὁ στόχος καὶ

ἀπειλείται. Ἀλλά μόνο αὐτοὶ γνώριζαν τὴν παγίδα, στὴν ὁποία εἶχαν παρασύρει τὸν λαὸ αὐτό, θυθίζοντας ἐπὶ τὸ ἀπολυτὸ σκοτάδι τὸ ἐλληνικὸ πνεῦμα.

Ἔως ἐδῶ ὅμως. Δὲν ἀρμόζει πιά στὸν Ἕλληνα νὰ σκύβει ἄλλο τὸ κεφάλι. Δὲν ἀρμόζει σ' αὐτὴν ἐδῶ τὴν σκέψη νὰ θεωρεῖται ἀκόμη μέχρι σήμερα ἀπ' τοὺς στενοκέφαλους τοῦ δόγματος αἰρετική. Δὲν μπορεῖ ἄλλο ὁ Ἕλληνας νὰ θεωρεῖ προπάτορές του τοὺς ὑδρισταῖς τῆς ἐλληνικότητος καὶ θεόπνευστο διδῶν ἐκεῖνο πὺν ζητᾷ τὴν ἐξαφάνισή τοῦ ἐλληνικοῦ γένους μέσα ἀπ' τὰ ἀποσπάσματα του. Γιατί δὲν ὑπάρχουν καλοὶ χριστιανοὶ καὶ κακοὶ εἰδωλολάτρεις. Τὰ δύο αὐτὰ ἱστορικά μεγέθη ἔχουν καταξιοθεῖ σήμερα μέσα ἀπὸ τίς ἀντιθέσεις τοὺς καὶ εἶναι ἀναφαίρετο δικαίωμα τοῦ κάθε Ἕλληνα νὰ πιστέψει ὅποιο ἀπὸ τὰ δύο τὸν καλύπτει. Δὲν ζήτησε κανεὶς τὴν κατάργησιν τοῦ χριστιανισμοῦ, θὰ ἦταν ἄλλωστε οὐτοπία νὰ σῇσουμε μονοκοτονλιά 2.000 χρόνια ἐλληνικῆς ἱστορίας, ἀλλὰ τὸν ἐξελληνισμό τοῦ χριστιανισμοῦ ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες χριστιανούς, πὺν κατανοοῦν τὴν παγίδα στὴν ὁποία τοὺς ἔχει ὁδηγήσει αἰῶνες τώρα καὶ τοὺς ἔχει ἐγκλωδίσει ἀσφυκτικὰ μέσα τῆς ἡ πανουργίας ἐκείνων πὺν οἱ ἴδιοι ὡς χριστιανοὶ τοὺς θεωροῦν ἐχθροὺς τοὺς, ἀλλὰ, χωρὶς νὰ τὸ κατανοοῦν, ἐξηπηρετοῦν τὰ σχέδιά τοὺς, διαδίδοντας τὰ δικά τοὺς διδῶν, πιστεύοντας στὸν δικὸν τοὺς θεό, ἀναγνωρίζοντας τοὺς δικούς τοὺς ματέλληνες προφῆτες, ἀλλὰ τὸ κυριώτερο, ὅπως προείπαμε, θεωρώντας ἐχθροὺς τοὺς ἐκείνους πὺν τοὺς ἀνοίγουν τὰ μάτια, τὰ ἴδια τοὺς τὰ ἀδελφία, τοὺς Ἕλληνες ἐκείνους πὺν ἐνδιαφέρονται νὰ τοὺς ἀποκαλύψουν τὴν παγίδα μέσα στὴν ὁποία ἔχουν πέσει. Νὰ μὴν εἶναι πλέον θύματα καὶ πιόνια τῶν περιορίσεων. Γιατί αὐτοὶ ξέρον, ὅτι τὰ καλύτερα πιόνια εἶναι ἐκεῖνα πὺν δὲν ξέρον τὸν ρόλο τοὺς.

Ὁ κύδος ἔχει ριφθεῖ. Καὶ τώρα αὐτὴν τὴν κρίσιμη στιγμή, τὸ μεταίχιμο, κάποιοι ἄλλοι παίζον τὸ τελευταῖο τοὺς χαρτί. Ἀπελπισμένοι, πιασμένοι ὅπως ὁ πνιγμένος ἀπ' τὰ μαλλιά του μὲ σπασμωδικὲς προσπάθειες δίνουν τὴν ὑστατὴ τοὺς μάχη. Ντοκνιμανταῖρ γιὰ τὴν Ἑλλάδα στὴν τηλεόραση καὶ ἐκπομπές; Ντοκνιμανταῖρ ἀντίστοιχα ἀπ' τοὺς ἄλλους, ὅπου ἐκτείνεται τὸ ἐθραϊκὸν γένος καὶ ἡ Παλαιὰ Διαθήκη. Ἑλληνικά διδῶν μοιράζουν ὁρισμένες ἐφημερίδες ὡς δῶρο πρὸς τοὺς ἀναγνώστες τοὺς. Κάποιες ἄλλες ἀντίστοιχα μοιράζουν τὴν Βίβλο θεωρώντας τὴν ὡς «τὸ πῶ πολῦτιμο διδῶν τοῦ κόσμου». Ἐξακολουθεῖ νὰ μιλᾷ ὁ «Δανλὸς» γιὰ Ἑλλάδα, ἐλληνικότητα καὶ νὰ ἀγωνίζεται γιὰ τὴν μετὰ τὸν ἐκμνησισμό ἐποχή; Σὰν μανιτάκια φντρώνουν κάποια περιοδικὰ μὲ «ἐλληνοφανή» εἰκόνα ἀλλὰ μὲ ὑπόπτον πατρότητος ἄρθρα κατὰ τοῦ «Δανλοῦ» καὶ τῶν ἐλληνικῶν ἰδεῶν, γιατί εἴμαστε φανατικοὶ λέγει, ἐπειδὴ δὲν ἀναφερόμαστε καὶ παραγνωρίζουμε τὴν ἱστορία ἄλλων λαῶν. Μὰ ποιοὶ εἶναι αὐτοὶ οἱ λαοὶ (τί κάνουν νιάν-νιάν στὰ κεραμίδια);

Ἐχετε ἀποτύχει, κύριοι. Πάρτε τὸ πλέον ἀπόφαση. Τὸ ἐλληνοῖδες πὺν ξέρατε, τὸ κοροῖδο τῆς παγίδος τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης καὶ τοῦ δόγματος, αὐτὸ πὺν σὰς θεωροῖτε προπάτορές του, τώρα πλέον ξέρετε ποιοὶ εἶναι οἱ ἀληθινοὶ τὸν προπάτορες καὶ ποῖα τὰ ἀληθινὰ ἱερά του διδῶν. Ξέρετε, ὅτι οἱ πρόγονοὶ του δὲν ἦταν εἰδωλολάτρεις, ἀλλὰ Ἕλληνες καὶ ὅτι τὰ διδῶν τοὺς δὲν ἦταν αἰρετικά, ἀλλὰ ἡ ἀπόδειξις τοῦ πὺν μπορεῖ νὰ φτάσει ἡ ἀνθρώπινη διάνοια καὶ πὺς νὰ μεγαλοουργήσει σὲ μιὰ κοινωνία ἐλευθέρων συνειδήσεων καὶ ὄχι δούλων τοῦ Γιαχβέ. Ὁ Γιαχβέ δὲν ζεῖ πιά ἐδῶ, παρὰ μόνο στὶς συνειδήσεις ἐκείνων πὺν ἔχουν ἀποδεχθεῖ τὴν πνευματικὴν τοὺς ἐξάρτησιν καὶ τὴν ὑποδουλώσιν τοὺς στὸν περιορισμὸν λαὸ μέσα ἀπ' τὴν καλοφτιαγμένη παγίδα πὺν αὐτοὶ τοῦ ἔχουν στησεῖ. Ἀλλὰ αὐτοὶ δὲν εἶναι πιά Ἕλληνες, καθὼς οἱ Ἕλληνες ἔχουν πλέον ἀρξίσει νὰ συνειδητοποιοῦν τὴν ἀπάτη τῶσων αἰώνων, τὴν κοροϊδίαν, ὅταν ἀντιλαμβάνονται πὺς τόσα χρόνια δὲν ἦταν παρὰ ἓνα ἐκτελεστικὸ ὄργανο, ἓνας ὑπηρετὴς αὐτῶν πὺν τοὺς ἔσερναν ἀπὸ τὴν μύτη, προσπαθώντας νὰ χωρίσουν τοὺς Ἕλληνες σὲ θρησκούς καὶ εἰδωλολάτρεις, γιατί ἔτσι τοὺς συνέφερε, προκειμένου νὰ διχάσουν τὸ ἐλληνικὸ γένος. Naί, εἴχατε πιαστεῖ κοροῖδα! Καὶ τώρα εἶναι στὸ χέρι μας, νὰ δώσουμε τίς ἀπαντήσεις πὺν μόνο ἡμεῖς ξέρονμε νὰ δίνουμε, ὅταν μᾶς θίγουν τὴν ἀξιοπρέπεια καὶ μᾶς ἐκμεταλλεύονται κάποιοι, πὺν νόμιζαν ὅτι ἐξακολουθοῦμε νὰ κοιμόμαστε. Ὅτι εἴμαστε ἀκόμα γραμμοῖλοι καὶ αὐτοὶ ὁ περιορισμὸς λαός, πὺν τοὺς ὑπηρετοῦμε.

Ἔως ἐδῶ. Στείλτε σήμερα κιόλας τὸ μήνυμα. Καμμία ἐφημερίδα πὺν προπαγανδίζει τὸ ἀνθελληνικὸ αὐτὸ διδῶν, τὴν Παλαιὰ Διαθήκη, νὰ μὴν μπῇ σὲ ἐλληνικὸ σπῆτι. Σχίστε ὅλα τὰ ἀνθελληνικά ἀποσπάσματα τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Μὴν φοβηθεῖτε, ὅτι θὰ χαλάσετε τὸ διδῶν, ὅταν αὐτὸ χαλάει τὴν ψυχὴ σας. Ἀντιδράστε σήμερα δυναμικά, γιὰ νὰ μὴν ἐλπίζουν, ὅτι ἀκόμα παίζουμε τὸ παιχνίδι τοὺς, πὺν δὲν εἴχαμε κατανοήσει. Κλείστε τώρα τὴν παγίδα καὶ ἀφήστε τοὺς νὰ ἀναρωτιοῦνται τί πῆγε στραβὰ. Θὰ ψάξουν πολὺ νὰ καταλάβουν ὅτι ἀπλὰ εἶχαν νὰ κάνουν μὲ Ἕλληνες. Νὰ καταλάβουν ταυτόχρονα, ὅτι τὸ παρμυθὶ τοὺς κάποιον ἐδῶ παίρνει τέλος.

Νέμεσις

Η ΜΗΤΡΑ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ-ΑΡΙΘΜΩΝ ΣΤΗΝ «ΓΕΩΜΕΤΡΙΚΗ ΤΕΧΝΗ»

Στὸν ὑστερογεωμετρικὸν αὐτὸν ἐλληνικὸν ἀμφορέα, ποὺ στεγάζεται στὴν Αἴθουσα 4 τοῦ Ἑθνικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου Ἀθηνῶν, διακρίνονται στὴν ἐξωτερικὴ ὄψη τῆς χειρολαβῆς οἱ κατακορύφως ἐπαναλαμβανόμενες παραστάσεις τῆς «Γεωμετρικῆς Μήτρας» στὴν ὁποία περιέχονται τὰ 24 γράμματα τοῦ ἀλφαβήτου καὶ οἱ 10 ἀριθμοί, δηλαδὴ τοῦ σχήματος ποὺ ὁ «Δαυλὸς» παρουσίασε στὸ τεῦχος 142. Τὸ σχῆμα αὐτὸ εἶτε ἐν συνόλῳ εἶτε ἐν ἀναλύσει παρουσιάζεται συχνότατα στὴν ἐλληνικὴ γεωμετρικὴ τέχνη, πρᾶγμα ποὺ σημαίνει ὅτι ἡ μορφή αὐτῆς τέχνης εἶχε βαθὺ μνητικὸ-διδασκτικὸ περιεχόμενο. Στὸ ἄρθρο τοῦ κ. Ε. Μπεξῆ ποὺ ἀκολουθεῖ, παρουσιάζονται τεκμήρια καὶ στοιχεῖα ποὺ θέτουν γιὰ πρώτη φορὰ τὸ πρόβλημα τοῦ Ἀλφαβήτου στὴν ὀντολογικὴ-μαθηματικὴ δόση του.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΜΠΕΞΗΣ

Ἡ Συμπαντική καταγωγή τοῦ Ἀλφάβητου

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ ΚΑΙ ΚΟΣΜΟΛΟΓΙΚΑ ΤΕΚΜΗΡΙΑ

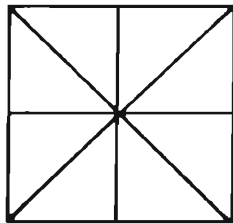
«Ἀμφί τε οὐρανοῦ ἀμφί τε ἀστέρων ἡ γραφή, οὐκ αὐτέων ἀστέρων, οὐδ' αὐτέων περὶ οὐρανοῦ, ἀλλὰ μα-
ντήϊς καὶ ἀληθείης, ἥ δὴ ἐκ τουτέων ἐς ἀνθρώπων
βίον ἔρχεται».

Λουκιανοῦ, *Περὶ τῆς ἀστρολογίης*, 1

Ἐκατέρωθεν καὶ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῶν ἀστέρων ἡ
γραφὴ, ὅχι τῶν ἰδίων τῶν ἀστέρων οὔτε τοῦ ἰδίου τοῦ
οὐρανοῦ, ἀλλὰ τῆς ἔλλογης προβλέψεως καὶ τῆς ἀλή-
θειας, πὺν ἀπὸ αὐτὲς πράγματι ἔρχεται στὴ ζωὴ τῶν
ἀνθρώπων.

Καθὼς εἶχε ἀναλύσει ὁ «Δαυλὸς» ἤδη σὲ προηγούμενο τεῦχος του (142), ἡ ἀφηρημέ-
νη Ἑλληνικὴ σκέψη γέννησε τὸ ἀλφάβητο. Ἡ «Γενεσιουργὸς Γεωμετρικὴ Μήτηρ ὅλων
τῶν Γραμμάτων καὶ ὅλων τῶν Ἀριθμῶν» πὺν εἶχε παρουσιάσει τὸ περιοδικό, ἦταν τὸ
παρὰκάτω σχῆμα:

Εἰκ. 1

Ποιὰ ὅμως ἡ ἀνάλυσις τοῦ σχήματος-μήτρας καὶ τί συμπεράσματα ἐξάγουμε ἀπὸ
αὐτὴν τὴν ἀπλὴ φαινομενικά, ἀλλὰ τόσο βαθυστόχαστη οὐσιαστικὰ σύλληψη τοῦ σχε-

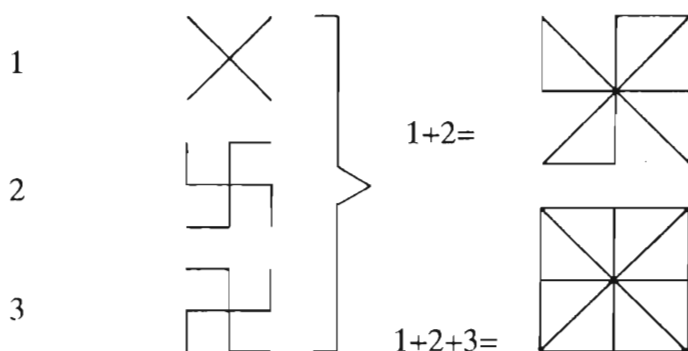
Ἡ διαφορὰ μεταξὺ Ἑλληνικῆς καὶ Ἀνατολικῆς σκέψεως

[...] Ἡ κακὴ ιδεολογία τῆς ἐποχῆς, διὰ τὴν καταπολεμήσῃ τὴν ὑπερηφάνειαν τῶν
Ἑλλήνων διὰ τὸ παρελθὸν τοῦ ἔθνους, ἐσκέφθη νὰ συνοδοιπορήσῃ μὲ τοὺς ἐχθροὺς
τῆς πατρίδος μας, μερικοὶ ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἐθγῆκαν τὸν τελευταῖον αἰῶνα νὰ
ἀρνηθοῦν εἰς τοὺς προγόνους μας τὴν ἐπιστημονικὴν καὶ πολιτιστικὴν εἰσφορὰν
τῶν λέγοντες ὅτι οἱ Ἕλληνες αὐτὰ πὺν προσέφεραν δὲν ἦσαν ἰδικὰ τῶν, ἀλλὰ τὰ
ἐπῆραν ἔτοιμα, ἀπὸ τοὺς παλαιότερους τῶν λαοῦς. Καὶ συγκεκριμένως τὸ μὲν ἀλφά-
βητον, πὺν πράγματι εἶναι μεγάλη ἀνακάλυψις, τὸ ἐπῆραν ἀπὸ τοὺς Φοίνικας, τὴν
δὲ Ἀστρονομίαν μὲ τὰς θαυμαστάς πληροφορίας τὴν ἐπῆραν ἀπὸ τοὺς Βαβυλω-
νίους, πὺν εἶχαν κάμει σπουδαίας ἀστρονομικὰς καὶ μαθηματικὰς ἐρεῖνας. Καὶ
ὅτι ἔτσι ἔχει τὸ πρᾶγμα τὸ ἐπιβεβαιώνει ρητῶς ὁ Ἡρόδοτος ὁ ἰδικὸς σας.

Καὶ ὁ μὲν Ἡρόδοτος θεβαιώνει καὶ τὰς δύο περιπτώσεις καὶ αὐτὰ πὺν λέγει τὰ
λέγει σωστά, κανεὶς δὲν ἔμπορεῖ νὰ τὰ ἀμφισβητήσῃ. Ὅμως ἡ ἐπιστημονικὴ ἀνά-
λυσις τῶν λεγομένων μᾶς δίδει ἄλλην σημασίαν. Πρῶτον περὶ τοῦ ἀλφάβητου.
Ἀναφέρομαι εἰς τὴν μελέτην πὺν ἐδημοσιεύθη εἰς τὸ 142/1993 τεῦχος τοῦ «Δαν-
λου». Μᾶς λέγει ὁ Ἡρόδοτος: Οἱ Ἕλληνες ἐπῆραν τὸ ἀλφάβητον ἀπὸ τοὺς Φοίνι-
κας, ἐπειδὴ ὅμως ἐκεῖνο εἶχε 22 γράμματα, ὅλα σύμφωνα, οἱ Ἕλληνες προσέθεσαν

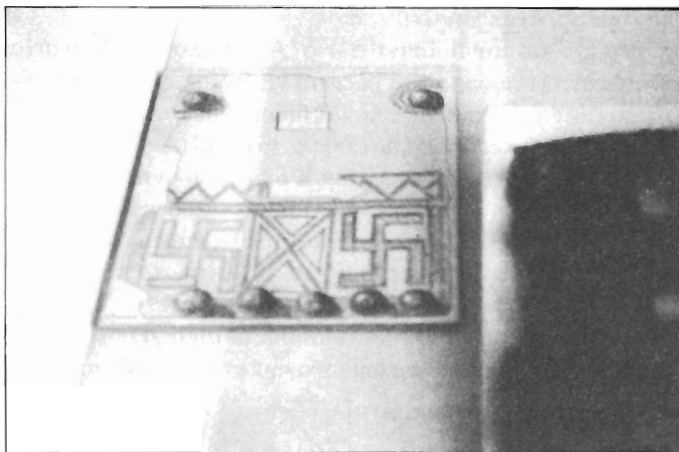
δίου αὐτοῦ; Θά ξεκινήσουμε ἀπὸ τὴν ἀνάλυσή του.

Παρατηρῶντας τὴν χάλκινη πλάκα πού βρίσκεται στὸ Ἀρχαιολογικὸ Μουσεῖο Ἀθηνῶν μποροῦμε νὰ ξεκινήσουμε τὴν προσπάθειά μας, γιὰ νὰ ξεδιαλύνουμε τὸν γρίφο (φωτ. Α). Προσέχουμε λοιπόν, ὅτι στὸ μέσον τῆς πλάκας βρίσκουμε τὸ σχῆμα Χ, ποὺ ἀποτελεῖ τὸν κύριο ἄξονα, γύρω ἀπὸ τὸν ὁποῖον σχηματίσθηκε τὸ συνολικὸ σύμβολο τοῦ ἀλφάβητου (εἰκ. 1). Στὴν συνέχεια δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τοῦ Χ ἀναπτύσσονται ἀντίστοιχα δύο δεξιόστροφοι ἀγκυλωτοὶ σταυροὶ («σβάστικες»). Αὐτὸ βέβαια δὲν ἀρκεῖ. Ἐάν ὁμως θυμηθοῦμε τὴν θεωρία τῶν ἰδεῶν τοῦ Πλάτωνος μὲ τὰ εἰδῶλα καὶ τὸν ἀντικατοπτρισμὸ τους στὸν γήινο κόσμον καὶ δημιουργήσουμε τὸ εἶδωλο τοῦ σχήματος αὐτοῦ, τότε θὰ παρατηρήσουμε τὰ ἑξῆς: Ἐνῶ τὸ κεντρικὸ σχῆμα τῆς παραστάσεως, τὸ Χ, θὰ παραμένει ἀμετάβλητο, οἱ δύο ἀγκυλωτοὶ σταυροὶ θὰ μετατραποῦν σὲ ἀριστερόστροφους. Ἡ δὲ σύνθεσις ὅλων τῶν προηγουμένων στοιχείων θὰ δημιουργήσῃ τὸ παρακάτω σχῆμα:

Τὴν ἀνάλυση αὐτὴ τὴν βλέπουμε καθαρὰ στὸ ἀγγεῖο τῆς γεωμετρικῆς ἐποχῆς (φωτ.

τὰ πέντε φωνήεντα καὶ ἔτσι ἔκαναν τὸ ἀλφάβητον τῶν 24 γραμμάτων ποὺ χρησιμοποιεῖ σήμερα ἡ Εὐρώπη. Πολὺ σωστὰ ὡς φαινομενικὸν γεγονός, ἀλλὰ τελείως ψευδὲς εἰς τὸ ἐννοιολογικὸν περιεχόμενον. Ἴδου δὲ διατί. Τί εἶναι τὰ 22 σύμβολα τῶν Φοινίκων, ἀπὸ τὰ ὅποια κανὲν δὲν ἦτο φωνήεν; Θά μοῦ εἰπῆτε, ἦσαν 22 σύμφωνα, ἀλλὰ θὰ ἔχετε ἄδικον. Μπορεῖτε νὰ τὰ λέγετε σύμφωνα σεις (ποὺ ξέρετε τὰ σύμφωνα ἀπὸ τὸ σχολεῖον). Τὸν καιρὸν τῶν Φοινίκων δὲν ὑπῆρχαν εἰς τὸν κόσμον σύμφωνα. Αὐτὰ δι' αὐτοὺς ἦσαν συλλαβαί, δι' ὅλους τοὺς λαοὺς –καὶ διὰ τοὺς Ἕλληνας– τὰ σύμβολα ἀντεπροσώπευαν συλλαβάς, αὐτὰς ποὺ ἀκούει τὸ ἀντί, λά-χα-νο. Τὸ σύμβολον θ (ἓνα ἀπὸ τὰ 22) διὰ τὸν Φοίνικα ἐσήμαινε ἦ βα ἦ βε ἦ βι ἦ βο ἦ βον κατὰ περίπτωσιν. Τὰ γράμματα τοῦ Φοίνικος θ,δ,ν μποροῦσαν νὰ διαβασθοῦν καὶ βαδανα καὶ βεδενε καὶ διδινι καὶ βοδενα καὶ μὲ πολλὰς ἀκόμη ποιικιλίας. Ἀλλὰ ὁ Ἕλλην ποὺ ἐμελέτησε μὲ προσοχὴν καὶ τὰ συνέκρινε μὲ τὴν ἰδικήν του συλλαβικὴν γραφὴν, τὴν Γραμμικὴν Β, εἶδε ὅτι δὲν ὠφελεῖ καὶ ὅτι τὸ Φοινικὸν ἀλφάβητον συλλαβῶν εἶναι συλλαβικὸν σύστημα συνεπτυγμένον, ἄρα περισσότερον δύσχρηστον ἀπὸ τὸ ἀνεπτυγμένον συλλαβικόν. Διὰ τοῦτο τὸ ἄφησε κατὰ μέρος ἀνήσυχος καὶ σκεπτικὸς. Καὶ μὲ τὴν σκέψιν καὶ τὴν ἀνησυχίαν τοῦ ἤλθεν ἡ ιδέα τὰς ἰδικὰς του συλλαβάς τῆς Γραμμικῆς βα βε βι βο ἀκονοστικῶς νὰ τὰς διασπᾷ εἰς ἤχον εἰς δύο φανταστικὰ τμήματα, τὸ πρῶτον ὡς θ καὶ διὰ τὰς πέντε περιπτώ-

Φωτ. Α

Χάλκινη πλάκα
γεωμετρικῶν χρόνων.
(Αρχαιολογικὸ
Μουσεῖο Ἀθηνῶν.
Αἴθουσα 36, Προθήκη
12).

1 τῆς σελίδος 8475).

Παρατηροῦμε ἐδῶ λοιπὸν τὸ Χ στὸ μέσον καὶ ἐκατέρωθέν του ἓνα δεξιόστροφο καὶ ἓνα ἀριστερόστροφο ἀγκυλωτὸ σταυρὸ, ὅποτε μποροῦμε πλέον νὰ μιλάμε καὶ μὲ ἀδιάσειστα ἀρχαιολογικὰ τεκμήρια γιὰ τὸ πῶς ὁδηγήθηκε ὁ «Δαυλὸς» στὴν δημιουργία τοῦ συνολικοῦ συμβόλου τῆς εἰκόνος 1.

Σὲ πλήρη σύνθεση βρίσκουμε τὸ σχῆμα τῆς εἰκόνος 1 νὰ ἀπεικονίζεται σὲ πλεῖστα ἀγγεῖα τῆς γεωμετρικῆς ἐποχῆς, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἐπελέξαμε ἐνδεικτικὰ δύο, τὰ ὁποῖα καὶ σᾶς παρουσιάζουμε στὶς φωτ. 1α καὶ 1β. Ἐδῶ προκύπτει ἐκ τῶν πραγμάτων τὸ ἐξῆς ἐρώτημα: Μήπως ἡ «γεωμετρικὴ τέχνη» ἦταν κάτι παραπάνω ἀπὸ «καρικατοῦρες» καὶ

[Συνέχεια στὴ σελ. 8477]

σεις καὶ τὸ δεῦτερον εἰς τὰ πέντε φωνήεντα, διὰ τὰ ὁποῖα θὰ ἔπρεπε νὰ ἐπινοήσῃ
ἰδιαίτερα σύμβολα. Αὕτῃ ἡ σκέψις, πὺν φαίνεται σήμερα τόσον ἀπλῇ, τότε ἦτο μιὰ
ἐπανάστασις πνευματικῇ, ἓνα φιλοσοφικὸ κατόρθωμα, ἡ ἐφεύρεσις τῆς ἀφηρημέ-
νης ἐννοίας «**σύμφωνον**» καὶ τῆς ἀφηρημένης ἐννοίας «**φωνήεν**». Ἡ ἀνθρωπότης
τὴν στιγμὴν αὐτὴν εἰσέρχεται εἰς νέον πνευματικὸν ὀρίζοντα, εἰς τὴν ἀφηρημένην
σκέψιν. Τὸ σύστημα γραφῆς σύμφωνον καὶ φωνήεν ἦτο τόσον εὐχρηστον, ἀπλοῦν
καὶ ἐννόητον, πὺν ἀμέσως ἠμποροῦσε νὰ τὸ χρησιμοποιήσῃ ὁ κάθε ἀπλὸς ἄνθρω-
πος. Ὁ Μιλήσιος Ἕλληνας θὰ τὸ ἐφεῦρε περὶ τὸ 900, ἕως ὅτου διαδοθῇ παντοῦ ἐνε-
φανίσθησαν τὰ ἔπη τοῦ Ὁμήρου περὶ τὸ 750-800 καὶ αὐτὰ ἔγιναν ἀμέσως διδα-
κτικὸν βιβλίον διὰ τοὺς νέους. Ὅλοι οἱ Ἕλληνες τῆς Μεσογείου καὶ τοῦ Πόντου
ἔμαθαν γράμματα, ἐπροχώρησαν πνευματικῶς, ἐνῶ οἱ ἄλλοι λαοὶ ἐκοιμῶντο. Μετὰ
250 ἔτη κατὰ τοὺς Περσικοὺς πολέμους ὅλος ὁ κόσμος ἀντελήφθη, ὅτι ἐπὶ τῆς γῆς
κατοικοῦσαν δύο εἶδη ἀνθρώπων, οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ βάρβαροι. Τὸ 325 π.Χ. ὁ Μ.
Ἀλέξανδρος κατήγγησε τὴν διάκρισιν, διότι ὅλοι οἱ λαοὶ ἐνταχθέντες εἰς τὴν αὐτο-
κρατορίαν ἔμαθαν τὰ ἑλληνικά, «**μετέσχον τῆς παιδείας τῆς ἡμετέρας**», δη-
λαδὴ ἔγιναν ἀδελφοποιητοὶ Ἕλληνες ὅλοι. Εἰς τὸ θέμα τοῦ ἀλφαβῆτου λοιπὸν

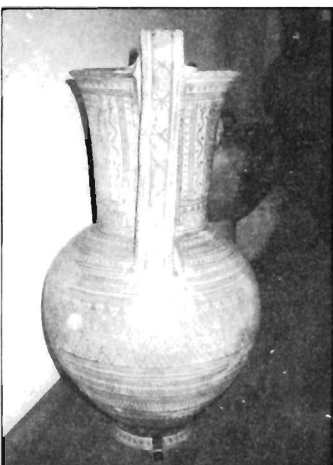
[Συνέχεια στὴ σελ. 8477]

Φωτ. 1.
Ἀγγεῖο Γεωμετρικῆς
Ἑποχῆς
(Αρχαιολογικὸ
Μουσεῖο Ἀθηνῶν,
Αἷθουσα 49).

Φωτ. 1α.
Ἀγγεῖο Γεωμετρικῆς
Ἑποχῆς
(Αρχαιολογικὸ
Μουσεῖο Ἀθηνῶν,
Αἷθουσα 49).

Φωτ. 16.
Ὑστερογεωμετρικὸς ἀμφορέας (Αρχαιολογικὸ
Μουσεῖο Ἀθηνῶν, Αἷθουσα 49).

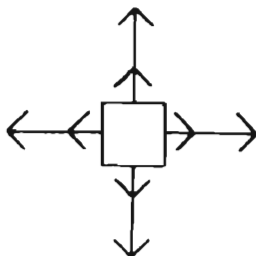
Η ΚΟΣΜΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΛΦΑΒΗΤΟ

1)

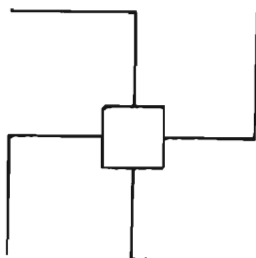
Σημείον-Συγκέντρωσις ατόμων-ύλης.

2)

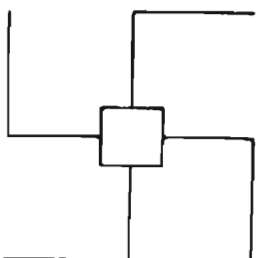
Ἐκρηξις ἀτομικοῦ συνόλου (μπίγκ-μπάνγκ) στά 4 σημεία τοῦ ὁρίζοντος μέ τήν δημιουργία τῶν 4 στοιχείων. Τήν θέση τοῦ σημείου-κύκλου (ἀπροσδιοριστία) παίρνει, μέσα ἀπό τήν ἔκρηξη τῶν ἐν δυνάμει προϋπαρχόντων στοιχείων τῆς ὕλης καί τήν δημιουργία τῆς βάσεως τοῦ κόσμου, τὸ τετράγωνο (ὀρισμένο).

3)

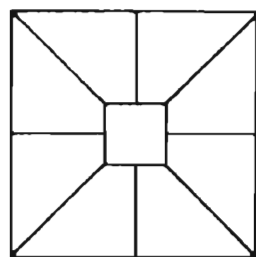
Ροή ἀριστερόστροφη (κίνησις στοιχείων).

4)

Ροή δεξιόστροφη (φθορά στοιχείων).

5)

2+3+4=

Ὀλοκλήρωση τοῦ συνολικοῦ συμβόλου.
Ὀλοκλήρωση τοῦ Σύμπαντος μέ τήν δημιουργία τοῦ δευτέρου τετραγώνου, τὸ ὅποιο λειτουργεῖ ὡς ἀντανάκλαση τοῦ ἐσωτερικοῦ.

ἀπλᾶ γωνιώδη ἢ κυκλικά σχήματα, ὅπως μέχρι σήμερα ἐξακολουθοῦν νὰ μᾶς διδάσκουν; Ποιά τὰ μυστικά ποὺ κρύβει μέσα της ἐριμητικά κλεισμένα αὐτὴ ἡ ἀφηρημένη τεχνοτροπία; Καὶ μήπως ἐδῶ ταυτίζεται ἡ ἀφηρημένη σύλληψη τοῦ ἀλφαθήτου μὲ τὴν ἀφηρημένη σύλληψη τοῦ Σύμπαντος μέσα ἀπὸ τὰ ἀνάλογα αὐτὰ σχέδια; Τὰ ἀποτελέσματα εἶναι πράγματι ἐντυπωσιακά, ὅπως θὰ ἀποδείξουμε στὴν συνέχεια.

Εἶδαμε λοιπὸν παραπάνω πῶς ἀναλύεται τὸ σχῆμα $\boxtimes$ σὲ $\times + \text{H} + \text{E}$. Τώρα θὰ δοῦμε καὶ ποιὸς ὁ συμβολισμὸς ποὺ κρύβεται μέσα σ' αὐτὰ τὰ σχήματα, μέχρι τώρα μόνον εὐθύγραμμα.

Παρατηροῦμε, ὅτι τόσο τὸ σύμβολο + ὅσο καὶ τὸ σύμβολο xμποροῦν καὶ τὰ δύο μὲ τὴν προσθήκη τῶν 2 ἄγκυλωτῶν σταυρῶν νὰ σχηματίσουν τὸ σχῆμα $\boxtimes$. Ἀπ' αὐτὸ λοιπὸν ἐξάγουμε τὸ συμπέρασμα ὅτι x ἴσον μὲ +, καθότι τὸ x σὲ ὀρθή στάση εἶναι + καὶ τὸ + σὲ πλαγία εἶναι x. Ἐὰν δὲ ἐνώσουμε τίς ἄκρες τόσο τοῦ + ὅσο καὶ τοῦ x, τότε θὰ παρατηρήσουμε ὅτι $\boxplus = \boxtimes$ (ρόμβος = τετράγωνο). Ἀπὸ αὐτὰ ἐπιστρέφοντας στὴν ἀνάλυση τοῦ σχήματος τῆς εἰκ. 1, ποὺ πραγματοποιήσαμε προηγουμένως, παρατηροῦμε ὅτι τὸ Σύμπαν ἔχει τὴν ὀρατὴ τετράγωνη μορφή ἀλλὰ καὶ τὴν κεκαλυμμένη ρομβοειδῆ, γιὰ τὴν ὁποία μᾶς μιλάνε καὶ οἱ Ὀρφικοὶ Ὕμνοι καὶ συγκεκριμένα ὁ «Εἰς Ὁλιον»:

«ρόμβον ἀπειρεσίῳ διενέμασιν οἶμον ἐλαύνων»

[καὶ διέρχεσθαι τὴν ὁδὸν τοῦ ἀπεράντου ρόμβου μὲ περιστροφικὰς κινήσεις (= Σύμπαν)].

Ἡ σημασία τῶν δύο ἄγκυλωτῶν σταυρῶν, ποὺ ἀναφέραμε παραπάνω, στὴν διαμόρφωση τοῦ συνολικοῦ συμβόλου εἶναι θεμελιώδους σημασίας, διότι ὁ ἀριθμὸς 2 εἶναι ὁ μοναδικός, ὁ ὁποῖος, εἴτε ὅταν προστίθεται εἴτε ὅταν πολλαπλασιάζεται μὲ τὸν ἑαυτοῦ, μᾶς δίδει τὸ ἴδιο ἀποτέλεσμα: $2+2 = 4$ καὶ $2 \times 2 = 4$, δηλ. τὰ 4 συμπαντικὰ στοιχεῖα καὶ τὰ

–τοῦ ἀλφαθήτου τῶν γραμμῶν καὶ ὄχι τῶν συλλαβῶν – ὑπάρχει ἀνωτέρα ποιητικῶς σκέψις, ἡ σκέψις τῶν Ἑλλήνων, ἐνῶ οἱ Φοίνικες εἶναι τελείως ἄσχετοι μὲ τὴν ἐξοχὸν ἐφεύρεσιν τοῦ ἀλφαθήτου.

Καὶ τώρα ἐρχόμεθα εἰς τὸ δεύτερον κατόρθωμα τῶν Ἑλλήνων, τὴν Ἑλληνικὴν Ἀστρονομίαν, τῆς ὁποίας ἐπίτευγμα μέγα εἶναι τὸ Γεωκεντρικὸν σύστημα. Τὸ σύστημα τοῦτο θεδαίως δὲν εἶναι τὸ ὀρθόν, ἀλλὰ ἡ ἀξία του εἶναι μεγάλη, ἀφοῦ ἐπὶ τῇ θάσει αὐτοῦ καθωρίσθη ἡ γεωμετρικὴ διάταξις τοῦ σύμπαντος καὶ τὸ ἡμερολόγιον ἐπίσης γεωμετρικῶς. Λέγουν λοιπὸν οἱ ἀντιρρησῖαι, ὅτι κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἡροδότου «πόλον μὲν γὰρ καὶ γνώμονα καὶ τὰ δινώδεκα μέρη τῆς ἡμέρης παρὰ Βαβυλωνίων ἔμαθον οἱ Ἕλληνες». Ἡ ἀπάντησις πρέπει νὰ εἶναι ἐπιστημονικὴ καὶ ἀδιάδλητος, διὰ τοῦτο τὴν ἀπάντησιν καὶ ὅλα τὰ στοιχεῖα τὰ παίρνομεν ἀπὸ τὸν ἐγκριτὸν εἰδικὸν τῶν ἀρχαίων Μαθηματικῶν καὶ τῆς Ἀστρονομίας Οὐγγρον καθηγητὴν καὶ ἀκαδημαϊκὸν Arpad Szabó (*Das geozentrische Weltbild, DTV Wissenschaft, Astronomie, Geographie und Mathematik der Griechen*, σελ. 377).

Εἰς τὸ διδλὸν τοῦτο, ὅπου ὁ Szabó παρακολουθεῖ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν τριῶν αὐτῶν ἐπιστημῶν θῆμα πρὸς θῆμα ἐπὶ τῇ θάσει ἀπασῶν τῶν πληροφοριῶν τῶν ἀρχαίων συγγραφέων καὶ σχολιαστῶν καθὼς καὶ τὰς ἀντιστοιχοῦς πληροφορίας τῶν Βαβυλωνίων, παρατηρεῖ ὅτι διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἐπιστημῶν αὐτὸ ποὺ ἔχει

4 άντανανκλώμενα γήινα. Ἡ δὲ ἄθροισίς τους (4+4) μᾶς δίδει ὁκτώ, τίς ὁκτὼ ἀκτίνες τοῦ ☒ ἢ ☐ τίς ὁκτὼ ἀκτίνες τοῦ ὁλοκληρωμένου ἁπειρου Σύμπαντος.

Γι' αὐτὸ καὶ ἡ εἰκαστική παράσταση τοῦ ὁκτὼ ☐ (ἀρχαῖος τύπος γραφῆς τοῦ γράμματος H = 8) στὴν ἀρχαία ἐλληνική ἦταν ὁμοία σὲ ὕπτια θέση μὲ τὸ τελευταῖο γράμμα τοῦ ἀλφάβητου ☐ - ∞ = ὤμέγα = ἅπειρον ὡς ὁλοκλήρωση τοῦ ἀλφάβητου, ἀλλὰ συνάμα καὶ ὁλοκλήρωση τοῦ Σύμπαντος. (Τὸ σύμβολο τοῦ ἁπειρου: ∞ = Γῆ + Κόσμος). Σὲ ὁλοκληρωμένη λοιπὸν μορφή τὸ σχῆμα ☒ ἐκφράζει τὸ γήινο καὶ τὸ κοσμικὸ καὶ ἡ σύνθεσίς τους τὸ συμπαντικὸ ἅπειρο. Ἀπ' αὐτὸν τὸν ἅπειρο χρόνο προέρχεται καὶ τὸ ἐλληνικὸ ἀλφάβητο.

Εἶναι ἡ τρίτη ἀντανάκλαση τοῦ τέλειου συμπαντικοῦ, ὡς ἀλφάβητο ποὺ ἔχει τίς ρίζες του βαθεῖα μέσα στὴν συμπαντικὴ τελειότητα. Ὅλα του τὰ γράμματα προέρχονται μέσα ἀπ' αὐτὴν τὴν καταπληκτικὴ σύλληψη τῆς δομῆς τοῦ Σύμπαντος, ὅπως οἱ Ἕλληνες τὴν ἀντιλήφθηκαν καὶ τὴν κατέγραψαν. Κάθε του γράμμα ἔχει κλεισμένο μέσα του κάτι ἀπὸ τὴν οὐσία τοῦ Σύμπαντος.

Θὰ φέρωμε σὰν παράδειγμα τὸ ☐ = Ο (ὀμικρον).

Ὅπως εἶδαμε στὴν ἀνάλυση τοῦ σχήματος ☒, στὴν τελικὴ του φάση, τὴν ὁλοκλήρωση τοῦ Σύμπαντος, ἔχουμε τὴν δημιουργία δύο ☐ (ἓνα ἐσωτερικὸ καὶ ἓνα ἐξωτερικὸ). Τὸ ἐσωτερικὸ συμβολίζει τὴν πρώτη ἀρχή, τὴν ἐκρηξη, καὶ τὸ ἐξωτερικὸ τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐκρήξεως, τὴν φθορὰ καὶ τὴν ἀφθαρσία τῆς ὕλης, τὴν ὁλοκλήρωση τοῦ ἁπειρου σύμπαντος. Τὰ δύο αὐτὰ ☐ τοποθετημένα ὁμοῦ μᾶς δίδουν τὸν ἀριθμὸ ☐ (H) καὶ τὸ σύμβολο τοῦ ἁπειρου ∞ ☐ (ω), τὸ τελευταῖο γράμμα τοῦ ἀλφάβητου, ποὺ ὁλοκληρώνει τὴν δημιουργία του.

Ὁ κύκλος ταυτίζεται μὲ τὸ τετράγωνο, διότι ἡ πρώτη ἀρχὴ ἦταν, ὅπως ἤδη εἶπαμε, κυκλικῆς-σημειακῆς μορφῆς, ἀλλὰ μετασχηματίστηκε σὲ τετράγωνο μέσα ἀπ' τὴν ἐξά-

ἀξίαν εἶναι ἡ ποιότης τῆς σκέψεως. Πιθανὸν νὰ ἔχη δίκαιον ὁ Ἡρόδοτος, ὅτι ἐπῆραν τὸν γνώμονα, τὸν πόλον καὶ τὰ δώδεκα τμήματα τῆς ἡμέρας, καὶ ἴσως καὶ πολλὰς ἄλλας γνώσεις ποὺ εὗρηκαν ἐτοιμοὺς, ἀλλὰ οἱ Ἕλληνες μὲ αὐτὰ ἤρχισαν κάτι καινούργιο, μὲ τὸ ὁποῖον δὲν συγκρίνονται οὔτε ἐκ τοῦ μακρόθεν αὐτὰ ποὺ εὗρηκαν οἱ Βαβυλώνιοι καὶ οἱ ἄλλοι ἀνατολικοί. Τὸ νέον κεφάλαιον ποὺ ἀνοίξαν οἱ Ἕλληνες ἦτο ἡ γεωκεντρικὴ εἰκὼν τοῦ κόσμου. Καὶ συνεχίζει ὁ Szabó: Πρῶτος ὁ μεγάλος ἀστρονόμος Schiaparelli τὸ 1910 ὑπεγράμμισε διὰ πρώτην φορὰν τὴν θεμελιώδη διαφορὰν ποὺ χωρίζει τὴν Ἑλληνικὴν Ἀστρονομίαν – παρὰ τὰ δάνειά της ὅλα – ἀπὸ κάθε ἄλλην ἔρευναν εἰς οἵανδήποτε ἄλλην χώραν τοῦ κόσμου. Καὶ σήμερα, λέγει ὁ Szabó, ποὺ ἐμάθαμεν ἓνα σωρὸ ἄλλας πληροφορίας περὶ τῶν Βαβυλωνίων, τὸ κῦρος τῆς παρατηρήσεως τοῦ Διδασκάλου ἐξακολουθεῖ νὰ ἰσχύη χωρὶς νὰ κλονισθῇ οὔτε εἰς τὸ παραμικρόν. Οἱ Βαβυλώνιοι ἐζήτησαν νὰ κατανοήσουν τὰ προβλήματα τῆς Ἀστρονομίας μὲ τὰς μετρήσεις κάθε εἶδους φαινομένων. Τόσες ἡμέρες ἡ περιστροφὴ τῆς σελήνης, τῶν ἀστέρων, τοῦ ἡλίου, τόσες ὥρες ἡ μικρότερη ἡμέρα τοῦ ἡλίου, ἡ μεγαλυτέρα καὶ γενικῶς δι' ὅλα τὰ φαινόμενα λύσις ἦτο ἡ στατιστικὴ τῶν ἀριθμῶν, ἡ Ἀριθμητικὴ καὶ αὔξουσαι καὶ φθίνουσαι σειραὶ τῶν ἀριθμῶν. Δὲν κατώρθωσαν νὰ ἀντιληφθοῦν, ὅτι, διὰ νὰ ἐννοήσῃ κανεὶς τὸν κόσμον, χρειάζεται κυρίως μιὰ γεωμετρικὴ εἰκὼν αὐτοῦ. Ἐνῷ τοῦναντίον οἱ Ἕλλη-

πλωση στὰ 4 σημεῖα τοῦ ὀρίζοντος τῶν τεσσάρων (4) στοιχείων, ποὺ προήλθαν ἀπὸ τὴν ἔκρηξη τοῦ περιστρεφόμενου κύκλου.

Καὶ αὐτὸ μποροῦμε νὰ τὸ δοῦμε καλύτερα στὴν φωτ. 2, ἀπ' ὅπου ἐξάγονται τὰ ἐξῆς συμπεράσματα:

Ἔχει γίνει ἤδη ἡ διάσπασις τοῦ σημείου κύκλου («σφαῖρος»), ἔχουν δημιουργηθεῖ τὰ 4 στοιχεῖα, ἀλλὰ ἡ μετάδοσις τοῦ κύματος εἶναι δύο εἰδῶν. Πρῶτα εὐθύγραμμη $\oplus$, ἀλλὰ ἐν συνεχείᾳ καὶ κυκλική. Ὁ συνδυασμὸς τῆς ἁρμονικῆς συνύπαρξης εὐθύγραμμου καὶ κυκλικοῦ-σημειακοῦ κύματος ὁλοκληρῶνει τὴν μορφή τοῦ Σύμπαντος, ὅπως παρουσιάζεται στὴν φωτ. 2, κλεισμένοι μέσα στὸ τετράγωνο-ρόμβο ποὺ περιβάλλει τὴν ὅλη σύνθεση.

Τὴν πεποίθησή μας αὐτὴ περὶ ὑπάρξεως δύο κυμάτων, ἐνὸς εὐθυγράμμου καὶ ἐνὸς σημειακοῦ-κυκλικοῦ, τὴν στηρίζομε στὰ φυσικὰ δεδομένα. Ἀφήνοντας ἓνα ἀντικείμενο νὰ πέσει ἀπὸ ψηλὰ πάνω στὴν γῆ, αὐτό, ἀφοῦ διαγράψει εὐθύγραμμη τροχιά καταλήγοντας στὸ νερό, θὰ δημιουργήσῃ ὁμόκεντρους κύκλους. Ἄν ἀντικαταστήσουμε τὸ νερὸ μὲ τὸν αἰθέρα, τὴν κοσμικὴ ὕλη, ἔχουμε τὸ ἴδιο ἀποτέλεσμα, μὲ τὴν διαφορὰ ὅτι στὸ νερὸ τὰ ἀποτελέσματα εἶναι ὁρατά, ἐνῶ στὸν αἰθέρα ὄχι. Τὸ ἀποτέλεσμα ὅμως εἶναι τὸ ἴδιο, ἄσχετα μὲ τὸ πῶς σὰν ἄνθρωποι τὸ ἀντιλαμβανόμαστε. Ὁ συμπαντικὸς νόμος ὅμως μᾶς δίνει διαφορετικὴ ἀντίληψη, ὅταν τὸν προσεγγίσουμε μὲ τὴν δύναμη τοῦ νοῦ καὶ ὄχι μόνον μὲ τὰ συμβατικὰ αἰσθητήρια ὄργανά μας.

Καὶ ἐκ τῶν ἀνωτέρω θεωροῦμε τὸ Ο (□) ὁμικρον (Ὁ-μιλία) ὡς τὴν πρώτη ἀρχὴ τῆς δημιουργίας τοῦ κόσμου, ποὺ μαζί μὲ τὸ Χ (Χ-ἄος) ὁλοκλήρωσαν τὴν συμπαντικὴ τελειότητα. Γιατὶ χωρὶς τὴν Ὁ-μιλία δὲν θὰ ὑπῆρχε λ-Ο-γος, ὁπότε ὁ Ν-Ο-ὺς θὰ ἔμενε χωρὶς ἔκφραση. Οἱ δὲ πέντε αἰσθήσεις χωρίζονται σὲ δύο κατηγορίες, σὲ αὐτὲς ποὺ ἀντιλαμβανόμαστε μέσω τῆς ἄμεσης ἐπαφῆς καὶ σὲ αὐτὲς ποὺ ἀντιλαμβανόμαστε ἔμμεσα

νες κατενόησαν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, ὅτι τὸν κόσμον μόνον γεωμετρικῶς εἶναι δυνατόν νὰ τὸν κατανοήσωμεν. Ἡ Ἀστρονομία εἶναι μιὰ γεωμετρία, αὐτὴ δὲ ἡ ἀντίληψις ἐκράτησε τὴν ἑλληνικὴν ἀστρονομικὴν παράδοσιν σταθεράν. Τὴν δὲ ἀρχὴν τὴν ἔκαμεν ὁ μαθητὴς τοῦ Θαλῆ ὁ Ἀναξίμανδρος περὶ τὸ 600 π.Χ. εἰς τὴν Μίλητον. Αὐτὸς εἰσήγαγε τὸν γνώμονα καὶ τὴν γραφικὴν ἀποτύπωσιν τῶν δεδομένων ὄχι μὲ ἀριθμούς, ἀλλὰ μὲ τὴν εὐθειαν, τὴν ἀποτύπωσιν ἐπ' αὐτῆς τῶν ποικίλων δεδομένων, μὲ τὸν κύκλον διὰ τὴν οὐράνιον σφαῖραν καὶ τὸν ὀρίζοντα, μὲ γωνίας, παραλλήλους, τρίγωνα κ.λπ. Μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν ἔλυσε καὶ τὸ πρόβλημα τοῦ ἡμερολογίου γεωμετρικῶς καὶ ἀκριδῶς καὶ ὄχι μὲ ὑπολογισμοὺς ἀριθμῶν. Καὶ διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ὁ Ἀναξίμανδρος εἶναι ὁ ἰδρυτὴς ὄχι μόνον τοῦ Πτολεμαϊκοῦ γεωκεντρικοῦ συστήματος τοῦ κόσμου, ἀλλὰ ὁ ἰδρυτὴς καὶ τῆς μαθηματικῆς Γεωγραφίας.

Οἱ διάδοχοι τοῦ Ἀναξίμανδρου εἰς ὅλους τοὺς αἰῶνας μετὰ ταῦτα ἐμελέτων ὅλα τὰ φαινόμενα τῆς Ἀστρονομίας καὶ τῆς μαθηματικῆς Γεωγραφίας, γεωγραφικὸν πλάτος καὶ μήκος, παράλληλοι, μεσημβρινοί, ζῶναι τῆς γῆς, ἰσημερινός, πόλοι τῆς γῆς καὶ τοῦ κόσμου, εἰς γεωμετρικὰ θεωρήματα ἐπὶ τοῦ χάρτον μὲ τὴν βοήθειαν τῆς σκιᾶς τοῦ γνώμονος.

Εἰς τὰ δεδομένα τῶν Ἑλλήνων ἀστρονόμων καὶ τὸν τρόπον τῆς ἐρεῖνης των στη-

χωρίς την άμεση ύλική παρέμβασή μας.

Στην πρώτη κατηγορία ανήκουν ή άφή και ή γεϋσις. Έδω άπουσιάζει και τὸ Ο, άφοϋ αυτό δέν σχετίζεται με ύλικές διεργασίες. Στην δεύτερη όμως κατηγορία, όπου ανήκουν ή "Ο-ρασις, ή 'Ακ-Ο-ή και ή "Ο-σφρησις, ποϋ χαρακτηρίζονται, μη ύλικές διεργασίες, τὸ Ο έμφανίζεται.

Τὸ Ο ως γράμμα παρουσιάζεται στην 16η θέση τοϋ έλληνικοϋ άλφαβήτου (1+6= 7) στην ολοκληρωμένη και όρθή του μορφή με την προσθήκη τοϋ Στίγματος πρὸ τοϋ Ζήτα, τοϋ Κόππα πρὸ τοϋ Ρῶ και τοϋ Σανπί πρὸ τοϋ Κόππα (μετρῶντας άπό τὸ Α). Μετρῶντας άπό τὸ τέλος, άπό τὸ 8 = Ω, τὸ Ο παρουσιάζεται στην 12η (1+2= 3) θέση. Έχουμε δηλ. 7+3= 10. Άλλά 1:0 = ∞ = άπειρον = Σύμπαν.

Άλλά και τὸ άθροισμα τῶν θέσεων, όπου βρίσκεται τὸ Ο, ύπολογιζομένων (τῶν θέσεων) τόσο άπό την άρχή τοϋ άλφαβήτου όσο και άπό τὸ τέλος του, μᾶς δίνει 16+12= 28 → 2+8 = 10. Και πάλι λοιπὸν 1:0 = ∞ = άπειρον = Σύμπαν. Και τέλος ὁ αριθμὸς 28 διαιρούμενος διὰ τοϋ 4 (4 στοιχεῖα - τέσσερις εϋθεῖες) μᾶς δίδει τὸν αριθμὸ 7, τοὺς έπτά κύκλους τῆς φωτ. 2, τοὺς έπτά πλανήτες ποϋ σχηματίστηκαν άπ' την ένέργεια τῶν 4 στοιχείων. Τὸ δὲ 7, αν και εϋθύγραμμο, σχηματίζει κύκλους-πλανήτες. Άλλά τὸ 4 τὸ βλέπουμε σὲ 2 μορφές, μιά έσωτερική (ένέργεια) ⊕ και μία έξωτερική (άποτέλεσμα) * *

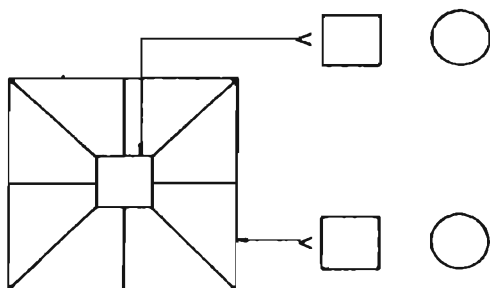
Και θεωροϋμε τὸ γράμμα Ο ως άρχή και τέλος τῶν πάντων, γιατί χωρίς αὐτὸ δέν θά ὑπῆρχε τὸ 8. Διότι Ο-μικρὸν - Ο-μέγα. Έχουμε λοιπὸν τὸ τέλος, τὸ Ο-μέγα (άπειρον), αλλά μᾶς λείπει αὐτὸ ποϋ τὸ δημιούργησε και εἶναι τὸ Ο-μικρὸν (σημεῖον), ποϋ προϋπῆρχε, ή άρχή. Τὸ δὲ Ο-μικρὸν βρίσκεται στην θέση όπου βρίσκεται παραχωρώντας την όρθή θέση ποϋ θά έπρεπε νά κατεῖχε στὸ Α, ακριβῶς έπειδὴ ή θέσις του ὑποδηλώνει αὐτὸ ποϋ εἶναι: 'Η άρχή και τὸ τέλος τοϋ Σύμπαντος. Γι' αὐτὸ στὸ σχῆμα μας έχουμε:

ριχθέντες οἱ νεώτεροι εὐρωπαῖοι Γαλιλαῖος, Κοπέρνικος, Νεύτων, Κέπλερος ἔθε-
μελίωσαν τὰς συγχρόνους θετικὰς ἐπιστήμας, ἐνῶ αἱ ἐργασίαι τῶν Βαβυλωνίων
εἴτε μεγάλαι εἴτε μικραὶ εἰς κανὲν σημεῖον δὲν συναντῶνται πρὸς τὰς νεωτέρας ἐπι-
στήμας.

Ὁ Πλούταρχος μᾶς δίδει μίαν χαρακτηριστικὴν πληροφορίαν. Ὁ Θαλῆς ἐπε-
σκέφθη τὴν Αἴγυπτον καὶ ἐπῆγε νὰ θαυμάσῃ τὰς πυραμίδας. Ἐκεῖ ἠρώτησε διὰ
τὴν πυραμίδα τοῦ Χέοπος ὡς πρὸς τὸ ὕψος τῆς καὶ τὸν τρόπον ποῦ ἐμέτρησαν
αὐτό. Αἱ ἀπαντήσεις ἦσαν ἀσαφεῖς. Αὐτὸς ἔστησε τὴν βακτηρίαν αὐτοῦ ὀρθίαν, ἐμέ-
τρησε τὴν σκιάν, ἐσχημάτισε τρίγωνον καὶ μετὴν μέτρησιν εὗρηκεν ἀναλογικῶς
ἐκ τῆς σκιάς τὸ ὕψος τῆς πυραμίδος. Τὸ ἀνέκδοτον μαρτυρεῖ τὸ εἶδος τῆς σκέψε-
ως τῶν Ἀνατολικῶν λαῶν καὶ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων.

Παν. Κ. Γεωργοῦντζος

Ὁ κ. Π. Κ. Γ. εἶναι Πρόεδρος τῆς Ἑταιρείας Ἑλλήνων Φιλολόγων καὶ ἐπίτιμος Πρόεδρος τοῦ Ἀνω-
τάτου Ἐκπαιδευτικοῦ Συμβουλίου τοῦ Κράτους.

1) Ο-μικρόν = μικρόκοσμος

2) Ο-μέγα = μακρόκοσμος

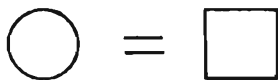
$1+2 = 8 = \text{Μικρομακρόκοσμος} = \text{Σύμπαν.}$

‘Ο δὲ λέξις τῆς λέξεως ΟΜΙΚΡΟΝ εἶναι ὁ ἐξῆς:

Ο	Μ	Ι	Κ	Ρ	Ο	Ν	
700	40	10	20	100	70	50	= 360

‘Η ὁλοκληρωμένη τελειότης τοῦ κύκλου. ‘Η διάσπασις τῆς ἀρχικῆς σφαίρας, τοῦ ὑπερκορεσμένου ἀτόμου $O = 360^\circ$ πραγματοποιεῖται διὰ τῆς ἐπενεργείας τῶν τεσσάρων στοιχείων +, τοῦ ἀποτελέσματος τῆς ἐκρήξεως, ποὺ εἶναι δηλαδή ἡ διαίρεσις τοῦ 360 διὰ τοῦ $4 = 90$.

Τὸ ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς διασπάσεως τοῦ κύκλου, τῆς διασπάσεως τοῦ ἀτόμου, εἶναι ἡ δημιουργία τοῦ τετραγώνου, ἀφοῦ $90^\circ = \text{γωνία ὀρθή}$ · τέσσαρις ὀρθές γωνίες σχηματίζουν ἓνα τετράγωνο.

Συνεπῶς

Κύκλος-ἄτομο   τετράγωνο

Αὐτὸς εἶναι καὶ ὁ τετραγωνισμὸς τοῦ κύκλου ὄχι σὲ γήινο μόνο, ἀλλὰ καὶ σὲ συμπαντικὸ ἐπίπεδο.

Φωτ. 2

Γεωμετρικὸς ἀμφορέας (Ἀρχαιολογικὸ Μουσεῖο Ἀθηνῶν, Αἴθουσα 49).

Καί σάν γενικότερο συμπέρασμα ἐδῶ ἔχομε νά παρατηρήσουμε, ὅτι οἱ φαινομενικά δύο διαδόσεις τοῦ κύματος, εὐθύγραμμος καί κυκλική, εἶναι στήν οὐσία μία. Για αὐτό καί προκύπτει ὁ ἀριθμός 10, ὅταν ἀναφερόμαστε στήν θέση τοῦ Ο τόσο ἀπ' τήν ἀρχή ὅσο καί ἀπό τὸ τέλος τοῦ ἀλφαβήτου, ὁ ὁποῖος ἀριθμός εἶναι ἀκριβῶς ἡ σύνθεση τοῦ εὐθυγράμμου 1 καί τοῦ κυκλικοῦ Ο. Καί ὅπως εἶδαμε παραπάνω, τὸ 1 διαιρούμενο διὰ τοῦ Ο μᾶς δίδει τὸ ἄπειρον, δηλαδή τὸ Σύμπαν. Τὴν πρώτη ἀρχή, τὸ ὑπερκορεσμένο ἄτομο.

Ἡ δὲ σύνθεσις στήν συνέχεια στὸ ἐπίπεδο τοῦ ἀλφαβήτου τοῦ Ο καί τῶν τεσσάρων στοιχείων μᾶς δίδει τὸ γράμμα $\oplus$.

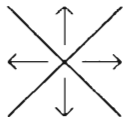
Ἀλλὰ καί τὸ $\oplus$ τὸ βρίσκουμε στήν 9ῃ θέσῃ τοῦ ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου μετρώντας ἀπὸ τὸ Α (Ο) κυκλικό + (1) εὐθύγραμμο Ο. Μετρώντας δὲ ἀπὸ τὸ τέλος 8 στήν 18 τὸ βρίσκουμε πάλι εὐθύγραμμο (1) καί κυκλικό (8). Μόνο ποὺ στήν δεύτερη περίπτωση ἔχομε δύο κυκλικά σχήματα, ἀφοῦ ἀναφερόμαστε πλέον σὲ ὁλοκληρωμένο συμπαγτικὸ πεδίο. Ἀλλὰ καί τὸ ἄθροισμά τους $9+18$ μᾶς δίνει τὸν ἀριθμὸ 27, ὅπου $2+7=9$.

Ἐδῶ πρέπει νά παρατηρήσουμε τὸ ἑξῆς: Τὸ σχῆμα ποὺ ἀπεικονίζεται στήν φωτ. 2 ἔχει σχηματιστεῖ μὲ διαβήτη, ὅπως φανερώνει ἡ ἀκίδα ποὺ βρίσκεται στὸ μέσον τοῦ μικροῦ τετραγώνου στήν κεντρικὴ θέσῃ τῆς συνθέσεως. Ἀλλὰ καί ὁ διαβήτης ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο εὐθύγραμμους ἄξονες, ποὺ δημιουργοῦν, ἀντὶ εὐθυγράμμων σχεδίων, κυκλικά. Δύο ἐνέργειες, δύο κύματα, ἀλλὰ στήν οὐσία καί πάλι ἓνα καί τὸ αὐτό. Γι' αὐτὸ ὁ διαβήτης χαράσσει ὁμόκεντρος κύκλους. "Ὅλα γύρω ἀπ' αὐτὴν τὴν μία ἀκίδα – ὑπερκορεσμένο ἄτομο κινοῦνται: Τὴν ἀκίδα τῆς δημιουργίας τῶν κύκλων, τὴν ἀκίδα τῆς δημιουργίας τοῦ Σύμπαντος. Ἡ ἀπελευθέρωσις τῆς ἐνεργείας μέσω τῶν 4 ὑποδηλουμένων στοιχείων, ποὺ ἐκδηλώνεται δευτερογενῶς μὲ κύκλους.

Πόσους ὁμόκεντρος κύκλους μπορεῖ νά διαγράψει ἓνας διαβήτης; Ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ μήκος – δηλαδή τὴν ἔκτασις ἐκτινάξεως τῶν 4 στοιχείων – τῶν δύο εὐθυγράμμων ἁξόνων. Εἶναι ζήτημα χώρου. Θεωρητικά λοιπὸν ἄπειρους σὲ ἓναν ἄπειρο χῶρο. Ὅπως καί τὸ Σύμπαν εἶναι ἄπειρο, γιατί ἀποτυπώθηκε καί αὐτὸ σὲ ἓναν ἄπειρο χῶρο.

Ἡ ἀκίδα θὰ εἶναι ὁμῶς καί πάλι μία – ὅσοι καί νά γίνουν οἱ ὁμόκεντροι κύκλοι. Μία ἢ ἀρχὴ ὅπως καί ἓνα τὸ ἀρχικὸ ὑπερκορεσμένο ἄτομο.

Τὸ γράμμα $X = + = 4$ στοιχεῖα (Χάος – Χρόνος), ποὺ, ὅπως εἶδαμε, τὸ βρίσκουμε μέσα στὸ γράμμα Θ , ἀλλὰ καί στήν μορφή τοῦ $\otimes$ (Ἰωνικὸ, Κορινθιακὸ, Χαλκιδικὸ ἀλφάβητο), συμβολίζει τὴν ἀνεξέλεγκτη ροὴ τοῦ Χρόνου πρὸ τῆς ἐμφάνισεως τοῦ Ζηνός.

Μὲ τὴν ἐμφάνισις ὁμῶς τοῦ Ζηνός καί τὸν γάμο του μὲ τὴν Μῆτιν ἔχομε τὸ ὀριστικὸ κλείσιμο τοῦ κυκλώματος. Τὴν ἐλεγχόμενη ροὴ τοῦ χρόνου πλέον καί τὴν τάξιν στὸ Σύμπαν, στήν μία του ὁμῶς μορφή, τὰ 4 γήινα στοιχεῖα κατὰ τὴν ἀνθρώπινη ἀντίληψη. Ἔτσι ἔχομε:

$$\text{ΧΡΟΝΟΣ} + \text{ΖΕΥΣ} = \text{X} + \text{Z} = \otimes$$

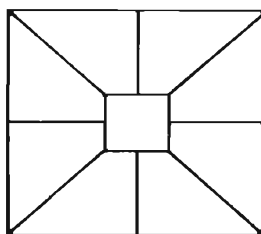
$$\text{καὶ } \text{ΧΡΟΝΟΣ} + \text{ΖΕΥΣ} + \text{ΜΗΤΙΣ} = \text{X} + \text{Z} = \otimes + \text{M} = \boxtimes$$

Ἐάν ὅμως προσθέσουμε καὶ τὴν συμπαντικὴ ἀντίληψη τῆς δημιουργίας τοῦ κόσμου ἀπὸ ἓνα ἄτομο +, τότε θὰ ἔχουμε τὴν ὁλοκλήρωση τοῦ συμβόλου ☒, τὴν ὁλοκλήρωση τοῦ Σύμπαντος στὴν ἀπόλυτὴ του μορφή. Καὶ τὸ $X + +$, ὅταν τοποθετηθοῦν ὁμόκεντρα, μᾶς δίδουν τὸ $* = 8 = \infty$.

Ἀνακεφαλαιώνοντας λοιπὸν μποροῦμε νὰ ποῦμε: Ὁ Χρόνος μὲ τὴν προσθήκη τοῦ Ζηγὸς καὶ τῆς Μήτηρος κυλᾷ πλέον σὲ γήινο-συμπαντικὸ ἐπίπεδο καὶ δὲν διασπείρεται ἄσκοπα. Ἀπὸ αὐτὸ ὅμως ἐξάγεται τὸ σχῆμα τῆς κλεψύδρας ☒ (φωτ. 1), ποὺ συμβολίζει τὴν ροὴ τοῦ χρόνου πότε ἀπὸ τὴν μιὰ πλευρὰ (φθορὰ) καὶ πότε ἀπὸ τὴν ἄλλη ἀναποδογυρίζοντας τὴν κλεψύδρα (ἀναγέννησης).

Στὸ σχῆμα μᾶς ὁμῶς ☒ παρατηροῦμε, ὅτι σχηματίζονται δύο κλεψύδρες. Μία γήινη, κοσμικὴ καὶ μία συμπαντικὴ: Ἡ ὁλοκλήρωση τοῦ Σύμπαντος. Καὶ ἀπὸ τὸ πρῶτο σχῆμα ☒ ἔχουμε τὶς δύο κλεψύδρες, μόνο ποὺ ἐδῶ ἀπουσιάζει ἡ κίνησις, ἡ ὁποία καὶ εἶναι εὐθύγραμμη, ἀφοῦ μὲ τὴν προσθήκη τοῦ + σηματοδοτεῖται αὐτὴ ἡ κίνησις: ☒ ☒. Ὅμως πῶς διοχετεύεται ἡ ροὴ αὐτὴ τῶν στοιχείων ἀπὸ τὸ ἓνα ἐπίπεδο στὸ ἄλλο; Ἀκριβῶς μέσω τῆς Ὁ-πῆς ποὺ βρίσκεται στὴν μέση τῆς κλεψύδρας καὶ ποὺ χωρὶς αὐτὴν ἡ ΡΟ-ὴ δὲν θὰ ἐπραγματοποιεῖτο ποτέ. Καὶ πάλι λοιπὸν ἔχουμε τὸ κυκλικὸ τῆς Ὁ-πῆς (Ο) καὶ τὸ εὐθύγραμμο τῆς κλεψύδρας (☒ ☒).

Ὅλα αὐτὰ τὰ στοιχεῖα μᾶς ὁδηγοῦν στὸν ὀριστικὸ προσδιορισμὸ τοῦ ζητουμένου σχήματος, ἀπὸ ὅπου ἐξάγονται τὰ συμπαντικὰ στοιχεῖα τοῦ ἀλφάβητου καὶ τῶν ἀριθμῶν:

ΕΠΙΛΟΓΟΣ: Δημοσιεύουμε τὰ ἀνωτέρω ἀπευθύνοντας καὶ ἓνα ἐρώτημα:

Ποιὸς φοινικικὸς νοῦς θὰ μποροῦσε νὰ δημιουργήσῃ ἓνα ἀλφάβητο, ποὺ βασίζεται πάνω στὰ μαθηματικά, φυσικὴ καὶ ἀστρονομία, ἀφοῦ οἱ Φοίνικες αὐτὲς τὶς ἐπιστῆμες ποτέ τους δὲν τὶς γνώρισαν, ἀποδεδειγμένα. Πῶς περιπλανώμενοι γυρολόγοι θὰ συνελάμβαναν καὶ θὰ ἀποτύπωναν τὴν συμπαντικὴ δημιουργία σὲ ἀλφάβητο;

Καὶ θὰ κλείσωμε, ὅπως ἀρχίσαμε, παραθέτοντας ἓνα ἀπόσπασμα τοῦ Λουκιανοῦ, στὴν καταγωγή Ἀσσυρίου ἄρα καὶ πλησίον τῆς ὑποτιθέμενης κοιτίδος τῆς ἀστρονομίας, ὅπου στὸν λόγο του *Περὶ τῆς ἀστρολογίας* §10 ἀναφέρει τὰ ἑξῆς:

«Ἕλληνες δὲ οὔτε παρ' Αἰθιοπῶν οὔτε παρ' Αἰγυπτίων ἀστρολογίης πέρι ΟΥΔΕΝ ἤκουσαν, ἀλλὰ σφίσιν Ὁρφεὺς ὁ Οἰάγρου καὶ Καλλιόπης πρῶτος τάδε ἀπηγήσατο, οὐ μάλα ἐμφανέως, οὐδὲ εἰς φάος τὸν λόγον προήνεγκεν, ἀλλ' ἐς γοητεῖην καὶ ἱερολογίην, οἷη διανοίη ἐκείνου».

[Σχέδια κειμένου: ΒΑΣ. ΚΑΤΣΙΑΔΡΑΜΗΣ]

Η.Λ. ΤΣΑΤΣΟΜΟΙΡΟΣ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΓΕΝΕΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Ἀπὸ τὸν ἔλλοπα-θηρευτὴ
μέχρι τὴν Ἑποχὴ τοῦ Διὸς

Ἡ ἀποκωδικοποίησι
τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἀλφαβήτου

Φιλολογικὴ ἐπιμέλεια: ΔΗΜΗΤΡΗΣ Ι. ΛΑΜΠΡΟΥ

ΔΑΥΛΟΣ 1991

Τὸ σημαντικώτερο καὶ ριζοσπαστικώτερο ἔργο, πὺν
δημοσιεύθηκε ποτὲ στὴν Ἑλλάδα.

«Πέρσες»

Σὰν ἄκουσε ὁ Δαρειογένητος τὸν Σίκκινο, βαλτὸ τοῦ Θεμιστοκλῆ, πρόσταξε τοὺς στρατηγούς του «νὰ φράξουνε τίς μποῦκες, τὰ διάβατα τὰ θαλασσόβουνα κι ὅλο τοῦ Αἰῶνι τὸ νησί τριγύρω», γιὰ νὰ μὴ μπορέσουν νὰ ξεφύγουν οἱ Ἕλληνες μέσα στῆς μαύρης νύχτας τὸ σκοτάδι, ὅπως τὸ ἔχαν σκοπὸ. Κι ἦταν καταχαρούμενος ὁ Θούριος, γιατί «δὲν ἤξερε ἀπὸ τοὺς θεοὺς τί μέλλει». «Πλήθει κανχήσας νεῶν, μ' ὅλη τῇ δύνامي τῆς Ἀσίας στίς προσταγές του κι ἔχοντας πυρπολήσει τὴν Ἀθήνα, δὲν εἶχε μάτια, γιὰ νὰ δεῖ πὼς ἡ πόλι τῆς Παλλάδας ἔμενε ἀκούρσεντη, «ὅσο ὑπῆρχαν γι' αὐτὴν ἄντρες στέρεος φράχτης, ποὺ κανενὸς δὲν ἦσαν δοῦλοι οὐδ' ὑπήκοοι» καὶ σ' ἐτοῦτον τὸν ἀγῶνα εἶχαν ὅλους τοὺς θεοὺς μαζί τους. «Καὶ νῦν ἐχώρει κοὺ μᾶλλ' Ἕλλήνων στρατὸς κρηφαῖον ἐκπλουν οὐδαμῇ καθίστατο». «Ὅμως, ὅταν μὲ τ' ἄσπρα ἡ μέρα ἄλογά της – σ' ὅλη τὴ Γῇ κατὰφεγγη στὰ μάτια ἀπλώθη –, πρῶτα βονερός σκοπὸς ποὺ ὑμνητικὰ ἔτραγονόνα, φτάνει ἀπ' τοὺς Ἕλληνες κι ὁλόστητος ἀμέσως – ὁ ἀχὸς ἀπ' τοῦ νησιοῦ ἀντιλάλησε τὸ βράχο. – Καὶ πὼς γελάστηκαν τοὺς ἔπασσε ὅλους φόβος – τοὺς βαρβάρους· γιατί δὲν ἦταν γιὰ νὰ φύγουν – ποὺ ἔψαλλαν τότε οἱ Ἕλληνες – σεμνὸν παιῶνα Ὁ στόλος ὅλος – ἐπροχωροῦσε κι' ἄκουε ἀντάμα ἀπ' ὅλους – ἀλλαλὴ τὸ μεγάλο: Παῖδες Ἕλλήνων ἴτε, – ἐλευθεροῦτε πατρίδα, ἐλευθεροῦτε δὲ παῖδας, – γυναῖκας, θεῶν τε πατρῶων ἔδη – θήκας τε προγόνων – νῦν ὑπὲρ πάντων ἀγών».

Σ' αὐτὰ «ἡ βαβούρα τῆς Περσικῆς γλώσσας» ἀπαντοῦσε. Μὲ τέχνη τὰ ἐλληνικὰ καράδια «χτυποῦσαν γύρω ἀνασκαλώνοντας τίς σκάφες τῶν πλοίων, μέχρι ποὺ δὲ μπορούσε πῆλαιο πιά νὰ θλέπει, γιατί γεμᾶτο ἦταν νανάγια καὶ κονφάρια. Καὶ μάθε το καλά. Ποτὲ σὲ μιὰν ἡμέρα δὲν πέθανε τόσο μεγάλο πλῆθος. Μὲ μιὰ χτυπιὰ ἔπεσε τὸ ἄνθος τῶν Περσῶν καὶ πάει. Ὁλος τῶν βαρβάρων ὁ στρατὸς ἐχάθη».

Κάπως ἔτσι μιλάει γιὰ τὴ συμφορὰ ὁ ἄγγελος στὸ χορὸ τῶν γερόντων καὶ τὴν Ἀτοσσα, θεοῦ σύνενη καὶ μᾶνα θεογεννήτρα. Σὲ μικρὴ ἀπόστασι ἀκολοθεῖ ὁ «θεὸς» κοινρελῆς καὶ θὰ κάνει τὴν ἐμφάνισί του στὴ σκηνὴ σὺ βρεγμένη γάτα. Τὸ τέλος τοῦ ταξιδίου τῆς ὑπερδύναμης, ποὺ πῆγε ἐνάντια στὴ θέλησι τῶν θεῶν, ποὺ εἶχαν προειδοποιήσει, ἀλλὰ ὁ Ξέρξης τὰ ἔβαλε ἀκόμα καὶ μὲ τὸν Ποσειδῶνα. «Αἶσχη τε Πέρσαις καὶ λιγέα κωκύματα», χαρακτηρίζει τὰ ἔργα του ὡς καὶ ἡ Ἀτοσσα, ἡ μᾶνα του, ποὺ δὲ ξεῖ παρὰ γιὰ δαῦτον. «Φάος μέγα», ἀναφωνεῖ ἀσχηκράτητη στὸ ἄκουσμα πὼς ὁ Ξέρξης ξεῖ, κι ἂς εἶναι θυθισμένη στὰ μαῦρα σκοτάδια ἡ Ἀσία κι «εἶναι τὰ πράγματα τῶν Περσῶν χιμένα». Μὲ μιὰ μονοκοντυλιά, τὸ στίγμα «μᾶνα».

«Στένει, κέκοπται καὶ χαράσσεται πέδον». Σημαδιακὸ τὸ γεγονὸς ποὺ σκίζει τὴ Γῇ, ἀνοίγει τὰ μνήματα καὶ ἀναγκάζει τοὺς νεκροὺς νὰ γεντοῦν καὶ πάλι τὸν πόνο. Ἀλλὰ δὲν εἶναι στὴ σύγκρουσι τῶν δύο ἀντίμαχων κόσμων. «Ὁ δράκος μὲ τὸ φονικό, τὸ μαινρόλαμπο βλέμμα στὰ μάτια», δὲ θὰ πάψει ποτὲ νὰ ὀρέγεται τὸ γαλάζιο. Οἱ θεοί, ποὺ θὰ θελήσουν νὰ διαφυλάξουν τὴν Ἑλληνικότητα μὲ χρησμούς, θὰ μποῦν κι αὐτοὶ στὸ στόχαστρο. «Ρίχνετ' ὁ ρήγας τοῦ στοιχειοῦ καὶ τὸ στοιχεῖο τ' ἀνθρώπου». Βλέπει τὴν πάλῃ στ' ἁλώνια τοῦ μέλλοντος ὁ ποιητὴς καὶ δέρνετ' ὁ νοῦς του, μήπως κι «ἁμναλωσίνες πολεμόφθορες» φέρουν μεγάλο κακὸ. Ἐφτὰ μόλις χρόνια ἔχουν περάσει ἀπὸ τὴ ναυμαχία τῆς Σαλαμίνας, καὶ τὸ θέατρο τοῦ Διονύσου ἐκπέμπει μὲ τοὺς «Πέρσες» σῆμα κινδύνου. Ποιοὶ εἶναι οἱ «Πέρσες»;

Ὁ ποιητὴς ἀλλὰ καὶ τὸ κοινὸ δὲν ἔχουν ἀκόμα ἀποστασιοποιηθεῖ ἀπὸ πρόσωπα καὶ πράγματα, γι' αὐτὸ καὶ τὴν ἔλλειψι χρόνου θ' ἀντικαταστήσει ὁ τόπος. Τὰ δρώμενα θὰ μεταφερθοῦν στὴ μακρινὴ Ἀνατολή, στὰ Σοῦσα. Ὁ χορὸς τῶν γερόντων, οἱ σοφοὶ σύμβουλοι τῆς βασιλείας, πότε ἀνησυχοῦν γιατί δὲν εἶχαν εἶδῃ ἀπὸ τὸ βασιλεῖα πού 'φυγε γιὰ νὰ ὑποτάξει τὴν Ἑλλάδα, πότε μεγαλυνχοῦν γιὰ «τὸ θεῖο στρατὸ τὸν περσέπτολιν», τὴν πρώτη δύναμι τοῦ κόσμου. Ἀσταθεῖς, θαλωμένοι, θὰ ἐκδηλώσουν τὸν δουλικὸ χαρακτῆρα τοὺς μπροστὰ στὴν Ἀτοσσα καὶ δὲ θὰ λυτρωθοῦν οὔτε μὲ τὰ κοινοῦρέλια τοῦ Ξέρξη. Νοοτροπία γιὰ τοὺς Ἕλληνες ἀκατανόητη. Ἀνεγκέφαλοι, χαῖνοι, ἔχουν ἐναποθέσει τίς ἐλπίδες τοὺς στὰ πρόσφορα τῶν γυναικῶν καὶ στὰ φαντάσματα. Καὶ δὲ χάνει τὴν εὐκαιρία ὁ Αἰσχίλος, γιὰ νὰ σκαρώσει ἕνα φάντασμα μὲ χαρακτῆρα καὶ προσωπικότητα, μοναδικὴ περίπτωσι στὰ θεατρικὰ χρονικά, πού στὴν πρώτη ἐπαφὴ ὅμως μὲ τὸ «μάρκετιν» παθαίνει δουρλισία μὲ τὸ μαμωνᾶ, ἂν καὶ γνωρίζει ἀπὸ πρῶτο χέρι, ὅτι «τὰ πλούτη ὁ θάνατος ἀνῶφελα τὰ κάνει». Παραλογισμὸς καὶ ἀθεράπευτος ἐγωισμὸς. Στὸν ἀντίθετο πόλο ἡ Ἀτοσσα, πού μέσα σ' ἕναν κόσμον πού αὐτοκτονεῖ ἀπὸ τὴν ἀπληστία του, μετρᾷ τὸ χρυσίον μὲ τὴ χρησιμότητα πού μπορεῖ νὰ ἔχει γιὰ τὸ παιδί της. Ἡ μητρότητα πού ἐξαγιάζει. Πέρα ὅμως ἀπὸ τίς κακομαθησιές ὁ ἴσκιος τοῦ Δαρείου ἀνεδίδει τὸ ἐπίπεδο τῆς σκηνῆς μὲ πολλὰ ὠραῖα καὶ σοφά, καὶ τὸ συγκλονιστικὸ, προφητεύει τὴν τελικὴ καταστροφὴ τῆς βαρβαρικῆς δυνάμεως στὶς Πλαταιές. «Τοῦ ἀντίθεον νοῦ καὶ τῆς αὐθάδειας τιμωρία – πού ὡς ἦρθαν στὴν Ἑλλάδα, ἀγάλματα νὰ γδύνουν – θεῶν δὲν ντρέπονταν οὔτε ναοὺς νὰ καῖνε. – Συντρίμμια εἶν' οἱ δῶμοι καὶ τῶν θεῶν τὰ κτίρια – σῆριζα, ἀνάκατα, συνθέμελ' ἀνατρέψαν». Ὑψιστε θεέ! Τὰ δῶρα τῶν Μάγων τῆς Περσίας κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσι μὲ αὐτὰ τῶν Προφητῶν τοῦ Σῆμ καὶ τὰνᾶπαιλιν! Εἶδες οἱ δικοὶ σου!... «τὰ μωρὰ πού ἐξελέξατο ὁ θεός, ἵνα τοὺς σοφοὺς καταισχύνῃ» πού ἤξεραν πάρα πολὺ καλὰ τί ἔκαναν, ὅταν ἐκλείναν τὰ θεάτρα κι ἔκαιγαν τοὺς Αἰσχίλους. «Μιὰ κι ἔπραξαν κακὰ λοιπόν, ὅχι πὺλ λίγα πάσχουν κι ἄλλα μέλλον νὰ πάθουν, κι οὔτε βάσι δὲ μῆλκε ἀκόμα τῶν κακῶν, μὰ ὅλο ἀναδίδουν». Ποιὰ τιμωρία περιμένει τάχα τίς κοινωνίες πού ἤδη πάσχουν, ἀλλὰ δὲ μποροῦν νὰ θροῦν τί τοὺς φταίει; Πῶς νὰ τὸ θροῦν ὀνοματίζοντας «σωτηρία» τὸν ὄλεθρον, τὴ μεγαλύτερη καταστροφὴ μετὰ τὸν κατακλυσμὸ, τὴν πισυόπλατη μαχαιριά πού δέχτηκε ἡ ἐξελικτικὴ πορεία τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὴ σκοτεινότερη, τὴν πιὸ πανοῦργα συνωμοσία τῶν αἰώνων, πού δὲν ἐδίστασε νὰ διασῆρει τὸ Χριστό, τὸ πρῶτο θῆμα της; Θρύψαλλα ἡ ἁρμονία, καὶ οἱ ρυθμοὶ τοῦ κόσμου ἄρμοι λυμένοι.

«Πέρσες» νεοδάρδαροι, ὅπου Γῆς, ἀπολαύστε τὴν κουστωδία. Καμαρώστε τὸν Ξέρξη καὶ τὴ θλιθερὴ ἀκολουθία του, πῶς σέρνονται παραλοῖσμένοι, καταγέλαστοι, πρὸς τὰ χρυσᾶ, τ' ἄχρηστα πιὰ παλάτια τοὺς. «Ζεὺς ἐπέσκηψεν τελευτήν θεσφάτων». Φιλόφρων Ἀτα θὴ παρασύρει τ' ἀπομεινάρια «τῆς πολυχρύσου στρατιάς» στὸ δόκανο τῶν Πλαταιῶν, ὅπου «κροῖντα αἱματόσφαιγῃ στὸ χῶμα – κι ἄφωνοι ὡς τὴν τριτόσπορη γενὰ θὰ δέχονται – σωροὶ νεκρῶν στὰ μάτια τῶν ἀνθρώπων ὅτι – ἡ ξιπασιά ὅταν ἀνθίσει, κάρπισε στάχιν – τοῦ ὄλεθρου». Μιὰ συμβολὴ ἔδωσε στοὺς Πέρσες ὁ ἴσκιος τοῦ προγόνου: «Τὴν Ἀθῆνα καὶ Ἑλλάδα νὰ θυμᾶστε – καὶ στὸν τόπον τῶν Ἑλλήνων νὰ μὴν πολεμᾶτε». Ἐμ, δὲν πολέμησαν τὰ παλληκάρια, τ' εἶχαν πολὺ καλὴ μνήμη. Μᾶς προέκνυψαν μεταμφιεσμένοι σὲ σωτήρες. Οἱ «Πέρσες», πού παρακολούθησα κάποτε στὸ Ἡρώδειο, φοροῦσαν ἄμφια...

Οὐρανία Πρίγκουρη

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΚΟΥΚΟΒΙΣΤΑΣ

‘Ο ρόλος τοῦ Κωστῆ Παλαμᾶ στήν ἰδεολογία τοῦ ‘Ελληνισμοῦ

Τὰ πρὶν τὸν Παλαμᾶ. ‘Ο καθηγητὴς καὶ δραματοποιὸς Σπ. Βασιλειάδης κατὰ τὸν πιὸ χαρακτηριστικὸ τρόπο μᾶς παρέδωσε τὸ στίγμα τοῦ Διαφωτισμοῦ στὸ νέο ἑλληνικὸ κράτος: «... ὅλως ἡμαρτημένη ἢ πεποίθησις ἐκείνων καὶ μάταιος ὁ ἀγών, ὅσοι πειρῶνται νὰ συνεχίσωσι τὴν ἀρχαίαν ‘Ελλάδα μετὰ τοῦ Βυζαντίου καὶ τοῦτο μετὰ τῆς συγχρόνου ἡμῶν πατρίδος, καθ’ ὅσον ἐλάχιστα ἀναγνωρίζεται ὁ ρυπαρὸς βυζαντινὸς χαρακτήρ εἰς τὰ γνήσια ἥθη τοῦ σήμερον ἔθνους, ἰδίως τῆς ἐλευθερωθείσης μερίδος, ὅπως τὸ ἀρχαῖον κάλλος ἀνδρῶς ἀνεφαίνετο εἰς τὴν βυζαντινὴν σηπεδόνα. ‘Η ‘Ελλὰς ἀναγεννηθεῖσα, ἔκοψεν ἐπὶ Καποδιστρίου νομίσματα φέροντα ἐτέρωθεν τὴν εἰκόνα τοῦ φοίνικος· αὕτη ἦν καὶ εἶναι ἡ ἀλήθεια». Ἐνῶ ὁ Γιάννης Κορδάτος παρατηρεῖ στὸ βιβλίο του «Ἱστορία τῆς Νεοελληνικῆς Λογοτεχνίας»: «Ἡ “μέση ὁδὸς” τοῦ Κοραῆ, ὅπως εἶδαμε, ἐγινε δεχτὴ ἀπὸ τοὺς πιὸ πολλοὺς λογίους τοῦ καιροῦ του καὶ τοὺς ὕστερα ἀπὸ αὐτόν». Βέβαια ὁ Κορδάτος, ὅπως σχεδὸν ὅλοι οἱ ἱστορικοί, περιορίζει τὸν ἀγῶνα τοῦ Κοραῆ μόνον στὴ γλῶσσα, γιατί ἔτσι τὸν συμφέρει. Ὅμως ὁ κοραϊσμός δὲν εἶναι κυρίως γλῶσσα· εἶναι ἡ μεγάλη προσπάθεια νὰ ἐπανασυνδεθῇ ἡ νέα ἑλληνικὴ σκέψις μὲ τὴν ἀρχαία. Καὶ ἀσφαλῶς αὐτὴν τὴν ὁδὸ ἔκαναν δεκτὴ οἱ μετὰ ἀπὸ αὐτὸν λόγοι. Ἡ γλῶσσα ἦταν τὸ μέσον. Ἀπλῶς οὔτε ὁ Κορδάτος οὔτε οἱ ἄλλοι ἠθέλησαν νὰ δοῦνε τὴν ἀλήθεια: ὅτι ὁ Διαφωτισμὸς εἶχε γερὰ ἐρείσματα στὸ νέο ἑλληνικὸ κράτος, ποὺ οὔτε ἡ δολοφονία τοῦ Καποδιστρίου ἐστάθηκε δυνατὸ νὰ ἀνακόψῃ στὰ πρῶτα τουλάχιστον χρόνια. Ἀρκεῖ νὰ ἀναλογιστοῦμε, ὅτι τὸ πρῶτο κτίσμα βυζαντινοῦ ρυθμοῦ εἶναι τὸ μέγαρον τοῦ Ὁφθαλμιατρείου, ποὺ ἐκτίσθηκε τὸ 1850· ἐνῶ ὁδοὶ φέρουσες ὀνόματα βυζαντινὰ πολὺ ἀργότερα ἀνεφάνησαν.

Παρ’ ὅλον ποὺ οἱ ἐμφορούμενοι ἀπὸ τίς ἰδέες τοῦ Διαφωτισμοῦ ἀπεκλείσθησαν ἀπὸ τὰ δημόσια ἀξιώματα, ἐν τούτοις δὲν κατόρθωσαν νὰ τοὺς ἀποκόψουν καὶ νὰ τοὺς ἐξοστρακίσουν ἀπὸ τὸ νέον κρατίδιο. Ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία καὶ ἄλλοι σύλλογοι, καθὼς καὶ φωτισμένοι πανεπιστημιακοὶ δάσκαλοι ἐκράτησαν ψηλὰ τὴν σημαία τοῦ Διαφωτισμοῦ ὅλον τὸν 19ον αἰῶνα καὶ μᾶς τὸν παρέδωσαν στὸν 20όν. Ἀκόμα κι ἡ σημερινὴ Δημοτικὴ δὲν εἶναι ἡ γλῶσσα τοῦ Κοραῆ; Ἡ μὴπως νομίζουν, ὅτι τὴν γλῶσσα τὴν χαρακτηρίζουν μόνον οἱ καταλήξεις καὶ τὸ ἂν θὰ γράψῃς ἢ θὰ προφέρῃς δεχτὴ ἀντὶ γιὰ δεκτὴ; Ἀς ξαναδιαβάσουνε τὸν «Παπατρέχα» του καὶ θὰ τὸ καταλάβουν.

Μπροστὰ λοιπὸν σ’ αὐτὸν τὸν κίνδυνον ἡ ἐξουσία ἐξαπέλυσε πολλαπλὴν ἐπίθεσιν καὶ ἀπὸ πολλὰ κέντρα. Μὲ τὴν ἀνακήρυξιν τοῦ Ὁθωνοῦ ὡς βασιλέως καὶ ἀπὸ τὰ χρόνια τῆς ἀντιβασιλείας ἔχουμε μίαν συνεχῆ ἐλευσιν πολιτικῶν καὶ κληρικῶν ἀπὸ τὸ Φανάρι. Καὶ μὲ τοὺς φαναριῶτες λόγιους προσεπάθησαν νὰ ἀναστήσουν τὸν βυζαντινισμό, καὶ τὸ χριστιανικὸ πνεῦμα νὰ ὑπερισχύσῃ τοῦ ἑλληνικοῦ. Τὸ ἀρχαιότερο θέατρο τοῦ Βουλκουρεστίου ἀπηγορεύθη στὴν Ἀθήνα μὲ

βασίλικά διατάγματα. Τὸ ἐκπαιδευτικὸ πρόγραμμα τοῦ Καποδίστρια ἐγκατελήφθη, ἐνῶ ἡ παρεχόμενη ἐκπαίδευσις ἦταν ἄθλια. Ἀλλὰ παρὰ τὸν διωγμὸν τοῦ ἐλληνικοῦ πνεύματος ὁ φαναριώτης ποιητὴς Ἄλ. Σοῦτσος ἐσημείωνε σὲ πρόλογον ποιητικῆς του συλλογῆς τὸ 1845: «*Τὴν ἀπὸ συστάσεως μέχρι καταλύσεως τῆς ἐλληνικῆς Αὐτοκρατορίας μεγάλην περίοδον ἀνέφερα διεξοδικώτερον ἴσως τοῦ δέοντος εἰς τὸ προκείμενον ποιημάτων, ἐπεὶ ὅλοι σήμερον οἱ λόγοι τοῦ περὶ τὰς Ἀθήνας συστρεφόμενον ἐλαχίστον ἡμῶν Κράτους ἐξυμνοῦσι μόνον νίκας κατὰ τῶν Περσῶν καὶ Ἀκαδημίας Πλατῶνων, ἀγνοοῦντες ἢ λησμονοῦντες τὴν μεταγενεστέραν δόξαν τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει αὐτοκρατορεῦσαντος ἐλληνικοῦ ἔθνους*» (ἀπὸ τὸ βιβλίον τοῦ Κ.Θ. Δημαρᾶ «*Νεοελληνικὸς Διαφωτισμὸς*», σελ. 395). Ἀκόμα δηλαδὴ στὰ μισὰ τοῦ περασμένου αἰῶνα ὁ ἐλληνισμὸς ἄντεχε.

Ὅμως τότε ἔχουμε καὶ τὴν ἐμφάνισι τοῦ Κων. Παπαρηγόπουλου καὶ τὴν πρώτη δειλὴν παρουσίαν τῆς Μεγάλης Ἰδέας, ἐνῶ στὸ Πανεπιστήμιον τίς ἔδρες ἀρχίζουσιν νὰ τίς καταλαμβάνουν οἱ βυζαντινοθεριμένοι καθηγητές, ὅπως ὁ πρωαναφερθεὶς ἱστορικὸς καὶ ὁ Δημ. Βερναρδάκης καὶ ἄλλοι. Ἀλλὰ στὴ Μεγάλῃ Ἰδέᾳ δὲ φτάσαμε ξαφνικά. Παράλληλα μὲ τίς ἐδῶ ἐπιθέσεις ξένα κέντρα ἐμπῆκαν στὸν πόλεμον κατὰ τοῦ ἐλληνισμοῦ (ἄλλωστε τὴν ἐξουσίαν τὴν ἐπονοῦσε ἡ ἐξάπλωσις τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς σκέψεως μέσω τοῦ εὐρωπαϊκοῦ Διαφωτισμοῦ τοῦ 17ου καὶ τοῦ 18ου αἰῶνα, ποὺ συνεχίζεται ἀκόμα καὶ στίς ἡμέρες μας μὲ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἐπιστημῶν). Ἐνας αὐστριακὸς θεολόγος καὶ φιλόλογος, ὁ Ἰάκωβος-Φίλιππος Φαλλμεράνερ, διετύπωσε τὴν θεωρίαν, ὅτι τὸ ἀρχαῖον ἐλληνικὸν φύλον ἐξέλιπεν ἐξ αἰτίας τῆς κατακλύσεως τοῦ ἐλλαδικοῦ χώρου ἀπὸ τοὺς Σλαῖους πρῶτα καὶ τοὺς Ἀλβανοὺς ἀργότερα. Καὶ εἶναι ἀπορίας ἄξιον, πῶς ὁ ἄσχημος αὐτὸς καθηγητὴς (σήμερα ἀμφιβάλλω, ἂν ἡ ὑπόλοιπη Εὐρώπη τὸν θυμᾶται) κατῴρθωσεν νὰ γίνῃ γνωστὸς σὲ τόσο μικρὸ διάστημα καὶ τόσο πλατιά, σ' ἓνα κόσμον μὲ τόσο φτωχὰ μέσα ἐπικοινωνίας. Ἀλλὰ ἂς μὴν ξεχνοῦμε, ὅτι τότε ἡ Κροατία ἦταν ἐπαρχία τῆς Αὐστρίας, καὶ μὲ τὴν θεωρίαν τοῦ πανσλαβισμοῦ καὶ τῆς ἀνασυστάσεως τοῦ ἀρχαίου ἱλλυρικοῦ κράτους ἐπεδίωκε διέξοδον στὴν Μεσόγειον. Τὸν πανσλαβισμό ἀργότερα ἡ Ρωσία τὸν υἱοθέτησε καὶ τὸν ἐκηδεμόνευσε. Καὶ αὐτὸ βέβαια ἐβόλενε τὸν Διεθνή Ἐξουσιασμό, ποὺ πίστευε ὅτι μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο ἦταν δυνατὸ νὰ θάψῃ τὸ ἐλληνικὸν πνεῦμα.

Παράλληλα ἡ πολιτικὴ τῶν ἀγγλο-γάλλων προστατῶν, σὰν ἀντίδρασις ἀπέναντι στίς ἐπεκτατικὰς βλέψεις τῆς Αὐστρίας καὶ τῆς Ρωσίας, ἤρchiσε νὰ εὐνοῇ τὴν σύστασιν ἑνὸς πολυεθνικοῦ ἀνατολικοῦ κράτους μὲ πρωτεύουσιν τὴν Κωνσταντινούπολιν. Ἀκόμα καὶ ὁ ἀγγλόφιλος Νικόλαος Δραγοῦμης ἐγραψε στὸ περιοδικὸ «*Πανδώρα*», ποὺ ἐξέδιδε, τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1852: «*Ἀνάγκη ἢ Εὐρώπη, ἂν δὲν ἐπιθυμῇ ν' ἀποδῇ γελοία, νὰ παύσῃ φαντασιοκοποῦσα τὴν ἀνόρθωσιν μεγάλου ἀνατολικοῦ κράτους, ἔχοντος πρωτεύουσιν τὸ Βυζάντιον*». Ταυτόχρονα ὅμως ἔχουμε τὴν ἐμφάνισιν τῶν φοινικιστῶν καὶ τὴν ἐδραίωσιν τῆς ἰνδοευρωπαϊκῆς θεωρίας. Ἡ συγκοφαντία τῆς ἐλληνικῆς φυλῆς καὶ ἰδέας στὸ ἀπὸ γείοι της. Εὐνοεῖται γιὰ πρώτη φορὰ ἡ ἀνάγκη ἀναγνώρισεως τοῦ ἀνατολικοῦ ρωμαϊκοῦ κράτους σὰν ἐλληνικοῦ. Κι ἂς παρατηρῇ ὁ Ἰακωβάκης Ρίζος Νερουλὸς στὴν ὁμιλία του στὴ γενικὴ συνέλευσιν τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας ἐπάνω στὴν Ἀκρόπολιν τὸ 1841, ὅτι: «*Ἡ βυζαντινὴ ἱστορία εἶναι ἀλλήλθενδετος σχεδόν, καὶ μα-*

κροτάτη σειρά πράξεων μωρών, καὶ αἰσχυρῶν διαισθημάτων τοῦ εἰς τὸ Βυζάντιον με-
τεμφυτευθέντος Ρωμαϊκοῦ Κράτους. Εἶναι στηλογραφία ἐπονείδιστος τῆς ἐσχά-
της ἀθλιότητος καὶ ἐξουθενώσεως τῶν Ἑλλήνων». Ὅμως πλέον οἱ ἐχθροὶ τοῦ
ἐλληνισμοῦ εἶχαν πάρει τὸ ἐπάνω χέρι. Τὸ 1852 ὁ Σπ. Ζαμπέλιος στὴν εἰσαγωγή
τοῦ τῆς ἐκδόσεως μεσαιωνικῶν τραγουδιῶν τοῖμα κάτι ποὺ μέχρι τότε ἦταν ἀδια-
νόητον: χρησιμοποιεῖ γιὰ πρώτη φορὰ τὸν ὄρον «Ἑλληνοχριστιανικὸς Πολιτι-
σμός». Ἡ θέσις τῆς Ἐκκλησίας στερεοῦται στὸ νέον ἐλληνικὸν κρατίδιον καὶ τὸ
δεύτερο μισὸ τοῦ 19ου αἰῶνα χαρακτηρίζεται ἀπὸ μία μακροτάτη σειρά ἀφορι-
σμῶν. Ὅχι ὅμως γιὰ τὸν ἀπλὸ κόσμον. Οἱ Ἕλληνες ἀπέχουν τῶν θρησκευτικῶν
καθηκόντων τους. Ὅπως ὁ Λαμαρτίνος τὸ 1832, ἔτσι κι ὁ Δημ. Βερναρδάκης τὸ
1858 παρατηρεῖ στὸν πρόλογο τοῦ δράματός του «Μαρία Δοξαπατρῆ», ὅτι «...οἱ
ἱεροὶ ἄμωνες σιωπῶσιν, οἱ ναοὶ τοῦ Κυρίου εἶναι ἔρημοι, καὶ ρακένδυτοι περι-
φέρονται οἱ ἱερεῖς τοῦ Ὑψίστου».

Ἀλλὰ πλέον ἢ πάλι τοῦ ἐλληνισμοῦ μὲ τὸν χριστιανισμὸ γίνεται ἀντικείμενο
μικροπολιτικῆς ἐκμεταλλεύσεως τῶν τότε κρατούντων. Δὲν εἶναι ἄμοιρος αὐτῆς
ἡ ἐμφάνισις τῆς Μεγάλης Ἰδέας ἀμέσως μετὰ τὴν ἐπανάστασιν τῆς 3ης Σεπτεμ-
βρίου τοῦ 1843 (ὁ Κ.Θ. Δημαρῆς τὴν τοποθετεῖ στὰ 1844). Οὔτε ἐπίσης εἶναι
ἄμοιρον, ὅτι ὁ «Ἑλληνοχριστιανικὸς Πολιτισμός», σὰν ὄρος, ἀνεφάνη τὸ 1852,
ὅταν οἱ Ἀγγλοὶ εὐνοοῦσαν τὸ μεγάλο πολυεθνικὸν ἀνατολικὸν κράτος. Ἀπὸ
ἐκεῖ καὶ πέρα εὐκόλα οἱ ἐλληνικὲς θέσεις μετατρέπονται σὲ στεῖρες ἐθνικιστικὲς
διεκδικήσεις καὶ ἡ ἀναζήτησις τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς ρίζας σὲ μιὰ στεῖρα προ-
γονολατρεία. Καὶ ὅπου ἀναφαίνεται κάποια ἐλληνικὴ γνήσια φωνή, τιμωρεῖται.
Ὅταν τὸ 1871 ὁ Κλέων Ραγκαβῆς ἐξέδωσε τὸ δράμα του «Ἰουλιανὸς ὁ Παρα-
δάτης», ἐξεδιώχθη ἀπὸ τὸ Διπλωματικὸ Σῶμα. Καὶ μόλις τὴν ἴδια χρονιά ἐτόλ-
μησαν νὰ ἀναδείξουν σὲ ἥρωα τὸν «φωτοσθέστη», ὅπως ἕως τότε ἀπεκαλεῖτο,
Γρηγόριο τὸν Ε', μὲ τὴν ἀνακομιδὴ τῶν ὁσῶν του καὶ τὴν μεταφορὰ τους γιὰ
ταφὴν στὴν Ἑλλάδα. Τόσα χρόνια τὰ ἄφηναν στὴν Ὁδησσό.

Καὶ φτάνουμε στὴν ἐκρηξιν τοῦ 1880, πού, ὅπως τὴν ἐχαράκτηρισεν ὁ Κ.Θ.
Δημαρῆς, σηματοδοτεῖ καὶ τὸν θάνατο τῶν ιδεῶν τοῦ Διαφωτισμοῦ. Ἡ παιδεία
ἀποτελεῖ πλέον ἓνα χαμένο ὄνειρο. Στὴν Ἑλλάδα τῶν 2.500.000 κατοίκων τοῦ
1881 ὑπάρχουν:

Πανεπιστήμιον	1	Σπουδαστές	1995
Γυμνάσια	22	»	3311
Σχολαρχεῖα	78	»	6326
Ἑλληνικὰ Σχολεῖα	87	»	1893
Ναυτικὰ Σχολεῖα	5	»	57
Δημοτικά	1448	»	90532
Ἱεροδιδασκαλεῖα	80	»	3000
Σύνολον Σχολείων	1721	Σπουδαστῶν	107.110

Βλέπουμε δηλαδή, ὅτι τὸ σύνολον τῶν σπουδαστῶν ἀποτελεῖ τὸ 4,5% περίπου
τοῦ πληθυσμοῦ. Ἐνῶ ὅσοι συνεχίζουν καὶ μετὰ τὸ δημοτικὸ τίς σπουδές τους, μετὰ
βίας καλύπτουν τὸ 0,5%. Καί, ὅπως σημειώνει ὁ Π.Σ. Φωτιάδης στὸ ἄρθρο του
γιὰ τὴν «Πρώτην καὶ Μέσην Ἐκπαίδευσιν» στὴν Ἑλλάδα στὸ περιοδικὸ «Παρ-

νασός» τὸ Μάρτιο τοῦ 1879, ἡ παρεχόμενη παιδεία ἦταν ἄθλια. Ἐγγραφε: «...σήμερον ἐξερχόμενοι τῶν σοφῶν γυμνασίων μας οἱ **πλεῖστοι** (ἡ ὑπογράμμισις δική του) οὔτε τοὺς προγόνους συγγραφεῖς ἐννοοῦμεν οὔτ' ὠφέλειάν τινα ἠθικὴν ἐξ αὐτῶν συνεπαγόμεθα οὔτε ἴσως ὀρθογραφίαν γινώσκουμεν, χωρὶς νὰ προσθέσωμεν ὅτι πάντες ἀνεξαιρέτως ἀγνοοῦμεν τὰ στοιχειωδέστατα τῆς βοτανικῆς, τῆς χημείας, τῆς ζωγραφικῆς καὶ τῶν λοιπῶν ἐκείνων γνώσεων, αἵτινες σήμερον θεωροῦνται καὶ εἰσὶ πράγματι τὸ ἀναπόσπαστον ἐφόδιον παντὸς τὰ ἐγκύκλια πεπαιδευμένου ἀνθρώπου». Καὶ ὁ Τιμ. Φιλήμων διαπιστώνει τὸν Ἀπρίλιο τοῦ 1879 στὴ νεκρολογία του γιὰ τὸν Νικ. Δραγοῦμη (περιοδικὸν «Παρνασσός»): «Μακρῶν αἰώνων ὑποδοσίλωσις καὶ διαδίδωσις ὑπὸ τὰ αἰσχιστὰ καὶ τυραννικώτατα τῶν κυδερνητικῶν συστημάτων τῆς Ρώμης, τοῦ Βυζαντίου, τῶν Φράγκων, τῶν Ἑνετῶν καὶ ἐπὶ τέλει τῶν Τούρκων ἐγέννησαν ἕξεις ἀντιθέτους εἰς τὴν εὐτακτον δημιουργίαν ἐθνικῆς τιнос Ἀρχῆς».

Ὁ Παλαμᾶς. Ἐφτάσαμε λοιπὸν στὰ 1880 χωρὶς ἐθνικὴν τινα ἀρχήν. Καὶ ἐνῶ ὁ ρωμαντισμὸς φθίνει, οἱ σπουδᾶσαντες στὴν Εὐρώπῃ φέρνουν τὰ νέα ρεύματα ἀνακατεμένα. Ἡ ἐποχὴ ἀπὸ τὸ 1880 ἕως τὸ 1912 χαρακτηρίζεται ἀπὸ ἓναν ἀδιάκοπο στροβιλισμὸ ἰδεῶν. Καὶ αὐτὴ εἶναι ἡ ἐποχὴ τῆς κύριας παραγωγῆς τοῦ παλαμικοῦ ἔργου (1886-1912). Γιὰ τὸν λόγον αὐτὸν καὶ ἡ ποίησις τοῦ Παλαμᾶ εἶναι μία ἐκπληκτικὴ τοιχογραφία ἰδεῶν, γιατί ὁ ποιητὴς ὑπηρετήσε σχεδὸν ὅλες τὶς ἰδεολογίες ποὺ ἐφάνηκαν στὸ διάστημα αὐτό. Ὁ ἴδιος στοὺς «Τρεῖς Λυρισμοὺς» παραδέχεται ὅτι: «Ἐγὼ τῇ συνείδηση πὼς ἓνας δὲν εἰμὶ. Εἰμὶ ὄχι μὲ τό, ἀλλὰ μὲ τὰ ἐγὼ μου. Γι' αὐτὸ δὲν πολυστέκομαι σὲ τίποτε. Φτάνω ἴσα με τὴν ἀντιπάθεια, ξαφνικά, προσώπων ποὺ συμπαθοῦσα καὶ ἴσα με τὴν ἄρρησιν ἰδεῶν ποὺ διαλαλοῦσα». Γιὰ νὰ συνεχίσῃ πρὸς κάτω: «Μ' ὅλα αὐτὰ τὸ τραγοῦδι μου καθωρισμένο. Τὸ κυδερνοῦν ὠρισμένες ἰδέες καὶ τὸ χαρακτηρίζουν αὐτές. Τὸ γεννοῦν τὰ περιστατικά τῆς ζωῆς». Ὅ,τι ὅμως καὶ νὰ ἔγραψε ὁ Παλαμᾶς, δύο ἦταν οἱ κύριοι ἄξονες τοῦ ἔργου του: Ἡ Μεγάλῃ Ἰδέα καὶ ὁ ἀγῶνας του γιὰ τὴ δημοτικὴ γλῶσσα.

Τὸ γλωσσικὸ δέβαιο δὲν ἦταν νέο πρόβλημα, ὅταν ὁ Παλαμᾶς ἐξέδωσε τὴν πρώτη του συλλογὴ «Τὰ Τραγοῦδια τῆς Πατρίδος μου» στὰ 1886. Αἰῶνες πρὶν ὑπῆρχε. Οὔτε καὶ ἦταν ὁ πρῶτος στὸν καιρὸ του, ποὺ ἔγραψε στὴ δημοτικὴ. Ἀπλᾶ ὁ Παλαμᾶς ἦρθε στὴν Ἀθήνα, ὅταν οἱ πολιτικὲς διαμάχες εἶχαν ὀξυνθεῖ στὸ ἔπακρον καὶ ἡ δημοτικὴ ἀπετέλεσε τὸ ὄπλο τῶν ἀσπῶν ἐναντίον τοῦ φαναριώτικου παλατιανοῦ αὐλόγυρου καὶ τῆς πατριαρχοκρατούμενης Ἐκκλησίας. Δύο ζητήματα, ποὺ εἶχαν πρωτοεμφανιστεῖ ἀμέσως μετὰ τὴν δολοφονία τοῦ Καποδίστρια καὶ ποὺ ἡ μεταπολίτευσις τοῦ 1862 δὲν κατώρθωσε νὰ λύσῃ. Ὁ Μπάμπης Ἀννίνος σ' ἓνα σπουδαῖο του ἄρθρο στὸ πανηγυρικὸ φύλλο τῆς «Ἀκροπόλεως» γιὰ τὰ 25 χρόνια τῆς βασιλείας τοῦ Γεωργίου Α' παρατηρεῖ: «Τὸ πολιτικὸν ἐνεστὼς δὲν ἱκανοποιεῖ πλέον τὴν κοινὴν συνείδησιν». Καὶ πρὸς κάτω ἔγραφε: «Ἐδαρύνθημεν τὸ παρελθόν, πρέπει νὰ ζήσωμεν, νὰ πολιτευθῶμεν, νὰ ἐργασθῶμεν ὑπὸ νέας συνθήκας». Ἐνῶ γιὰ τὴν γλῶσσα ἔγραφε: «ἀνατέλλουσιν νέοι ποιηταὶ μὴ ἀκολουθοῦντες τὴν πεπατημένην ὁδόν, ἀλλὰ χαράττοντες νέαν, ἀποβάλλοντες τὸν φόρτον τῆς προσποίσεως, ἐνστερνιζόμενοι πρὸς διατύπωσιν τῶν

ιδεῶν των νέον ὕφος καὶ νέαν γλῶσσαν προσέτι, τὴν πλήρη γοργότητος καὶ δυνάμειος δημοτικὴν ἢ καθαρεύουσαν, ἀλλ' εἰς πολὺ χαμηλότερον τόνον, διὰ τὰ ὑπάρχει διαστολὴ καὶ κατὰ τοῦτο μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῶν προκατόχων των, οἵτινες μετεχειρίζοντο τὴν αὐστηρὰν καὶ ἄκαμπτον γλῶσσαν τῶν λογίων, τὸ δὲ κοινὸν ἀρέσκεται καὶ ἐπικροτεῖ». Εἶναι φανερὴ λοιπὸν ἡ πολιτικὴ ἀνάγκη τῆς χρήσεως τῆς δημοτικῆς ἢ μᾶς ἀπλῆς καθαρεύουσας. Γιατὶ στὴν οὐσία γλωσσικὸ ζήτημα δὲν ὑπῆρξε, γιατί παρὰλληλα μὲ τὴν ποίησιν ὑπῆρξεν μία ρωμαλέα πεζογραφία σὲ γλῶσσα καθαρεύουσα, ἐνῶ, ὅπως καὶ ὁ Παλαμῆς παραδέχεται, ἡ στὴν ὑπερκαθαρεύουσα μετὰφρασις τῶν «Ἀθλίων» τοῦ Οὐγκῶ ἀπὸ τὸν Ι. Ἰσιδωρίδη Σκυλίτση ἦταν τὸ λαϊκὸ ἀνάγνωσμα ὁλόκληρης τῆς Ἑλλάδος.

Τὸ ἀντίπαλον στρατόπεδον τὸ ὁρίζει σαφῶς ὁ φαναριώτης ποιητὴς Παν. Σοῦτσος στὴ γλωσσικὴ του μελέτη «Ἡ νέα σχολὴ τοῦ γραφομένου λόγου ἢ Ἀνάστασις τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς» στὰ 1853. Μεταξὺ τῶν ἄλλων ἔγραφε: «Καὶ ἡ μὲν γραφομένη ὑπὸ τε τῶν πατριαρχῶν, τῶν ἀρχιερέων κ.τ.λ., διέσωζε πολλὴν φράσιν ἑλληνικὴν καὶ πολλὰς μαλακωτάτας καὶ λειωτάτας λέξεις τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς γλώσσης», γιὰ τὰ ἑξαπολύση τοὺς μύδρους τους: «Ἐξωραῖσατε, ἐξοδελίσσατε, ἀπορρίψατε τὰ γελοῖα κοραϊστικά ἐξαμβλώματα». Ἀλλὰ, ὅπως ἔγραψα καὶ στὴν ἀρχὴν αὐτοῦ τοῦ ἄρθρου, ὁ κοραϊσμός δὲν ἦταν μόνον γλῶσσα. Ὅμως εὐκαιρικοί σύμμαχοι τῶν φαναριωτῶν στὴ γλῶσσα ἔγιναν οἱ ἑλληνίζοντες καθηγητὲς τοῦ πανεπιστημίου μὲ ἡγέτες τοὺς Μιστριώτη, Κόντο καὶ Χατζηδάκι. Αὐτοὶ εἶχαν μετατρέψει τὸ ἀρχαιοελληνικὸ μεγαλεῖο σὲ μία στεῖρα προγονολατρεία – καθρέφτισμα τῆς κενῆς νεοκλασσικῆς ἐκφράσεως στὴν τέχνη, ἰδιαίτερα στὴν ἀρχιτεκτονικὴ.

Ἀλλὰ ὅσο ἀποκρουστικὴ ἦταν ἡ γλῶσσα τῶν λογίων, φαναριωτῶν καὶ μὴ, ἄλλο τόσο ἀδύναμη ἦταν σὰν γλῶσσα ἡ ὑπὸ τοῦ λαοῦ ὁμιλούμενη. Ἡ κομωδία τοῦ Δ. Βυζαντίου «Βαθυλωνία» εἶναι μία θαυμάσια πηγὴ μελέτης. Φτωχὸ λεξιλόγιο, μὲ ἀνὺπαρκτοὺς γραμματικoὺς καὶ συντακτικoὺς κανόνες. Μία γλῶσσα πολὺ λίγη, γιὰ τὰ καλύψει τίς πνευματικὲς καὶ ἐπιστημονικὲς ἀνάγκες τοῦ καιροῦ της. Γιὰ τοῦτο καὶ ὁ Παλαμῆς περιώριζε τὴν δημοτικὴ στὴν ποίησι καὶ ὁ Ψυχάρης στὸν πρόλογο τοῦ «Ταξιδιοῦ» (1888) παρατηροῦσε: «Γράφω τὴν **κοινὴν** (ἡ ὑπογράμμισις δική του) γλῶσσα τοῦ λαοῦ· ὅταν ἡ δημοτικὴ μας δὲν ἔχει μία λέξη ποὺ μᾶς χρειάζεται, παίρνω τὴ λέξη ἀπὸ τὴν ἀρχαία καὶ προσπαθῶ νὰ τὴν ταιριάξω μὲ τὴ γραμματικὴ τοῦ λαοῦ». Τώρα γιὰ ποιά «γραμματικὴ τοῦ λαοῦ» ἔγραφε ὁ Ψυχάρης, λίγο δύσκολο νὰ τὸ καταλάβουμε, γιατί πιὸ κάτω ὁ ἴδιος παραδέχεται τὴν ἀνάγκη νὰ συστηματοποιηθῇ καὶ νὰ γραφῇ μία γραμματικὴ τῆς δημοτικῆς. Ὅσο γιὰ τὸ συντακτικόν: ἀχρείαστο νὰ εἶναι. Πολὺ ἀργότερα θὰ συστηματοποιηθῇ ἡ ἀπλὴ καθαρεύουσα καὶ ἀπὸ αὐτὴν θὰ προέλθῃ ἡ λεγόμενη *λογότεχνικὴ* δημοτικὴ καὶ θὰ δοθῇ διέξοδος στὸ γλωσσικὸ ζήτημα. Καὶ αὐτὸς θὰ εἶναι ὁ θριάμβος τῆς μέσης ὁδοῦ τοῦ Κοραῆ. Καὶ ὁ Διεθνὴς Ἐξουσιασμός θὰ ἀποδοθῇ πλέον σὲ ἕναν ἀποπλουτισμὸν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας, δοθησόμενος ἀπὸ τοὺς συνειδητοὺς ἢ ἀσύνειδους συνοδοιπόρους του. Γιὰ νὰ φτάσουμε στίς ἡμέρες μας στὴν ὁλέρεια καθιέρωσιν τοῦ μονοτονικοῦ συστήματος καὶ στὴ θλιβερὴ πραγματικότητά, ἡ λέξις *ἀρωγή* νὰ εἶναι ἄγνωστη στοὺς ἀπόφοιτους τοῦ Λυκείου. Χωρὶς νὰ χρειάζεται νὰ μιλήσουμε γιὰ τὴν διαρκὴ ὕπνωσιν τῆς Ἀκα-

δημίας.

Ἄλλὰ στὴν ἐποχὴ τῆς ἡ δημοτικὴ ἦταν μία πολιτικὴ θέσις. Ὁ ἴδιος ὁ Ψυχᾶρης πάλι στὸν πρόλογο τοῦ «Ταξιδιοῦ» τὴν ὀρίζει: «Ἐνὰ ἔθνος, γιὰ νὰ γίνη ἔθνος, θέλει δύο πράγματα· νὰ μεγαλώσουνε τὰ σύνορά του καὶ νὰ κάμῃ φιλολογία δική του». (Ἡ ὀρθογραφία εἶναι δική του, καὶ παρατηροῦμε εὐκόλα τὴ «γραμματικὴ τοῦ λαοῦ». Μετὰ τὸ νά η· ἡ ὑπογεγραμμένη τοῦ λαοῦ!). Νὰ λοιπὸν ποῦ ἡ δημοτικὴ εἶναι τὸ ὄργανο τῶν μεγαλοϊδεατῶν, ποὺ πιστεύουν στὴν ἐπέκτασιν τῶν ὁρίων τοῦ ἑλληνικοῦ κρατιδίου μὲ πολέμους. Καὶ ἐμβολιασμένοι ἀπὸ τὸ πνεῦμα τοῦ ἑλληνοχριστιανισμοῦ προσδίδουν σ' ἕνα κράτος μέχρι τὴν «Κόκκινη Μηλιά» καὶ μὲ πρωτεύουσα τὴν Κωνσταντινούπολη. Σὲ ἀντίθεσιν μὲ τοὺς φαναριῶτες καθαρευουσιάνους, ποὺ ὁραματίζονται τὴν ἀναδίωσιν τῆς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας, ὅπου εἶναι δυνατόν οἱ Ρῶμοι (διάβαζε Ρωμαῖοι) ν' ἀνυψοῦν τὴν διοίκησιν. Γιατὶ παρ' ὅλη τὴν εὐμάρειά τους οἱ φαναριῶτες ἐπιθυμοῦσαν τὰ ἀξιώματά τους ποὺ κατεῖχαν στὴν ὀθωμανικὴν αὐτοκρατορία, ἡ δὲ Ἐκκλησία τὴν χαμένη τῆς πατριαρχικῆς δύναμιν. Γιὰ τὸ λόγο αὐτὸν οἱ ὀπαδοὶ αὐτῶν τῶν θέσεων ὑπεστήριζαν τὴν ὁμοδοξίαν μωαμεθανῶν καὶ χριστιανῶν. Καὶ ἐδῶ ποῦ τὰ λέμε δὲν εἶχαν ἄδικο: καὶ οἱ δύο θρησκείες κατὰγονται ἀπὸ κοινὴν (ἰουδαϊκὴν) μήτρα. Ἄκρως διαφωτιστικὸν εἶναι γιὰ τίς θέσεις αὐτὲς τὸ ἄρθρο τοῦ πρωτοπρεσβυτέρου Γεωργίου Μεταλληνοῦ στὸ τεῦχος Νοεμβρίου – Δεκεμβρίου 1993 τοῦ περιοδικοῦ «Τότε», ἐνῶ παρόμοιο ἄρθρο ὑπάρχει στὴν ἐφημερίδα «Σιών» (γιὰ τὴν ὁμοδοξίαν μωαμεθανῶν καὶ χριστιανῶν) τοῦ 1881. Μόνον ποῦ τότε ὁ ἐκδότης τῆς Διονύσιος Λάτας, ἀρχιμανδρῆτης, ἀναφέρεται ρητῶς καὶ στὴν ἰουδαϊκὴν μήτρα.

Ὅμως τότε οἱ μεγαλοϊδεάτες συνεπαρμένοι ἀπὸ τὴν παραχώρησιν τῆς Θεσσαλίας ὀνειρεῦνταν σφαγὲς Τούρκων καὶ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν ἄλλων ἑλληνικῶν περιοχῶν. Γρήγορα ὁ μεγαλοϊδεάτης Παλαμᾶς ἐγκαταλείπει τὴν καθαρευουσιάνικη ποίησι καὶ ἐκδίδει στὴ δημοτικὴ τὴν πρώτη του συλλογὴ «Τὰ τραγούδια τῆς Πατρίδος μου», ὅπου ὑμνεῖ τοὺς τουρκοφάγους ἥρωες τοῦ '21 καὶ μάλιστα τὸ τελευταῖο μέρος, «Τὰ πολεμικὰ τραγούδια», μᾶς προετοιμάζουν γιὰ τὸν ἐπερχόμενον πόλεμο τοῦ 1897. Καὶ ὅσον ἀνεβαίνει ὁ πολεμικὸς πυρετός, μεγαλώνουν οἱ δημοσιεύσεις τῶν ἡρωϊκῶν δημοτικῶν τραγουδιῶν. Γιὰ νὰ φτάσουμε στὰ 1892, ὅταν ἡ δημοτικὴ ἀναγνωρίζεται ἐπίσημα μὲ τὴν βράβευσιν τοῦ ποιήματος «Ὁ Ὕμνος τῆς Ἀθηνᾶς» τοῦ Παλαμᾶ στὸν Φιλαδέλφειον ποιητικὸ διαγωνισμό. Εἶναι τὸ πρῶτο ποίημα γραμμένο στὴ δημοτικὴ, ποὺ βραβεύεται σὲ ποιητικὸ διαγωνισμό τοῦ 19ου αἰῶνα. Ἄλλὰ «Ὁ Ὕμνος τῆς Ἀθηνᾶς» καὶ οἱ συλλογές «Τὰ Μάτια τῆς ψυχῆς μου» (1892), «Ἰαμβοὶ καὶ Ἀνάπαιστοι», ποὺ ἀκολουθοῦν στὰ 1897 λίγο πρὶν τὸν ἄτυχο πόλεμο, δὲν σηματοδοτοῦν κάποια βαθύτερη στροφὴ πρὸς τὴν ἀρχαία σκέψιν. Ἀνάγκη ἦταν γιὰ τὴν ὑλοποίησιν τῆς Μεγάλης Ἰδέας νὰ ἀναμνησθοῦν οἱ σύγχρονοί του τὰ ἀρχαῖα ἥρωικὰ κατορθώματα, καὶ νὰ ὀρισθοῦν τὰ χωρικὰ ὄρια τοῦ νέου ἑλληνισμοῦ. Χαρακτηριστικοὶ τῶν θέσεων τοῦ Παλαμᾶ εἶναι καὶ οἱ ἀκόλουθοι τέσσερις στίχοι:

Θὰ τὰ κρατῶ τὰ ὅπλ' αὐτὰ καὶ δὲ θὰ τὰ ντροπιάσω,
καὶ μόνος καὶ μὲ συντροφιά κ' ἐδῶ κι ὅπου κι ἂν λάχω
θὰ πολεμήσω ἀκούραστα κι ἀφρόντιστα θὰ πέσω

καὶ τὴν πατρίδα μιὰ φορὰ μεγάλη θὰ τὴν κάμω.

(Ὁ ὄρκος τῶν Ἀθηναίων ἐφήδων ἀπὸ τὸν Ὑμνο τῆς Ἀθηνᾶς).

Καὶ ὅπως γράφει γιὰ τοὺς «Ίαμβους καὶ Ἀνάπαιστους» ὁ Αἰμίλιος Χουρμούζιος στὸν πρῶτο τόμο τοῦ ἔργου του «Ὁ Παλαμᾶς καὶ ἡ ἐποχή του» χρησιμοποιοῦντας τὰ λόγια τοῦ ποιητῆ, ἡ φαντασία του ἦταν ζωηρὰ γυρισμένη πρὸς τὸν ἀρχαιοῦστο λυρισμὸ τῶν «Ὡδῶν» τοῦ Κάλβου καὶ τὸν τραβοῦσε τὸ ἐκφραστικὸ μέσα στὸ στίχο του ζειγάρωμα τοῦ ἱαμβου καὶ τοῦ ἀνάπαιστου. Γιὰ νὰ ἐπισημάνῃ πιὸ κάτω, ὅτι: «Μέσα στὰ τραγούδια τοῦτα προβάλλει ἡ συμβολικὴ μορφή τοῦ Διγενῆ Ἀκρίτα νὰ σαρκώνει τὴν ἀκατάλυτὴ ἐνότητα τῆς ἐλληνικῆς φυλῆς».

Ἀλλὰ ἡ ταπεινωτικὴ ἥττα τοῦ 1897 τοὺς ἀνατρέπει τὰ σχέδια. Ὁ ἀμφίβολος μετέπειτα Μακεδονικὸς Ἀγῶνας ἀπογοητεύει τὸν Παλαμᾶ. Ἡ ἐνδοξὴ ἱστορία τῆς φυλῆς τώρα προβάλλει στὴν ποίησίν του σὰν ἓνας ἀνεμος, ποὺ θὰ σαρώσῃ τὰ πάντα καὶ θὰ δημιουργήσῃ νέα πολιτεία. Στὸ «Δωδεκάλογο τοῦ Γύφτου» (1907) αὐτὸ προσμένει: τὸν ἐρχομὸ τοῦ καινούργιου Μεσσία, ποὺ θὰ ὀγῇ μέσα ἀπὸ τὸ χαλασμό. Ἡ ἐπανάστασις τοῦ 1909 καὶ ἡ ἐμφάνισις τοῦ Ἑλ. Βενιζέλου φαίνεται πρὸς στιγμὴν νὰ τὸν δικαιώνουν. Καὶ μὲ τοὺς ἐπερχόμενους Βαλκανικοὺς Πολέμους ἡ Μεγάλῃ Ἰδέα δυναμώνει μέσα του. Στὴ «Φλογέρα τοῦ Βασιλιᾶ» (1910) ὀνειρεύεται σκληροὺς Βουλγαροκτόνους. Σωστὰ παρατηρεῖ ἡ Ρούλα Ἀλαδέρα σὲ ἄρθρο τῆς στὸ τεῦχος ἀφιέρωμα στὸν Παλαμᾶ τοῦ περιοδικοῦ «Ἡ Λέξη» ὅτι: «Τὰ τύμπανα ποὺ θὰ παρασύρουν τὴ φλογέρα, ξεκινοῦν μὲ τὴ συμφορὰ τοῦ 1897». Ὁ μεγαλοϊδεατισμὸς τοῦ Παλαμᾶ ἔχει πάρει ἐκδίκησιν γιὰ τὴν μεγάλη ἥττα. Ἀπὸ ἐκεῖ καὶ πέρα ὁ νόμος τῆς ποιήσεώς του θὰ πέσῃ. Οἱ νικηφόροι Βαλκανικοὶ Πόλεμοι καὶ ὁ Πρῶτος Παγκόσμιος Πόλεμος, ποὺ ἀκολούθησε, ἔχουν διακαιώσῃ, ἔτσι τουλάχιστον πίστευε, τὰ ὁράματά του. Τὰ μόνα ποὺ θὰ μείνουν διάσπαρτα εἶναι τὰ διάφορα πιστεύω του καὶ πισωγυρίσματά του, ἰδιαίτερα στὴ θρησκεία. Ἡ ἀλήθεια εἶναι, ὅτι ἡ ὑπάρχουσα θρησκεία δὲν τὸν ἱκανοποιοῦσε. Γιὰ τοῦτο καὶ στοὺς «Ίαμβους καὶ Ἀνάπαιστους» κραυγάζει:

«Ἀδέλφια μου, νὰ πλάσουμε

νέα θρησκείαν, ἐλάτε!»

Πιστεύω, πὼς τὸν Παλαμᾶ τὸν ἐνοχλοῦσε περισσότερο ἡ Ἐκκλησία καὶ ἡ θέσις τῆς. Ἄλλωστε καὶ ὁ Παλαμᾶς, ὅπως καὶ οἱ περισσότεροι Ἕλληνες τότε καὶ σήμερα, περισσότερο παγανιστικὰ παρὰ κατὰ τὸ δόγμα πιστεύουν. Γιὰ τοῦτο καὶ αὐτὸ ποὺ ἔγραψε ὁ Δημ. Σ. Μπαλᾶνος στὸ τεῦχος ἀφιέρωμα τῆς «Νέας Ἑστίας» ἔχει μία γενικώτερη ἀλήθεια. Ἐγραψε: «Ὁ Παλαμᾶς ὅμως ἀκολουθῶν τὰς ἀρχὰς τοῦ συγκριτισμοῦ, παραλληλίζει τὸν Σωτῆρα πρὸς μυθολογικά πρόσωπα, θέτῃ τὸν Χριστιανισμὸν εἰς ἴσην ἢ καὶ ἥσσονα μοῖραν πρὸς τὰς ἐθνικὰς θρησκείας καὶ ἀπαρνοῦμενος τὴν δογματικὴν διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησίας, ἀπεμακρύνθη θεμελιωδῶν ἀρχῶν αὐτῆς καὶ μόνον ὡς ἀπλὴ φρασεολογία δύναται νὰ θεωρηθῇ ὅταν λέγῃ “τὴν ὀρθοδοξίαν μου δὲν ἀνταλλάσσω μὲ ὅλα τοῦ κόσμου τὰ θρησκείματα”». Ὁ πατριαρχικὸς θρόνος ποτὲ δὲν δέχτηκε τίποτε τὸ ἐλληνικὸ οὔτε σὰν ἐλληνοχριστιανικὸ, ἐκτὸς ἂν τὸ ἐλληνικὸ σταματοῦσε στὸ μὴ ἐλληνικὸ Βυζάντιο, οὔτε σὰν Μεγάλῃ Ἰδέα.

Καὶ ἡ Μεγάλῃ Ἰδέα ἐτάφηκε ὀριστικὰ μὲ τὴν Μικρασιατικὴ Καταστροφὴ τὸ

1922. Κι ἀπὸ ἐκεῖ καὶ πέρα σιωπαίνει καὶ ἡ μουσα τοῦ Παλαμᾶ. Οἱ καινούργιοι ποιητὲς καὶ ἡ ἀνοικτὴ πλέον ἀμφισβήτησις τῆς ποιήσεώς του θὰ τὸν ἀναγκάσουν νὰ ἀπομονωθῇ στὸ σπῆτι τῆς ὁδοῦ Περιάνδρου, γιὰ νὰ ἀνασκαλίξῃ τὰ παλιὰ χαρτιά του. Ἀπελάμβανε πλέον τὴν δόξα τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ καὶ τὴν σύνταξιν τοῦ γραμματέως τοῦ πανεπιστημίου. Τὸ ἄλλοτε φιλολογικὸ σαλόνι του λίγοι τὸ ἐπισκέπτονται καὶ ἐλάχιστοι μετὰ τὴν ἀρρώστια του. Ὅμως τὸ πέρασμά του ἐστάθηκε σαρωτικὸ γιὰ τὴ νέα ἑλληνικὴ λογοτεχνία. Ἐπνίξε στὸν καιρὸ του κάθε ἄλλη ποιητικὴ φωνὴ καὶ τὸν πεζὸ λόγον. Τὸν ἐσήκωσαν σημαία οἱ μεγαλοῖδεά του καὶ ἐκτύπησαν τίς ἰδέες τοῦ Διαφωτισμοῦ στενεύοντας τὰ παγκόσμια ὄρια τῆς ἑλληνικῆς σκέψεως στὰ ὄρια ἐνὸς περιορισμένου κρατιδίου. Ὅχι, εὐθαρσῶς πρέπει νὰ λεχθῇ: ὁ Παλαμᾶς δὲν εἶναι ἐθνικὸς ποιητὴς· εἶναι ἐθνικιστὴς ποιητὴς. Δὲν περιέκλεισε στὴν ποίησιν τὴν ἐθνικὴν ἰδέαν, ὅπως ὁ Κάλβος καὶ ὁ Σολωμός. Γιὰ αὐτὸ καὶ ὅταν κατεποντίσθῃ τὸ ἐθνικὸν ὄραμα, ὁ Παλαμᾶς ἔπεσεν ἀπὸ τὸν θρόνον ποῦ τοῦ εἶχαν στήσῃ. Μόνον ποῦ ὁ Διεθνὴς Ἐξουσιασμός ἀπέτυχε καὶ σὲ αὐτὸ τὸ μέτωπο, ποῦ ἠυνόησε, ἐναντίον τοῦ ἑλληνισμοῦ. Ὁ Διαφωτισμὸς ἐπέδρασε καθοριστικὰ στὴν διαμόρφωσιν τῆς νέας ἑλληνικῆς γλώσσας, ὅπως πρὶν ἐπάνω ἔδειξα· οἱ ἰδέες του ἐπέρασαν, μ' ὅποιον τρόπο, στὸ ἔργο τοῦ Ἰωάννα Δραγούμη καὶ τοῦ Περικλῆ Γιαννόπουλου καὶ ἀπασχόλησε καὶ ἀπασχολεῖ ἀκόμη λιγώτερο ἐπώνυμους ἐργάτες τοῦ πνεύματος. Γιὰ νὰ λάμψῃ ἐκ νέου στὴν ποίησιν τοῦ Ὀδυσσεά Ἐλύτη, ποῦ τὸν θεωρῶ μετὰ τὸν Κάλβον καὶ τὸ Σολωμὸν τὸν τρίτον ἐθνικὸν ποιητὴ τοῦ νέου ἑλληνισμοῦ. Ὅσο γιὰ τὴν ἑλληνικὴ σκέψιν, αὐτὴ προοδεύει μαζὶ μὲ τὴν ἐπιστὴν σὲ παγκόσμιον ἐπίπεδο ἐπαληθεύοντας τὴν ρῆσιν τοῦ Ἰσοκράτη, ὅτι Ἕλληνες εἶναι ὅσοι μετέχουν τῆς κοινῆς παιδείας. Καὶ ὁ Διεθνὴς Ἐξουσιασμός ἀκούει πλέον καθαρὰ τὰ κρωξίματα τῶν κοράκων, ποῦ ἀναγγέλλουν τὸν θάνατόν του.

Τέλος πιστεύω, ὅτι ὅσα σήμερα συμβαίνουν στὸ Ρωμαῖκο Κρατίδιο, ὅπου ζοῦμε, ἔχουν τίς ρίζες τους στὰ χρόνια τοῦ 19ου αἰῶνα, ἴσως καὶ μέχρι τὸ 1912, καὶ ἐλπίζω ὅτι τὴν σχέσιν αὐτὴ θὰ τὴν φωτίσω μὲ σειρὰ ἀρθρῶν μου στὸ μέλλον.

Σ. Γ. Γ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΣ

Ἑθνικὴ διεγέρτις

Μέσ' στήν ἀμηχανία τῆς στιγμῆς
ἀνέθηκε τὸ ἔκκρημ' ἀπ' τοὺς δρόγχους:
«ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, ρέ...»
— ἦτάνε ἡ στιγμὴ ποῦ ἔχε νικήσει.

Ἐψαξε κάτι (λόγον, χάδι, μι' ἀγκαλιά ἐπὶ τέλους
— μάταια δέδαια: ἡ ἐθνικὴ ἀνετοιμότης)
κ' ἔφυγε δίχως νὰ μᾶς φτύσει.
Δίχως;

ΜΑΡΙΟΣ ΜΑΜΑΝΕΑΣ

Ἑλληνικὲς ἐπιδράσεις στὸ Ἰσλάμ

Πέρα ἀπὸ τὶς ὅψεις θρησκευτικῆς ἀνελευθερίας καὶ σκοταδισμού, ποὺ ἐκδηλώνονται κυρίως στὴν καθημερινή ζωὴ τῶν Μουσουλμάνων, ὑπάρχουν θεμελιώδη στοιχεῖα στὴ δομὴ καὶ τὴ θεολογία τοῦ Ἰσλάμ, ποὺ φανερώνουν τὴν ἀμιγῶς ἑλληνικὴ προέλευσή τους. Χάριν εὐκολίας κρίνεται προτιμότερη ἡ παρουσίαση τῶν στοιχείων αὐτῶν κατὰ χρονολογικὴ κλίμακα.

Κατὰ τὴν προϊσλαμικὴ περίοδο στὸν Ἀραβικὸ χῶρο κυριαρχοῦσε ἡ λατρεία διαφόρων θεοτήτων μὲ ἑκδηλῆ ἑλληνικὴ προέλευση, προερχομένων ἀπὸ τὴ θρησκεία τῶν Ἑτεοκρητῶν ἐποίκων τῆς Παλαιστίνης, οἱ ὁποῖοι εἶχαν σταδιακὰ ἐξαπλωθεῖ πρὸς τὸ νότο καὶ τὴν ἀνατολή. Χαρακτηριστικὰ ἀναφέρουμε τὰ ὀνόματα δύο σπουδαίων θεοτήτων, ἥτοι τῆς Ἀλ Οὐζά (= Ἀφροδίτη) καὶ τοῦ Ὁροτάλτ (= Διόνυσος) (βλ. σχετικὰ εἰς Ἡρόδοτου *Ἱστορία*, Γ'). Ὑπάρχουν ἐπίσης καὶ ἄλλοι κατώτεροι θεοί, διαιρούμενοι σὲ ομάδες καὶ τιμώμενοι ἀναλόγως μὲ τὶς ὑπηρεσίες ποὺ παρέσχον κατὰ τὴν παράδοση στοὺς ἀνθρώπους.

Ἐντούτοις ἡ ἰδέα τοῦ ἑνὸς Ὑψίστου Θεοῦ δὲν ἦταν ἄγνωστη στοὺς Ἀραβες, καὶ αὐτὸ χάρις σὲ τὶς πανάρχαιες ἑλληνικὲς ἐπιδράσεις. Ἀλλωστε, ἐὰν ἔλειπε ἡ μονοθεϊστικὴ ἀντίληψη, ὁ Μωάμεθ θὰ δυσκολευόταν ἢ θ' ἀδυνατοῦσε πλήρως νὰ διατυπώσῃ τὸ κήρυγμά του κατὰ τὴν πρωτοϊσλαμικὴ ἐποχὴ, ἐφόσον οἱ ἀκροατές του δὲ θὰ ἐγνώριζαν τὴν ὑπαρξὴ ἑνὸς πνεύματος κειμένου ὑπεράνω τῶν λοιπῶν θεοτήτων. Ἐπιπρόσθετα ἡ ἐδαφικὴ γειτνίαση τοῦ ἀραβικοῦ κόσμου μὲ τὴν Αἴγυπτο καὶ οἱ ἐμπορικὲς σχέσεις μεταξὺ τῶν δύο λαῶν καθιστοῦν ἄκρως πιθανὴ τὴν ὑπὸ τῶν Ἀράβων παραλαβὴ στοιχείων μονοθεϊσμοῦ ἀπὸ τὰ συγγράμματα τοῦ «*Ερμού τοῦ Τρισμεγίστου*» (βλ. σχετ. Walter Scott: «*Τὰ ἐρμητικὰ συγγράμματα*»). Πολλοὶ χαρακτηρισμοὶ καὶ ιδιότητες τοῦ Θεοῦ στὸ *Κοράνιο* συμπίπτουν μὲ ἀνάλογες ἐκφράσεις στὰ ὡς ἄνω κείμενα παρὰ τὶς σοβαρὲς διαφορὲς στὴ διδασκαλία τους.

Ὁ θεὸς τῶν Μουσουλμάνων καλεῖται Ἀλλάχ. Τὸ πρῶτο συνθετικὸ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, προϊόντος τοῦ χρόνου, μετεβλήθη σὲ Αλ- ἀπὸ Ελ- ποὺ ἀρχικὰ ἦταν. Τὸ Ελ- ἔχει ἀσφαλῶς ἑλληνικὴ προέλευση (καὶ ὡς θέμα τῶν ὀνομάτων «*Ἐλ-λην*», «*Ἐλ-λάς*»). Ἀποδίδεται ἐλεύθερα ὡς «Ὁ Ἕνας», «Ὁ Μοναδικός», «Ὁ Φωτοδότης». Ἀργότερα τὸ παρέλαβαν οἱ λεγόμενοι «Σημίτες» καὶ τὸ μετέτρεψαν σὲ «*Ελωῖ*», «*Ἡλί*» ἢ «*Ελωχεῖμ*» (μὲ τὴν προσθήκη τοῦ μορίου «*χᾶ*», ποὺ ἀναφέρεται στὸ Θεό). Κατὰ τὴν ἐπικρατέστερη γνώμη τὸ «*Ἀλλάχ*» προέρχεται ἀπευθείας ἀπὸ τὸ «*Ελωχεῖμ*», παρὰ τὶς ἐνστάσεις κατὰ τὶς ὁποῖες ὁ Ἀλλάχ εἶναι ὁ Ἀλλιλάτ ἢ Διόνυσος, ὅπως παραδίδει ὁ Ἡρόδοτος (Ν. Μοσχόπουλος). Πάντως καὶ σὲ τὶς δύο περιπτώσεις ἡ ἑλληνικὴ προέλευση τοῦ Ἀλλάχ – Ἐλλάχ δὲν προσβάλλεται.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴ θεολογία τοῦ Ἰσλάμ, ἔχει διατυπωθεῖ ἡ κατὰ μεγάλο ποσοστὸ ὀρθὴ ἄποψη, ὅτι ἡ θρησκεία αὐτὴ εἶναι συνέχεια τοῦ Ἀρειανισμοῦ. Θυμίζουμε, ὅτι ὁ τελευταῖος ἀποτελοῦσε χριστιανικὴ αἵρεση μὲ θεολογικὴ σκέψη βασιμισμένη σὲ καθαρὰ ἑλληνικὰ φιλοσοφικὰ δεδομένα καὶ ἐλάχιστα ἀνατολικά στοιχεῖα. Ἦταν ἡ πρώτη σοβαρὴ ἀμφισβήτηση τῆς περὶ Χριστοῦ διδασκαλίας μὲ ἀφετηρίαν τὴν Ἀλεξάνδρεια τῆς Αἰγύπτου καὶ ἐπικέντρο τὴ Φιλοσοφικὴ Σχολὴ τῆς πόλεως αὐτῆς.

Πράγματι τὸ Ἰσλάμ ἀκολουθεῖ σχεδὸν πιστὰ τὴ διδασκαλίᾳ τοῦ Ἀρείου, ἀρνούμενο τὴν πατρότητα τοῦ Θεοῦ καὶ θεωρώντας τὸν Ἰησοῦ ὄχι ὡς «Υἱὸ καὶ Λόγο τοῦ Θεοῦ», ἀλλ' ὡς «μύστη» καὶ «προφήτη» μὲ ἀπλὴ ἀνθρώπινη φύση. Ἐπιπλέον ὑπάρχουν πηγές, ποὺ παραδίδουν ὅτι ὁ Μωάμεθ σχετιζόταν μὲ ἀρειανὸ μοναχό: «Ὁ γάρ τοι ψευδοπροφήτης (ἐνν. Μωάμεθ) αὐτῶν, Ἀρειανοῦ ἀκροατῆς ἄτε γεγονώς, τοῦτο αὐτοῖς τὸ ἄθεον καὶ δυσσεβὲς παρέδωκε δόγμα...» (Θεοδώρου Ἀβουκαρά, «Κατὰ αἰρέσεων Ἰουδαίων καὶ Σαρακηνῶν», «Patrologia Graeca», 97, 1560 Α).

Κατὰ τὴν περίοδο τῶν Ἀββασιδῶν (10ος αἰὼν) ἡ θεολογικὴ ἀνάπτυξη τοῦ Ἰσλάμ φθάνει στὸ ἀποκορύφωμά της. Σ' αὐτὸ συντελεῖ καταλυτικὰ ἡ οἰκιοποίηση τῆς ἑλληνικῆς διανοήσεως. Χαρακτηριστικὸ εἶναι, ὅτι ὁ ἑλληνικὸς ὄρος «φιλοσοφία» περιῆλθε στὴν ἀραβικὴ γλῶσσα ὡς «*φαλσαφά*», οἱ δὲ φιλόσοφοι ὀνομάζονταν «*φαλασίφα*». Πρωτοπόρος στὸ συνδυασμὸ ἑλληνικῆς σκέψεως καὶ θρησκευτικῆς πίστεως ἀνεδείχθη ἡ ομάδα τῶν Μουταζίλα, φιλελευθέρων θεολόγων, τῶν ὁποίων οἱ πνευματικὲς δραστηριότητες ἔτυχαν καὶ κρατικῆς στηρίξεως. Τὸ βασικὸ πρόβλημα ποὺ τοὺς ἀπασχόλησε ἦταν ἡ ἐλευθερία τῆς βουλήσεως σὲ συνάρτηση μὲ τὸν προορισμὸ τοῦ ἀνθρώπου (βλ. σχετ. Montgomery Watt, «*Islamic Philosophy*» 1964).

Τὴν ἴδια ἐποχὴ ἡ ἑλληνικὴ σκέψη ἀπλώθηκε καὶ μέσω ἄλλων ἐπιστημῶν. Ἡ ἑλληνικὴ ἀστρονομία, τὰ μαθηματικὰ καὶ ἰδίως ἡ ἱατρικὴ μὲ τὴ συνδρομὴ Ἑλλήνων ἱατρῶν ἐγιναν κτῆμα τοῦ ἀραβικοῦ καὶ περσικοῦ κόσμου. Οἱ μεταφράσεις ἑλληνικῶν ἔργων στὸ μεταξὺ ὅλο καὶ πλήθαιναν. Καίριος ὑπῆρξε στὴν Περσία ἰδίως ὁ ρόλος τοῦ Θαμπὶ Ἰμπν Κούρρα, μεγάλου διδασκάλου ἑλληνικῆς ἀστρονομίας καὶ φιλοσοφίας στὴ σχολὴ τῆς Σαμπὶ Ἀν. Ὁ Ἀριστοτέλης («Ἀριστουτάλις») θεωρεῖται μέχρι σήμερα ὡς ὁ κατ' ἐξοχὴν σοφὸς (Ἀλ Χακίμ) καὶ ὁ «πρῶτος διδάσκαλος», μέχρι σημείου νὰ ἔχει δημιουργηθεῖ ἐπ' ὀνοματί του αὐτοτελὲς «σχολή» στοὺς κόλπους τοῦ Ἰσλάμ («Ἀριστοτελικοὶ τοῦ Ἰσλάμ»). Ἡ ἐξάπλωση τοῦ Ἰσλαμισμοῦ στὸ εὐρωπαϊκὸ ἔδαφος (Ἰσπανία) εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα τὴν προσοικείωση τοῦ ἀριστοτελικοῦ ἐνισμοῦ καὶ ἀπὸ τὴ Δυτικὴ Ἐκκλησία μὲ εὐλογες συνέπειες στὴ δομὴ της. Ἰδιαιτέρως ἐπέδρασαν στὴν εὐρωπαϊκὴ Δύση ὁ Ἰμπν Μπαζζά (Avempace) καὶ ὁ Ἰμπν Ροῦσοντ (1126-1198), γνωστὸς ὡς Ἀβερρόης.

Συμβατικὰ ἡ ἑλληνικὴ φιλοσοφικὴ ἐπίδραση στὸ Ἰσλάμ διαιρεῖται σὲ δύο «κύματα»: α) 750-950 μ.Χ. καὶ β) 950-1250 μ.Χ. Καὶ στὰ δύο ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Ἀριστοτελισμὸ καὶ ὁ Νεοπλατωνισμὸς ὑπῆρξε ὁ ἕτερος πόλος διατριβῆς τοῦ μουσουλμανικοῦ στοχασμοῦ. Κορυφαῖοι διανοούμενοι ὑπῆρξαν ὁ Ἀλ Κιουντί (800-870 μ.Χ.) καὶ ὁ Ἀλ Φαραμπὶ (870-950), ὁ ὁποῖος συνδυάζει καὶ τὰ δύο ὡς ἄνω φιλοσοφικὰ ρεύματα. Ἐπίσης σπουδαῖος ἦταν καὶ ὁ Πέρσης ἱατροφιλόσοφος Ἀλ Ραζὶ (Μουχάμεντ Ἰμπν Ζακάρια 850-923), τοῦ ὁποίου ἡ φιλοσοφία εἶναι μᾶλλον πλατωνικὴ ἢ νεοπυθαγόρειος (βλ. σχετ. Ἀν. Γιαννουλάτου, «Ἰσλάμ», σ. 169).

Ἡ κίνηση τῶν Μουταζίλα εἶχε ἀποτελέσει τὸ ἐναυσμα γιὰ εὐρύτερη ἐνασχόληση μὲ τὴ φιλοσοφία ἀκόμη καὶ ἀπὸ τοὺς «ὀρθοδόξους» μουσουλμάνους (σουννίτες). Ὁ κυριώτερος ἀπὸ τοὺς τελευταίους, ὁ Ἀλ Ἀσαρί, εἰσήγαγε τὸν ὀρθὸ λόγον στὴν ἰσλαμικὴ σκέψη. Συνειδητὰ ὥστόσο προσπαθοῦσε νὰ ὑπερκεράσει τὸ ἑλληνικὸ φιλοσοφικὸ ρεῦμα, ἀντιδρώντας στοὺς Μουταζίλα. Τὸν ἴδιο σκοπὸ εἶχε κατὰ

τὸν 11ο αἰῶνα καὶ ὁ "Αλ Γκαζάλι. Τὴν ἐποχὴ ἐκείνη ἡ ἑλληνικὴ φιλοσοφία σάρω-
νε κυριολεκτικὰ τὸν πνευματικὸ κόσμον τῆς Ἀραβίας μὲ κύριους ἐκπροσώπους τὸν
παραπάνω ἀναφερθέντα "Αλ Φαραμπὶ καὶ τὸν Ἀδικέννα ("Ιμπν Σινά). Ὁ ἴδιος ὁ
"Αλ Γκαζάλι μὲ τὴν χρῆση τοῦ Νεοπλατωνισμοῦ κατέστη ὁ πνευματικὸς ἀντίπαλος
τῶν «αἰρετικῶν» φιλοσόφων (ἐλληνιζόντων), προβάλλοντας τὴν ἰσλαμικὴ ὀρθο-
δοξία ἐναντι τῶν τελευταίων, ποὺ εἶχαν υἱοθετήσῃ ἀντι-βιβλικὴς καὶ ἀντι-κορα-
νικὴς θέσεις, μὴ ὑποκύπτοντες σὲ δογματισμούς.

Μετὰ τὸ 1250 μ.Χ. ἡ μουσουλμανικὴ κοινότητα ἄρχισε θαυμασιὰ νὰ χάνει τὸ
ἐνδιαφέρον της γιὰ τὴ φιλοσοφικὴ σκέψη καὶ ἐπιδόθηκε σὲ τυπολατρεία καὶ μυ-
στικιστικὴς ἀναζητήσεις. Ἐκτοτε ἡ θεολογικὴ σκέψη καὶ ἐνασχόληση παραμερί-
στηκε, ἐνῶ δόθηκε ἔμφαση σὲ θέματα πρακτικοῦ χαρακτήρα. Ὅμως ὁ ἑλληνικὸς
λόγος, ποὺ συνετέλεσε στὴ στήριξη τοῦ «Οἴκου τοῦ Ἰσλάμ», ἐξακολουθεῖ ν' ἀπο-
λαμβάνει μεγάλου σεβασμοῦ, τὴ στιγμὴ ποὺ κάποιον ἄλλον ἐδῶ στὴν κοιτίδα του
τὸν ἐξοβελίζουν εἰς τὸ «πῦρ τὸ ἐξώτερον»...

Ο 12ος ΤΟΜΟΣ ΤΟΥ «ΔΑΥΛΟΥ»

Ὁ 12ος τόμος τοῦ «Δαυλοῦ» (τεύχη 133-144, Ἰανουάριος-Δεκέμβριος 1993) ὁλο-
κληρώθηκε καὶ βιβλιοθετημένος καλλιτεχνικὰ (μαυρόδετος μὲ χρυσοτυπία) διατί-
θεται μόνο στὰ Γραφεῖα τοῦ Περιοδικοῦ. Περιέχει:

- Τὴ συνέχεια τῶν ριζοσπαστικῶν, σὲ παγκόσμιον ἐπίπεδο, ἐρευνῶν γιὰ τὴ γένε-
ση τῆς γλώσσας καὶ τῆς γραφῆς κατὰ τὴν αὐγὴ τοῦ Πολιτισμοῦ.
- Τὴν σὲ παγκόσμια κλίμακα καὶ ἀποκλειστικότητα ἐρευνα ἀποκρυπτογραφῆ-
σεως τῶν Γραμμικῶν Γραφῶν καὶ τῶν εὐρωπαϊκῶν παραλλαγῶν τους.
- Τὴ σύγκριση τῆς Ἑλληνικῆς μὲ τις ἄλλες εὐρωπαϊκὲς γλώσσες καὶ τις ἀποδεί-
ξεις γιὰ τὴν τεράστια γονιμοποιὸ ἐπίδραση ποὺ ἄσκησε πάνω σ' αὐτές.
- Τὰ ἀνακαλυπτόμενα στοιχεῖα γιὰ τὴν ἐξάπλωση τῶν Ἑλλήνων σ' ὅλη τὴν Ὑδρό-
γειο κατὰ τὴν προϊστορικὴ περίοδο.
- Πληθώρα σχολίων, ἀναλύσεων, μελετῶν καὶ πληροφοριῶν γιὰ τὴν πνευματικὴ
καὶ πολιτικὴ κατάσταση τοῦ καιροῦ μας καὶ τὴν κοσμοϊστορικὴ καμπὴ ποὺ δια-
νύει ἡ ἀνθρωπότητα. Στὸν τομέα αὐτὸν ἡ ἀνατομία τῆς ἐποχῆς μας καὶ οἱ προβλέ-
ψεις ποὺ ἐπεχείρησε κατὰ τὰ τελευταῖα 12 χρόνια ὁ «Δ» ἐπαληθεύθηκαν πλήρως.

— Μὴν γεμίζετε τις βιβλιοθηκὲς σας μὲ ἄχρηστο τυπωμένο χαρ-
τί. Βάλτε στὰ ράφια τους τοὺς 12 ἐτήσιους τόμους τοῦ «Δαυλοῦ»
ἐξασφαλίζοντας ἓνα κρίσιμο δοῦγμα, γιὰ νὰ ἐρμηνεύετε, σεῖς
καὶ οἱ ἀπόγονοί σας, καίρια καὶ χωρὶς ψευδαισθήσεις καὶ αὐτα-
πάτες τὰ συμβάντα – παρελθόντα, παρόντα ἀλλὰ καὶ μέλλοντα.

ΤΙΜΗ ΤΟΜΟΥ (ΣΕΛΙΔΕΣ 720-860): ΔΡΧ. 10.000

• Οἱ ἐτήσιοι τόμοι τοῦ «Δ» ἀποστέλλονται καὶ ταχυδρομικῶς κατόπιν τηλεφωνήματος στὰ τηλ.:
3223957 ἢ 9841655.

ΧΡ. ΧΑΡΑΛΑΜΠΑΚΗΣ -
Πανεπιστήμιο Κρήτης

1. Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΩΝ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΑ ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ
ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΑΣ

1.1 Το πρόβλημα της κατηχορικής ερμηνείας λειτουργικών εννοιών

1.1.1 Η περίπτωση του Υποκειμένου

1. Η δικαιοσύνη είναι ἀρετή.
2. Βάφανε τον τοίχο.
3. Ο δήμαρχος Αθηναίων απένειμε το χρυσό κλειδί της πόλης στον οικουμενικό Πατριάρχη.
4. α ο άντρας έδωσε στο αγόρι τα χρήματα χθες.
β το αγόρι έλαβε τα χρήματα από τον άντρα χθες.
γ τα χρήματα δόθηκαν στο αγόρι από τον άντρα χθες.
δ η παράδοση των χρημάτων στο αγόρι έγινε από τον άντρα χθες.
5. α ο κυνηγός σκότωσε την πέρδικα [Υ βαθείας δομής, λογικό Υ]
β η πέρδικα σκοτώθηκε από τον κυνηγό [Υ επιφ. δομής, γραμματικό Υ]
6. το προσωπικό απολύθηκε από τον διευθυντή [ψυχολογικό Υ]
7. α ο γιατρός καταπράυνε τον Πέτρο με τα ηρεμιστικά που του έδωσε.
β τα ηρεμιστικά καταπράυναν τον Πέτρο.
8. α να το βιβλίο. β μια στιχική να τον φωνάξω. γ πρέπει να φύγω.
δ voilà Pierre qui rentre. ε έλα εδώ (εσύ) γρήγορα. στ εσύ εκεί, έλα εδώ.
9. α ο Γουτεμβέργιος, ο εφευρέτης της τυπογραφίας, ...
β ο εφευρέτης της τυπογραφίας, ο Γουτεμβέργιος, ...
γ εφευρέτης της τυπογραφίας ο Γουτεμβέργιος, ...
10. α *Pierre et moi, nous irons ensemble a theatre.*
β *Pierre, il est encore en voyage.*
11. α *Μαρία, που το έβαλες εσύ τέλος πάντων το βιβλιάριο καταθέσεων;*
β *η Μαρία, που έβαλε αυτή η κοπέλα το βιβλιάριο καταθέσεων;*
12. α *Il faut du pain* * *Du pain faut*
β *Il reste des fruits dans le frigo ... des fruits reste ...*
γ *Es wird getanzt. Heute wird getanzt.*
δ *It's raining. Es regnet.* βρέχει (ο θεός, ο ουρανός, ο καιρός)
13. Gakkoo-wa buku-ga isogasi kat-ta Ιαπωνική
Σχοπέλο ΔΘ ενώ ΔΥ απασχολημένος παρωχημένος χρόνος
14. α *šuka he thalo he yúte Dakota* σκύλος-ο κρέας-το έφαγε
β *thaló he šuka he yúte* κρέας-το σκύλος-ο έφαγε
15. { * αυτό το κορίτσι }
{ * ο αδελφός του }

{ ο αγόνας }
{ ο δάσος }

θα γίνει

{ αύριο
την επόμενη εβδομάδα
στις 8 το βράδυ }

Βίδη Υποκειμένου :

αντωνυμικό pronominal, αποδεκτικό recipient, δραστικό agentiv, εργαστικό ergativ, κενό empty, dummy, μετατοπισμένο postponed, οργανικό instrumental, πραγματικό real, πρόωπο(προηγητικό), anticipatory, τοπικό locativ, φαινομενικό apparent, χρονικό temporal, affected.

Η θεωρία της προστιθέμενης γνώσης "adding-knowledge-about" hypothesis

Η έννοια της εστιακής συμπάθειας focus of empathy

Πρωτική γραμματική (Fillmore, Case Grammar)

Γραμματική των εξαρτημένων σχέσεων Dependency Grammar

ΓΙΑΝΝΗΣ Ν. ΓΑΒΡΙΗΛΙΔΗΣ

Τρεῖς δραστηριότητες τοῦ Παιδαγωγικοῦ Ἰνστιτούτου ἀποκαλύπτουν τὰ χάλια του

Ἐδῶ θὰ μᾶς ἀπασχολήσουν: 1) ἡ ὁργάνωση τῆς ἐπιμορφώσεως τῶν ἐκπαιδευτικῶν, 2) οἱ συζητήσεις γιὰ τὴν καταγωγή τοῦ ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου, 3) μιὰ πρόκληση πρὸς συζήτησιν ἐπὶ θεμάτων τῆς Γραμματικῆς.

1. Ἡ ὁργάνωση τῆς ἐπιμορφώσεως τῶν ἐκπαιδευτικῶν

Ὁ θεσμὸς τῆς ἐπιμορφώσεως τῶν ἐκπαιδευτικῶν λειτουργεῖ διεθνῶς καὶ ἀποβλέπει στὸν ἐπιστημονικὸ ἐκσυγχρονισμό τῶν ἐπιμορφουμένων: στὸ φρεσκάρισμα τῶν θεωρητικῶν γνώσεων, τὶς ὁποῖες ἔλαβαν αὐτοὶ ἀπὸ τὰ Ἀνώτατα Ἐκπαιδευτικά Ἰδρύματα καὶ στὴν ἐνημέρωσή τους ὡς πρὸς τὶς προόδους τῆς δεδομένης ἐπιστήμης.

Ὡς ἐπιστημονικὸς σύμβουλος τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας τὸ Παιδαγωγικὸ Ἰνστιτούτο ὁργανώνει τὴν ἐπιμόρφωση τῶν στελεχῶν τῆς ἐκπαιδεύσεως, προκειμένου νὰ καλυφθοῦν τὰ θεωρητικὰ κενὰ καὶ οἱ πρακτικὲς ἀδυναμίες τους στὴν δουλειὰ τοῦ σχολείου, κενὰ καὶ ἀδυναμίες, ποὺ γνωρίζει (ὀφείλει νὰ γνωρίζει) τὸ Π.Ι. Συγκεκριμένα: α) προσδιορίζει τὴν διδαχθεῖσα ὕλη σύμφωνα μὲ τὶς ἐκάστοτε ἀνάγκες, β) ἐπιλέγει τοὺς καταλληλότερους καθηγητὲς/ἐπιμορφωτὲς, γ) ἐλέγχει τὴν δραστηριότητα τόσο τῶν ἐπιμορφωτῶν, ὅσο καὶ τῶν ἐπιμορφουμένων.

Γιὰ τὴν πορεία τῆς ἐπιμορφώσεως τῶν ἐκπαιδευτικῶν ἔχω στὴ διάθεσή μου δύο κείμενα καὶ κάμποσες προφορικὲς μαρτυρίες ἐπιμορφωθέντων. Ἐνα κείμενο ἄπτεται τῆς διδαχθείσης ὕλης (παρατίθεται παραπλεύρως σὲ φωτοτυπία), ἄλλο μιλάει γιὰ τὴν ἀξιολόγηση τῶν ἐπιμορφουμένων.

Α. Τὸ πρῶτο γραπτὸ περιέχει συγκεντρωτικὰ τὴν διδαχθεῖσα ὕλη τῆς Γραμματικῆς (τοῦ Συντακτικοῦ) στοὺς καθηγητὲς τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας. Θὰ κρίνομε λοιπὸν μόνον τὴν ὕλη αὐτή, μποροῦμε ὅμως νὰ θγάλομε καὶ γενικότερα συμπεράσματα. Οἱ τίτλοι τῶν θεμάτων ἀριθμοῦνται: 1. Ἡ διδασκαλία γραμματικῶν φαινομένων μὲ δάση τὰ πορίσματα τῆς σύγχρονης γλωσσολογίας 1.1. Τὸ πρόβλημα τῆς κατηγορικῆς ἐρμηνείας λειτουργικῶν ἐννοιῶν. 1.1.1. Ἡ περίπτωση τοῦ ὑποκειμένου. Ἔπονται 15 ἐπιμέρους θέματα. (Ἡ ὕλη αὐτὴ περιέχεται στὸ βιβλίο τοῦ καθηγητοῦ-ἐπιμορφωτοῦ κ. Χρ. Χαραλαμπάκη «*Νεοελληνικὸς λόγος*», κεφ. 3ο, ἐκδόσεις «Νεφέλη», 1992).

Παρατηρήσεις: α) Ἡ διδαχθεῖσα ὕλη ἔχει προσδιορισθεῖ ὄχι ἀπὸ τὸ Π. Ἰνστιτούτο, ἀλλὰ ἀπὸ τὸν ἐπιμορφωτὴ, ὄχι σύμφωνα μὲ τὶς ἀνάγκες τῶν ἐπιμορφουμένων, ἀλλὰ σύμφωνα μὲ τὶς δυνατότητες τοῦ ἐπιμορφωτοῦ. β) Ὁ ἐπιμορφωτὴς ἀνέπτυξε μόνον τὸ ὑποκείμενο, ἀγνόησε τὸν ἄλλο κύριο ὅρο τῶν προτάσεων, τὸ κατηγορήμα, ἀγνόησε τοὺς ἐνδεχόμενους δευτερεύοντες ὅρους τῶν προτάσεων, ἀγνόησε τὴν ἴδια τὴν πρόταση, τὰ εἶδη αὐτῆς, καὶ οἱ ἐπιμορφωθέντες (οἱ ὁποῖοι γιὰ εὐνόητους λόγους «*παρακάμπουν σιωπηρῶς τὴν διδασκαλία τοῦ συντακικοῦ*», ὅπως ἔχει ὁμολογηθεῖ ἡμεπισημῶς) μετὰ τὸ τρίμηνο τῆς ἐπιμορφώσε-

ως δὲν ἔγιναν σοφότεροι στὴν γλωσσολογία. γ) Οἱ ἐπιμορφωθέντες ὑποχρεώθηκαν νὰ μάθουν δεκάδες νέους ὅρους στὰ ἑλληνικά καὶ στὰ ἀγγλικά, καὶ «τὸ μυαλό τους ἔγινε κουρκούτι», ὅπως μοῦ εἶπε μὲ ἐπιμορφωθείσα καθηγήτρια. δ) Τὰ ἑλληνικά παραδείγματα δὲν ἔχουν πατρότητα (εἶναι μήπως ἀπὸ τὸν προφορικό λόγο;), γιὰ δύο ὅμως ἀπ' αὐτὰ ποὺ προσημειώνονται μὲ ἀστερίσκο (ἀριθμὸς 15), θὰ ἤθελα διακαῶς νὰ μάθω – πόθεν τὰ ἔλαβε ὁ καθηγητὴς κ. Χρ. Χαραλαμπίκης... ε). Τὰ ἀγγλογαλλικά παραδείγματα ἴσως ἔχουν κάποια θέση ἀνάμεσα στὰ ἑλληνικά (συγκριτικὴ γλωσσολογία), ἀλλὰ ἐκεῖνο τὸ ἱαπωνικὸ (ἀριθ. 13); Ἐγνώριζαν μήπως ἱαπωνικά οἱ ἐπιμορφούμενοι;

Β. Τὸ περιοδικὸ «Νέα Παιδεία» (τ. 66/1993) ἔχει δημοσιεύσει ἓνα σχόλιο μὲ τίτλον «*Ἀνάλυση τῆς ἔννοιας τῆς ἀξιολόγησης στὰ Π.Ε.Κ.*» (Περιφερειακὰ Ἐπιμορφωτικὰ Κέντρα), τὸ ὁποῖο ἀνήκει στὸν σύμβουλο τοῦ Π.Ι. Φ. Βῶρο, ὅπως δὲ ἔχω μάθει, ἐκφράζει τὶς προσωπικὲς του ἀπόψεις ἐπὶ τοῦ συγκεκριμένου θέματος, ἀντίθετες πρὸς τὶς ἀπόψεις τοῦ Π. Ἰνστιτούτου.

Ὁ Φ. Βῶρος μιλεῖ ἐξ ὀνόματος τῶν ἐπιμορφουμένων, ὥσάν νὰ ἔχει σχετικὴ ἐξουσιοδότηση, καὶ διατυπώνει ἀμφιβολίες ὡς πρὸς τοὺς στόχους τῆς ἀξιολογήσεως τοῦ ἔργου τῶν Π.Ε.Κ. Συγκεκριμένα γράφει: «1. *Ἄν ἐπιδιώκεται εἰλικρινὰ ἡ ἀξιολόγηση τοῦ ἔργου, ποὺ προσφέρουν τὰ Π.Ε.Κ., οἱ ἐπιμορφούμενοι εἶναι πρόθυμοι νὰ συμβάλλουν, διότι ἔτσι θὰδρομολογηθοῦν βελτιώσεις τοῦ θεσμοῦ γιὰ τὸ καλὸ ὅλων τῶν ἐνδιαφερομένων.*» Ἀμέσως ὅμως ἐκφράζει τὴν ἀντίθεσή του στὴν ἀξιολόγηση τῶν ἐπιμορφουμένων, δὲν ἐξηγεῖ ὅμως τὸν τρόπο, μὲ τὸν ὁποῖο θὰ γίνεται ἡ ἀξιολόγηση τοῦ θεσμοῦ τῶν Περιφερειακῶν Ἐπιμορφωτικῶν Κέντρων, χωρὶς τὴν ἀξιολόγηση τῶν ἐπιμορφουμένων: «2. *Ἄν ὅμως ἐπιδιώκεται ἀξιολόγηση τῶν ἐπιμορφουμένων, τέτοια ἐπιδίωξη ἀποκρούεται γιὰ πολλοὺς λόγους, ποὺ συνοψίζονται σὲ προσβολὴ καὶ μείωση τῆς προσωπικότητος τῶν ἐπιμορφουμένων...*».

Ἀκολούθως ὁ σχολιογράφος φέρνει δύο ἐπιχειρήματα, γιὰ νὰ καταδείξει (μᾶλλον σοφιστικά) τὴν «μείωση» τῆς προσωπικότητος τῶν ἐπιμορφουμένων. Ἀλλὰ τὸ τρίτο ἐπιχείρημα θέτει ἓνα πρόβλημα: «γ. *Τὸ κυριώτερο: πολλοὶ ἐπιμορφούμενοι μὲ ὑπηρεσία 10, 15, 20, 25 χρόνων, μὲ ἀνάλογη ἐμπειρία καὶ μελέτη, ἐνδέχεται –μὲ τὴν παρούσα στελέχωση τῶν Π.Ε.Κ.– νὰ κρίνονται ἀπὸ ἐπιμορφωτές, ποὺ (ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν προσωπικὴ ἀξία τους καὶ τοὺς τίτλους τους) ὑστεροῦν ὡς πρὸς τὸν χρόνο ὑπηρεσίας, ὡς πρὸς τὴ σχολικὴ ἐμπειρία ἢ ὡς πρὸς τὴ γενικὴ παιδεία, σὲ σύγκριση πρὸς τοὺς ἐπιμορφουμένους.* Ἀξιολόγηση μέσα σὲ τέτοιες συνθήκες ἐγκλείει στοιχεῖα ὑποβιβασμοῦ καὶ ταπείνωσης τῶν ἐπιμορφουμένων, δηλαδὴ προσβολὴ τῆς προσωπικότητός τους»...

Ἐπιμορφωθείσα καθηγήτρια καὶ διευθυντὴς ἑνὸς Δημοτικοῦ Σχολείου, μὲ τοὺς ὁποίους συνομίλησα περὶ ἐπιμορφώσεως, ἔθεσαν ἐπίσης θέμα ἱκανότητος ὀρισμένων ἐπιμορφωτῶν, ἐνῶ οἱ συνδικαλιστικὲς ὁργανώσεις τῶν ἐκπαιδευτικῶν ἐτάχθησαν ἀναφανδὸν ἐναντίον τῆς ἀξιολογήσεως. Οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων, ἡ συντριπτικὴ πλειοψηφία τῶν ἐπιμορφωθέντων ἀρνήθηκε δημοκρατικότερα νὰ δώσει ἐξετάσεις!

Ὡστε ἡ μὲν ἐπιμόρφωση γίνεται (τυπικά), ὁ δὲ στόχος τοῦ ἐπιστημονικοῦ ἐκσυγχρονισμοῦ τῶν ἐκπαιδευτικῶν δὲν ἐπιτυγχάνεται, διότι, πρῶτον, ἡ διδασκομένη ὕλη καλύπτει τὶς δυνατότητες τῶν ἐπιμορφωτῶν, ὅχι τὶς ἀνάγκες τῶν ἐπι-

μορφουμένων· δεύτερον, ἀντί νά ἀξιολογηθοῦν οἱ ἐπιμορφούμενοι ἀπὸ τοὺς ἐπιμορφωτές, ὅπως ἐπιβάλλεται ἐν πάσῃ περιπτώσει, συνέβη τὸ ἀντίθετο, ἀξιολογήθηκαν οἱ ἐπιμορφωτές ἀπὸ τοὺς ἐπιμορφωθέντες· τρίτον (καὶ δασικότερον), τὸ Π.Ι. φαίνεται νά μὴν ἔχει τὸ ἀπαιτούμενο ἐπιστημονικὸ σθένος καὶ τὴν μεθοδολογικὴ ἱκανότητα νά ὀργανώσει τὴν ἐπιμόρφωση τῶν ἐκπαιδευτικῶν.

2. Συζητήσεις γιὰ τὴν καταγωγή τοῦ ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου

Παρακολούθησα τὸν διεξαχθέντα ἀπὸ τὸ «TELE CITY» ζωντανὸν τηλεοπτικὸν διάλογο περὶ καταγωγῆς τοῦ ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου μεταξὺ τοῦ «οἰκοδεσπότη» Κ. Πλεύρη καὶ τοῦ προσκεκλημένου Φ. Βῶρου, ἐκπροσώπου τοῦ Π.Ι., καὶ ἰδοὺ οἱ ἐντυπώσεις μου.

Ὁ «οἰκοδεσπότης» ὑπεστήριξε τὴν ἑλληνικὴ προέλευση τοῦ ἀλφαβήτου, ἐπεκαλεῖτο δὲ ὑπὲρ τῶν ἀπόψεών του τίς ἐπιστημονικὲς μαρτυρίες τῶν ἀκαδημαϊκῶν Ἀπ. Ἀρβανιτοπούλου, Π. Καββαδία καὶ Σπ. Μαρινάτου, καθὼς καὶ τίς συναφεῖς γνώμες πλειάδος ξένων καθηγητῶν καὶ ἀκαδημαϊκῶν. Τὰ ἐπιχειρήματα ἦσαν λίαν πειστικά.

Ὁ προσκεκλημένος ἐπέμενε στὴν «διεθνῶς ἀναγνωρισμένη ἄποψη» φοινικικῆς καταγωγῆς τοῦ ἀλφαβήτου μας, χωρὶς νά προσκομίσει ἄλλα ἐπιχειρήματα ὑπὲρ ἐαυτοῦ ἢ ἐναντίον τῶν ἀπόψεων τῆς ἄλλης πλευρᾶς. Ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ Π.Ι. εὗρίσκετο καταφανῶς σὲ δύσκολη θέση.

Στὴν πορεία τῆς συζητήσεως ὁ Κ. Πλεύρης ἐπρότεινε νά σημειωθεῖ τουλάχιστον στὰ σχολικὰ βιβλία καὶ ἡ ἑλληνίζουσα γνώμη, πρᾶγμα ἐπιστημονικότατο, ἀλλὰ ὁ Φ. Βῶρος δὲν ἐφαίνετο ἐξουσιοδοτημένος νά συμφωνήσει ἐπ' αὐτοῦ, καὶ ὁ διάλογος ἔληξε μὲ τὴν ὑπόσχεση τῶν δύο συνομιλητῶν νά ἐπανέλθουν προσεχῶς ἐπὶ τοῦ ἰδίου θέματος, ὅπλισμένοι μὲ νέα στοιχεῖα. Ἡ συνέχιση τοῦ διαλόγου θὰ ἦταν πολὺ ἐνδιαφέρουσα, ἀλλὰ ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ Π.Ι. δὲν ἐνεφανίσθη στὴν ἐπομένη, οὔτε στὴν μεθεπομένη ἐκπομπή, οὔτε ἔως σήμερα.

Τὸ Π.Ι. ἐπέλεξε τὸν Τύπο καὶ δὴ τὸ ἀσφαλὲς «ΤΟ ΒΗΜΑ», στὸ φύλλο τῆς 11/7/1993 τοῦ ὁποῖου ὁ καθηγητὴς Γεώργιος Μπαμπινιώτης ἐδημοσίευσε μονόλογον μὲ τίτλο «*Ἐθνικιστικὴ Πλευρίτιδα*», προφανῶς γιὰ νά περισώσει τὸ καταρρακωθὲν γόητρο τοῦ Ἰνστιτούτου. Ὁ πρόεδρος τοῦ Π.Ι. εἶχε καὶ ἄλλοτε προκαλέσει τὸ κοινὸ αἶσθημα μὲ τὸν «ἐκπληκτικόν», πάντως ἐπιθετικόν, τίτλο: «*Γιὰ τὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα, ρέε γαμῶ το*» («ΤΟ ΒΗΜΑ», 30/8/1992). Αὐτὴ τὴ φορὰ τὸ κείμενό του εἶναι «ἐπιθετικόν», ἐπειδὴ περιέχει πάρα πολλὰ ἐπίθετα. Γράφει:

«Τελευταῖα ...ἄρχισαν νά ἐπιπλέουν στὸν ἀφρὸ τῆς ἀφροσύνης (SIC) μερικὰ κατάλοιπα ἄλλων ἐποχῶν (4ης Αὐγούστου κ.τ.᾽), ποὺ καπηλεύονται δημόσια τὴν ἐθνικὴ εὐαισθησία τοῦ ἀνυποψίαστου πολίτη, γιὰ νά περάσουν τίς ἐθνικιστικὲς (ὄχι ἐθνικές), φασιστικὲς καὶ ρατσιστικὲς ιδέες τοὺς ὑπὸ τὸν μανδύα τῆς ἐπιστήμης τάχα (καὶ μάλιστα τῆς ξένης καὶ σύγχρονης), τῆς "ἱστορικῆς ἀλήθειας", τῆς ὑπεράσπισης μιᾶς ἀνυπεράσπιστης ἑλληνικότητος κ.λπ. Πρόκειται γιὰ ἐκφυλιστικὰ συμπτώματα μιᾶς ἀνεπίτρεπτης καπηλείας τῆς ιδέας τοῦ ἐθνισμοῦ, τῆς ἐννοίας δηλ. τῆς ἐθνικῆς συνείδησης καὶ τοῦ ἁδολου πατριωτισμοῦ...».

Παραθέτω ἀκόμη ὀλίγα σκόρπια ἐπίθετα καὶ κάποιους χαρακτηρισμούς, ποὺ ἀποτελοῦν τὰ «ἐπιχειρήματα» τοῦ ἀρθρογράφου: «*ἀδαῆς τελεκενολόγος*», «*αὐτόκλητος (ἢ ἀχρεῖαστος) ὑποστηρικτὴς τοῦ ἑλληνισμοῦ*», «*γραφικὸς ὁμιλητής*»,

«ἐρασιτέχνης γλωσσολόγος καὶ ἱστορικός», «εὐφάνταστο ἄτομο», «παχυλὴ ἄγνοια», «ὑποπτη σκοπιμότητα» (;), «ἐπιπόλαιη κομπορημοσύνη» (!), «τὸ ἀπύλωτο στόμα τοῦ προκλητικοῦ ἐπικριτῆ» κ.ο.κ.

Ἡ ἐσπευσμένη ἀντίδραση τοῦ καθηγητοῦ τῆς Γλωσσολογίας, προέδρου ἕως τότε τοῦ Π.Ι., καθὼς καὶ τὸ ὀργισμένο ὕφος του μοῦ προκαλοῦν ὀρισμένες ἀπορίες: α) Ἐὰν ὁ κ. Μπαμπινιώτης εἶχε τόσο κακὴ γνώμη γιὰ τὸν Κ. Πλεύρη, τότε γιατί ἔστειλε τὸν ἐκπρόσωπό του στὸν διάλογο; β) Ποιὰ θὰ ἦταν ἡ ἀντίδραση τοῦ Π.Ι., ἐὰν κέρδιζε τὴν «μονομαχία» ὁ Φ. Βῶρος; γ) Πιστεύει ὁ καθηγητής, ὅτι οἱ τέτοιες ἢ ἀλλοιώτικες κοινωνικο-πολιτικὲς πεποιθήσεις ἐνὸς ἀνθρώπου μειώνουν ἢ ἐνισχύουν τὶς ἐπιστημονικὲς του ἀντιλήψεις; Ἐγώ, λόγου χάριν, μπορῶ νὰ ἀπορρίψω τὶς πρῶτες καὶ νὰ δεχθῶ τὶς δεύτερες, ἕνας ἄλλος μπορεῖ νὰ κάμει τὸ ἀντίθετο...

Τὸ θέμα ἐδῶ εἶναι οἱ ἐπιστημονικὲς θέσεις τοῦ Κ. Πλεύρη, σύμφωνα μὲ τὶς ὁποῖες τὸ ἐλληνικὸ ἀλφάβητο ἔχει ἐλληνικὴ καταγωγή. Ὁ πρόεδρος τοῦ Π.Ι. πιστεύει ἀμετακίνητα στὴν «διεθνῶς ἰσχύουσα θέση, ὅτι τὸ σύστημα γραφῆς, ποὺ χρησιμοποιοῦσαν οἱ Ἕλληνες, γιὰ νὰ ἀντικαταστήσουν τὴν ἀρχαιοτάτη, ἀλλὰ ἀτελὴ γραφὴ τους (τὴ Γραμμικὴ γραφὴ Β), τὸ πήραν ἀπὸ τοὺς Φοῖνικες». Ἀντὶ τοῦ ρηθέντος ὑπὸ τοῦ Ἡρακλείτου «τὰ πάντα ρεῖ», ἐμεῖς προτιμοῦμε τὸ ρηθὲν ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ: «στήτω ὁ ἥλιος κατὰ Γαθαῶν καὶ ἡ σελήνη κατὰ φάραγγα Αἰλῶν». Πάντως ὁ κ. Μπαμπινιώτης δὲν ὁμιλεῖ καθόλου γιὰ τὶς δεκάδες τῶν ἐλλήνων καὶ τῶν ξένων ἐπιστημόνων, οἱ ὅποιοι ἔχουν ἐκφράσει διαφορετικὴν ἀπὸ τὴν ἐπικρατοῦσα γνώμη ἐπὶ τοῦ προκειμένου θέματος.

Στὶς μονομαχίες καθέννας ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ διαλέξει τὸ ὄπλο του, καὶ ὁ πρόεδρος τοῦ Π.Ι. ἐπέλεξε τὸν Τύπο. Ἐχει καλῶς, ἀλλὰ θὰ ἔπρεπε νὰ ἐξασφαλίσει καὶ τὴν δημοσίευση τοῦ ἀντιλόγου (ἔχει τὴ δυνατότητα) ἀπὸ τὸ ἴδιο ὄργανο τοῦ Τύπου. Αὐτὸ ἐπιβάλλει ἡ λεβεντιά, ὅταν ὑπάρχει τοιαύτη... Πάντως ἡ ἔγγραφη ἀπάντηση τοῦ κ. Πλεύρη, ἡ ὁποία ἐστάλη ἀμέσως, τότε, δὲν ἔτυχε ἀκόμη δημοσίευσως...

Στὶς περίφημες ἐπιφυλλίδες (μὲ θαυμάσιες ὑπογραφές) τοῦ «ΒΗΜΑΤΟΣ» ἐγὼ ἀνεκάλυψα πολλὰς ἀρνητικὰς πλευρὰς τῆς πνευματικῆς μας ζωῆς: «ἀγραμματισμός» καθηγητῆς ἐδίδασκε ἐλληνικὰ στὸν λαὸ μας, «προοδευτικός» ἐκπαιδευτικός ἐπροπαγάνδιζε τὴν ἀρχὴ τῆς «ἡσσοῦς πνευματικῆς προσπάθειας» (ἢ τῆς «ἐλαφρᾶς πνευματικῆς διαίτης») γιὰ τὴν παιδεία μας, πανεπιστημιακὸς παράγων εἰσήγε ἐμπράκτως στὴν ἐπιστημονικὴ ἔρευνα τὴν «ἀρχὴ τῆς ὑποθέσεως» ὡς κύριο μέσο. Ἄν τὸ «ΒΗΜΑ» εἶχε τὰ κότσια, δὲν θὰ ἐβασίζετο στὶς «καθιερωμένες» ὑπογραφές, ἀλλὰ θὰ ἤλεγχε τὴν ὀρθότητα τῶν δημοσιευμάτων του τόσο ὡς πρὸς τὸ περιεχόμενο, ὅσο καὶ ὡς πρὸς τὸ ὕφος. Τὸ κείμενο «Ἐθνικιστικὴ Πλευρίτιδα» πάσχει καὶ ἀπὸ τὰ δύο.

3. Σχετικὰ μὲ συζητήσεις ἐπὶ θεμάτων τῆς Γραμματικῆς

Στὶς ἀρχὲς Μαρτίου 1993 ὁ Ἰωάννης Ν. Γαβριηλίδης κατέθεσε στὸ Ὑπουργεῖο Παιδείας «Ἀνοικτὴ Ἐπιστολή» του πρὸς τὸ Ὑπουργεῖο, τὴν Ἀκαδημία καὶ ἄλλους ἀρμοδίους, σχέσιν ἔχουσαν μὲ τὰ προβλήματα τῆς Γραμματικῆς, καθὼς καὶ δεύτερο σχετικὸ κείμενο. Τὰ ὑλικά αὐτὰ διεβιβάσθησαν ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖο (ἀριθ. πρωτ. Γ2/1343 τῆς 10/3/1993) πρὸς τὸ Π.Ι. μὲ τὴν παράκληση-

έντολή: «Σὰς διαδιδάσκουμε τὴν ἐπιστολὴ τοῦ κ. Γαβριηλίδου Ἰωάννη, καθὼς καὶ δημοσιευμένα κείμενά του σχετικά μὲ τὰ κενὰ καὶ τὰ λάθη τῆς Γλωσσικῆς μας Ἐπιστήμης. Παρακαλοῦμε νὰ ἔχουμε τὴ γνώμη σας σχετικά».

Ἡ «Ἀνοικτὴ Ἐπιστολὴ» ἔθετε γιὰ πολλοστὴ φορὰ τὸ πρόβλημα τῆς ἀναθεωρήσεως τῆς Γραμματικῆς μας, Μορφολογίας καὶ Συντακτικοῦ, ἐπειδὴ αὐτὴ πάσχει ἀπὸ τὴν ἀρρώστια τοῦ φορμαλισμοῦ (τὸ ἴδιο πρόβλημα εἶχε τεθεῖ στὸ διβλίο «Ἐνάντια στὴν ἰσοπέδωση τῆς γλώσσας», ἐκδόσεις «ΚΑΡΑΝΑΣΗ», 1987, καθὼς καὶ σὲ ἄλλα κατοπινὰ κείμενα τοῦ Ι.Ν.Γ.). Ἡ «Α.Ε.» κατεδείκνυε τὸν ἐφηρμοσμένο φορμαλισμὸ στὶς περιπτώσεις: α) τῆς δοτικῆς πτώσεως τῆς σύγχρονης ἑλληνικῆς γλώσσας, ἢ ὅποια λόγω μορφῆς (φόρμας) χαρακτηρίζεται «γενικὴ», β) τοῦ γερονδίου, τὸ ὁποῖο λόγω ρίζας χαρακτηρίζεται (ἀπὸ τὴν Γραμματικὴν) «μετοχὴ». Ἔθετε ἀκόμῃ ἡ «Α.Ε.» τὴν ἀνάγκη ἐνιαίας διδασκαλίας τοῦ Συντακτικοῦ καὶ τῆς Μορφολογίας (μὲ αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν σειρὰ). Τέλος, ἐσημείωνε (ἡ «Α.Ε.»), ὅτι οἱ σπουδᾶσαντες εἰς τὴν Ἑσπερίαν γλωσσολόγοι μας, παρὰ τὸ νεαρὸν τῆς ἡλικίας των, δὲν φαίνονται διατεθειμένοι νὰ ἐκσυγχρονίσουν τὴ Γλωσσολογίαν μας, ἀποδέχονται ἀπλῶς τὸν φορμαλισμὸ τῆς παραδοσιακῆς Γραμματικῆς, κάποτε μάλιστα ἐκφράζουν λανθασμένες ἀπόψεις. Καὶ ὅλα αὐτὰ –μὲ στοιχεῖα καὶ παραδείγματα.

Τὸ δεῦτερο κείμενο μὲ τίτλο «Ἡ ἀδιαφορία τῶν ἀρμοδίων στὶς προκλήσεις τῆς Γλωσσικῆς Ἐπιστήμης» ἐσημείωνε περιληπτικὰ τὶς ἀδυναμίες τῆς Γραμματικῆς μας, συγκεκριμένα: Α) τὶς ἀσάφειες: Αα) ὡς πρὸς τὰ ἐπίθετα μὲ ἢ χωρὶς παρθετικά, Αβ) ὡς πρὸς τὰ συνδετικά καὶ τὰ βοηθητικά ῥήματα, Αγ) ὡς πρὸς τὴν συντακτικὴ λειτουργία τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν *μου, σοῦ, τοῦ κ.λπ.*, καὶ τῶν κτητικῶν *μου, σου, του, της, μας κ.λπ.* Β) τὶς ἐλλείψεις: Βα) τῆς Μορφολογίας, ἢ ὅποια ἀγνοεῖ τὶς συντακτικὰς λειτουργίες τῶν μερῶν τοῦ λόγου, Ββ) τοῦ Συντακτικοῦ, τὸ ὁποῖο ἀγνοεῖ τὶς λέξεις-προτάσεις, τοὺς ὁμοειδεῖς ὅρους τῶν προτάσεων, τὶς παρέμβλητες λέξεις ἢ προτάσεις, τὴν στίξη, ἰδικό της δικαίωμα καὶ χρέος Γ) τὰ θεωρητικά λάθη: Γα) ἡ μετοχὴ δὲν εἶναι μέρος τοῦ λόγου (ἐξετάζεται μαζὶ μὲ τὸ ῥήμα, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐπίθετο), Γβ) τὰ «ἄστεγα» ὡς τώρα μόρια καταλαμβάνουν τὴ θέση τῆς μετοχῆς ὡς δέκατο μέρος τοῦ λόγου, Γγ) ὁ ῥηματικὸς τύπος σὲ *-οντας (-ώντας)* λειτουργεῖ πάντα ἐπιρρηματικά (Τζάρτζανος), εἶναι γερονδίου (Γ. Χατζιδάκις), δὲν εἶναι μετοχὴ Γδ) οἱ πτώσεις τοῦ ὀνόματος δὲν προσδιορίζονται ἀπὸ τὸν μορφολογικὸν τύπον, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν συντακτικὴν λειτουργίαν στὴν πρόταση ἢ «κατάργηση» τῆς δοτικῆς πτώσεως εἶναι χονδροειδὴς θεωρητικὴ γκάφα· ὅμοιες ἀπὸ μορφολογικὴ ἀποψη πτώσεις ἔχουν πολλὰς γλώσσες: ἡ ρουμανικὴ – τὴν ὀνομαστικὴν καὶ τὴν αἰτιατικὴν, ἀφ' ἑνός, καὶ τὴν γενικὴν καὶ δοτικὴν, ἀφ' ἑτέρου, ἡ ρωσικὴ – τὴν γενικὴν καὶ τὴν αἰτιατικὴν (σὲ ὀρισμένες περιπτώσεις), ἡ ἰταλικὴ καὶ ἡ ἰσπανικὴ ἔχουν ἐπίσης ἀνὰ δύο ὅμοιες πτώσεις. Καμμιά ἀπὸ αὐτὰς τὶς γλώσσες δὲν διανοήθη νὰ καταργήσῃ τὶς «περίσσεις» πτώσεις.

Τὸ δεῦτερο κείμενό μου κατέληγε ὡς ἐξῆς: «Ἡ σκανδαλώδης ἀδιαφορία τῶν ἀρμοδίων στὶς προκλήσεις τῆς Γλωσσικῆς Ἐπιστήμης... εἶναι δεδομένη. Γιὰ τοὺς λόγους τῆς ἀδιαφορίας μόνο ὑποθέσεις μπορούμε νὰ κάνουμε: οἱ ἀρμόδιοι ἢ δὲν θέλουν ἢ δὲν μποροῦν νὰ καταπιαστοῦν μὲ παρόμοια θέματα. Ἐὰν δὲν θέλουν, τότε βαρύνονται μὲ εὐθύνες ἠθικῆς τάξεως. Ἐὰν δὲν μποροῦν, τότε τὰ πράγμα-

τα είναι χειρότερα!».

Μετά έξι μήνες έλαβα μονόφυλλο έγγραφο του Ύπουργείου (άπό 14/9/93) τó όποιο περιείχε τήν άπάντηση του Π.Ι. στίς όκτώ πυκνογραμμένες σελίδες τών κειμένων μου. Κάποιες άμφιβολίες με όδήγησαν στο Ύπουργείο, όπου οί άρμόδιοι ύπάλληλοι με διαβεβαίωσαν, ότι ή άντιγραφή τής άποφάσεως του Π.Ι. έγινε μετά μεγίστης προσοχής!

Άπό τήν πρώτη παράγραφο τής άπαντήσεως συνάγεται, ότι τó Π.Ι. σχεδιάζει νά γράψει μιá Γραμματική, δέν μπορεί όμως νά άποφασίσει – ποιά γλωσσολογική σχολή θά άκολουθήσει: «*Η έκμετάλλευση τών άρχών τής σύγχρονης γλωσσολογίας δέν είναι κάτι πού μπορεί νά γίνει αυτόματα, αλλά ύστερα άπό πολλή περίσκεψη (SIC), και μόνο με τó πέρασμα του χρόνου είναι δυνατόν νά φανεί ποιές άπό τίς συχνά άντικρουόμενες ή και αντίθετες άπόψεις τών γλωσσολογικών σχολών είναι δυνατόν νά έπηρεάσουν τή γλωσσική διδασκαλία και τή σύνταξη τής γραμματικής*». Πόσα «τέρμινα» θά περάσουν ως τήν έπιλογή τής γλωσσολογικής σχολής;

Στήν δεύτερη παράγραφο τó Π.Ι. όμολογεί, ότι οί εκπαιδευτικοί μας δέν είναι καλώς προετοιμασμένοι: «*Άλλωστε, όπως έπισημαίνει και ό ίδιος ό κ. Γαβριηλίδης, οί εκπαιδευτικοί μας δέν είναι άπολύτως ένήμεροι στίς νέες έξελίξεις, αλλά και τά σχολικά μας έγχειρίδια είναι γραμμένα με τόν παραδοσιακό τρόπο, γεγονός πού έχει διαμορφώσει αντίστοιχη νοοτροπία και διδακτική μεθοδολογία*». Ύπάρχουν λοιπόν και άλλες δυσκολίες για τήν συγγραφή τής Γραμματικής: τó έπίπεδο τών εκπαιδευτικών και ή ποιότητα τών έγχειριδίων!

Άκολουθως γίνεται ακόμα μιá έπισήμανση: «*Η σχολική μας γραμματική έχει πολλά προβλήματα, άφου είναι γραμμένη σύμφωνα με τó παραδοσιακό πρότυπο*».

Ύστερα άπό τήν προετοιμασία αυτή, έρχεται ή σειρά τών προβλημάτων, πού έθεσαν τά κείμενά του. Τó Π.Ι. αναφέρεται άπλως σέ δύο-τρία άπό τίς δεκάδες τών θεμάτων, δέν άπορρίπτει τίποτα, δέν υπερασπίζεται τίποτα, δέν αναπτύσσει καμμιá θεωρητική άποψη: «*Όμως έπιμέρους θέματα, –γράφει–, όπως αυτά πού προτείνει ό κ. Γαβριηλίδης, π.χ., τó πρόβλημα τής μετοχής (έδω πρέπει νά έννοείται τó γερονόνδιο), ό συνδυασμός τής μορφολογίας με τó συντακτικό, τó πρόβλημα τής δοτικής πτώσης κ.λπ., δέν μπορούν νά άντιμετωπιστούν μεμονωμένα, αλλά στα πλαίσια μιās νέας γραμματικής, πού θά συνταχθεί όχι μόνο σύμφωνα με τίς άρχές τής γλωσσολογίας, αλλά και έπιπλέον δάσει ένός συγκεκριμένου μοντέλου περιγραφής και άνάλυσης τής γλώσσας*». Κανείς δέν ύπεστήριξε, ότι τά προβλήματα αυτά πρέπει νά άντιμετωπιστούν μεμονωμένα. Τó περιοδικό «*Δαυλός*» (τ. 108/1990) έδημοσίευσε μιá πρότασή του, ή όποία έλεγε: «...“*Ο Δαυλός*” νίοθετεί τήν είσήγηση του συνεργάτη του Γιάννη Ν. Γαβριηλίδη για συλλογική συγγραφή ένός διδλίου, πού θά περιλάβει τούς βασικούς κλάδους τής Έλληνικής Γλωσσικής Έπιστήμης». Έν συνεχεία έκαλούντο οί άρμόδιοι νά άναλάβουν, όσοι έπιθυμούν, έναν κλάδο τής Γλωσσολογίας, ένα κεφάλαιο κ.λπ. Η πρόταση του «*Δαυλού*» έτελείωνε ως έξης: «*Ο συνεργάτης μας (Γιάννης Ν. Γαβριηλίδης) θά έξαντλήσει τó δεύτερο μέρος τής Γραμματικής, τήν Σύνταξη*».

Και οί μέν άρμόδιοι συσκέπονται (μέχρι πότε άραγε;) πάνω στο θέμα τής γλωσσολογικής σχολής, τήν όποία θά άκολουθήσουν, ό δέ Γ.Ν. Γαβριηλίδης έχει κιό-

λας αναπτύξει απόψεις του επί θεμάτων της Μορφολογίας σέ διβλίο (σχέδιο), τιτλοφορούμενο «Γραμματική της Σύγχρονης Γλώσσας», τμήμα του οποίου θά φέρει προσεχώς εἰς γνῶσιν τοῦ Ὑπουργείου.

Συνεχίζομε τὸν σχολιασμό τῆς ἀπαντήσεως. Τὸ Π.Ι. γράφει: «Οἱ τύποι αὐτοί, ποὺ ἀναφέρει ὁ κ. Γαβριηλίδης, εἶναι μορφολογικὰ γενικὲς, σημασιολογικὰ ὅμως ἔχουν λειτουργία παλιότερης δοτικῆς». Πρῶτον, δὲν ἔχει ἀναφερθεῖ προηγουμένως κανένας τύπος, ὥστε νὰ αἰτιολογεῖται γιὰ τὸν ἀναγνώστη τῆς ἀπαντήσεως ἡ διατύπωση «οἱ τύποι αὐτοί». Δεύτερον, οἱ πτώσεις τῶν ὀνομάτων προσδιορίζονται βάσει τῆς συντακτικῆς τους λειτουργίας, ὅχι τῆς μορφῆς (φόρμας) τους. Ἐξ ἄλλου, οἱ πτώσεις εἶναι «μονοφυνεῖς», ἀπόλυτες: ἡ γενικὴ εἶναι μόνον γενική, ἡ δοτικὴ – μόνον δοτικὴ (τὸ ἴδιο συμβαίνει μὲ τὴν ὀνομαστικὴ καὶ τὴν αἰτιατική). Τὸ Π.Ι. δὲν μπορεῖ νὰ ἀπαλλαγεῖ ἀπὸ τὸν «παραδοσιακὸ» φορμαλισμό.

Στὴν ἐπόμενη παράγραφο λέγεται: «Βεβαίως οἱ παρατηρήσεις καὶ οἱ ὑποδείξεις τοῦ κ. Γαβριηλίδη εἶναι σημαντικὲς καὶ συμβάλλουν πρὸς τὴν κατεύθυνση τῆς μελλοντικῆς ἐπίλυσης τοῦ θέματος. Ὅμως τὸ πρόβλημα τῆς γλώσσας καὶ τῆς γραμματικῆς εἶναι πολὺ ἐνὺν καὶ εὐαίσθητο (SIC) καὶ ἀπαιτεῖ συνολικὴ ἀντιμετώπιση, ἡ ὁποία πρέπει νὰ γίνῃ μὲ ἐπιστημονικὸ τρόπο, μὲ πολὺ προβληματισμὸ (:) καὶ περίσκεψη καὶ βεβαίως μὲ τὴ συνεργασία πολλῶν εἰδικῶν...».

Ἡ τελευταία παράγραφος κρούει τὸν κώδωνα τοῦ κινδύνου: «Ἄρα (ἀπὸ ποῦ συνάγεται τὸ «ἄρα»;) μεμονωμένες, διάσπαρτες καὶ χωρὶς μιὰ γενικότερη φιλοσοφία ὑπερβάσεις σὲ θέματα τῆς γραμματικῆς καὶ τῆς γλώσσας περισσότερο θὰ ἔδραπαν παρὸτι θὰ ὠφελοῦσαν τὴ στιγμή αὐτὴ τὴν ἴδια τὴ γλῶσσα καὶ τὴν ἐκπαίδευσή μας». Τὸ νοῦ σου, λοιπόν, Γαβριηλίδη, βλάπτεις τὴν γλῶσσα καὶ τὴν ἐκπαίδευσή μὲ τὶς «ὑπερβάσεις» σου!

Τὸ κείμενο αὐτὸ τοῦ Παιδαγωγικοῦ Ἰνστιτούτου δὲν μπορεῖ νὰ θεωρηθεῖ ἀπάντηση στὰ ἀδυσώπητα ἐρωτήματα, ποὺ προκύπτουν ἀπὸ τὴν «Ἀνοικτὴ Ἐπιστολή» μου, ἡ δὲ ἀπόπειρα τοῦ συμβουλευτικοῦ ὄργάνου τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας νὰ μὲ βγάλει καὶ χρεωμένον εἶναι πολὺ-πολὺ ἀτυχής.

Συμπεράσματα

Τὸ Παιδαγωγικὸ Ἰνστιτούτο ἀπέτυχε ἀποδεδειγμένως στὶς ἀναφερθεῖσες δραστηριότητές του γιὰ τοὺς ἀκόλουθους, κατὰ τὴ γνώμη μου, λόγους:

Πρῶτον, στερεῖται πρακτικοῦ πνεύματος, ἐπιδίδεται σὲ μακρόχρονες ἀναποτελεσματικὲς συζητήσεις περὶ τοῦ ἐκάστοτε πρακτέου στὸν τομέα τῆς παιδείας καὶ τῆς γλώσσας, χάνεται μέσα στὶς πολλὰς γλωσσολογικὰς σχολὰς καὶ θεωρίες καὶ δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ προσφέρει συγκεκριμένη θεωρητικὴ καὶ πρακτικὴ ὑπηρεσία στὴν ἐκπαίδευσή καὶ στὴ γλῶσσα.

Δεύτερον, στὰ πλαίσια τοῦ ὄργάνου αὐτοῦ γίνεται σύγχυση τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς δημοκρατίας: μέλη τοῦ Π.Ι. δροῦν «φραξιονιστικὰ» (καὶ δημαγωγικὰ) ἐναντίον τῶν ἀποφάσεών του, μὲ ἀποτέλεσμα τὴν ἀκύρωση πιθανῶν ὀρθῶν λύσεων.

Τρίτον, τὸ Π.Ι. πάσχει ἀπὸ «ἐπιστημονικὴ δυσκαμψία» καὶ κάποιο ἐγωιστικὸ πείσμα, ἔτσι ὁδηγεῖται σὲ δογματικὰς ἀποφάσεις καὶ ἀνεπίτρεπτες ἐνέργειες.

Ὅλα αὐτὰ μειώνουν ἀνεπανόρθωτα τὸ κύρος τοῦ Π.Ι. ἀνάμεσα στοὺς ἐκπαιδευτικούς καὶ γενικότερα στοὺς παράγοντες τῆς πνευματικῆς μας ζωῆς καὶ δημιουργοῦν τὴν ἐντύπωση (τὸ λέγω μὲ ὅλη τὴν καλὴ προαίρεση) ἀνεπαρκείας.

ΤΟ ΑΝΕΚΔΟΤΟ ΔΙΗΓΗΜΑ ΤΟΥ ΔΑΥΛΟΥ

ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΝΑΓΟΣ Τὸ ἡμερολόγιο ἐνὸς Πειραιώτη μεγαλοεπιχειρηματία τοῦ 5ου πρὸ Χριστοῦ αἰῶνος

[...]

Καθὼς ὁ Πειραιᾶς γινόταν μεγάλη ἐμπορικὴ δύναμις, ἐκσυγχρονιζόταν καὶ ὁ διοικητικὸς μηχανισμὸς τοῦ λιμανιοῦ. Οἱ ὑπηρεσίες του, ὅπως καὶ ὅλες οἱ δημόσιες ὑπηρεσίες, στελεχώνονταν μὲ αὐστηρὴ ἐπιλογὴ τῶν ἱκανοτέρων, χωρὶς πολιτικὲς ἢ κομματικὲς παρεμβάσεις, πιέσεις ἢ παρακλήσεις τῶν ἀρχόντων, τῶν πρυτάνεων, τῶν βουλευτῶν ἢ τῶν στρατιωτικῶν. Ἡ ἐπιλογὴ τῶν καλύτερον, τῶν πιὸ ἐντιμῶν καὶ πιὸ ἐξυπνῶν, ἀποτελοῦσε ἀπαράβατο κανόνα, χωρὶς καμμιὰ διάκριση ἀνάμεσα σὲ ἐλεύθερους πολίτες, μέτοικους ἢ πρῶην δούλους.

Ὑπῆρχαν πέντε ἀγορανόμοι καὶ πέντε μετρονόμοι γιὰ τὸν ἔλεγχο τοῦ βάρους καὶ τῆς ποιότητος τῶν διαφόρων ἐμπορευμάτων, δέκα σιτοφύλακες γιὰ τὸν ἔλεγχο τῶν τιμῶν τοῦ σίτου, τῶν ἀλεύρων καὶ τοῦ ἄρτου, δέκα ἐλεγκτὲς τῆς κίνησης τῶν πλοίων καὶ τῆς πληρωμῆς τοῦ φόρου γιὰ τὰ εἰσαγόμενα εἶδη καὶ πολλοὶ βοηθοὶ τους.

Ἡ ἐφαρμογὴ σύγχρονων ὀργανωτικῶν μεθόδων στὴ μεταφορὰ προσώπων καὶ ἀγαθῶν κατέστησαν γρήγορα τὸν Πειραιᾶ πρότυπο γιὰ μίμηση. Ἡ ἄμιλλα ἀνάμεσα στοὺς ἐμπόρους τῆς περιοχῆς – ποὺ βρισκόταν πάντοτε κάτω ἀπὸ τὴν αὐστηρὴ ἐπίδραση τῶν ἀρχῶν – δημιούργησε συνθῆκες σκληροῦ, ἀλλὰ ἐντιμῶν ἀνταγωνισμοῦ, ποὺ ὁδηγοῦσαν στὴν ἐπικράτηση τῶν ἀριστῶν, στοὺς ὁποίους μάλιστα ἀκόμη καὶ στὴν περὶπτωση ποὺ ἦσαν μέτοικοι ἐπέτρεπαν νὰ συμμετέχουν ἐνεργὰ στὴ διοίκηση τοῦ λιμανιοῦ, ὅσο καὶ στὴν πολιτικὴ ζωὴ τῆς πόλης (νομοθετικὴ καὶ δικαστικὴ ἐξουσία).

Ἐξ αἰτίας τῆς γενικότερης ἐκτίμησης ποὺ εἶχα ἀνάμεσα στοὺς συμπολίτες μου καὶ σὲ τίς ἀρχὲς τοῦ Πειραιᾶ, μοῦ ἐμπιστεύθη-

καν τὴν ἀρχηγία τῶν ἐπιχειρηματικῶν τάξεων τῆς πόλης μας. Μὲ τὴν ιδιότητά μου αὐτὴ μετέβαινα συχνὰ στὴν Ἀθῆνα καὶ συζητοῦσα μὲ τοὺς ἀρχόντες θέματα σχετικὰ μὲ τὴν καλύτερη ὁργάνωση τοῦ λιμανιοῦ, τοὺς τρόπους εἰσπράξης τῶν φόρων καὶ τὴν προστασία τῶν ἐντιμῶν ἐμπόρων ἀπὸ τὰ ξένα ἀναρχικὰ καὶ τυχοδιωκτικὰ στοιχεῖα ποὺ κυκλοφοροῦσαν στὸ λιμάνι.

Ὅπως ἡ συμμετοχὴ στὰ κοινὰ ἦταν καθῆκον ὅλων τῶν πολιτῶν, ἐνῶ ἡ τυχὸν ἀδιαφορία ἐθεωρεῖτο προδοσία ἐναντίον τοῦ πολιτεύματος καὶ ἐτιμωρεῖτο μὲ αὐστηρὸ χλευασμὸ, ἔτσι ἦταν ὑποχρεωτικὴ καὶ ἡ συμμετοχὴ τῶν ἐπιχειρηματιῶν στὴν ἐπαγγελματικὴ τοὺς ὁργάνωση, ἡ ἀδικαιολόγητη ἀποχὴ εἶχε ὡς συνέπεια τὴν ἀποπομπή καὶ τὴν περιφρόνηση τοῦ ὑπεύθυνου. Στὶς τακτικὲς συναντήσεις τοὺς οἱ ἐπιχειρηματίες τοῦ Πειραιᾶ συζητοῦσαν ἐποικοδομητικὰ καὶ ἀποφάσιζαν συλλογικά. Ἡ ἐκφραση ὑπεύθυνης καὶ τεκμηριωμένης γνώμης ἀποτελοῦσε καθῆκον κάθε ἐπιχειρηματία, βασικὸ μέλημα τοῦ ὁποίου ἦταν ὄχι μόνον ἡ εἰσήγηση τῶν ἀναγκαίων μετάρρυθμίσεων γιὰ τὴν ἀναζωογόνηση καὶ τόνωση τῆς ἐμπορικῆς κίνησης τοῦ λιμανιοῦ, ἀλλὰ καὶ ἡ κατάκτηση τῶν μεσογει-ακῶν ἀγορῶν. Ἡ συνεργασία καὶ ὁ συντονισμὸς τῶν Πειραιωτῶν ἐπιχειρηματιῶν ἦταν ἕνας ἀπὸ τοὺς κύριους λόγους τῆς ἐπιτυχίας τους.

Ὡς ἡγέτης τῶν ἐπιχειρηματικῶν τάξεων τοῦ Πειραιᾶ εἶχα ἐξουσιοδοτηθεῖ ἀπὸ τίς διοικητικὲς ὑπηρεσίες τῆς Ἀθῆνας νὰ ἀπαλλάξω τὴν ἀγορὰ τοῦ λιμανιοῦ ἀπὸ ἀνεπιθύμητα τυχοδιωκτικὰ στοιχεῖα μετοίκων, ποὺ εἶχαν ἐγκατασταθεῖ ἐκεῖ ἀποσκοπώντας στὴ συνωμοτικὴ ὁργάνωση πειρατικῶν ταξιδιῶν, τὴν πορνεία καὶ τὴν ἀσκη-

ση διάφορων άλλων παρασιτικών δραστηριοτήτων. Για το σκοπό αυτό καθιέρωσα περιοδικούς ελέγχους όλων των ναυτικών που έβγαιναν στο λιμάνι, με στόχο την έγκαιρη απομάκρυνση κάθε κακοποιού στοιχείου και την παραδειγματική τιμωρία των μέθυσων και όσων είχαν άπρεπη συμπεριφορά.

Οι ήθικοι νόμοι τηρούνταν με μεγάλη αυστηρότητα στην αγορά και αποβάλλονταν από αυτήν όσοι συναλλασσόμενοι συλλαμβάνονταν να διαπράττουν αδικήματα, όπως αυτό της αισχροκέρδειας, της νοθείας, της τοκογλυφίας, της φοροδιαφυγής, της παραχάραξης και νόθευσης μεταλλικών νομισμάτων, της δολιοφθοράς, της υπεξαίρεσης χρημάτων, της κακοπιστίας και του χρηματισμού δημοσίων όργάνων. Γενικότερα καταδιώκονταν όλοι εκείνοι που χρησιμοποιούσαν, άθεμιτα μέσα πλουτισμού. Οι γυναίκες δεν κυκλοφορούσαν στους χώρους του λιμανιού, με εξαίρεση τις έσωτερικές αγορές. Οι υπεύθυνοι για τη χάραξη της εμπορικής, ναυτιλιακής και διοικητικής πολιτικής του Πειραιά πίστευαν, όπως και εγώ, ότι ή ύπακοή στους νόμους και ή διατήρηση της αρετής και των βασικών ήθικων αξιών στις συναλλαγές προάγει όχι μόνο τα έθνικά, κοινωνικά και πολιτιστικά συμφέροντα της πόλης, αλλά και τα συμφέροντα των ίδιων των επιχειρηματιών.

Ελάμβανα μέρος σε τριτηραχίες, χορηγίες και άλλες λειτουργίες και προσπαθούσα με κάθε τρόπο να θέσω ένα μέρος του πλούτου μου στη διάθεση των συμπολιτών μου με φιλανθρωπίες, με δωρεές για δημόσια έργα και συσσίτια, με ένισχύσεις προς τον Δήμο, με επιχορηγήσεις προς τους άνεργους. Πίστευα, ότι ή επιτυχημένη επιχειρηματική δραστηριοποίηση νομιμοποιεί τον όποιονδήποτε πλούτο, ήμουν όμως βέβαιος ότι ο πλούτος αυτός δεν άνηκε αποκλειστικά σ' έμένα και ένα μερίδιό του έπρεπε να επιστρέφεται σ' όλους εκείνους που συνέβαλαν στην επιτυχία μου.

Οι ιδέες μου αυτές μ' έκαναν γρήγορα λαοφιλή και αγαπητό ακόμη και στους

εμπορικούς μου αντιπάλους. Με το κύρος που είχα αποκτήσει, φρόντιζα να εξαλείψω κάποιες όπισθοδρομικές προλήψεις και ιδεολογίες όρισμένων αξιωματούχων του λιμανιού και της πόλης, σύμφωνα με τις όποιες το έπάγγελμα του έμπορου, του βιοτέχνη, του μεταπράτη ήταν, λόγω της επιδίωξης κέρδους, ανήθικο και όσοι το ασκούσαν περιθωριακοί και «παρακαταναοί» μέτοικοι. Μια μερίδα μάλιστα της άριστοκρατίας χρησιμοποιούσε τον όρο «έμπορος» με ύβριστικό τρόπο. Αντίθετα με ό,τι συνέβαινε στον Πειραιά, σ' άλλες περιοχές το εμπόριο εύδοκιμούσε και τους εμπόρους τοις εκτιμούσαν ξεχωριστά. Στην Ίωνία ο έμπορος έθεωρείτο ισότιμος με τον πολέμαρχη, στη Σάμο μάλιστα το εμπόριο των σιτηρών και των μεταλλών το έξασκούσαν οι ίδιοι οι άρχοντες.

Ήταν μια περίοδος άνθησης της πειραιϊκής οίκονομίας, ή οποία συνδύαζε άρμονικά τον όρθολογισμό και τη βελτίωση της παραγωγικότητας με τις άνθρωπιστικές αξίες και την κοινωνική μέριμνα. Οι προσπάθειες του Περικλή άρχισαν να αποδίδουν καρπούς. Οι διάφορες πολιτικές και οικονομικές θέσεις περνούσαν μέσα από τη χοάνη του διαλόγου άνάμεσα στις υπεύθυνες άρχές της πόλης και τις διάφορες επαγγελματικές τάξεις, και μέσα από μια καλόπιστη συνδιαλλαγή όλων των ενδιαφερομένων πλευρών ελάμβαναν τη μορφή αποφάσεων κοινής αποδοχής, προϋδν έλεύθερης σκέψης και βούλησης υπεύθυνων πολιτών. Από τον πολιτικό διάλογο αποκλείονται οι γυναίκες, οι δοϋλοι και οι μέτοικοι, το 60-70% δηλ. του συνολικού πληθυσμού. Παρόλα αυτά ή οίκονομική ζωή ήταν σχετικά ήρεμη στον Πειραιά, χωρίς έντονες αντιπαράθεσεις, συγκρούσεις, βία και άπεργίες.

Ή άνεργία ήταν σχεδόν άγνωστη. Τα διαθέσιμα εργατικά χέρια προσλαμβάνονταν ύποχρεωτικά από διάφορους εργολάβους δημοσίων έργων με ήμερομισθιο ίσο με εκείνο του άνειδίκευτου εργάτη (1 δραχμή), ενώ άπαγορευόταν άυστηρά ή άπασχόληση παρειδημόνων ατόμων. Ή κοι-

νωνική πρόνοια ήταν ιδιαίτερα ανεπτυγμένη για τους ανάπηρους πολεμιστές, για τα παιδιά των πεσόντων στα πεδία των μαχών, για τους γέροντες και τους φτωχούς. Τα δημόσια ιατρεία εξέλλουν δέχονταν τους άπορους ασθενείς και τους παρείχαν δωρεάν τα αναγκαία φάρμακα. Ο δήμος τέλος χορηγούσε δωρεάν συσσίτιο στους πιο φτωχούς.

Βέβαια υπήρχαν και οι αντιρρησίες, άτομα που διαφωνούσαν με την ακολουθούμενη οικονομική πολιτική. Ήταν κυρίως εκείνοι που ήθελαν την εργατική τάξη άφωνη, άφροσιμένη τυφλά στην εργοδοσία, άκοιμη και όταν αμειβόταν πενιχρότατα. Ήταν ή εποχή που το κόστος εργασίας προσδιόριζε κατά κύριο λόγο την ανταγωνιστικότητα των διαφόρων προϊόντων. Και υπήρχαν ακόμη πολλοί, που θεωρούσαν ότι η αύξηση των πωλήσεων περνούσε μέσα από τη μεγαλύτερη καταπίεση του εργάτη, κάτι που μιά ζωή αγωνίσθηκα να αποδείξω ότι ήταν λάθος.

Η βασική μου μέριμνα στις επαφές μου με τους άρχοντες των Αθηνών ήταν να τους πείσω να ασκήσουν μιά πιο μεγαλεπήβολη ναυτιλιακή πολιτική, γιατί πίστευα ότι με τον τρόπον αυτόν όχι μόνο θα δοξαζόταν ή Αθήνα, αλλά και θα ισχυροποιούσε την πολεμική της δύναμη στην ξηρά και τη θάλασσα.

Ήμουν από τους πρώτους που διείδαν μελλοντικούς κινδύνους από αναπτυσσόμενες πόλεις του Βορρά, της Ανατολής και της Ιταλίας. Επέμενα ιδιαίτερα, ότι ένας ισχυρός πολεμικός και εμπορικός στόλος θα εδραίωνε ταχείς ρυθμούς αύξησης της οικονομικής δύναμης και της εύημερίας. Ζητούσα επίμονα την αύξηση του αριθμού των περιπολικών πλοίων για τον άπολεματικότερο έλεγχο των θαλασσιών οδών και την καταστροφή των πειρατικών πλοίων, που ήταν το σοβαρότερο αντικίνητρο στην παραπέρα επέκταση των εμπορικών συναλλαγών του Πειραιά με τους Λυδοί βασιλιάδες, τους Κρήτες, τους Κύπριους, τους Αιγύπτιους. Παράλληλα δεν παρέλειπα σε κάθε ευκαιρία να υποστηρίξω τις

έλληνικές πόλεις του Έλλησπόντου και του Εϋξεινου Πόντου, που όπωσδήποτε συνέβαλλαν σημαντικά στην ένισχυση της οικονομικής δύναμης της Αθήνας.

Υπενθύμιζα διαρκώς, ότι ή νίκη των Ελλήνων στη Σαλαμίνα όφειλόταν κυρίως στο στόλο. Η κατάλληλη επάνδρωση των πλοίων και ή στρατολόγηση των καλύτερων ναυκλήρων με μακρόχρονη πείρα στην πολεμική ναυτιλιακή τέχνη έκριναν την εξέλιξη του δύσκολου αγώνα. Τόσο ή ναυπήγηση του στόλου της Αθήνας όσο και ή επάνδρωσή του με τους κατάλληλους «έγκεφαλους» και τα απαραίτητα στελέχη ήταν μιά ακόμη συμβολή των έφοπλιστών του Πειραιά στην πατρίδα τους.

Καθώς γερνούσα, πήρα κοντά μου τον πρωτότοκο γιό μου, τον Πολυκλή, που τον προόριζα για διάδοχο. Έδειχνε ζωηρό ενδιαφέρον για την επιχειρηματική δραστηριότητα και γρήγορα έδειξε ένα έμφυτο ταλέντο στις τολμηρές πρωτοβουλίες και τις γρήγορες αποφάσεις.

Ο δεύτερος γιός μου, ο Διομέδης, έδειξε από πολύ νωρίς καλλιτεχνικές τάσεις. Αναμείχθηκε με τους πνευματικούς κύκλους του άστεως και παρακολούθησε μαθήματα φιλοσοφίας στην Πλατωνική Ακαδημία της Αθήνας, ενώ ήθελε να ανοίξει και εργαστήριο γλυπτικής. Μιά μέρα γνώρισε στο οίνοπωλείο μας του Πειραιά ένα γλύπτη, που είχε εργαστήριο στη μεσημβρινή πλευρά της Ακρόπολης*. Του ύποσχέθηκε να του προμηθεύει το καλύτερο αγνό κρασί, αν τον έπαιρνε βοηθό του, πράγμα που έγινε. Έτσι βρέθηκε ο γιός μου στο εργαστήριο ενός καλλιτέχνη, που είχε ειδικευθεί στην κατασκευή κιόνων και αγαλμάτων για λογαριασμό του Φειδία, ο όποιος παρακολουθούσε στενά την πορεία των διαφόρων έργων του.

Ο καλοστεκούμενος πεννηντάρης οίνος – γλύπτης εκτίμησε την εργασία του βοηθού του οίνοπώλη γιού μου, τις προοδευτικές του ιδέες και το ζήλο του για πρόοδο και του ανέθεσε να συζητεί άπ' ευθείας

* Στη σημερινή περιοχή Μακρυγιάννη.

ας με τούς πελάτες, ἄρχοντες καὶ φιλότεχνους τῶν Ἀθηνῶν, ποὺ ζητοῦσαν καλοεργασμένα μάρμαρα καὶ ἄλλα γλυπτὰ ἔργα γιὰ τὴ διακόσμηση τοῦ σπιτιοῦ τους ἢ τὸν καλλωπισμὸ τῆς πόλης. Ὁ δρόμος γιὰ τὴν καλλιτεχνικὴ ἀναγνώριση τοῦ γιοῦ μου Διομέδη φαινόταν ἐξασφαλισμένος πολὺν περισσότερο, ἀφοῦ σὲ λίγο παντρεύτηκε τὴ μοναχοκόρη τοῦ προΐσταμένου του. Ἦταν μιὰ ὁμορφὴ γυναῖκα μὲ γνωριμίες στὴν ὑψηλὴ κοινωνία τῆς Ἀθήνας, ποὺ σύχναζε στὰ συμπόσια καὶ μπορούσε νὰ βοηθήσει τὸ γιό μου στὴ δουλειά του.

Τὴν κόρη μου τέλος, τὴν Ἐρατῶ, τὴν πάντρεψα μὲ τὸ γιό ἐνὸς μεγάλου ἄρχοντα τῶν Ἀθηνῶν, καὶ γρήγορα μοῦ ἔδωσε τὰ πρῶτα ἐγγόνια.

Ἦμουν εὐτυχισμένος. Εἶχα ἀποκτήσει πλούτη, δύναμη, κύρος. Ἦμουν ὁ μεγαλύτερος ἔμπορος οἴνου τῆς Ἀττικῆς καὶ εἶχα ὀργανώσει ἓνα δίκτυο διαμετακομιστικοῦ ἐμπορίου παγκόσμιας ἐμβέλειας. Εἶχα τὸ μεγαλύτερο ναυπηγεῖο πλοίων τῆς περιοχῆς καὶ ἓνα ἀπὸ τὰ καλύτερα ἐργοστάσια ὅπλων. Ἐπὶ πλέον ἦμουν ἓνα πρόσωπο ἀξιόπιστο, ποὺ ἐκτιμοῦσαν ἰδιαίτερως ὅλοι καὶ ποὺ ἡ γνώμη του εἶχε βαρύνουσα σημασία.

Ὅταν ἀνέβαινα στὴν Ἀθήνα, μὲ καλοῦσαν στὴν Πνύκα, γιὰ νὰ ἀκοῦσουν τίς ἀπόψεις μου πάνω στὴν πορεία τῆς οἰκονομίας καὶ κυρίως στὴν ἐξέλιξη τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου, ποὺ ἀπέδιδε σοβαρὰ ἔσοδα στὸν κρατικὸ προϋπολογισμὸ μὲ τὴ σχετικὴ φορολογία, ἀλλὰ καὶ πάνω στὰ ἄλλα κρίσιμα πολιτικὰ θέματα. Ἦταν ἡ καλύτερη περίοδος τῆς ζωῆς μου. Εἶχα ἐπὶ τέλους στὰ 70 μου χρόνια ἀναγνωρισθεῖ ὡς ἰσότημος πολίτης τῶν Ἀθηνῶν μὲ δικαίωμα ψήφου.

Ἦλθε ὁ καιρὸς νὰ ἀποσυρθῶ ἀπὸ τὴν ἐνεργὸ δράση. Ἀφῆνα τίς ἐπιχειρήσεις μου σὲ καλὰ χέρια, καὶ τὸ γεγονός αὐτὸ μοῦ ἔδινε πρὸςθετὴ ἱκανοποίηση. Δὲν ξέχασα ὅμως καὶ τὴν πατρίδα τῶν γονιῶν μου. Φόρτωσα δῶρα καὶ τρόφιμα σ' ἓνα καράβι μου καὶ ἐπισκέφθηκα στὴν Ἀρκαδία τὰ χωριά ποὺ πατοῦσαν τόσα χρόνια οἱ δικοί

μου.

Ἔδωσα χρήματα, γιὰ νὰ κατασκευασθεῖ ἓνα μικρὸ λιμάνι, ἓνας δρόμος, ποὺ νὰ ἐνώνει τὰ μικρὰ ὄρεινά χωριά μὲ τὴν παραλία καὶ ἓνας ναὸς τοῦ Διόνυσου, ἀφοῦ ὑποσχέθηκα νὰ τοὺς φτιάξω καὶ ἓνα σύγχρονο ἐλαιοτριβεῖο. Ἐφύγα εὐχαριστημένος, ἀφοῦ ἄφησα λίγα ἀγριολούλουδα στὸν τάφο τοῦ πατέρα μου, ἐκεῖ ποὺ ἔδω καὶ λίγα χρόνια ἀναπαύοταν καὶ ἡ μητέρα μου, ἐκεῖ ποὺ σὲ λίγα χρόνια θὰ ἀναπαύομαι καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος...

Γέρος πιά δυσκολεύομαι πολὺ νὰ συγκεντρωθῶ, νὰ κρατήσω τὴν γραφίδα πάνω στὸν πάπυρο καὶ νὰ κλείσω αὐτὸ τὸ χρονικό, ποὺ εἶναι συγχρόνως καὶ χρονικὸ ἐνὸς ἐπιχειρηματία καὶ χρονικὸ τῆς ἀνάπτυξης μιᾶς δυναμικῆς πόλης, τοῦ Πειραιᾶ. Γι' αὐτὸ κάλεσα ἓναν γραφιά καὶ τοῦ ὑπαγόρευσα τίς τελευταῖες μου σκέψεις. Τοῦ εἶπα καὶ ἔγραψε:

«Πεθαίνω εὐτυχισμένος, γιατί ἔζησα τὰ μεγαλειώδη χρόνια τῆς ἐμποροναυτικῆς δύναμης τοῦ Πειραιᾶ. Ἀξιώθηκα νὰ δῶ τὸν τόπο νὰ μεταβάλλεται σ' ἓνα σύγχρονο καὶ καλὰ ὀργανωμένο διεθνὲς λιμάνι. Ἀναρωτιέμαι μερικὲς φορές, πῶς μπόρεσε αὐτὴ ἡ πόλη μὲ τίς χιλιάδες μέτοικους ἀπὸ κάθε γωνιά τῆς Ἑλλάδας καὶ τοὺς ἀπολίτιστους δούλους ἀπὸ τίς διάφορες θάλασσες χώρες, ποὺ καθένας μιλοῦσε τὴ δική του γλῶσσα, εἶχε τὰ δικά του ἥθη καὶ ἔθιμα καὶ πίστευε σὲ περίεργες καὶ ἀκατανόητες γιὰ τοὺς ἄλλους θρησκευτικὲς δοξασίες, νὰ περάσει μέσα ἀπὸ τὴ χοάνη τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ τὰ τόσα ἐτερόκλητα αὐτὰ στοιχεῖα καὶ νὰ τὰ θέσει στὴν ὑπηρεσία τόσο φιλόδοξων στόχων. Καὶ ἄλλη ἀπάντηση σ' αὐτὰ τὰ ἐρωτήματα δὲν βρίσκω ἐκτὸς ἀπὸ τὴν πίστη τῶν ἀρχόντων στὶς δυνατότητες μιᾶς ἰσχυρῆς οἰκονομίας καὶ τὸ πάθος γιὰ δημιουργία ὅλων ἐκείνων ποὺ στρατολογήθηκαν σὺν τῷ χωρὸς τῆς ἐπιχειρηματικῆς δράσης. Πόσες φορές δὲν προτεινάμε ἐμεῖς οἱ ἴδιοι οἱ ἐπιχειρηματίες μέτρα, ποὺ μείωναν τὸν πλοῦτο μας, ἀλλὰ ἐξυπηρετοῦσαν καίρια τὸ συμφέρον τῆς πόλης καὶ τίς ἐθνικὲς τῆς ἐπιδιώξεις! Πόσες φορές δὲν ψηφίζονταν

αύθημερόν και όμόφωνα νόμοι από τή Βουλή, άπαραίτητοι για τήν εύρυθμη λειτουργία και εύρύτερη ανάπτυξη του λιμανιού και των γύρω επιχειρήσεων!

»Πεθαίνω εύτυχισμένος, βλέποντας τόν Πειραιά, μέ τή βοήθεια του Δία, και πάλι ελεύθερο. Σ' όλη αυτή τή δύσκολη περίοδο δέ δέιλιασα και δέν ύποτάχθηκα στή βία. Βοήθησα, όσο μπορούσα οικονομικά τους Πειραιώτες άντάρτες, οί όποιοι αγωνίζονταν, για νά αποτινάξουν τόν ξένο ζυγό, που έπεδίωκε τήν εξάντληση και τήν πτώση τής άθιναϊκής δημοκρατίας, και τελικά οί άγώνες μας δικαιώθηκαν και ό Πειραιάς επανήλθε στο δρόμο τής ανάπτυξης και τής προόδου.

»Πεθαίνω εύτυχισμένος, γιατί ή θεά Άθηνά έδωσε φρόνηση και έξυπνάδα στα παιδιά μου και έγιναν άξιοι πολίτες, χρήσιμοι στήν πόλη, έγκρατες, ένάρετοι. Χωρίς σπατάλες και περιττή επίδειξη πλούτου, αλλά μέ περισσή άδελφσύνη προς τους κατώτερους και φτωχότερους, ώστε νά μήν προκαλούν φθόνο, που άνατρέπει τήν όμαλή συμβίωση και ίσορροπία των διαφόρων κοινωνικών τάξεων, και μέ τυφλή ύποταγή στους νόμους έγιναν σεβαστοί πολίτες, στρατευμένοι και αυτοί στήν ιδέα τής συνεχούς προσφοράς προς τήν πόλη τους. Ή συντριβή τους από τό θάνατο πέρσι τοῦ Σωκράτη, του άριστου των άρίστων, που μέ τή στάση του άπέρριψε και δική μου προσφορά, που του έκανα μέ τό γνωστό μου μαθητή του Κρίτωνα, νά χρησιμοποιήσει ένα πλοίο μου, που ήταν άγκυροβολημένο στή Δηλο και νά μεταβεί μυστικά από τό λιμάνι του Φαλήρου στήν Κρήτη, τήν Κύπρο ή τήν Άλικαρνασό – έδωσε σέ πολλούς ένα σκληρό μάθημα νομιμοφροσύνης και αυτοθυσίας – ήταν για μένα μία άκόμη επίδεδάωση των σωστών έπιλογών τους.

»Πεθαίνω εύτυχισμένος, γιατί οί θεοί Διόνυσος και Ποσειδώνας μου έδωσαν τή δύναμη, μέ τό έμπόριο του κρασιού και τά καλοτάξιδα καράδια μου νά αποκτήσω πλούτο, ώστε νά μπορώ νά βοηθώ τό Δήμο και τους συμπολίτες μου. Τό "Θεαγένειο

"Ίδρυμα", που πριν από λίγα χρόνια δημιούργησα μέ δωρεά μου, άς γίνει ό φάρος που θά δείχνει στις νέες γενιές τή συμβολή του ήθικοῦ επιχειρηματία στήν άμυνα και τήν κοινωνική πρόοδο τής πόλης του.

»Είμαι τώρα 78 χρόνων και νιώθω έτοιμος νά κατέβω χωρίς φόβο στον Άδη, και άφου περάσω τήν Άχερουσία λίμνη, νά καθίσω δίπλα στα προσφιλή μου πρόσωπα και τους θεούς του κάτω κόσμου Πλούτωνα και Περσεφόνη... Δέν έχω δέβαια τήν άξίωση νά μεταβώ στα Ήλύσια Πεδία, στον εύτυχισμένο τόπο των μακάρων, όπου μόνο ήρωες γίνονται δεκτοί, χωρίς νά πεθαίνουν. Όμως πάντα αναρωτιόμουν, γιατί νά θεωρούμε ήρωες μόνο αυτούς που νίκησαν σέ πολεμικές επιχειρήσεις και όχι και όσους μέ τή δραστηριότητά τους έξουδετέρωσαν ξένες έμπορικές και διομηχανικές δυνάμεις, που σκόπευαν νά ύποτάξουν οικονομικά τήν πατρίδα τους ή και όσους μέ τά πλούτη τους – προϊόν τιμών, πολύχρονων και κοπιαστικών άγώνων – θώράκισαν άμυνικά τήν πόλη τους, άκόμη και αυτούς που μέ τους φόρους που πληρωναν έδωσαν τή δυνατότητα στους συμπολίτες τους νά κάνουν χρήση τόσων έργων κοινής ώφελείας και νά θαυμάζουν τόσα καλλιτεχνικά άριστουργήματα. Μήπως ή μάχη του άκοιμάτιστου και άφατρίαστου έντιμου επιχειρηματία δέν έχει τήν ίδια βαρύτητα για τήν πόλη μ' εκείνη ενός στρατηγού, που άποκρούει ξένες επιθέσεις; Μήπως ή οικονομική άδυναμία μιάς πόλης δέν όδηγεί πολλές φορές σέ έμμεση ύποδούλωση των κατοίκων της σέ ισχυρούς γείτονες, έστω και αν γύρω της έχουν ύψωθεί ισχυρά τείχη και τρομεροί προμαχώνες;

»Είμαι δέβαιος, ότι σέ λίγα χρόνια δίπλα στο άγαλμα του Ήρακλή και του Θησέα, δίπλα στο μνημείο των Μαραθωνομάχων και των Σαλαμνομάχων θά ύπάρχουν και άναμνηστικές στήλες για τους δυναμικούς, ενάρετους και πετυχημένους επιχειρηματίες και ίσως άνοιξουν και οί πύλες των Ήλυσιων Πεδίων για τους καλύτερους απ' αυτούς».

Η ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ

Γ.Δ. ΜΑΓΚΡΙΩΤΗΣ, *Θράκη: Ἡ ἑπαλξη τοῦ Ἑλληνικοῦ Βορρᾶ*

Πράγματι, «οἱ περισσότεροί Ἕλληνες σήμερα, ὅταν ἀναφέρωνται στήν Θράκη, ἐννοοῦν τοὺς τρεῖς νομούς: Ξάνθης, Ροδόπης καὶ Ἑβρου, πού ἀποτελοῦν τὴν Δυτικὴ Θράκη» καὶ ἀνήκουν στήν ἑλληνικὴ ἐπικράτεια, ὅπως παρατηρεῖ στὸ ἐν κεφαλίδι ἔργο του ὁ συγγραφεὺς κ. Γ.Δ.Μ. Ἡ Θράκη ὥστόσο δὲν εἶναι μόνον αὐτή. Διὰ μέσου τῶν αἰῶνων καὶ τῶν χιλιετιῶν ἡ Θράκη γνώρισε ἀκμή, δόξες καὶ μεγαλεῖα· ἐκτακτικὰ δὲ ἔφθασε μέχρι καὶ ν' ἀποτελεῖ ἡπειρον, «πὺν ἄρχιζε ἀπ' τὸ Αἰγαῖο καὶ τὴν Προποντίδα καὶ ἔφθανε στὸν Ὠκεανό, πὺν κατὰ τὴν Μυθολογία μας περιέβαλλε τὴν Γῆ» (σελ. 9).

Οἱ Θράκες εἶναι αὐτόχθων ἑλληνικὴ φυλὴ, ἐγκατεστημένη ἐκεῖ ἀπ' τὴν 4η τουλάχιστον π.Χ. χιλιετία, ὅπως μαρτυροῦν τ' ἀρχαιολογικὰ εὐρήματα καὶ οἱ ἱστορικοί, ἦσαν δὲ γένος πολυπληθές: «Θρηκίων δὲ γένος μέγιστόν ἐστι μετὰ δὲ Ἰνδοὺς πάντων ἀνθρώπων. Εἰ δὲ ὑπ' ἑνὸς ἄρχοιτο καὶ φρονέοι κατὰ ταυτῶ ἅμαχον τ' ἂν εἴη», παρατηρεῖ ὁ Ἡρόδοτος, πρᾶγμα πὺν μαρτυρεῖ ὅχι μόνον τὴ δύναμή τους ἀλλὰ καὶ τὴν ἑλληνικὴ τους ἀντίληψη περὶ διοικήσεως καὶ ἐλευθερίας: Διότι οἱ Ἕλληνες ἠρέσκοντο νὰ ζοῦν ἐλεύθεροι, αὐτοῖ-εραρχημένοι στήν πόλιν τους, ὅπου μπορούσαν νὰ καλλιεργοῦν καὶ νὰ ἐκδηλώνουν ὅλες τους τίς ψυχοπνευματικὲς δυνάμεις καὶ σωματικὲς τους ἱκανότητες γιὰ λογαριασμό τῆς πόλεώς τους· ὅ,τι τοὺς ἀπέκρουε ἦταν ἡ ἐξίσωση καὶ ἡ συνακόλουθη ἀνελευθερία.

«Οἱ πὺν γνωστὲς θρακικὲς φυλές, ἐκεῖνες τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα διασώθηκαν μέχρι σήμερα σὲ θρακικὰ τοπωνύμια, εἶναι οἱ Ἀγριᾶνες, Βῆσσοι, Βίστωνες, Δῖοι (= Πομάκοι), οἱ Βισάλτες, οἱ Δόλογοι, οἱ Κίκονες, οἱ Ξάνθιοι, οἱ Ὀδρύσες, οἱ Σαπαῖοι, οἱ Σέρδοι καὶ οἱ Σίθωνες. Πέραν τοῦ Δοννάδεως οἱ ἱστορικοὶ ἀναφέρουν τοὺς Γέτες καὶ τοὺς Τριβαλλοὺς, ἐνῶ στὴ Μ. Ἀσία τοὺς Ἀστες, τοὺς Θύνες, τοὺς Σκαιούς, τοὺς Τρανσοὺς, τοὺς Φρύγες, τοὺς Βίθωνες, τοὺς Μυσσοὺς καὶ τοὺς Τραλλοὺς» (σελ. 29).

Οἱ Θράκες ἀνέπτυξαν ἐξαιρετικὰ ὑψηλὸ πολιτισμό, ὑπῆρξαν δὲ οἱ ἐκπολιτιστὲς καὶ ὅλων τῶν γειτονικῶν, μὴ ἑλληνικῶν φυλῶν. Διακρίθηκαν στὴ φιλοσοφία καὶ στὶς τέχνες καὶ ἀνέδειξαν τὸν Ὀρφέα, τὸ Θάμυρι, τὸ Μουσαῖο, τὸν Εὐμόλπο, τὸ Λῖνο· τὸν γλύπτη Παιώνιο, πὺν φιλοτέχνησε τ' αἰτώματα τοῦ Παρθενῶνος· τὸν Λεύκιππο καὶ τὸ Δημόκριτο, τοὺς πατέρες τῆς ἀτομικῆς θεωρίας· τὸν Πρωταγόρα, τὸν Ἑκταῖο, τὸ Διοκλείδη, τὸν Εὐμένη, τὸν Πύθωνα, μεγάλους φιλοσόφους, ἱστορικούς, σοφιστὲς.

«Φαίνεται, ὅτι οἱ Θράκες ἔδωσαν τὴν θρησκείαν στοὺς Ἕλληνες, πὺν μερικοὶ ὑποστηρίζουν ὅτι παράγεται ἀπ' τὴ λέξη Θράκη. Ἡ Θράκη ἐθεωρεῖτο ὡς ἡ κατ' ἐξοχὴν “ἱερὰ χώρα”, ἡ χώρα τοῦ φωτός, ἡ ἀληθινὴ πατρίδα τῶν Μουσῶν. Ἀλλωστε καὶ ἡ Πιερία – ἐξ ἧς οἱ Πιερίδες Μοῦσες – κατὰ τοὺς ὁμηρικὸν χρόνους ἦτο τμῆμα τῆς Θράκης» (σελ. 14). Πράγματι, οἱ Θράκες φαίνεται, ὅτι εἰσήγαγαν στήν Ἑλλάδα τόσο τὰ μυστήρια (Ἑλευσίνια, Καβείρια, Ὀρφικά) ὅσο καὶ τίς διάφορες τελετὲς καὶ τὰ ὀνόματα τῶν θεῶν, αὐτὰ δηλαδὴ τὰ ὁποῖα ὁ Ἡρόδοτος ἀναφέρει ὡς «ἐκ τῶν βαρβάρων ἦκοντα», χωρὶς αὐτὸ νὰ σημαίνει ὅτι οἱ Θράκες ἦσαν βάρβαροι. Ἡ γλῶσσα τους ἀπλῶς ἦταν κατὰ τι τραχύτερη τῶν νότιων Ἑλλήνων, πρᾶγμα πὺν δικαιολογεῖται τόσο ἐξαιτίας τοῦ κλίματος ὅσο καὶ τῆς ἀραιᾶς ἐπικοινωνίας τους με τοὺς λοιποὺς Ἕλληνες.

Παρὰ ταῦτα οἱ σχέσεις τῶν πόλεων τῶν Θρακῶν με τίς λοιπὲς ἑλληνικὲς ἦσαν ἄριστες, ἡ δὲ παρουσία τῶν Θρακῶν στήν Ἀθήνα, γιὰ παράδειγμα, ἦταν ἀποφασιστικὴ. Ἀς μὴν λησμονοῦμε, ὅτι διασημότητες τῆς πολιτικῆς καὶ πνευματικῆς ζωῆς τῶν Ἀθηνῶν, ὅπως ὁ Μιλτιάδης καὶ ὁ Κίμων, ὁ Θεμιστοκλῆς καὶ ὁ Κόνων, ὁ Θουκυδίδης καὶ ὁ Ἀντισθένης, ὁ Χαρίδημος καὶ ὁ Ἰφικράτης, ὁ Διογένης κ.ἄ., ἦσαν θρακικῆς καταγωγῆς. Στὴν ἐκπολι-

τιστική στρατεία τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου οἱ Θυράκες ἔπαιξαν πρωτεύοντα ρόλο, ἀφοῦ πλαίσιοναν τὸν βασιλέα τόσο στενά ὅσο κι οἱ Μακεδόνες του «ἐταῖροι». Καὶ κατὰ τὴν περίοδο τῆς Ρωμαιοκρατίας ὅμως ἡ ἐκπολιτιστική δραστηριότητα τῶν Θυράκων ὑπῆρξε ἀμείωτη. Μακεδονία καὶ Θυράκη τότε ἀποτελοῦσαν μαζί ἕνα διοικητικὸ διαμέρισμα, τὸ ὁποῖο ἀπελάμβανε πλήρως τὶς πολιτικο-κοινωνικὲς τοῦ ἐλευθερίας καὶ προῆγε τὰ γράμματα, τὶς τέχνες, τὸ ἐμπόριο καὶ γενικὰ τὸν πολιτισμό. Μόνο ἀπὸ τὰ χρόνια τοῦ Θεοδοσίου ἄρχισε νὰ παρακμάζη, γιὰ ν' ἀπολήξῃ ἐν τέλει ὑπόδουλο στοὺς Τούρκους ἐνεκα τῆς βυζαντινῆς ἀδιαφορίας.

Ἡ Θυράκη ἔμεινε ὑπόδουλος περισσότερο ἀπὸ ἑξὶ αἰῶνες, μιὰ περίοδο κατὰ τὴν ὁποία γνώρισε τὶς θηριωδίες Τούρκων, Βουλγάρων, Ἀβάρων, Γότθων καὶ Βανδάλων. Παρὰ ταῦτα ὅμως οἱ Θυρακομακεδόνες ἔμειναν ψυχο-πνευματικὰ ἀδούλωτοι. Καὶ τέτοιους τοὺς παρέλαβε τὸ Νεοελληνικὸν Κράτος τὸ 1920-22. Σήμερα ὅμως οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ κινδυνεύουν νὰ ὑποστοῦν ὅ,τι στὰ μαῦρα χρόνια τῆς σκλαβιάς δὲν ἔπαθαν: Ν' ἀφελληνισθοῦν. Τὸ Ἑλληνικὸ Κράτος, ἂν δὲν τοὺς ἔχει συνειδητὰ ἐγκαταλείψει, τοὺς λησμόνησε ἑξάπαντος, ἐνῶ δέχονται τοὺς «βομβαρδισμοὺς» τῶν γειτόνων τοὺς λαῶν, οἱ ὁποῖοι τοὺς «διεκδικοῦνε»... Ἡ Τουρκία ἀδίστακτα προκαλεῖ τὸ ἐθνικὸ αἶσθημα τῶν Ἀπομάχων (= Πομάκων) τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου, τῶν περὶ φανων αὐτῶν στρατιωτικῶν ποὺ δόξασαν τὴν Ἑλλάδα, ἀποκαλώντας τοὺς Τούρκους, καί, ἀδιαφοροῦσα γιὰ τὶς διεθνεῖς συνθήκες, τοὺς διδάσκει τὴν Τουρκικὴ γλῶσσα, ποὺ οὐδέποτε ὁμιλοῦσαν.

«*Ἡ συνειδητοποίησις ἀπ' ὅλους τοὺς Ἕλληνας καὶ ἰδιαίτερα τοὺς πολιτικούς... τῆς ἀπολύτου ἀνάγκης εἰδικῆς μεταχειρίσεως τῆς Θυράκης καὶ ἐπιλύσεως τῶν προβλημάτων της κατ' ἀπόλυτον προτεραιότητα, μὲ τὴν βεβαιότητα ὅτι ἡ Θυράκη ἀξίζει κάθε θυσία καὶ ὅτι οἰανδήποτε καὶ ἂν κάνωμε γι' αὐτὴν εἶναι λίγο*», ἀποτελεῖ ὑποχρέωσή μας, παρατηρεῖ, τελειώνοντας τὸ βιβλίον του, ὁ συγγραφεύς.

Σαράντος Πάν

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΚΟΥΒΑΛΑΚΗΣ, *Παγκόσμιον Σύστημα καὶ Παρασύστημα*

Τὸ καπιταλιστικὸ σύστημα μετὰ ἀπὸ μιὰ μακρὰ καὶ δύσβατη πορεία ἐφθάσε πιά, φαίνεται, στὴν ὁλοκλήρωσή του, ἄρα καὶ στὸ τέλος του. Οἱ ἑξ-ουσιαστές αἰσθάνονται τὸ ἔδιαιφος νὰ τριζῇ κάτω ἀπ' τὰ πόδια τοὺς καὶ ἀπεγνωσμένα ἀναζητοῦν τὸ νέο πρότυπο, τὶς νέες ιδέες καὶ ἀντιλήψεις, ποὺ ἐλπίζουν ὅτι θὰ τοὺς δώσουν τὴ δυνατότητα νὰ ἐπιβιώσουν, ποὺ θὰ τοὺς ἐξασφαλίσουν ἀναστολὴ καταστροφῆς.

Μέσα σ' αὐτὰ τὰ νέα πλαίσια «ἡ καπιταλιστικὴ πολιτεία (ὅπως ἀποκαλεῖ ὁ συγγραφεύς τοῦ ἐν ἐπικεφαλίδι βιβλίου τὴν ἀστική κοινοβουλευτικὴ δημοκρατία) προάγει μὲ τὸν καλύτερον δυνατό τρόπο τὴν ἀντιφατικὴ καπιταλιστικὴ δομὴ τοῦ παγκοσμίου συστήματος καὶ παρασυστήματος καὶ ἐπιδιώκει συνδυνασμένα καὶ μόνιμα τὸ παράλογο τῆς συνύπαρξης τῆς παγκόσμιας μὲ τὴν ἐθνικὴ οἰκονομία, τοῦ διεθνισμού μὲ τὸν ἐθνικισμό, τῆς ἀνεξίθρησκείας μὲ τὴν ἐπιβολὴ μιᾶς ἐπίσημης ἐθνικῆς θρησκείας, τοῦ καπιταλιστικοῦ πολιτισμικοῦ μονόδρομον μὲ τὸν ἐθνικὸ πολιτισμικὸ πλουραλισμό» (σελ. 39).

Ἔθνος, φυλετικὲς ἢ ἐθνικὲς μειονότητες καὶ ἐθνικὲς θρησκείες συνθέτουν κατὰ τὸν κ. Παν. Κουβαλάκη τὸ παρασύστημα, τὸ ὁποῖο τὸ συντηρεῖ τὸ κατεστημένο γιὰ εὐνόητους λόγους: «διότι ἡ θρησκεία, γιὰ παράδειγμα, μπορεῖ νὰ ἐνώνει τοὺς πιστοὺς της, δημιουργεῖ ὅμως καὶ ἀντιπαλότητες καὶ φανατισμοὺς ἐναντίον τῶν πιστῶν τῶν ἄλλων δογμά-

των». Ἐφαρμόζει δηλαδή τὸ γνωστὸ ἐξ-ουσιαστικὸ δόγμα «διαίρει καὶ βασίλευε» (σελ. 25).

Τὸ κράτος, τὸ κάθε κράτος, ἀποτελεῖ κοιμῆματι τοῦ συστήματος, παίζει δὲ κατὰ κάποιον τρόπο τὸ ρόλο τοῦ διαμεσολαβητοῦ μεταξὺ συστήματος καὶ παρασυστήματος. Οἱ πολῖται καὶ γενικά τὰ κρατικά κατεστημένα εἶν' ἐκεῖνα ποὺ ἀποδέχονται καὶ μεταδίδουν στοὺς λαοὺς τὰ κοσμοπολίτικα καπιταλιστικά πρότυπα, τὸν κοσμοπολίτικο τρόπο ζωῆς καὶ σκέψης. Πέραν αὐτοῦ «καλωσορίζουν τὰ ξένα κεφάλαια καὶ τὰ ἐναρμονίζουν μὲ τὰ δικά τους, ὅπως ἐπίσης καὶ τὰ ἐξ-ουσιαστικά "ἀγαθὰ" (= ὅπλα κ.ἄ.)» (σελ. 20).

Τὸ σύστημα μέσα ἀπ' τὴν ἀστική κοινοβουλευτική δημοκρατία καὶ τὸν πολυκομματισμὸ ἔχει καθιερώσει τὸν πολιτικὸ μονόδρομο, ἀφοῦ οἱ μέθοδοι καὶ οἱ κατευθύνσεις τῶν κοιμῆματων δὲν διαφέρουν καθόλου. Ἐπιπλέον «διαθέτει μιὰ ἄριστη τακτική χαλιναγωγῆς καὶ ἀφανισμοῦ ὅποιουδήποτε νέας ιδέας καὶ ἀντιλήψεως, ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ ὑποτάξῃ...» (σελ. 42). Παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι κατὰ τὸ παρελθὸν εὐλογοῦσε καὶ ἐνεθάρρυνε τὰ φασιστικά καθεστῶτα, σήμερα δείχνει μιὰ ἀποστροφή πρὸς αὐτά, κάτι ποὺ δημιουργεῖ τὴν ὑποψία στὸ συγγραφέα, «μήπως τὸ πολιτισμικὸ πρότυπο τοῦ καπιταλισμοῦ ἀποτελεῖ αὐτὸ καθαντὸ ἓνα παγκόσμιον φασιστικὸ ὄραμα... Γιατί πῶς ἄλλιως θὰ ἐξηγηθῇ τὸ γεγονὸς ὅτι δὲν ἀνέχεται ἄλλον λόγο καὶ ὅτι ἀσκεῖ τόση προπαγάνδα στοὺς λαοὺς διὰ τῶν Μ.Μ.Ε. πρὸς τὴν κατεύθυνση τῶν δικῶν του προτύπων;».

Ὅπως καὶ ἂν ἔχῃ τὸ πρᾶγμα ἡ κρίση τοῦ συστήματος εἶναι δεδομένη, φαίνεται δὲ ὅτι τὸ τελειωτικὸ χτύπημά του θὰ ἐπέλθῃ ἀπ' τὸ «παρασύστημα»: «Τὸ παρασύστημα, τὸ ὁποῖο σκοπίμως συντηροῦσε ἡ καπιταλιστικὴ δομὴ μὲ στόχο τὴ διαίρεση σὲ πολιτικὸ ἐπίπεδο τῆς ἐργατικῆς τάξης, θὰ κυριαρχήσει καὶ θὰ ἐπιδιώξῃ νὰ διαλύσῃ τὴ δομὴ ἐκείνη, ποὺ τὸ κρατοῦσε ἐγκλωδισμένο στὴ μακροχρόνια δουλεία... Τὰ σημερινὰ εὐρωπαϊκὰ ἔθνο-κράτη θὰ ὀδηγηθοῦν στὴ σταδιακὴ ἀποδοχὴ τοῦ ἐθνικισμοῦ (ἐθνισμοῦ) σὰν μιὰ ὀρθολογιστικὴ οἰκονομικο-πολιτικὴ πρόταση, ποὺ ἡ ἐφαρμογὴ τῆς θὰ ἐπιτύχει τὴν ἐθνικὴ σωτηρίαν ἀπὸ τὸν οἰκονομικὸ ὀλεθρὸ καὶ τὸν πολιτισμικὸ ἀφανισμό» (σελ. 61-62).

Σαράντος Πάν

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΛΕΒΕΝΤΗΣ, *Ἡ κατὰ τῆς Μακεδονίας ἐπιβουλὴ*

Εἶναι ἡ τρίτη ἐκδόσις τοῦ βιβλίου. Οἱ δύο προηγούμενες, τὸ 1962 ἡ πρώτη καὶ τὸ 1966 ἡ δευτέρα, ἔγιναν μόνο μὲ τὰ ἀρχικά τοῦ συγγραφέως, διότι τότε ἦταν στρατηγὸς ἐν ἐνεργείᾳ. Στις 380 σελίδες τοῦ βιβλίου τοῦ ὁ Γ.Α.Λ. δίνει μία πλήρη ἐξιστόρησι τῶν ἐπιβουλῶν κατὰ τῆς Μακεδονίας, ποὺ συστηματικὰ μὲν ξεκινοῦν μὲ τὴν προσπάθεια ἐκσλαυϊσμοῦ τῆς ἀπὸ τὸν περασμένο αἰῶνα, ἀλλὰ ἔχουν τὶς ρίζες τους στὰ κοσμοκρατορικά σχέδια τοῦ Μεγάλου Πέτρου καὶ ἀργότερα τῆς Μεγάλης Αἰκατερίνης. Ἐπιβουλῶν, ποὺ οἱ ἐκάστοτε συνθήκες, πολιτικές, στρατιωτικές, καθεστωτικές, καθώριζαν τὴ μορφή, χωρὶς ποτὲ νὰ ἀλλάξῃ ἡ βασικὴ ἐπιδιώξις.

Ἀρχίζοντας μὲ μία σύντομη ἀναφορὰ στὰ ὄρια τῆς Μακεδονίας, ἱστορικά καὶ

γεωγραφικά, και στο δηθεν «σλαβικό ιδίωμα» ο συγγραφέας φθάνει έως το 1962, που πρωτοεκδόθηκε το βιβλίο. Στην εισαγωγή της τρίτης εκδόσεως επεκτείνεται μέχρι το έτος της εκδόσεως αυτής, το 1991. Με σαφήνεια και λεπτομέρειες αναφέρονται οι διάφορες ενέργειες των επιβουλευομένων την Έλληνικότητα της Μακεδονίας γειτόνων μας. Τα ιστορικά γεγονότα κατά τις περιόδους της Τουρκοκρατίας, της Έπαναστάσεως του 1821, των Συνθηκών του 'Αγ. Στεφάνου και Βερολίνου, της προσαρτήσεως της 'Αν. Ρωμυλίας από τη Βουλγαρία, της δράσεως των κοιμιατζίδων και του Μακεδονικού 'Αγώνα, των Βαλκανικών Πολέμων, του Α' Παγκοσμίου Πολέμου, των περι 'Ανεξαρτήτου Μακεδονίας και Κομμουνιστικής 'Ομοσπονδίας, της άντεθνικής στάσεως του ΚΚΕ, του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, της Κατοχής, του έμφυλου, της στάσεως του Τίτο και των μετέπειτα εξέλιξεων.

Ιδιαίτερη μνεία γίνεται στο παράρτημα Ι του βιβλίου για τη δράση στο έξω-τερικό των διαφόρων άνθελληνικών οργανώσεων, όπου αναφέρονται λεπτομερώς τὰ όνόματα των οργανώσεων αυτών (δεξιών και άριστερών) Γιουγκοσλαβικών-Τιτοϊκών και Βουλγαρικών και οι τόποι δράσεώς τους.

Σημειώνουμε ιδιαιτέρως τὰ εἰς τὴν σελίδα 360 τοῦ βιβλίου αναφερόμενα από τον συγγραφέα «*Συμπεράσματα από τὴ Σλαβική δραστηριότητα στο έξω-τερικό*», όπου, αφού αναφέρεται στον κίνδυνο ἐκ τῆς δράσεως αὐτῆς, σὰ ἄφθονα μέσα που διατίθενται από τις σλαβικές οργανώσεις και σὰ παραδείγματα Ἑλλήνων μεταναστών, που ἔφυγαν ἀκραιφνεῖς Ἕλληνες, γιὰ νὰ καταλήξουν διὰ τῆς προπαγάνδας Σλάβοι «Μακεδόνες», καταλήγει: «*Τί πρέπει νὰ γίνει σήμερα από Ἑλληνικῆς πλευρᾶς, διὰ νὰ σταματήσῃ τὸ κακό;*» και ἁπαντᾷ: «*Ἀσφαλῶς: Ὁργάνωσις τῶν ἐν τῇ ξένῃ Ἑλλήνων και ἔντονος διαφώτισις κατευθυνομένη από τὸ κέντρον*».

Μὲ τις πὺ πάνω λέξεις τὸ 1962 ὁ Γ.Α.Λ., κάνοντας τὸ ἔθνικό του καθήκον, ἔκρουε τὸν κώδωνα τοῦ κινδύνου. Χρειάστηκε νὰ περάσουν τριάντα χρόνια, γιὰ νὰ ξυπνήσῃ ἡ ἡγεσία τῆς χώρας μας. Κάθε ἄλλο σχόλιο εἶναι περιττό. Ὁ ἀναγνώστης ἂς δγάλει τὰ συμπεράσματά του.

Ε.Ε. Μαρματσούρης

*Δὲν ὑπάρχει παρὸν και μέλλον γιὰ τὴν ἀνθρωπότητα, ἂν δὲν
ξέρῃ τὸ παρελθόν της. Ὁ «Δαυλὸς» ἀγωνίζεται νὰ τὸ
ἀνασύρῃ κάτω ἀπὸ τὸν ὄγκο τοῦ ψεύδους και τῆς λησμονιᾶς
και νὰ τὸ ἀναστηλώσῃ. Ἀξίζει και εἶναι συμφέρον τοῦ
καθενός, Ἕλληνας ἢ μὴ, νὰ συμπαρασταθῇ στὸν σκληρὸν
αὐτὸν ἀγῶνα.*